

Nr 45

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag angående ändring i lagen den 3 januari 1947 (nr 1) om allmän sjukförsäkring, m. m.; given Stockholms slott den 17 mars 1961.

Under åberopande av bilagda i statsrådet och lagrådet hållna protokoll vill Kungl. Maj:t härmed föreslå riksdagen att

dels antaga härvid fogade förslag till

- 1) lag angående ändring i lagen den 3 januari 1947 (nr 1) om allmän sjukförsäkring,
 - 2) lag angående ändring i lagen den 21 maj 1954 (nr 266) om moderskapshjälp,
 - 3) lag om överflyttande på riksförsäkringsverket av de uppgifter och befogenheter, som tillkomma riksförsäkringsanstalten och pensionsstyrelsen,
 - 4) lag om försäkringsdomstol,
 - 5) lag angående ändring i lagen den 14 maj 1954 (nr 243) om yrkes-skadeförsäkring,
 - 6) lag om besvär över försäkringsrådets beslut,
 - 7) lag angående ändring i lagen den 28 maj 1959 (nr 291) om försäkring för allmän tilläggspension,
 - 8) förordning om ändring i förordningen den 18 december 1959 (nr 551) angående beräkning av pensionsgrundande inkomst enligt lagen om försäkring för allmän tilläggspension,
 - 9) förordning om ändring i förordningen den 18 december 1959 (nr 552) angående uppbörd av avgifter enligt lagen om försäkring för allmän tilläggspension, m. m.,
 - 10) lag angående ändring i lagen den 29 juni 1946 (nr 431) om folkpensionering,
 - 11) lag angående ändring i lagen den 18 maj 1956 (nr 293) om ersättning åt smittbärare,
- 1 — Bihang till riksdagens protokoll 1961. 1 saml. Nr 45

12) förordning angående ändring i förordningen den 21 maj 1954 (nr 269) om skyldighet för arbetsgivare att lämna uppgift rörande arbetsanställning,

13) förordning angående ändring i förordningen den 29 augusti 1958 (nr 460) om sjukhjälp i vissa fall åt svenska medborgare, som icke äro bosatta i riket och

14) reglemente angående förvaltningen av riksförsäkringsverkets fonder,

dels ock bifalla de förslag i övrigt, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF ADOLF

Torsten Nilsson

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen framlägges förslag om att socialförsäkringens organisation skall bli mera enhetlig.

Enligt förslaget skall lokalsjukkassorna fr. o. m. den 1 januari 1962 avskaffas och sjukförsäkringen handhas av kassor, motsvarande de nuvarande centralsjukkassorna. Varje sjukkasseområde kommer i regel att omfatta en landstingskommun eller en stad som ej tillhör sådan kommun. Lokalsjukkassornas expeditioner omvandlas till lokalkontor för de nya sjukassorna. Lokalsjukkassornas styrelser kommer att ersättas av lokala försäkringsnämnder, i allmänhet en för varje primärkommun, vilka skall tillhandagå de nya sjukassorna med råd och upplysningar. En försäkringsnämnd skall bestå av 5—7 ledamöter, vilka samtliga utses av kommunen.

Inom de nya sjukassorna skall enligt förslaget inte finnas något ombudsmöte. Sjukkassestyrelsen skall bestå av 7 ledamöter, av vilka en, ordföranden, utses av Kungl. Maj:t, en av medicinalstyrelsen, en av länsstyrelsen och fyra av landstinget eller staden.

Den i propositionen förordade organisationen innebär, att sjukassorna, när nya invalidpensionsregler beslutats och utgivande av ATP-pensioner blir aktuellt, skall utvecklas till lokalorgan även för folkpensionering och

ATP. Några lagförslag av denna innebörd framlägges inte nu, men riksdagens godkännande begäres av riktlinjerna för pensionsärendenas handläggning inom sjukkassorna i framtiden.

Enligt dessa riktlinjer skall invalidpensionsärenden prövas av särskilda organ inom sjukkassorna, kallade pensionsdelegationer. En sådan delegation skall bestå av en av Kungl. Maj:t utsedd ordförande, som skall vara densamme som sjukkassestyrelsens ordförande, två av medicinalstyrelsen utsedda läkare och två ledamöter, valda av landstinget eller staden. En representant för länsarbetsnämnden skall, utan att äga rösträtt, kunna delta i delegationens sammanträden. Ärendena skall föredragas i delegationen av en särskild tjänsteman hos sjukkassan, som skall förestå en pensionsavdelning inom kassan. Ärenden rörande ålderspension, barnpension och änkepension i nya fall skall avgöras av tjänstemän på dessa avdelningar. De inkomstprövade folkpensionsförmånerna — kommunala bostadstillägg, hustrutillägg och änkepensioner i äldre fall — skall prövas av de föreslagna försäkringsnämnderna.

Riksförsäkringsanstalten och pensionsstyrelsen skall enligt propositionsförslaget den 1 juli 1961 sammanslås till ett ämbetsverk, benämnt riksförsäkringsverket. Det nya ämbetsverkets ledning föreslås utgöras av en verkstyrelse bestående av generaldirektören, en överdirektör och souschef samt 5 av Kungl. Maj:t särskilt förordnade ledamöter. Riksförsäkringsverket indelas i tre större avdelningar under var sin chef samt inom avdelningarna i byråer och en fristående sektion.

Besvär över riksförsäkringsverkets och försäkringsrådets beslut i socialförsäkringsfrågor skall enligt förslaget fr. o. m. den 1 juli 1961 prövas av en nyinrättad försäkringsdomstol, bestående av en president och minst 4 försäkringsdomare, som skall vara lagfarna, samt minst 4 icke lagfarna ledamöter, som skall ha uppdraget som bisyssla. Domstolen blir domför med tre lagfarna och två icke lagfarna ledamöter. Prejudikatfrågor skall kunna avgöras i plenum.

För budgetåret 1961/62 hemställes om anslag till försäkringsdomstolen, försäkringsrådet och riksförsäkringsverket.

För att yrkesskadeförsäkringen senare skall kunna inordnas i samma organisation som de övriga obligatoriska socialförsäkringarna föreslås, att riksdagen fattar principiellt beslut om att de s. k. socialförsäkringsbolagen inte skall få meddela yrkesskadeförsäkring efter utgången av år 1965.

Vidare föreslås i propositionen, att bestämmelserna om beräkning av pensionsgrundande inkomst i lagen om försäkring för allmän tilläggspension skall ändras, så att samma regler skall gälla för sådan beräkning, vare sig inkomsten härrör av anställning eller av annat förvärvsarbete. De nya reglerna skall tillämpas även på 1960 års inkomster. Tiden för anmälan om undantagande från försäkringen, såvitt angår inkomst av annat förvärvsarbete än anställning, utsträcker till den 31 augusti 1961. Inom samma tid

skall också en redan gjord anmälan om undantagande kunna återkallas utan att undantagandet påverkar pensionsrätten.

Slutligen föreslås sådana ändringar i folkpensioneringslagen, att det s. k. fickpenningbeloppet till vissa anstaltsvårdade folkpensionärer höjes till 50 kr. i månaden.

Förslag

till

L a g

angående ändring i lagen den 3 januari 1947 (nr 1) om
allmän sjukförsäkring

Härigenom förordnas beträffande lagen den 3 januari 1947 om allmän sjukförsäkring¹, dels att 61—68, 80, 86—88 och 112—120 §§ skola upphöra att gälla, dels att 3, 4, 9, 15, 16, 18, 31, 33, 39, 41, 42, 55—58, 60, 69—72, 75, 76, 78, 79, 81—85, 89, 92—94, 97, 99, 103, 104, 109 och 111 §§ skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives, dels att i 5, 6, 19, 27, 34, 37, 40, 46—49, 52, 53, 59, 73, 74, 77, 90, 91, 95, 98, 101, 102, 105, 107 och 108 §§ orden »allmän sjukkassa» och »centralsjukkassa» eller former av dessa ord skola ersättas med ordet »sjukkassa» eller motsvarande former härav, dels att omedelbart efter 77 § skall införas en ny paragraf, betecknad 77 a §, av den lydelse här nedan angives, dels att överskrifterna omedelbart före 61, 86, 112 och 118 §§ skola utgå ur lagen, dels ock att omedelbart framför 77 a § skall införas en ny överskrift av nedan angiven lydelse.

(Gällande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

3 §.

*Allmän sjukkassa är central-
s j u k k a s s a eller l o k a l s j u k -
k a s s a.*

För varje landstingsområde samt varje stad, som ej deltagar i landsting, skall finnas en centralsjukkassa. Då särskilda förhållanden föranleda därtill, må dock två landstingsområden eller sådant område och stad, som ej deltagar i landsting, förenas till ett centralsjukkasseområde. Om skäl äro därtill, må annan stad än nu sagts bilda eget centralsjukkasseområde. Angående indelning i centralsjukkasseområden beslutar Konungen.

För varje landstingskommun samt varje stad, som ej tillhör sådan kommun, skall finnas en allmän sjukkassa. Då särskilda förhållanden föranleda därtill, må dock två landstingskommuner eller landstingskommun och stad som nyss sagts förenas till ett sjukkasseområde. Angående indelning i sjukkasseområden beslutar Konungen.

*Allmän sjukkassa skall inrätta lo-
kalkontor i den mån så prövas er-
forderligt.*

¹ Senaste lydelse av 16, 19 och 41 §§ se SFS 1959:585, av 27 och 47 §§ se SFS 1960:179, av 31 § se SFS 1956:74, av 33 § se SFS 1960:106, av 34 § se SFS 1955:397, av 37 § se SFS 1954:518, av 39, 58 och 86 §§ se SFS 1958:457, av 56 § se SFS 1954:267, av 69 § se SFS 1956:627, av 107 § se SFS 1954:244 samt av övriga berörda paragrafer se senaste lydelse av lagen SFS 1953:569.

(Gällande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

Centralsjukkasseområde, som ej utgöres enbart av stad, skall vara indelat i lokalsjukkasseområden, omfattande en eller flera kommuner. Angående indelning i lokalsjukkasseområden beslutar Konungen eller den myndighet Konungen bestämmer. För varje lokalsjukkasseområde skall finnas en lokalsjukkassa.

Lokalsjukkassa skall vara ansluten till den centralsjukkassa, inom vars verksamhetsområde lokalsjukkasseområdet är beläget.

4 §.

I denna lag förstås med

l ä k a r e: den som äger behörighet att inom riket utöva *läkarkonsten*;

l ä k a r v å r d: vård som meddelas av läkare, dock icke vård som lämnas försäkrad, vilken åtnjuter sjukhusvård;

s j u k h u s v å r d: vård som å sjukvårdsanstalt lämnas där intagen försäkrad ävensom vård å annan sjukvårdsinrättning, om vården beredes genom *pensionsstyrelsens* försorg;

s j u k v å r d s a n s t a l t: allmänt sjukhus ävensom annan sjukvårdsinrättning, som enligt av Konungen fastställd förteckning är att anse såsom sjukvårdsanstalt jämlikt denna lag;

a l l m ä n t s j u k h u s: sjukvårdsinrättning som tillhör staten eller till vars drift statsbidrag utgår eller som drives av *landsting* eller stad, som ej *deltager i landsting*, och ej är anordnad vid *fattigvårdsanstalt* ävensom sjukvårdsinrättning

I denna lag förstås med

l ä k a r e: den som äger behörighet att inom riket utöva *läkaryrket*;

l ä k a r v å r d: vård som meddelas av läkare, dock icke vård som lämnas försäkrad, vilken åtnjuter sjukhusvård;

s j u k h u s v å r d: vård som å sjukvårdsanstalt lämnas där intagen försäkrad ävensom vård å annan sjukvårdsinrättning, om vården beredes genom *riksförsäkringsverkets* försorg;

s j u k v å r d s a n s t a l t: allmänt sjukhus ävensom annan sjukvårdsinrättning, som enligt av Konungen fastställd förteckning är att anse såsom sjukvårdsanstalt jämlikt denna lag;

a l l m ä n t s j u k h u s: sjukvårdsinrättning som tillhör staten eller till vars drift statsbidrag utgår eller som drives av *landstingskommun* eller stad, som ej *tillhör sådan kommun*, och ej är anordnad vid *hem, som avses i 18 § lagen om so-*

(Gällande lydelse)

varöver *pensionsstyrelsen* förfogar för sin sjukvårdande verksamhet;

hemortssjukhus: allmänt sjukhus, drivet av *det landsting eller sådan i landsting ej deltagande stad*, inom vars område försäkrad är bosatt.

När nedan i denna lag användes uttrycket *sjukkassa*, avses därmed *lokalsjukkassa eller, där sådan ej finnes inrättad, centralsjukkassa*.

(Föreslagen lydelse)

cialhjälp, ävensom sjukvårdsinrättning varöver *riksförsäkringsverket* förfogar för sin sjukvårdande verksamhet;

hemortssjukhus: allmänt sjukhus, drivet av *den landstingskommun eller landstingskommun ej tillhörande stad*, inom vars område försäkrad är bosatt.

När nedan i denna lag användes uttrycket *sjukkassa*, avses därmed *allmän sjukkassa*.

9 §.

Försäkringspliktig skall för varje kalenderår vara medlem i *sjukkassan för den kommun, där han för samma år blivit mantalsskriven*. Är försäkringspliktig icke mantalsskriven inom riket, skall han vara medlem i *sjukkassan för den kommun, där han är bosatt vid ingången av kalenderåret eller vid den senare tidpunkt, då försäkringsplikt inträder*.

Medlem i lokalsjukkassa är genom dennas anslutning till centralsjukkassa tillika medlem i den senare.

Sjukvårdsersättning till barn, som i 6 § sista stycket avses, utgives av *sjukkassan för den kommun, där barnet är bosatt*.

Försäkringspliktig skall för varje kalenderår vara medlem i *den sjukkassa, inom vars verksamhetsområde han för samma år blivit mantalsskriven*. Är försäkringspliktig icke mantalsskriven inom riket, skall han vara medlem i *den sjukkassa, inom vars verksamhetsområde han är bosatt vid ingången av kalenderåret eller vid den senare tidpunkt, då försäkringsplikt inträder*.

Sjukvårdsersättning till barn, som i 6 § sista stycket avses, utgives av *den sjukkassa, inom vars verksamhetsområde barnet är bosatt*.

15 §.

Ersättning för utgifter för *sjukhusvård*, som på grund av sjukdom varit erforderlig, utgår,

då vården beretts å *hemortssjukhus*, med belopp, som motsvarar den för sådan vård vid sjukhuset tillämpade avgiften å allmän sal,

Ersättning för utgifter för *sjukhusvård*, som på grund av sjukdom varit erforderlig, utgår,

då vården beretts å *hemortssjukhus*, med belopp, som motsvarar den för sådan vård vid sjukhuset tillämpade avgiften å allmän sal,

(Gällande lydelse)

då erforderlig vård ej kunnat beredas å hemortssjukhus eller behovet av sjukhusvården uppkommit utanför *det landstingsområde eller sådan i landsting ej deltagande stad*, där den sjuke är bosatt, och den sjuke med anledning härav måst intagas å annat allmänt sjukhus, med belopp, som motsvarar den lägsta avgift, mot vilken den sjuke kunnat erhålla vården å sjukhuset,

då vården annorstädes än å allmänt sjukhus beretts genom *pensionsstyrelsens* försorg, med belopp, som motsvarar den lägsta för sådan vård utgående avgiften, samt

i övriga fall med belopp, motsvarande den lägsta avgift, mot vilken den sjuke kunnat erhålla vården å allmän sal vid hemortssjukhus, lämpat för sjukdomens behandling.

Konungen äger — — — — — angivet belopp.

(Föreslagen lydelse)

då erforderlig vård ej kunnat beredas å hemortssjukhus eller behovet av sjukhusvården uppkommit utanför *den landstingskommun eller landstingskommun ej tillhörande stad*, där den sjuke är bosatt, och den sjuke med anledning härav måst intagas å annat allmänt sjukhus, med belopp, som motsvarar den lägsta avgift, mot vilken den sjuke kunnat erhålla vården å sjukhuset,

då vården annorstädes än å allmänt sjukhus beretts genom *riksförsäkringsverkets* försorg, med belopp, som motsvarar den lägsta för sådan vård utgående avgiften, samt

i övriga fall med belopp, motsvarande den lägsta avgift, mot vilken den sjuke kunnat erhålla vården å allmän sal vid hemortssjukhus, lämpat för sjukdomens behandling.

16 §.

Har försäkrad — — — — — under resan.

Ersättning må ej utgivas med högre belopp än som skulle hava utgått vid besök hos den provinsialläkare eller stadsläkare, inom vars distrikt den försäkrade vistas. Ersättning må dock utgivas högst med belopp, som skulle hava utgått, om läkarvården sökts vid närmaste allmänna sjukhus, där vården kunnat meddelas,

a) om den försäkrade efter hänvisning av läkare sökt läkarvård vid sjukvårdsanstalt eller för enbart öppen vård avsedd sjukvårdsinrättning, vilken tillhör staten eller till vars drift statsbidrag utgår eller som drives av *landsting eller stad, som ej deltagar i landsting*;

Ersättning må ej utgivas med högre belopp än som skulle hava utgått vid besök hos den provinsialläkare eller stadsläkare, inom vars distrikt den försäkrade vistas. Ersättning må dock utgivas högst med belopp, som skulle hava utgått, om läkarvården sökts vid närmaste allmänna sjukhus, där vården kunnat meddelas,

a) om den försäkrade efter hänvisning av läkare sökt läkarvård vid sjukvårdsanstalt eller för enbart öppen vård avsedd sjukvårdsinrättning, vilken tillhör staten eller till vars drift statsbidrag utgår eller som drives av *landstingskommun eller stad, som ej tillhör sådan kommun*;

(Gällande lydelse)

b) om den försäkrade utan att hänvisning av läkare skett sökt läkarvård vid sjukvårdsanstalt för skada, som drabbat honom genom olycksfall, och det skäligen kunnat antagas att han till följd av skadan var i trängande behov av läkarvård vid sådan anstalt;

c) om den försäkrade på grund av sjukdom varit i trängande behov av läkarvård men icke kunnat anträffa den provinsialläkare eller stadsläkare, inom vars distrikt han vistas, och därför sökt vård hos annan läkare.

Ersättning i — — — — — försäkrades bostad.

Ersättning må — — — — — icke utgå.

Angående beräkningen i övrigt av ersättning enligt denna paragraf förordnar Konungen. Konungen äger därvid beträffande resor inom viss *centralsjukkassas* verksamhetsområde föreskriva, att ersättning skall utgå endast i den mån utgifterna för varje besök hos läkaren överstiga fem kronor samt att vad i andra stycket stadgas icke skall äga tillämpning.

Vid tandläkarvård — — — — — motsvarande tillämpning.

(Föreslagen lydelse)

b) om den försäkrade utan att hänvisning av läkare skett sökt läkarvård vid sjukvårdsanstalt för skada, som drabbat honom genom olycksfall, och det skäligen kunnat antagas att han till följd av skadan var i trängande behov av läkarvård vid sådan anstalt;

c) om den försäkrade på grund av sjukdom varit i trängande behov av läkarvård men icke kunnat anträffa den provinsialläkare eller stadsläkare, inom vars distrikt han vistas, och därför sökt vård hos annan läkare.

Angående beräkningen i övrigt av ersättning enligt denna paragraf förordnar Konungen. Konungen äger därvid beträffande resor inom viss *sjukkassas* verksamhetsområde föreskriva, att ersättning skall utgå endast i den mån utgifterna för varje besök hos läkaren överstiga fem kronor samt att vad i andra stycket stadgas icke skall äga tillämpning.

18 §.

Sjukkassa må, med tillsynsmyndighetens medgivande och enligt de närmare föreskrifter som meddelas av tillsynsmyndigheten, besluta, att ersättning skall utgå för försäkrads kostnader för sjukgymnastik eller eljest behandling med bad, massage, elektricitet eller helluft eller annan därmed jämförlig behandling eller för konvalescentvård. I sådant fall skall den obligatoriska sjukvårdsför-

Konungen äger föreskriva, att ersättning enligt av Konungen fastställda grunder skall utgå för försäkrads utgifter för annan vård eller behandling i anledning av sjukdom än i 14 och 15 §§ sägs.

(Gällande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

säkringen i kassan omfatta även för-
mån, som avses med beslutet.

31 §.

Drabbas någon, — — — — — av skadan.

Omfattas skadan — — — — — av skadan.

Vid sjukdom, som enligt annan lag än lagen om yrkesskadeförsäkring eller enligt särskild författning eller enligt Konungens förordnande medför rätt till ersättning, som bestämmes av eller utbetalas från *riksförsäkringsanstalten* eller bolag varom sägs i 1 § lagen om yrkesskadeförsäkring, utgives sjukhjälp enligt denna lag endast i den mån sjukhjälpens belopp överstiger vad som i motsvarande hänseende utgår i sådan ersättning.

Vad i — — — — — om yrkesskadeförsäkring.

Vid sjukdom, som enligt annan lag än lagen om yrkesskadeförsäkring eller enligt särskild författning eller enligt Konungens förordnande medför rätt till *en motsvarande* ersättning, *vilken* bestämmes av eller utbetalas från *riksförsäkringsverket* eller bolag varom sägs i 1 § lagen om yrkesskadeförsäkring, utgives sjukhjälp enligt denna lag endast i den mån sjukhjälpens belopp överstiger vad som i motsvarande hänseende utgår i sådan ersättning.

33 §.

Medlem i *allmän* sjukkasse är pliktig att erlägga avgift för försäkringen (*s j u k f ö r s ä k r i n g s a v g i f t*), som enligt vad nedan sägs innefattar avgift för dels sjukvårdsförsäkringen, dels försäkringen för grundsjukpenning och dels försäkringen för tilläggssjukpenning. Avgift för försäkring för grundsjukpenning skall avse jämväl barntillägg. *Den som är medlem i såväl lokal- som centralsjukkasse skall erlägga sjukförsäkringsavgift i båda kassorna.*

Avgift för — — — — — eller sjukbidrag.

Avgift för — — — — — ettusentvåhundra kronor.

Avgift för — — — — — av tjänstgöringen.

Vad i — — — — — taxerade inkomst.

Medlem, som — — — — — makens sjukförsäkringsavgift.

Medlem i sjukkasse är pliktig att erlägga avgift för försäkringen (*s j u k f ö r s ä k r i n g s a v g i f t*), som enligt vad nedan sägs innefattar avgift för dels sjukvårdsförsäkringen, dels försäkringen för grundsjukpenning och dels försäkringen för tilläggssjukpenning. Avgift för försäkring för grundsjukpenning skall avse jämväl barntillägg.

(Gällande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

39 §.

Beloppet av de i 38 § avsedda bidrag, som belöpa å ett kalenderår, skall i den ordning Konungen bestämmer fördelas mellan *centralsjukkassorna*. Såvitt angår sjukvårdsförsäkringen skall fördelningen ske i förhållande till *centralsjukkassornas och till dem anslutna lokalsjukkassors* utgifter under kalenderåret för sjukhusvård och för ändamål som avses i 41 § första stycket a), ökade med de å samma år belöpande utgifter för läkemedel, som åvila kassorna. Beträffande försäkringen för tilläggssjukpenning skall fördelningen ske i förhållande till *centralsjukkassornas och till dem anslutna lokalsjukkassors* utgifter för tilläggssjukpenning under kalenderåret. Konungen äger dock med riksdagen bestämma, att viss del av bidragen skall ingå till en fond att förvaltas enligt grunder, som fastställas i enahanda ordning.

I avräkning å de bidrag, som komma att debiteras för visst kalenderår, äger *centralsjukkassa* av statsverket erhålla förskott enligt de föreskrifter Konungen utfärdar.

41 §.

Sjukhjälpsbidrag utgår till *centralsjukkassa* med nedan angivna procentuella andel av de utgifter under kalenderåret, som *bestriits av centralsjukkassan och till denna anslutna lokalsjukkassor*, nämligen för

a) läkarvård enligt 14 § och 19 § första stycket, gottgörelse till arbetsgivare enligt 19 § andra stycket för

Beloppet av de i 38 § avsedda bidrag, som belöpa å ett kalenderår, skall i den ordning Konungen bestämmer fördelas mellan *sjukkassorna*. Såvitt angår sjukvårdsförsäkringen skall fördelningen ske i förhållande till *kassornas* utgifter under kalenderåret för sjukhusvård och för ändamål som avses i 41 § första stycket a), ökade med de å samma år belöpande utgifter för läkemedel, som åvila kassorna. Beträffande försäkringen för tilläggssjukpenning skall fördelningen ske i förhållande till *kassornas* utgifter för tilläggssjukpenning under kalenderåret. Konungen äger dock med riksdagen bestämma, att viss del av bidragen skall ingå till en fond att förvaltas enligt grunder, som fastställas i enahanda ordning.

I avräkning å de bidrag, som komma att debiteras för visst kalenderår, äger *sjukkassa* av statsverket erhålla förskott enligt de föreskrifter Konungen utfärdar.

Sjukhjälpsbidrag utgår med nedan angivna procentuella andel av *sjukkassas* utgifter under kalenderåret för

a) läkarvård enligt 14 § och 19 § första stycket, gottgörelse till arbetsgivare enligt 19 § andra stycket för

(Gällande lydelse)

läkarvård och för andra sjukvårdande åtgärder än som avses i 18 §, resor enligt 16 och 17 §§ samt gottgörelse enligt 19 § tredje stycket för transporter 50 procent;

b) grundsjukpenning och motsvarande del av hempenning

. 50 procent;

c) barntillägg 75 procent.

Konungen äger medgiva att till *centralsjukkassa*, för vilken med hänsyn till bebyggelse och kommunikationer särskilt stora utgifter uppkomma för ändamål, som i första stycket a) sägs, bidraget för utgifter till dylika ändamål skall utgå med mer än femtio procent av *de* utgifter, som bestritts av kassan och till denna anslutna lokalsjukkassar, dock med högst sjuttio procent av desamma. Därvid må föreskrivas, att medgiven ökning av bidraget helt eller delvis skall tillkomma lokalsjukkassa.

Angående sjukhjälsbidrag till *centralsjukkassa* för utgifter för sjukvård utom riket gäller vad därom är särskilt stadgat.

(Föreslagen lydelse)

läkarvård och för andra sjukvårdande åtgärder än som avses i 18 §, resor enligt 16 och 17 §§ samt gottgörelse enligt 19 § tredje stycket för transporter 50 procent;

b) grundsjukpenning och motsvarande del av hempenning

. 50 procent;

c) barntillägg 75 procent.

Konungen äger medgiva att till *sjukkassa*, för vilken med hänsyn till bebyggelse och kommunikationer särskilt stora utgifter uppkomma för ändamål, som i första stycket a) sägs, bidraget för utgifter till dylika ändamål skall utgå med mer än femtio procent av *kassans* utgifter, dock med högst sjuttio procent av desamma.

Angående sjukhjälsbidrag för utgifter för sjukvård utom riket gäller vad därom är särskilt stadgat.

42 §.

Medlemsbidrag utgår för envar, som vid utgången av kalenderåret är sjukkassemédlem, med följande belopp, nämligen

i städer som utgöra särskilda *centralsjukkasseområden* . . 4 kronor;
annorstädes

i Västernorrlands, Jämtlands, Västertbottens och Norrbottens län

. 5 kronor;

i riket i övrigt . . 4 kronor 50 öre.

Medlemsbidrag utgår för envar, som vid utgången av kalenderåret är sjukkassemédlem, med följande belopp, nämligen

i städer som utgöra särskilda *sjukkasseområden* 4 kronor;
annorstädes

i Västernorrlands, Jämtlands, Västertbottens och Norrbottens län

. 5 kronor;

i riket i övrigt . . 4 kronor 50 öre.

(Gällande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

Konungen äger medgiva att, där särskilda svårigheter med avseende å sjukkontrollen eller förvaltningen i övrigt föreligga, medlemsbidrag avseende medlemmar tillhörande viss eller vissa lokalsjukkassor skall utgå med högre belopp än i första stycket angivits, dock med högst sex kronor.

Av medlemsbidrag för den som är medlem i såväl lokal- som central-sjukkassa skola tre femtedelar tillfalla lokalsjukkassan och två femtedelar centralsjukkassan.

55 §.

Allmän sjukkassas firma skall innehålla beteckning, som anknyter till kassans verksamhetsområde. Centralsjukkassas firma skall därjämte innehålla orden »allmän» och »centralsjukkassa». Lokalsjukkassas firma skall innehålla orden »allmän» och »sjukkassa».

I allmän sjukkassas firma må ej intagas något av orden »bolag», »bank», »ömsesidig» eller »försäkring». Lokalsjukkassas firma må ej heller innehålla ordet »central».

Firman skall — — — — — sjukkassas firma.

Ej må — — — — — allmän sjukkassa.

56 §.

För allmän sjukkassa skola finnas stadgar *avfattade enligt formulär, fastställt* av tillsynsmyndigheten.

Stadgarna skola angiva

- 1) kassans firma;
- 2) kassans verksamhetsområde;
- 3) den ort, där kassans styrelse skall hava sitt säte;

Allmän sjukkassas firma skall innehålla beteckning, som anknyter till kassans verksamhetsområde, samt därjämte orden »allmän» och »sjukkassa». I firman må ej intagas något av orden »bolag», »bank», »ömsesidig» eller »försäkring».

För sjukkassa skola finnas stadgar, vilka på förslag av kassans styrelse skola fastställas och registreras av tillsynsmyndigheten.

Stadgarna skola angiva

- 1) kassans firma;
- 2) kassans verksamhetsområde;
- 3) den ort, där kassans styrelse skall hava sitt säte;

(Gällande lydelse)

4) hur kassans värde- och övriga säkerhetshandlingar skola förvaras;

5) ordningen för utbetalning av sjukhjälp och moderskapshjälp;

6) antalet ombud, som i 61 § avses, samt, där så erfordras, grunderna för utseendet av sådana ombud;

7) det sätt, varpå kallelse till ombudsval och ombudsmöte skall ske och andra meddelanden skola bringas till medlemmarnas eller ombudens kännedom, ävensom den tid före ombudsval och ombudsmöte, då föreskrivna kallelseåtgärder senast skola vara vidtagna;

8) antalet styrelseledamöter.

I stadgar för centralsjukkassa skall härjämte angivas ordningen för inbetalning av avgifter för den frivilliga försäkringen.

Stadgar för sjukkassa, vilken utgiver ersättning för behandling som i 18 § avses, skola innehålla uppgift härom och angående de grunder efter vilka ersättningen utgår.

Utöver vad ovan sägs må bestämmelser ej intagas i stadgarna, såvida ej tillsynsmyndigheten för särskilt fall så medgiver.

Allmän sjukkassas stadgar skola vara fastställda och registrerade av tillsynsmyndigheten. Beslut om ändring av stadgarna må ej gå i verkställighet, innan ändringen blivit fastställd och registrerad av tillsynsmyndigheten.

(Föreslagen lydelse)

4) hur kassans värde- och övriga säkerhetshandlingar skola förvaras;

5) ordningen för utbetalning av sjukhjälp och moderskapshjälp;

6) ordningen för inbetalning av avgifter för den frivilliga försäkringen.

57 §.

För allmän sjukkassas förbindelser häfta allenast kassans tillgångar.

Utan tillsynsmyndighetens medgivande må allmän sjukkassa ej upp-

För sjukkassas förbindelser häfta allenast kassans tillgångar.

Utan tillsynsmyndighetens medgivande må sjukkassa ej överlåta eller

(Gällande lydelse)

taga, övertaga eller ikläda sig ansvar för lån, *ej heller* åtaga sig annan förpliktelse, såvida *ej* denna har omedelbart sammanhang med kassans verksamhet.

(Föreslagen lydelse)

med inteckning för gäld belasta fast egendom och ej heller upptaga, övertaga eller ikläda sig ansvar för lån *eller* åtaga sig annan förpliktelse, såvida *ej* denna har omedelbart sammanhang med kassans verksamhet.

58 §.

Allmän sjukkasse må *ej* bedriva annan verksamhet än som föreskrives eller medges i denna lag.

I den mån Konungen så förordnar, är *allmän* sjukkasse pliktig att inom sitt verksamhetsområde jämväl såvitt angår andra än kassans medlemmar biträda vid handhavandet av annan statlig social försäkrings- eller understödsverksamhet ävensom att tillställa socialregister behövliga uppgifter. För sitt biträde vid omförmälda försäkrings- eller understödsverksamhet må kassan, där det finnes påkallat till följd av den kassan sålunda anförtrödda verksamhetens omfattning, erhålla ersättning enligt de grunder Konungen bestämmer.

Därest förordnande meddelas be-
träffande sjukhjälp till svensk med-
borgare som icke är bosatt här i ri-
ket eller med främmande stat träffas
överenskommelse som berör *allmän*
sjukkasse, är *sådan kassa* pliktig att
utöva verksamhet i enlighet med vad
förordnandet eller överenskommel-
sen innehåller.

Allmän sjukkasse skall, i den mån
så kan ske, till myndighet, som hand-
har folkpensionering, *olycksfallsför-*
säkring eller arbetslöshetsförsäk-
ring, avgiva de yttranden och lämna
det biträde i övrigt, som påkallas av
myndigheten. I övrigt skall kassa till-

Sjukkasse må *ej* bedriva annan
verksamhet än som föreskrives eller
medges i denna lag.

I den mån Konungen så förordnar,
är sjukkasse pliktig att inom sitt
verksamhetsområde jämväl såvitt an-
går andra än kassans medlemmar bi-
träda vid handhavandet av annan
statlig social försäkrings- eller un-
derstödsverksamhet ävensom att till-
ställa socialregister behövliga uppgif-
ter. För sitt biträde vid omförmälda
försäkrings- eller understödsverk-
samhet må kassan, där det finnes på-
kallat till följd av den kassan sålun-
da anförtrödda verksamhetens om-
fattning, erhålla ersättning enligt de
grunder Konungen bestämmer.

Därest förordnande meddelas be-
träffande sjukhjälp till svensk med-
borgare som icke är bosatt här i ri-
ket eller med främmande stat träffas
överenskommelse som berör sjuk-
kasse, är *kassan* pliktig att utöva
verksamhet i enlighet med vad för-
ordnandet eller överenskommelsen
innehåller.

Sjukkasse skall, i den mån så kan
ske, till myndighet, som handhar
folkpensionering, *allmän tilläggspen-*
sionering, *yrkesskadeförsäkring* eller
arbetslöshetsförsäkring, avgiva de
yttranden och lämna det biträde i
övrigt, som påkallas av myndighe-

(Gällande lydelse)

handagå statlig eller kommunal myndighet, försäkringsinrättning samt arbetsgivare med yttranden och upplysningar, i den mån hinder enligt lag eller författning ej möter samt mera betydande olägenhet ej därigenom uppkommer för kassan.

(Föreslagen lydelse)

ten. I övrigt skall kassa tillhandagå statlig eller kommunal myndighet, försäkringsinrättning samt arbetsgivare med yttranden och upplysningar, i den mån hinder enligt lag eller författning ej möter samt mera betydande olägenhet ej därigenom uppkommer för kassan.

60 §.

Allmän sjukkassas angelägenheter handhavas i enlighet med vad i denna lag är stadgat av ombudsmöte och kassans styrelse.

Sjukkassas angelägenheter handhavas i enlighet med vad i denna lag är stadgat av kassans styrelse.

I sjukkassa, vars verksamhetsområde icke utgöres enbart av stad, skola finnas försäkringsnämnder för att tillhandagå kassan med råd och upplysningar. Försäkringsnämnd skall finnas för varje kommun. Med tillsynsmyndighetens medgivande må dock försäkringsnämnds verksamhetsområde omfatta flera kommuner eller del av kommun.

69 §.

Styrelsen för allmän sjukkassa tillkommer att besluta i kassans angelägenheter, i den mån de ej skola handhavas av ombudsmöte eller i särskilt föreskriven ordning.

Styrelsen för centralsjukkassa skall bestå av minst sju och högst nio ledamöter. För ledamot skall finnas suppleant. En ledamot och suppleanten för honom utses av tillsynsmyndigheten, en ledamot och suppleanten för honom av medicinalstyrelsen samt en ledamot och suppleanten för honom av landstinget eller, där fråga är om centralsjukkassa, vars verksamhetsområde utgöres enbart av stad, av stadsfullmäktige.

Sjukkassas styrelse tillkommer att besluta i kassans angelägenheter, i den mån de ej skola handhavas i särskilt föreskriven ordning.

Styrelsen skall bestå av sju ledamöter eller, om sjukkassas verksamhetsområde omfattar två landstingskommuner inom skilda län, åtta ledamöter. En ledamot utses av Konungen, en ledamot av medicinalstyrelsen samt en ledamot av länsstyrelsen; om sjukkassas område tillhör två län, skall vardera länsstyrelsen utse en ledamot. Övriga ledamöter utses av landstinget eller, där fråga är om sjukkassa, vars verk-

(Gällande lydelse)

Hava två landstingsområden förenats till ett centralsjukkasseområde, skall vartdera landstinget utse en ledamot och suppleanten för honom; utgöres centralsjukkasseområde av landstingsområde och stad, som ej deltagar i landsting, utses en ledamot och suppleanten för honom av landstinget samt en ledamot och suppleanten för honom av stadsfullmäktige. Övriga styrelseledamöter och suppleanter väljas å ombudsmöte.

Styrelse för lokalsjukkassa skall bestå av minst fem och högst sju ledamöter. För ledamot skall finnas suppleant. En ledamot och suppleanten för honom utses av styrelsen för den centralsjukkassa, till vilken lokalsjukkassan är ansluten. Övriga styrelseledamöter och suppleanter väljas å ombudsmöte.

Är styrelseledamot — — — — — utsedde suppleanten.

Suppleant äger — — — — — för sammanträde.

(Föreslagen lydelse)

Samhetsområde utgöres enbart av stad, av stadsfullmäktige. Hava två landstingskommuner förenats till ett sjukasseområde, skall vartdera landstinget utse två ledamöter; utgöres sjukasseområde av landstingskommun och stad, som ej tillhör sådan kommun, utses tre ledamöter av landstinget samt en ledamot av stadsfullmäktige.

För varje ledamot utses i enahanda ordning en suppleant.

70 §.

De styrelseledamöter, som skola väljas å ombudsmöte, utses för tiden från det möte, då valet äger rum, till det ordinarie ombudsmötet andra året därefter. Av de första gången valda skall dock hälften eller, om antalet valda ej är delbart med två, hälften av det med ett minskade antalet avgå vid det ordinarie ombudsmötet året efter valet.

Styrelseledamot må — — — — — utsett honom.

Avgår styrelseledamot, som valts av ombudsmöte, innan den tid, för vilken han blivit utsedd, gått till ända och är styrelsen ej beslutför med kvarstående ledamöter och suppleanter, åligger det dessa att

Styrelseledamot utses för en tid av fyra år, räknat från och med den 1 januari året näst efter det, då han blivit utsedd.

Avgår styrelseledamot innan den tid, för vilken han blivit utsedd, gått till ända, skall för den återstående tiden utses ny ledamot i den ordning, vari den avgångne ledamoten blivit utsedd.

(Gällande lydelse)

ofördröjligen föranstalta om fyllnadsval.

(Föreslagen lydelse)

Arvode och annan ersättning till styrelseledamot utgivas av kassan efter de grunder, som fastställas av tillsynsmyndigheten.

71 §.

Ledamot av styrelsen för *allmän* sjukkasse skall vara svensk medborgare samt medlem i kassan. Den som ej råder över sig och sitt gods må ej vara styrelseledamot.

Ledamot av styrelsen för sjukkas- sa skall vara svensk medborgare och råda över sig och sitt gods. Ledamot i eller befattningshavare vid försäkringsdomstolen eller den som är i tillsynsmyndighetens eller sjukkas- sas tjänst må ej vara styrelseleda- mot.

72 §.

Styrelsen väljer inom sig ordförande och vice ordförande. Äro både ordföranden och vice ordföranden hindrade att inställa sig till styrelsesammanträde, äger styrelsen utse en ledamot att för tillfället föra ordet. Vid styrelsens sammanträden skola under ordförandens överinseende föras protokoll, vilka skola till riktigheten bestyrkas av ordföranden och ytterligare en vid sammanträdet närvarande.

Ordförande i styrelsen är den av Konungen utsedde ledamoten. Vid förfall för ordföranden föres ordet av den för honom utsedde suppleanten. Äro både ordföranden och hans suppleant hindrade att inställa sig till styrelsesammanträde, äger styrelsen utse en ledamot att för tillfället föra ordet. Vid styrelsens sammanträden skola under ordförandens överinseende föras protokoll, vilka skola till riktigheten bestyrkas av ordföranden och ytterligare en vid sammanträdet närvarande.

Styrelsen är — — — — — av ordföranden.

Ledamot av styrelsen äger ej deltaga i behandling av fråga rörande avtal mellan honom och den *allmänna* sjukkassan eller rörande hans försäkring i kassan. Ej heller må han deltaga i behandling av fråga om avtal mellan kassan och tredje man, där han i frågan äger ett väsentligt intresse, som kan vara stridande mot kassans. Vad sålunda är stadgat äger motsvarande tillämpning beträffande

Ledamot av styrelsen äger ej deltaga i behandling av fråga rörande avtal mellan honom och sjukkassan eller rörande hans försäkring i kassan. Ej heller må han deltaga i behandling av fråga om avtal mellan kassan och tredje man, där han i frågan äger ett väsentligt intresse, som kan vara stridande mot kassans. Vad sålunda är stadgat äger motsvarande tillämpning beträffande rättegång

(Gällande lydelse)

rättegång eller annan talan mot styrelseledamoten eller tredje man.

Minst sex veckor före det ordinarie ombudsmötet skall styrelsen till revisorerna avlämna en av styrelsens ledamöter underskriven förvaltningsberättelse för det senast förflutna året.

Styrelsen skall *varje kalenderår upprätta förslag till förvaltningsstat för nästföljande år. Förslaget skall hållas tillgängligt för medlemmarna minst två veckor före det ombudsmöte, å vilket förslaget skall behandlas.*

Angående behörighet att för *allmän sjukkassas räkning* mottaga delgivning i rättegång är stadgat i rättegångsbalken; och skall vad i sådant avseende gäller äga motsvarande tillämpning, då annat meddelande skall delgivas kassan.

Vill styrelsen väcka talan mot kassan, skall styrelsen utlysa ombudsmöte för val av ställföreträdare att föra kassans talan i tvisten. Stämning skall anses delgiven, då den blivit föredragen å mötet.

76 §.

Styrelsen och firmatecknare i *allmän sjukkassa skola i sin förvaltning av kassans angelägenheter ställa sig till efterrättelse denna lag och andra för kassans verksamhet gällande författningar samt kassans stadgar, så ock de föreskrifter, som av ombudsmöte eller, såvitt rör firma-*

(Föreslagen lydelse)

eller annan talan mot styrelseledamoten eller tredje man.

Senast den 15 april varje år skall styrelsen till revisorerna avlämna en av styrelsens ledamöter underskriven förvaltningsberättelse för det senast förflutna året. Styrkt avskrift av förvaltningsberättelsen skall samtidigt översändas till tillsynsmyndigheten samt vederbörande landsting eller stadsfullmäktige.

Styrelsen skall *före utgången av oktober månad varje år tillställa tillsynsmyndigheten en beräkning av kassans förvaltningskostnader för nästföljande år.*

75 §.

Angående behörighet att för *sjukkassas räkning* mottaga delgivning i rättegång är stadgat i rättegångsbalken; och skall vad i sådant avseende gäller äga motsvarande tillämpning, då annat meddelande skall delgivas kassan.

Styrelsen och firmatecknare i *sjukkassa skola i sin förvaltning av kassans angelägenheter ställa sig till efterrättelse denna lag och andra för kassans verksamhet gällande författningar samt kassans stadgar, så ock, såvitt rör firmatecknare, de föreskrifter, som av styrelsen meddelas,*

(Gällande lydelse)

tecknare, av styrelsen meddelas, där de ej finnas strida mot denna lag eller annan författning.

(Föreslagen lydelse)

där de ej finnas strida mot denna lag eller annan författning.

Försäkringsnämnd*77 a §.*

Försäkringsnämnd skall bestå av minst fem och högst sju av kommunen utsedda ledamöter. Består nämndens verksamhetsområde av flera kommuner, bestämmer dock tillsynsmyndigheten antalet ledamöter och huru många ledamöter som skola utses av varje kommun. För varje ledamot utses i enahanda ordning en suppleant. Nämnden utser inom sig ordförande och vice ordförande.

Vad i 69 § fjärde och femte styckena, 70 och 71 §§ samt 72 § andra stycket stadgas beträffande styrelse och styrelseledamot skall äga motsvarande tillämpning beträffande försäkringsnämnd och ledamot av densamma.

Vad i denna lag finnes stadgat om ledamot i nämnden skall i tillämpliga delar gälla beträffande suppleant.

78 §.

I avseende å förandet av *allmän* sjukkassas räkenskaper må särskilda föreskrifter meddelas av tillsynsmyndigheten att gälla utöver dem, som kassan jämlikt bokföringslagen har att iakttaga. *Lokalsjukkassa har härjämte att i fråga om bokföring och kassarörelse följa de anvisningar, som lämnas av centralsjukkassan.*

Räkenskapsavslutning skall ske för kalenderår samt vara verkställd inom *lokalsjukkassa* före utgången av nästföljande februari månad och

I avseende å förandet av sjukkas-
sas räkenskaper må särskilda föreskrifter meddelas av tillsynsmyndigheten att gälla utöver dem, som kassan jämlikt bokföringslagen har att iakttaga.

Räkenskapsavslutning skall ske för kalenderår samt vara verkställd före utgången av nästföljande mars månad.

(Gällande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

inom centralsjukkassa före utgången av nästföljande april månad.

Särskilda räkenskaper — — — — — frivilliga försäkringen.

79 §.

Då bokslut är uppgjort för centralsjukkassa, skall till särskilda fonder avsättas

a) vad av — — — — — frivilliga försäkringen).

Vardera fondens — — — — — löpande utgifter.

Tillgångar motsvarande — — — — — 5) stadgas.

Utan hinder av vad ovan föreskrivits må centralsjukkassa med tillsynsmyndighetens medgivande såsom tillgång i fonderna redovisa lån till lokalsjukkassa, så ock värdet av inventarier, som anskaffats för centralsjukkassans verksamhet, under förutsättning dock att nedskrivning av sagda värde sker med minst en tiondel varje år.

Då bokslut är uppgjort för sjuk- kassa, skall till särskilda fonder avsättas

Utan hinder av vad ovan föreskrivits må sjuk- kassa med tillsynsmyndighetens medgivande såsom tillgång i fonderna redovisa värdet av inventarier, som anskaffats för kassans verksamhet, under förutsättning att nedskrivning av sagda värde sker med minst en tiondel varje år.

81 §.

Styrelsens förvaltning och den allmänna sjuk-kassans räkenskaper skola granskas av revisorer.

Ärligen skola utses inom central-sjukkassa tre och inom lokalsjuk-kassa två revisorer samt lika många suppleanter för dem. Inom central-sjukkassa utses en revisor och en suppleant av tillsynsmyndigheten samt övriga revisorer och suppleanter av ombudsmöte. Inom lokalsjuk-kassa utses en revisor och en suppleant av styrelsen för centralsjuk-kassan samt den andre revisorn och suppleanten av ombudsmöte i lokalsjukkassan.

Revisors uppdrag utgår ej före det ordinarie ombudsmöte, vid vilket revisorernas berättelse framlägges.

För granskning av styrelsens förvaltning och sjuk-kassans räkenskaper skola för varje räkenskapsår utses en revisor av tillsynsmyndigheten och två revisorer av landstinget eller, där fråga är om sjuk-kassa, vars verksamhetsområde utgöres enbart av stad, av stadsfullmäktige. Hava två landstingskommuner för-enats till ett sjuk-kasseområde, skall vardera landstinget utse en revisor; utgöres sjuk-kasseområde av landstingskommun och stad, som ej tillhör sådan kommun, skall en revisor utses av landstinget och en revisor av stadsfullmäktige.

För varje revisor utses i enahanda ordning en suppleant.

Revisor må skiljas från uppdraget

(Gällande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

Revisor må skiljas från uppdraget genom beslut av den som utsett honom.

genom beslut av den som utsett honom.

Revisor skall — — — — — till styrelseledamot.

Arvode och annan ersättning till revisor och suppleant utgivas av kassan efter de grunder, som fastställas av tillsynsmyndigheten.

82 §.

Revisor äger — — — — — angående förvaltningen.

Revisorerna hava att ställa sig till efterrättelse de särskilda föreskrifter, som tillsynsmyndigheten meddelar, så ock de särskilda föreskrifter, som meddelas av ombudsmöte och ej innefatta inskränkning i revisorernas i lag stadgade befogenhet eller ej strida mot lag eller författning eller mot kassans stadgar.

Revisorerna hava att ställa sig till efterrättelse de särskilda föreskrifter, som tillsynsmyndigheten meddelar.

Revisorerna skola för varje räkenskapsår över granskningen avgiva en av dem underskriven berättelse, som skall överlämnas till styrelsen minst två veckor före det ordinarie ombudsmötet.

De för visst räkenskapsår utsedda revisorerna skola över granskningen avgiva en av dem underskriven berättelse, som skall överlämnas till styrelsen inom fyra veckor från den dag revisorerna mottagit styrelsens förvaltningsberättelse. Styrkt avskrift av revisionsberättelsen skall samtidigt tillställas tillsynsmyndigheten och vederbörande landsting eller stadsfullmäktige.

83 §.

Varder talan å styrelsens förvaltning under den tid revisorernas berättelse omfattar ej anställd inom ett år från det berättelsen framlades å ombudsmöte, skall anses, som om ansvarsfrihet blivit styrelsen beviljad.

Talan mot styrelseledamot på grund av hans uppdrag må ej anställas, därest icke tillsynsmyndigheten skriftligen till honom framställt anmärkning mot det förfarande, å vilket talan grundas, inom tre år efter utgången av det räkenskapsår, då förfarandet ägt rum. Vad nu sagts gäller ej talan, som grundas på

(Gällande lydelse)

Utan hinder av att ansvarsfrihet beviljats, må sådan talan å förvaltningen, som grundas på att styrelseledamot begått brottslig handling, kunna mot honom anställas, där ej ansvarsfriheten uppenbarligen avsett även nämnda handling.

Talan för allmän sjukkasse om skadestånd mot revisor på grund av hans uppdrag må ej anställas, sedan två år förflutit från det revisorernas berättelse framlades å ombudsmöte, såvida icke talan grundas på att revisor begått brottslig handling.

84 §.

Hos allmän sjukkasse skall, därest tillsynsmyndigheten ej annat medgiver, vara anställd en verkställande tjänsteman, vilken i enlighet med de anvisningar, som lämnas av kassans styrelse, har att leda arbetet inom kassan. Verkställande tjänsteman, som ej är styrelseledamot, äger närvara vid styrelsens sammanträden och deltaga i överläggningarna men ej i besluten.

Verkställande tjänsteman tillsättes och entledigas i centralsjukkasse av tillsynsmyndigheten och i lokalsjukkasse av centralsjukkassans styrelse. Innan verkställande tjänsteman hos allmän sjukkasse tillsättes eller

(Föreslagen lydelse)

att styrelseledamot begått brottslig handling. Tillsynsmyndigheten äger förordna ställföreträdare för styrelsen att föra kassans talan.

Talan mot revisor på grund av hans uppdrag må ej anställas, sedan två år förflutit från det revisorernas berättelse överlämnades till styrelsen, såvida icke talan grundas på att revisor begått brottslig handling.

Arvode och annan ersättning till sådan ställföreträdare för styrelsen som omförmäles i första stycket fastställas av tillsynsmyndigheten och utgivas av kassan.

84 §.

Hos sjukkasse skall vara anställd en verkställande tjänsteman, vilken i enlighet med de anvisningar, som lämnas av kassans styrelse, har att leda arbetet inom kassan. Verkställande tjänsteman äger närvara vid styrelsens sammanträden och deltaga i överläggningarna men ej i besluten.

85 §.

Verkställande tjänsteman tillsättes och entledigas av tillsynsmyndigheten efter hörande av sjukkassans styrelse. Konungen må föreskriva, att även annan befattningshavare hos kassan skall tillsättas och entledigas

(Gällande lydelse)

entledigas, skall yttrande inhämtas från kassans styrelse.

Verkställande tjänstemans avlönings- och pensionsförmåner skola på förslag av kassans styrelse bestämmas av tillsynsmyndigheten.

85 §.

Annan befattningshavare hos allmän sjukkassa än verkställande tjänsteman tillsättes och entledigas av kassans styrelse. Förtroendeläkare, som i 90 § sägs, skall dock efter centralsjukkassas hörande tillsättas och entledigas av medicinalstyrelsen. Kassan är beträffande avlönings- och andra anställningsvillkor för sådan läkare pliktig ställa sig till efterrättelse de anvisningar, som på förslag av medicinalstyrelsen meddelas av tillsynsmyndigheten.

(Föreslagen lydelse)

i samma ordning. Förtroendeläkare, som i 90 § sägs, skall efter hörande av kassans styrelse tillsättas och entledigas av medicinalstyrelsen. Övriga befattningshavare tillsättas och entledigas av kassans styrelse.

Avlönings-, pensions- och andra anställningsvillkor för befattningshavare, som tillsätts av tillsynsmyndigheten, skola bestämmas av denna myndighet efter kassans hörande. Beträffande avlönings- och andra anställningsvillkor för förtroendeläkare är kassan pliktig ställa sig till efterrättelse de anvisningar, som på förslag av medicinalstyrelsen meddelas av tillsynsmyndigheten.

89 §.

Allmän sjukkassa skall genom anordnande av sjukkontroll tillse att missbruk av försäkringen hindras. Lokalsjukkassa har därvid att iakttaga de föreskrifter, som lämnas av centralsjukkassan.

Sjukkassa skall genom anordnande av sjukkontroll tillse att missbruk av försäkringen hindras.

Tillsynsmyndigheten äger — — — — sjukkontrollens anordnande.

92 §.

Anmälan till sjukkasseregistret skall göras skriftligen. Vid anmälan om beslut angående antagande av stadgar eller ändring av stadgarna skola fogas, där anmälningen avser antagande av stadgar, två exemplar av stadgarna jämte avskrift av protokoll vid ombudsmöte, utvisande att stadgarna blivit antagna, samt, där anmälningen avser ändring av

Anmälan till sjukkasseregistret skall göras skriftligen.

*(Gällande lydelse)**(Föreslagen lydelse)*

stadgarna, i två exemplar avskrift av protokoll, som förts i ärendet. Nu nämnda handlingar skola vara till riktigheten styrkta av notarius publicus eller med styrelseledamöternas egenhändiga bevittnade namnteckningar.

Har ej, då registrering av *allmän* sjukkasse sökes, varje styrelseledamot och styrelsesuppleant så ock i övrigt envar, som ensam eller i förening med annan är bemyndigad att teckna kassans firma, å ansökningen egenhändigt skrivit sin av vittnen styrkta namnteckning, skall vid ansökningen fogas en särskild bilaga, därå namnteckningen finnes och blivit styrkt av vittnen. Vad nu sagts skall äga motsvarande tillämpning, då anmälan sker att styrelseledamot eller suppleant blivit utsedd eller att eljest någon, ensam eller i förening med annan, blivit berättigad att teckna firman.

Har ej, då registrering av sjukkasse sökes, varje styrelseledamot och styrelsesuppleant så ock i övrigt envar, som ensam eller i förening med annan är bemyndigad att teckna kassans firma, å ansökningen egenhändigt skrivit sin av vittnen styrkta namnteckning, skall vid ansökningen fogas en särskild bilaga, därå namnteckningen finnes och blivit styrkt av vittnen. Vad nu sagts skall äga motsvarande tillämpning, då anmälan sker att styrelseledamot eller suppleant blivit utsedd eller att eljest någon, ensam eller i förening med annan, blivit berättigad att teckna firman.

93 §.

Vid registrering av *allmän* sjukkasse skall tillsynsmyndigheten låta i registret införa

1) *dagen för stadgarnas antagande;*

2) kassans firma;

3) den ort, där styrelsen har sitt säte;

4) varje styrelseledamots och suppleants samt, där eljest någon, ensam eller i förening med annan, är berättigad att teckna kassans firma, dennes fullständiga namn och hemvist;

5) av vilka och huru kassans fir-

Vid registrering av sjukkasse skall tillsynsmyndigheten låta i registret införa

1) kassans firma;

2) den ort, där styrelsen har sitt säte;

3) varje styrelseledamots och suppleants samt, där eljest någon, ensam eller i förening med annan, är berättigad att teckna kassans firma, dennes fullständiga namn och hemvist;

4) av vilka och huru kassans firma skall tecknas, där den ej tecknas allenast av styrelsen.

(Gällande lydelse)

ma skall tecknas, där den ej tecknas allenast av styrelsen.

Det ena av de till tillsynsmyndigheten ingivna exemplaren av stadgarna skall förses med bevis om antagandet till allmän sjukkassa och registreringen samt återställas till sökanden.

(Föreslagen lydelse)

Bevis om registreringen jämte ett exemplar av de för sjukkassan fastställda stadgarna skall tillställas kassans styrelse.

94 §.

Anmäles ändring i förhållande, varom inskrivning skett i registret, skall, där registrering beviljas, vad sålunda anmälts anmärkas i registret. *Samma lag gäller, där åt administratörer på sätt i 99 § sägs uppdragits att handhava allmän sjukkassas angelägenheter eller sådant uppdrag upphört.*

Registreras ändring i allmän sjukkassas stadgar, skall *ena exemplaret av det protokoll, som innehåller beslutet om ändringen, återställas till sökanden, försett med bevis om registreringen.*

Anmäles ändring i förhållande, varom inskrivning skett i registret, skall, där registrering beviljas, vad sålunda anmälts anmärkas i registret.

Registreras ändring i sjukkassas stadgar, skall *bevis om registrering- en jämte ett exemplar av stadgarna i deras nya lydelse tillställas kassans styrelse.*

97 §.

Det åligger allmän sjukkassas styrelse att varje år före utgången av juli månad till tillsynsmyndigheten ingiva styrkt avskrift av styrelsens och revisorernas berättelser angående föregående räkenskapsår samt av protokoll, upptagande de beslut, som ombudsmötet fattat i anledning av nämnda berättelser.

Centralsjukkassas styrelse har att inom tid som i första stycket sägs till tillsynsmyndigheten ingiva i enlighet med fastställt formulär upprättad statistisk redogörelse rörande den verksamhet, som under året

Sjukkassas styrelse har att *senast den 15 april varje år till tillsynsmyndigheten samt till vederbörande landsting eller stadsfullmäktige ingiva i enlighet med fastställt formulär upprättad statistisk redogörelse*

(Gällande lydelse)

drivits av kassan och envar av de till denna anslutna lokalsjukkassorna. Redogörelsen skall vara underskriven av styrelsens ordförande och kassans verkställande tjänsteman.

Finner tillsynsmyndigheten nödigt att av *allmän* sjukkassa infordra ytterligare upplysningar, skola sådana ofördröjligen lämnas av kassans styrelse.

Allmän sjukkassas styrelse är pliktig att när som helst bereda tillsynsmyndigheten eller dess ombud tillfälle att inventera kassans medel samt att granska kassans böcker, räkenskaper och andra handlingar *så ock att lämna dem tillträde till ombudsmöte.*

(Föreslagen lydelse)

rörande den verksamhet, som under *nästföregående* år drivits av kassan. Redogörelsen skall vara underskriven av styrelsens ordförande och kassans verkställande tjänsteman.

Finner tillsynsmyndigheten nödigt att av sjukkassa infordra ytterligare upplysningar, skola sådana ofördröjligen lämnas av kassans styrelse.

Sjukkassas styrelse är pliktig att när som helst bereda tillsynsmyndigheten eller dess ombud tillfälle att inventera kassans medel samt att granska kassans böcker, räkenskaper och andra handlingar.

99 §.

Finner tillsynsmyndigheten, att anledning till anmärkning förekommer mot *allmän* sjukkassas verksamhet, äger tillsynsmyndigheten meddela kassan anvisning att vidtaga den åtgärd eller den förändring av verksamheten som prövas erforderlig, därvid tillsynsmyndigheten skall bestämma viss skälig tid, inom vilken anvisad åtgärd eller förändring skall hava vidtagits.

Underlåter kassan att ställa sig sålunda meddelad anvisning till efterrättelse, må tillsynsmyndigheten uppdraga åt två eller flera personer att i egenskap av administratorer handhava kassans angelägenheter under viss tid, dock längst intill dess, efter nyval av ombud som i 61 § avses, ombudsmöte utsett styrelseledamöter och dessa trätt i tjänst. Administratorer hava att i denna egen-

Finner tillsynsmyndigheten, att anledning till anmärkning förekommer mot sjukkassas verksamhet, äger tillsynsmyndigheten meddela kassan anvisning att vidtaga den åtgärd eller den förändring av verksamheten som prövas erforderlig, därvid tillsynsmyndigheten skall bestämma viss skälig tid, inom vilken anvisad åtgärd eller förändring skall hava vidtagits.

(Gällande lydelse)

skap fullgöra de på ombudsmöte och styrelse enligt denna lag ankommande åliggandena, dock ej sådana som i 64 § avses, och skall i tillämpliga delar beträffande dem gälla vad i denna lag stadgas angående ombudsmöte samt styrelse eller styrelseledamöter. Det åligger administratorer att ställa sig till efterrättelse de särskilda bestämmelser angående uppdragets fullgörande, som må utfärdas av tillsynsmyndigheten.

Uppdrag att vara administrator må när som helst återkallas av tillsynsmyndigheten. Arvode till administrator skall utgivas av kassan efter de grunder, som fastställas av tillsynsmyndigheten.

103 §.

Mot tillsynsmyndighetens beslut i fråga, varom i 101 och 102 §§ förmäles, må talan fullföljas allenast såframt tillsynsmyndigheten lämnat tillstånd därtill. Sådant tillstånd skall lämnas där någon av dem som inom tillsynsmyndigheten deltagit i behandlingen av ärendet uttalat avvikande mening, så ock där tillsynsmyndigheten finner utgången av ärendet vara av synnerlig betydelse för part. Klagan föres hos Konungen genom besvär, vilka skola inlämnas eller insändas med posten till socialdepartementet. Besvären skola hava inkommit till departementet senast inom en månad efter det klaganden erhållit del av tillsynsmyndighetens beslut.

(Föreslagen lydelse)

Mot tillsynsmyndighetens beslut i fråga, varom i 101 och 102 §§ förmäles, må klagan föras hos försäkringsdomstolen genom besvär. Besvären skola ingivas eller insändas till tillsynsmyndigheten. Den omständigheten, att besvären ingivits eller insänts direkt till försäkringsdomstolen, utgör ej hinder för besvärens upptagande till prövning, därest de inkommit till domstolen före besvärstidens utgång.

Tillsynsmyndighetens beslut i fråga som i första stycket sägs må av tillsynsmyndigheten underställas

(Gällande lydelse)

Utan hinder av anförda besvär skall tillsynsmyndighetens beslut i fråga, som i 101 och 102 §§ avses, gå i verkställighet, där ej tillsynsmyndigheten annorlunda förordnar.

Fråga, som — — — — — ovan sagts.

104 §.

Minskas allmän sjukkassas verksamhetsområde, skall till den kassa, vartill medlemmar på grund härav överföras, av den förra kassans fondmedel utbetalas behörig andel, beräknad efter grunder som fastställas av tillsynsmyndigheten.

Allmän sjukkassa skall, därest Konungen så förordnar, helt eller delvis överlåta sin rörelse och sina tillgångar å annat försäkringsorgan. Överlåtes rörelsen helt, skall kassan gå i likvidation. I annan ordning må beslut om överlåtelse av kassas rörelse eller dess trädande i likvidation ej fattas.

I fråga om allmän sjukkassas likvidation och upplösning skall i övrigt i tillämpliga delar gälla vad i sådant avseende finnes föreskrivet i lagen om understödsföreningar, därvid dock skall iakttagas att i nämnda lag beträffande likvidator förekommande hänvisning till stadgande angående styrelse eller styrelseledamot skall avse bestämmelse härom i denna lag.

(Föreslagen lydelse)

försäkringsdomstolens prövning, om det för enhetlig lagtolkning eller rättstillämpning är av synnerlig vikt att saken prövas av domstolen eller eljest särskilda skäl förefinnas för sådan prövning.

Utan hinder av att besvär anförts eller förordnande om underställning meddelats skall tillsynsmyndighetens beslut i fråga, som i 101 och 102 §§ avses, gå i verkställighet, där ej tillsynsmyndigheten annorlunda bestämmer.

Minskas sjukkassas verksamhetsområde, skall till den kassa, vartill medlemmar på grund härav överföras, av den förra kassans fondmedel utbetalas behörig andel, beräknad efter grunder som fastställas av tillsynsmyndigheten.

Sjukkassa skall, därest Konungen så förordnar, helt eller delvis överlåta sin rörelse samt sina tillgångar och skulder å annan sjukkassa eller annat försäkringsorgan. Beträffande sådan överlåtelse skall gälla vad Konungen föreskriver. I annan ordning må beslut om överlåtelse av kassas rörelse ej fattas.

Skall på grund av beslut om ändrad indelning i sjukkasseområden ny sjukkassa bildas, anses kassan inrättad när styrelse utsetts samt stadgar fastställts och registrerats.

(Gällande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

109 §.

Styrelseledamot, revisor och befattningshavare hos *allmän* sjukkassa må ej till obehörig yppa något om enskilds personliga förhållanden, varom han i sin nämnda egenskap erhållit kunskap, eller utlämna handling, till vilken han i sådan egenskap erhållit tillgång.

Styrelseledamot, *ledamot av försäkringsnämnd*, revisor och befattningshavare hos sjukkassa må ej till obehörig yppa något om enskilds personliga förhållanden, varom han i sin nämnda egenskap erhållit kunskap, eller utlämna handling, till vilken han i sådan egenskap erhållit tillgång.

Den som — — — — — tillfalla kronan.

111 §.

Denna lag — — — — — att gälla.

Förekommer i — — — — — stället tillämpas.

Har för understödsförening registrerats firma, som icke överensstämmer med vad i 55 § sista stycket stadgas, åligger det tillsynsmyndigheten att, därest ej före den 1 juli 1955 för registrering anmälts beslut om ändring av firman till överensstämmelse med nämnda stadgande, anmana föreningen att inom sex månader för registrering anmäla beslut om sådan ändring. Efterkommes ej anmaningen, skall tillsynsmyndigheten föreslå ändring av föreningens firma och, sedan föreningen erhållit tillfälle att yttra sig över förslaget, besluta i ärendet. Om beslutad ändring skall tillsynsmyndigheten ofördröjligen underrätta föreningen. Över beslutet må besvär anföras i den ordning, som i 79 § lagen om understödsföreningar sägs. Sedan beslutet vunnit laga kraft, skall i understödsföreningsregistret införas anteckning om ändringen samt bevis om firmans nya lydelse tillställas föreningen.

Denna lag träder i kraft den 1 ja-

(Gällande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

nuari 1962, dock skall vad som stadgas i 4, 15 och 31 §§ om riksförsäkringsverket samt i 103 och 104 §§ gälla från och med den 1 juli 1961.

I samband med ikraftträdandet skall följande iakttagas.

1. Beträffande klagan över tillsynsmyndighetens beslut, som meddelats senast den 30 juni 1961, skola äldre bestämmelser gälla, dock skola besvär över beslut som nu sagts efter nämnda dag prövas av försäkringsdomstolen.

2. Centralsjukkassa skall, om ej annat förordnas, från och med år 1962 vara sådan allmän sjukkassa, som avses med de nya bestämmelserna. Lokalsjukkassas tillgångar och ansvaret för dess förbindelser skola från samma tidpunkt övertagas av vederbörande allmänna sjukkassa.

3. Enligt äldre bestämmelser utsedda styrelseledamöter och revisorer jämte suppleanter skola avgå vid utgången av år 1961 med skyldighet likväl för styrelseledamöterna att avgiva förvaltningsberättelse för år 1961 och för revisorerna att slutföra sin granskning av styrelsens förvaltning och räkenskaperna för nämnda år samt att däröver avgiva berättelse, allt i den ordning, som stadgats i 72 § fjärde stycket och i 82 § tredje stycket i dessa lagrums äldre lydelse.

4. Ordinarie ombudsmöte skall enligt äldre bestämmelser hållas under år 1962, varvid de under 3. angivna berättelserna skola framläggas. Å sådant ombudsmöte må ej till avgörande upptagas annat ärende än frågan om beviljande av ansvarsfrihet åt styrelsen för år 1961. Beträffande talan

(Gällande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

å styrelsens förvaltning för tid före ikraftträdandet skola äldre bestämmelser tillämpas.

5. Styrelseledamöter och revisorer jämte suppleanter samt ledamöter och suppleanter i försäkringsnämnd skola med tillämpning av de nya bestämmelserna utses före den 1 november 1961.

6. De enligt 5. utsedda styrelseledamöterna skola före utgången av november 1961 till tillsynsmyndigheten avgiva förslag till stadgar för vederbörande sjukkassa att gälla från och med år 1962.

Förslag

till

Lag

angående ändring i lagen den 21 maj 1954 (nr 266) om
moderskapshjälp

Härigenom förordnas, *dels* att 16 § lagen den 21 maj 1954 om moderskapshjälp¹ skall upphöra att gälla, *dels* att 13 § samma lag skall erhålla följande ändrade lydelse.

(Gällande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

13 §.

Statsbidrag utgår för varje kalenderår till *centralsjukkassa* med nedan angivna procentuella andel av de utgifter under året, som bestritts av *centralsjukkassan och till denna anslutna lokalsjukkassor*, nämligen för

a) läkarvård och resor enligt 3 § ..
..... 50 procent;
b) grundpenning 50 procent;
c) barntillägg 75 procent.

Konungen äger medgiva att till *centralsjukkassa*, för vilken med hänsyn till bebyggelse och kommunikationer särskilt stora utgifter uppkomma för ändamål, som i första stycket a) sägs, bidraget för utgifter till dylika ändamål skall utgå med mer än femtio procent av *de* utgifter, som bestritts av *kassan och till denna anslutna lokalsjukkassor*, dock med högst sjuttio procent av desamma.

Statsbidrag utgår för varje kalenderår till *allmän sjukkassa* med nedan angivna procentuella andel av de utgifter under året, som bestritts av *kassan*, nämligen för

a) läkarvård och resor enligt 3 § ..
..... 50 procent;
b) grundpenning 50 procent;
c) barntillägg 75 procent.

Konungen äger medgiva att till *sjukkassa*, för vilken med hänsyn till bebyggelse och kommunikationer särskilt stora utgifter uppkomma för ändamål, som i första stycket a) sägs, bidraget för utgifter till dylika ändamål skall utgå med mer än femtio procent av *kassans* utgifter, dock med högst sjuttio procent av desamma.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1962.

¹ Senaste lydelse av 16 § se SFS 1958:458.

Förslag

till

L a g

**om överflyttande på riksförsäkringsverket av de uppgifter och befogenheter, som
tillkomma riksförsäkringsanstalten och pensionsstyrelsen**

Härigenom förordnas, att de uppgifter och befogenheter, som enligt lag eller författning tillkomma riksförsäkringsanstalten och pensionsstyrelsen, i stället skola tillkomma riksförsäkringsverket, såvitt ej annat särskilt föreskrives.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1961.

Förslag
till
L a g
om försäkringsdomstol

Härigenom förordnas som följer.

Allmänna bestämmelser

1 §.

Försäkringsdomstolen upptager enligt vad därom är stadgat mål, vari besvär anförts över riks-försäkringsverkets eller försäkringsrådets beslut, ävensom mål, vilka av riks-försäkringsverket underställas domstolens prövning.

Över försäkringsdomstolens beslut må klagan ej föras.

Försäkringsdomstolen har sitt säte i Stockholm. Sammanträde må dock hållas å annan ort, när det av särskilda skäl finnes erforderligt.

2 §.

Försäkringsdomstolens ledamöter äro dels lagfarna, dels icke lagfarna.

De lagfarna ledamöterna äro en president, vilken har att leda domstolens arbete, samt minst fyra försäkringsdomare. Lagfaren ledamot utnämnes av Konungen.

De icke lagfarna ledamöterna skola vara minst fyra till antalet. De skola hava särskild erfarenhet av arbetsförhållanden eller eljest besitta insikter av särskilt värde för domstolens arbete. Sådan ledamot förordnas av Konungen för fyra år i sänder.

För envar icke lagfaren ledamot förordnar Konungen för samma tid en ersättare.

3 §.

Ledamot och ersättare för ledamot skall vara svensk medborgare och hava fyllt tjugufem år. Ej må befattningen utövas av den som är omyndig eller i konkurstillstånd.

Lagfaren ledamot skall hava avlagt för behörighet till domarämbete föreskrivna kunskapsprov.

4 §.

Försäkringsdomstolen är domför med tre lagfarna och två icke lagfarna ledamöter.

I mål, vari uppkommer fråga av betydelse för enhetlig lagtolkning eller rättstillämpning, må samtliga ledamöter deltaga i avgörandet.

Åtgärd, som avser allenast måls beredande, må vidtagas av en lagfaren ledamot eller av tjänsteman vid domstolen.

5 §.

Särskilda sakkunniga med uppgift att tillhandagå försäkringsdomstolen med utlåtanden i medicinska frågor förordnas, efter domstolens hörande, av Konungen för viss tid.

6 §.

Föredragande med uppgift att i försäkringsdomstolen bereda och föredraga målen förordnas, efter domstolens hörande, av Konungen för viss tid.

Om förfarandet i försäkringsdomstolen

7 §.

Den som vill anföra besvär hos försäkringsdomstolen skall i sin besvärslaga uppgiva:

1. det beslut, mot vilket talan föres;
2. den ändring i beslutet, som yrkas;
3. de skäl, som åberopas till stöd för ändringsyrkandet; samt
4. de bevis och den utredning i övrigt, som åberopas.

Uppfyller besvärslagan ej föreskrifterna i första stycket eller är den eljest ofullständig, skall försäkringsdomstolen förelägga klaganden att avhjälpa bristen.

Kan av inlagen ej utläsas vad klaganden yrkar och avhjälpes ej sådan brist, skall besvärstalan avvisas.

8 §.

Ändring i överklagat eller underställt beslut må ej göras till nackdel för enskild part, med mindre tillfälle lämnats denne att yttra sig.

Domstolen äger omedelbart förbjuda vidare åtgärd för verkställighet av beslutet, så ock eljest förordna för tiden intill dess domstolen avgjort målet.

9 §.

Förfarandet i mål som provas av försäkringsdomstolen skall vara skriftligt i den mån ej annat följer av vad nedan stadgas.

Finnes erforderligt att part eller annan höres muntligen, äger domstolen förordna därom. Till sådan handläggning skall part kallas; och må parten föreläggas att inställa sig personligen vid äventyr att utevaro ej utgör hinder för målets vidare handläggning och avgörande.

Vad i 5 kap. rättegångsbalken stadgas om offentlighet och ordning skall äga motsvarande tillämpning vid handläggning som avses i andra stycket. Domstolen må dock, om enskild part begär det, även i annat fall än som avses i 1 § nyssnämnda kapitel förordna, att handläggningen skall äga rum inom stängda dörrar.

10 §.

Försäkringsdomstolen har att verka för att utredningen blir så fullständig som med hänsyn till målets beskaffenhet erfordras och äger föranstalta om bevisning.

Beträffande bevisning skola, om ej annat är föreskrivet, bestämmelserna i 35 kap. 1 och 2 §§, 3 § andra stycket, 4 och 5 §§, 7 § och 10—12 §§, i 36 kap. 1—18 §§, 20—23 §§, 24 § första och tredje styckena och 25 § första och tredje styckena, i 38 kap. 1—5 §§ och 7 och 8 §§, i 39 kap. 1 och 5 §§ samt i 40 kap. 1—4 §§, 5 § andra och tredje styckena, 6 och 7 §§, 9—16 §§, 17 § första stycket och 18—20 §§ rättegångsbalken lända till efterrättelse i tillämpliga delar.

Ersättning till vittne eller sakkunnig skall, om han höres på begäran av part, utgivas av parten och eljest utgå av allmänna medel. Kostnaden för syn skall utgå av allmänna medel.

11 §.

Beträffande förfarandet i övrigt skola bestämmelserna i 9 kap. 5, 6, 8 och 9 §§, i 12 kap. 1 § första stycket, 2 §, 3 § första stycket, 4 och 5 §§, 6 § andra stycket och 8—24 §§, i 32 kap. 1 §, 3—6 §§ och 8 § samt i 33 kap. 3—12 §§, 14—22 §§, 23 § första stycket och 25—27 §§ rättegångsbalken lända till efterrättelse i tillämpliga delar.

För delgivning må domstolen påkalla biträde av polismyndighet.

12 §.

Yppas vid överläggning till beslut skilda meningar, skall omröstning företagas. Därvid skall i tillämpliga delar gälla vad i 16 kap. rättegångs-

balken är föreskrivet om omröstning i överrätt. Domstolen bestämmer dock själv, i vilken ordning omröstningen skall äga rum.

Skiljaktig mening skall antecknas i protokoll eller fogas vid domstolens beslut.

13 §.

Försäkringsdomstolens beslut skall grundas på vad handlingarna innehålla och eljest förekommit. Beslut, varigenom domstolen skiljer målet från sig, skall om det ej finnes obehövt innehålla de skäl på vilka avgörandet grundats.

Finner domstolen på grund av anmärkning eller eljest att dess beslut till följd av skrivfel, missräkning eller annat dylikt förbiseende innehåller uppenbar oriktighet, skall domstolen, sedan part erhållit tillfälle att yttra sig, meddela beslut om rättelse.

14 §.

I mål vid försäkringsdomstolen skall part själv bära sin rättegångskostnad.

Särskilda bestämmelser

15 §.

Vid förfall för lagfaren ledamot förordnar Konungen vikarie, om så erfordras för arbetets behöriga gång.

16 §.

Ledamot i försäkringsdomstolen, så ock ersättare och vikarie för ledamot, skall hava avlagt domared eller försäkran enligt vad i 4 kap. 11 § rättegångsbalken sägs. I fråga om jäv mot den som tjänstgör såsom ledamot skall gälla vad i 4 kap. rättegångsbalken är föreskrivet om jäv mot domare.

17 §.

Åtal mot ledamot i försäkringsdomstolen så ock mot ersättare eller vikarie för ledamot för ämbetsbrott skall upptagas av högsta domstolen.

18 §.

Närmare bestämmelser om försäkringsdomstolens organisation och verksamhet meddelas av Konungen.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1961.

Förslag

till

Lag

angående ändring i lagen den 14 maj 1954 (nr 243) om yrkesskadeförsäkring

Härigenom förordnas, *dels* att i 1, 33, 39—41, 43 och 54—56 §§ lagen den 14 maj 1954 om yrkesskadeförsäkring orden »riksförsäkringsanstalten», »riksförsäkringsanstaltens» och »anstalten» skola ersättas med orden »riksförsäkringsverket», »riksförsäkringsverkets» och »verket», *dels* att 26 och 44 §§ samma lag skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

(Gällande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

26 §.

Har skadad — — — — — till kassan.

Från ersättning, som belöper å tid för vilken ersättningstagaren åtnjtit folkpension eller bidrag enligt lagen den 26 juli 1947 om särskilda barnbidrag till änkers och invaliders m. fl. barn eller lagen samma dag om bidrag till änkor och änklingar med barn, skall på begäran av pensionsstyrelsen avdrag göras i den mån ersättningen skolat föranleda minskning av pensionen eller bidraget. Belopp, som avdragits enligt vad nu sagts, skall utbetalas till pensionsstyrelsen.

Från ersättning, som belöper å tid för vilken ersättningstagaren åtnjtit folkpension, barnpension enligt lagen den 5 maj 1960 om barnpensioner eller bidrag enligt lagen den 26 juli 1947 om särskilda barnbidrag, skall avdrag göras i den mån ersättningen skolat föranleda minskning av pensionen eller bidraget; dock skall bolag, som avses i 1 §, göra sådant avdrag endast om begäran där-om framställles av riks-försäkringsverket. Belopp, som av sådant bolag avdragits enligt vad nu sagts, skall utbetalas till riks-försäkringsverket.

44 §.

Över försäkringsinrättnings — — — — — om beslutet.

Den som önskar ändring i allmän föreskrift, som meddelats av riks-försäkringsanstalten, äger göra ansökan härom hos försäkringsrådet.

Den som önskar ändring i allmän föreskrift, som meddelats av riks-försäkringsverket, äger göra ansökan härom hos försäkringsrådet.

Försäkringsrådet äger, — — — — — denna paragraf.

Över försäkringsrådets beslut må klagan icke föras.

Över försäkringsrådets beslut i annat ärende enligt denna lag än som

(Gällande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

avses i andra stycket må klagan föras hos försäkringsdomstolen genom besvär. Besvären skola hava inkommit till försäkringsrådet inom tre veckor från det klaganden erhållit kännedom om beslutet; dock skall besvärstiden för menighet vara fem veckor. Den omständigheten, att besvären ingivits eller insänts direkt till försäkringsdomstolen, utgör ej hinder för besvärens upptagande till prövning, därest de inkommit till domstolen före besvärstidens utgång.

Försäkringsrådets beslut länder till efterrättelse utan hinder av förd klagan, såframt ej rådet annorlunda förordnar.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1961.

Över försäkringsrådets beslut, som meddelats före ikraftträdandet, må klagan icke föras.

Förslag
till
L a g
om besvär över försäkringsrådets beslut

Härigenom förordnas som följer.

1 §.

Utan hinder av vad därom eljest finnes stadgat, må klagan över försäkringsrådets beslut i ärende angående försäkring eller skadeersättning föras hos försäkringsdomstolen genom besvär. Besvären skola hava inkommit till försäkringsrådet inom tre veckor från det klaganden erhållit kännedom om beslutet; dock skall besvärstiden för menighet vara fem veckor. Den omständigheten, att besvären ingivits eller insänts direkt till försäkringsdomstolen, utgör ej hinder för besvärens upptagande till prövning, därest de inkommit till domstolen före besvärstidens utgång.

2 §.

Försäkringsrådets beslut länder till efterrättelse utan hinder av förd klagan, såframt ej rådet annorlunda förordnar.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1961.

Över försäkringsrådets beslut, som meddelats före ikraftträdandet, må klagan icke föras.

Förslag

till

L a g**angående ändring i lagen den 28 maj 1959 (nr 291)
om försäkring för allmän tilläggspension**

Härigenom förordnas, att 8, 44, 53 och 60 §§ lagen den 28 maj 1959 om försäkring för allmän tilläggspension skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

*(Gällande lydelse)**(Föreslagen lydelse)***8 §.**

Pensionsgrundande inkomst utgöres av summan av inkomst av anställning och inkomst av annat förvärvsarbete i den mån summan överstiger det i 10 § omnämnda, vid årets ingång gällande basbeloppet. *I den mån summan är högre än dubbla basbeloppet skall den dock såvitt den utgöres av inkomst av annat förvärvsarbete tagas i beräkning endast till två tredjedelar. Basbeloppet och i förekommande fall dubbla basbeloppet avräknas i första hand mot inkomsten av anställning.*

Vid beräkning — — — — — annat förvärvsarbete.

Inkomst av — — — — — hundratal kronor.

44 §.

Äger pensionsberättigad uppbära livränta eller sjukpenning jämlikt lagen om yrkesskadeförsäkring eller äger han jämlikt annan lag eller enligt särskild författning eller enligt Konungens förordnande uppbära livränta eller sjukpenning, som bestäm-

Äger pensionsberättigad uppbära livränta eller sjukpenning jämlikt lagen om yrkesskadeförsäkring eller äger han jämlikt annan lag eller enligt särskild författning eller enligt Konungens förordnande uppbära livränta eller sjukpenning, som bestäm-

(Gällande lydelse)

mes av eller utbetalas från *riksförsäkringsanstalten* eller bolag som avses i 1 § lagen om yrkesskadeförsäkring, minskas den honom eljest tillkommande pensionen med livröntans eller sjukpenningens belopp.

Vad nu — — — — — om yrkesskadeförsäkring.

(Föreslagen lydelse)

mes av eller utbetalas från *riksförsäkringsverket* eller bolag som avses i 1 § lagen om yrkesskadeförsäkring, minskas den honom eljest tillkommande pensionen med livröntans eller sjukpenningens belopp.

53 §.

Klagan över — — — — — till pensionsmyndigheten.

Pensionsmyndigheten äger, ändå att klagan icke förts, till prövning upptaga ärende som avses i första stycket.

Klagan över pensionsmyndighetens beslut i ärende enligt denna lag föres hos *Konungen* genom besvär. Besvären skola insändas eller ingivas till pensionsmyndigheten, *som har att insända handlingarna till socialdepartementet. Talan mot beslut i annat ärende än som avses i 40 § må fullföljas endast såvida pensionsmyndigheten lämnat tillstånd därtill. Sådant tillstånd skall lämnas där vid ärendets behandling inom myndigheten uttalats avvikande mening, så ock där myndigheten finner fråga i vilken grad den försäkrades arbetsförmåga nedsatts tveksam och tillika av stor betydelse ur ekonomisk synpunkt eller fråga är om tillämpning av påföljdsbestämmelse eller myndigheten eljest finner särskilda skäl föreligga att bevilja tillstånd.*

Klagan över pensionsmyndighetens beslut i ärende enligt denna lag föres hos *försäkringsdomstolen* genom besvär. Besvären skola insändas eller ingivas till pensionsmyndigheten. *Den omständigheten, att besvären insänts eller ingivits direkt till försäkringsdomstolen, utgör ej hinder för besvarens upptagande till prövning, därest de inkommit till domstolen före besvärstidens utgång.*

Pensionsmyndighetens beslut må av myndigheten underställas försäkringsdomstolens prövning, om det för enhetlig lagtolkning eller rätts-tillämpning är av synnerlig vikt att saken prövas av domstolen eller el-

(Gällande lydelse)

Pensionsmyndighetens och lokalt organs beslut länder till efterrättelse utan hinder av förd klagan.

Utan hinder — — — — — eller 35 §.

60 §.

Anmälan som i 36 § första stycket sägs må med giltighet från och med år 1960 göras *under nämnda år samt under första halvåret 1961.*

(Föreslagen lydelse)

jest särskilda skäl förefinnas för sådan prövning.

Pensionsmyndighetens och lokalt organs beslut länder till efterrättelse utan hinder av förd klagan, *såframt ej pensionsmyndigheten annorlunda bestämmer. Detsamma gäller, där pensionsmyndigheten, ändå att klagan icke förts, upptagit ärende till prövning eller underställt beslut försäkringsdomstolens prövning.*

Anmälan som i 36 § första stycket sägs må med giltighet från och med år 1960 göras *före utgången av augusti 1961.*

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1961, dock skall 8 § nya lydelsen äga tillämpning med avseende å beräkning av pensionsgrundande inkomst från och med år 1960.

Har anmälan som avses i 36 § första stycket gjorts före den 1 juli 1961, må sådan anmälan före utgången av augusti 1961 återkallas med verkan att så anses som om anmälan ej skett.

Vid tillämpning av 12 § andra stycket eller 16 § beträffande försäkrad, som gjort anmälan om undantagande före den 1 juli 1961, skall bedömande i vad mån undantagandet för något av åren 1960—1964 medfört förlust av mer än en pensionspoäng göras enligt de före ikraftträdandet gällande bestämmelserna.

Beträffande klagan över pensionsmyndighetens beslut, som meddelats

*(Gällande lydelse)**(Föreslagen lydelse)*

före ikraftträdandet, skola äldre bestämmelser gälla, dock skola besvär över beslut som nu sagts efter den 30 juni 1961 prövas av försäkringsdomstolen.

Förslag

till

Förordning

om ändring i förordningen den 18 december 1959 (nr 551) angående beräkning av pensionsgrundande inkomst enligt lagen om försäkring för allmän tilläggspension

Härigenom förordnas, dels att i 4 och 12 §§ förordningen den 18 december 1959 angående beräkning av pensionsgrundande inkomst enligt lagen om försäkring för allmän tilläggspension ordet »riksförsäkringsanstalten» skall ersättas med ordet »riksförsäkringsverket», dels att 5 och 11 §§ samma förordning skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

(Gällande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

5 §.

Efter anmaning av *försäkringsrådet*, *riksförsäkringsanstalten*, överståthållarämbetet eller lokal skattemyndighet åligger det försäkrad och hans arbetsgivare att i den omfattning och inom den tid, som i anmaningen angivits, meddela de upplysningar, som finnas erforderliga för beräkning av pensionsgrundande inkomst för den försäkrade.

Efter anmaning av *riksförsäkringsverket*, överståthållarämbetet eller lokal skattemyndighet åligger det försäkrad och hans arbetsgivare att i den omfattning och inom den tid, som i anmaningen angivits, meddela de upplysningar, som finnas erforderliga för beräkning av pensionsgrundande inkomst för den försäkrade.

11 §.

Över sådant beslut beträffande beräkning av pensionsgrundande inkomst, varom den försäkrade erhållit i 8 § första eller andra stycket angiven underrättelse senast den 30 september under taxeringsåret, må besvär anföras hos *riksförsäkringsanstalten* senast den 31 oktober under nämnda år. Har den försäkrade icke erhållit underrättelse som nu sagts eller har han erhållit underrättelsen efter den 30 september un-

Över sådant beslut beträffande beräkning av pensionsgrundande inkomst, varom den försäkrade erhållit i 8 § första eller andra stycket angiven underrättelse senast den 30 september under taxeringsåret, må besvär anföras hos *riksförsäkringsverket* senast den 31 oktober under nämnda år. Har den försäkrade icke erhållit underrättelse som nu sagts eller har han erhållit underrättelsen efter den 30 september under taxe-

(Gällande lydelse)

der taxeringsåret, må besvär anföras intill utgången av året näst efter taxeringsåret eller, om han icke under taxeringsåret erhållit utfärdad debetsedel eller underrättelse som i 8 § tredje stycket sägs, inom ett år efter det han erhållit sådan debetsedel eller underrättelse.

Över beslut, varigenom överståthållarämbetet eller lokal skattemyndighet ändrat verkställd beräkning av pensionsgrundande inkomst, må besvär anföras hos *riksförsäkringsanstalten inom en månad efter det den försäkrade erhållit del av beslutet*.

Besvär skola ingivas eller insändas till den myndighet vars beslut överklagas. Nämda myndighet har att med eget yttrande översända handlingarna i målet till *riksförsäkringsanstalten*. Den omständigheten att besvären ingivits eller insänts direkt till *riksförsäkringsanstalten* må dock ej utgöra hinder för besvärens prövning.

Klagan över *riksförsäkringsanstaltens* beslut enligt denna förordning föres hos *försäkringsrådet* genom besvär, som skola hava inkommit till *försäkringsrådet* inom en månad efter det klaganden erhållit del av beslutet.

Över *försäkringsrådets* beslut må klagan icke föras.

(Föreslagen lydelse)

ringsåret, må besvär anföras intill utgången av året näst efter taxeringsåret eller, om han icke under taxeringsåret erhållit utfärdad debetsedel eller underrättelse som i 8 § tredje stycket sägs, inom ett år efter det han erhållit sådan debetsedel eller underrättelse.

Över beslut, varigenom överståthållarämbetet eller lokal skattemyndighet ändrat verkställd beräkning av pensionsgrundande inkomst, må besvär anföras hos *riksförsäkringsverket*.

Besvär skola ingivas eller insändas till den myndighet vars beslut överklagas. Nämda myndighet har att med eget yttrande översända handlingarna i ärendet till *riksförsäkringsverket*. Den omständigheten, att besvären ingivits eller insänts direkt till *riksförsäkringsverket*, utgör ej hinder för besvärens upptagande till prövning, därest de inkommit till *riksförsäkringsverket* före besvärstidens utgång.

Riksförsäkringsverket äger, ändå att klagan icke förts, till prövning upptaga ärende, vari meddelats beslut, som avses i första och andra styckena.

Klagan över *riksförsäkringsverkets* beslut enligt denna förordning föres hos *försäkringsdomstolen* genom besvär. Besvären skola ingivas eller insändas till *riksförsäkringsverket*. Den omständigheten, att besvären av klaganden ingivits eller insänts direkt till *försäkringsdomstolen*, utgör ej hinder för besvärens upptagande till prövning, därest de inkommit till *domstolen* före besvärstidens utgång.

(Gällande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

Riksförsäkringsverkets beslut må av verket underställas försäkringsdomstolens prövning, om det för enhetlig lagtolkning eller rättstillämpning är av synnerlig vikt att saken prövas av domstolen eller eljest särskilda skäl förefinnas för sådan prövning.

Riksförsäkringsanstaltens, överståthållarämbetets och lokal skattemyndighets beslut lända till efterrättelse utan hinder av förd klagan.

Riksförsäkringsverkets, överståthållarämbetets och lokal skattemyndighets beslut lända till efterrättelse utan hinder av förd klagan. Lag samma vare, där riksförsäkringsverket, ändå att klagan icke förts, upptagit ärende till prövning eller underställt beslut försäkringsdomstolens prövning.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 1961.

Beträffande klagan över beslut, som meddelats före ikraftträdandet, skola äldre bestämmelser gälla, dock skola besvär över riksförsäkringsanstaltens beslut som nu sagts efter den 30 juni 1961 prövas av försäkringsdomstolen.

Förslag

till

Förordning

om ändring i förordningen den 18 december 1959 (nr 552) angående uppbörd av avgifter enligt lagen om försäkring för allmän tilläggspension, m. m.

Härigenom förordnas, dels att i 1, 3—5, 7—9, 13—19, 22—31, 34—36, 41, 44 och 45 §§ förordningen den 18 december 1959 angående uppbörd av avgifter enligt lagen om försäkring för allmän tilläggspension, m. m.¹ orden »riksförsäkringsanstalten», »riksförsäkringsanstaltens» och »anstalten» skola ersättas med orden »riksförsäkringsverket», »riksförsäkringsverkets» och »verket», dels att 38 § samma förordning skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

(Gällande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

38 §.

Över annat beslut av riks-försäkringsanstalten enligt denna förordning än i 37 § avses må klagan föras hos försäkringsrådet genom besvär, som skola hava inkommit till försäkringsrådet senast inom en månad efter det klaganden erhållit del av beslutet.

Över försäkringsrådets beslut må klagan icke föras.

Över annat beslut av riks-försäkringsverket enligt denna förordning än i 37 § avses må klagan föras hos försäkringsdomstolen genom besvär. Besvären skola ingivas eller insändas till riks-försäkringsverket. Den omständigheten, att besvären ingivits eller insänts direkt till försäkringsdomstolen, utgör ej hinder för besvärens upptagande till prövning, därest de inkommit till domstolen före besvärstidens utgång.

Riks-försäkringsverkets beslut må, såframt beslutet är av beskaffenhet att kunna överklagas, av verket underställas försäkringsdomstolens prövning, om det för enhetlig lagtolkning eller rättstillämpning är av synnerlig vikt att saken prövas av domstolen eller eljest särskilda skäl förefinnes för sådan prövning.

¹ Senaste lydelse av 1 § se SFS 1960: 88.

(Gällande lydelse)

Riksförsäkringsanstaltens beslut
länder till efterrättelse utan hinder
av *förd klagan*.

(Föreslagen lydelse)

Riksförsäkringsverkets beslut län-
der till efterrättelse utan hinder av
att *besvär anförts eller förordnande*
om underställning meddelats.

Denna förordning träder i kraft
den 1 juli 1961.

Beträffande klagan över beslut,
som meddelats före ikraftträdandet,
skola äldre bestämmelser gälla, dock
skola besvär över riksförsäkringsan-
staltens beslut som nu sagts efter
den 30 juni 1961 prövas av försäk-
ringsdomstolen.

Förslag

till

Lag

angående ändring i lagen den 29 juni 1946 (nr 431) om folkpensionering

Härigenom förordnas beträffande lagen den 29 juni 1946 om folkpensionering¹, dels att i 2, 7 och 15 §§, 18 § 1 mom., 28, 29 och 32—36 §§, 38 § 3 mom. samt 39 och 41 §§ orden »pensionsstyrelsen», »pensionsstyrelsens», »styrelsen» och »styrelsens» skola ersättas med orden »riksförsäkringsverket», »riksförsäkringsverkets», »verket» och »verkets», dels att 8 §, 14 § 2 mom., 17 §, 18 § 2 mom. samt 37 och 42 §§ skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

(Gällande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

8 §.

Tilläggspension, hustrutillägg — — — annan pensionsberättigad.

Minskning skall, — — — — — övrigt bortfallit.

Äger änkepensionsberättigad uppbära livränta enligt 20 § lagen om yrkesskadeförsäkring eller äger hon jämlikt annan lag eller särskild författning eller enligt Konungens förordnande uppbära motsvarande livränta, vilken bestämmes av eller utbetalas från *riksförsäkringsanstalten* eller bolag som avses i 1 § lagen om yrkesskadeförsäkring, skall livräntan avdragas från änkepensionen i vad förmånerna belöpa på samma tid, dock att alltid minst hälften av pensionen skall utgivas. Livräntan skall i vad den sålunda avdragits icke räknas såsom inkomst vid tillämpning av första och andra styckena.

Äger änkepensionsberättigad uppbära livränta enligt 20 § lagen om yrkesskadeförsäkring eller äger hon jämlikt annan lag eller särskild författning eller enligt Konungens förordnande uppbära motsvarande livränta, vilken bestämmes av eller utbetalas från *riksförsäkringsverket* eller bolag som avses i 1 § lagen om yrkesskadeförsäkring, skall livräntan avdragas från änkepensionen i vad förmånerna belöpa på samma tid, dock att alltid minst hälften av pensionen skall utgivas. Livräntan skall i vad den sålunda avdragits icke räknas såsom inkomst vid tillämpning av första och andra styckena.

¹ Senaste lydelse av 7 § och 38 § 3 mom. se SFS 1955:394, av 8 §, 14 § 2 mom., 15, 33 och 36 §§ se SFS 1960:99, av 18 § 1 mom., 34 och 39 §§ se SFS 1952:396, av 18 § 2 mom. se SFS 1958:192 samt av 28, 35 och 37 §§, se SFS 1947:221.

(Gällande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

14 §.

2 mom. Har för — — — — — eller minskas.

Vad sålunda — — — — — — — — — — därav påverkas.

Befinnes någon som åtnjuter folkpension icke längre vara svensk medborgare eller mantalsskriven i riket, skall pensionen indragas, såvida icke *detta* med hänsyn till omständigheterna prövas oskäligt. För den som ej längre är mantalsskriven i riket skall dock kommunalt bostadstillägg alltid indragas.

Befinnes någon som åtnjuter folkpension icke längre vara svensk medborgare eller mantalsskriven i riket, skall pensionen indragas, såvida icke *Konungen för vissa fall annorlunda förordnat eller det* med hänsyn till omständigheterna prövas oskäligt *att indraga pensionen*. För den som ej längre är mantalsskriven i riket skall dock kommunalt bostadstillägg alltid indragas.

17 §.

För tid, under vilken pensionsberättigad är intagen i fångvårds- eller tvångsarbetsanstalt eller hålles häktad eller eljest är på statens bekostnad intagen å anstalt eller ock tillfälligt vistas utom anstalten, må folkpension ej utgå med högre belopp än som motsvarar 200 kronor om året.

För tid, under vilken pensionsberättigad är intagen i fångvårds- eller tvångsarbetsanstalt eller hålles häktad eller eljest är på statens bekostnad intagen å anstalt eller ock tillfälligt vistas utom anstalten, må folkpension ej utgå med högre belopp än som motsvarar 600 kronor om året. *Kan den pensionsberättigade på grund av sitt tillstånd uppenbarligen icke tillgodogöra sig nämnda belopp till sin personliga nytta, må riksförsäkringsverket besluta om nedsättning av beloppet, dock till lägst 200 kronor för år.*

Föreligger omständighet, — — — — — den månaden.

I fall som i denna paragraf avses må *pensionsstyrelsen* medgiva nära anhörig, vilken för sitt uppehälle är beroende av den pensionsberättigades folkpension, rätt att uppbära denna eller del därav.

I fall som i denna paragraf avses må *riksförsäkringsverket* medgiva nära anhörig, vilken för sitt uppehälle är beroende av den pensionsberättigades folkpension, rätt att uppbära denna eller del därav.

18 §.

2 mom. För tid, under vilken pensionsberättigad är intagen i hem,

2 mom. För tid, under vilken pensionsberättigad är intagen i hem,

(Gällande lydelse)

bestämmelse eller styrelsen eljest finner särskilda skäl föreligga att bevilja tillstånd.

Klagan föres hos Konungen genom besvär, vilka vid talans förlust skola å trettionde dagen från den dag beslutet gavs vara inkomna till socialdepartementet.

(Föreslagen lydelse)

skilda skäl förefinnas för sådan prövning.

*Riksförsäkringsverkets beslut län-
der till efterrättelse utan hinder av
att besvär anförts eller förordnande
om underställning meddelats, så-
framt ej riksförsäkringsverket an-
norlunda bestämmer.*

42 §.

*Konungen äger träffa överenskom-
melse med främmande makt i fråga
om tillämpning av denna lag å dess
här i riket bosatta medborgare.*

*Konungen äger träffa överenskom-
melse med främmande makt i fråga
om tillämpning av denna lag helt
eller delvis å personer, som icke äro
svenska medborgare.*

*Denna lag träder i kraft den 1 juli
1961.*

*Beträffande klagan över pensions-
styrelsens beslut, som meddelats före
ikraftträdandet, skola äldre bestäm-
melser gälla, dock skola besvär över
beslut som nu sagts efter den 30 juni
1961 prövas av försäkringsdomsto-
len.*

Förslag

till

Lag

angående ändring i lagen den 18 maj 1956 (nr 293) om ersättning
åt smittbärare

Härigenom förordnas, att 5, 7 och 9 §§ lagen den 18 maj 1956 om ersättning åt smittbärare¹ skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

(Gällande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

5 §.

Från ersättningen — — — — — om moderskapshjälp.

Från ersättningen skola jämväl avräknas sjukpenning som för tid för ingripandet utgår enligt annan lag eller enligt särskild författning eller enligt Konungens förordnande och som bestämmes av eller utbetalas från *riksförsäkringsanstalten* eller bolag som omförmäles i 1 § lagen om yrkesskadeförsäkring ävensom livränta, som någon åtnjuter på grund av att han är smittbärare, till den del den belöper å tid för ingripandet.

Från ersättningen skola jämväl avräknas sjukpenning som för tid för ingripandet utgår enligt annan lag eller enligt särskild författning eller enligt Konungens förordnande och som bestämmes av eller utbetalas från *riksförsäkringsverket* eller bolag som omförmäles i 1 § lagen om yrkesskadeförsäkring ävensom livränta, som någon åtnjuter på grund av att han är smittbärare, till den del den belöper å tid för ingripandet.

Vad i — — — — — om yrkesskadeförsäkring.

7 §.

Det ankommer — — — — — tillfällig smittbärare.

Ärende angående ersättning upptages av den *lokalsjukkassa* eller, där sådan ej finnes inrättad, den *centralsjukkassa* som smittbäraren tillhör. Tillhör han icke någon sjuk-kassa, upptages ärendet av *sjukkassan i den kommun*, där han är bosatt. Är smittbäraren icke bosatt i

Ärende angående ersättning upptages av den *allmänna sjukkassa* som smittbäraren tillhör. Tillhör han icke någon sjuk-kassa, upptages ärendet av den *sjukkassa*, inom vars *verksamhetsområde* han är bosatt. Är smittbäraren icke bosatt i riket, upptages ärendet av den *sjukkassa*,

¹ Senaste lydelse av 5 § se SFS 1959: 588.

(Gällande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

riket, upptages ärendet av *sjukkas-*
san i den kommun, där ingripandet
skett.

inom vars verksamhetsområde ingri-
pandet skett.

9 §.

Beträffande ersättning åt tillfällig
smittbärare skola i övrigt bestäm-
melserna i 11 § tredje stycket, 23 §
första stycket, 27 § första stycket,
28 § andra och fjärde styckena, 30 §
andra stycket, 32 §, 45 § andra styc-
ket samt 46, 59, 89, 101—103 och
105—107 §§ lagen om allmän sjuk-
försäkring äga motsvarande tillämp-
ning, *dock att vad i 103 § stadgas om*
socialdepartementet i stället skall
gälla inrikesdepartementet.

Beträffande ersättning åt tillfällig
smittbärare skola i övrigt bestäm-
melserna i 11 § tredje stycket, 23 §
första stycket, 27 § första stycket,
28 § andra och fjärde styckena, 30 §
andra stycket, 32 §, 45 § andra styc-
ket samt 46, 59, 89, 101—103 och
105—107 §§ lagen om allmän sjuk-
försäkring äga motsvarande tillämp-
ning.

Utöver vad — — — — — ingripandet avser.

Denna lag träder i kraft beträf-
fande 5 och 9 §§ den 1 juli 1961 och
beträffande 7 § den 1 januari 1962.

Förslag

till

Förordning

angående ändring i förordningen den 21 maj 1954 (nr 269) om skyldighet för arbetsgivare att lämna uppgift rörande arbetsanställning

Härigenom förordnas, *dels* att 6 § förordningen den 21 maj 1954 om skyldighet för arbetsgivare att lämna uppgift rörande arbetsanställning skall upphöra att gälla, *dels* att 1 och 4 §§ samma förordning skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

(Gällande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

1 §.

Arbetsgivare, som — — — — — nyss sagts.

Upphör arbetstagares — — — — — arbetstagarens anställande.

Uppgift, som — — — — — allmän sjukkassa.

Är arbetstagaren försäkrad jämlikt lagen om allmän sjukförsäkring, bör uppgiften lämnas till den *lokalsjukkassa*, i vilken arbetstagaren är försäkrad, *eller, om arbetstagaren tillhör centralsjukkassa för stad, som utgör eget centralsjukkasseområde, till sådan centralsjukkassa.*

Är arbetstagaren försäkrad jämlikt lagen om allmän sjukförsäkring, bör uppgiften lämnas till den *sjukkassa*, i vilken arbetstagaren är försäkrad.

4 §.

Har uppgift, som i 1 § avses, lämnats till annan allmän sjukkassa än den *lokalsjukkassa* eller den *för stad inrättade centralsjukkassa*, i vilken arbetstagaren är försäkrad, åligger det den sjukkassa, som mottagit uppgiften, att ofördröjligen vidarebefordra densamma till sådan *lokal- eller centralsjukkassa*. Är arbetstagaren ej försäkrad jämlikt lagen om allmän sjukförsäkring, skall uppgiften i stället vidarebefordras till

Har uppgift, som i 1 § avses, lämnats till annan allmän sjukkassa än den, i vilken arbetstagaren är försäkrad, åligger det den sjukkassa, som mottagit uppgiften, att ofördröjligen vidarebefordra densamma till *den sjukkassa, som arbetstagaren tillhör*. Är arbetstagaren ej försäkrad jämlikt lagen om allmän sjukförsäkring, skall uppgiften i stället vidarebefordras till utmätningsmannen i anställningsorten.

(Gällande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

utmätningssmannen i anställningsorten.

Lokalsjukkassa eller för stad inrättad centralsjukkassa, som mottagit uppgift avseende i kassan försäkrad arbetstagare, skall, sedan den tagit del av innehållet i uppgiften, ofördröjligen vidarebefordra uppgiften till vederbörande utmätningssman inom kassans område.

Sjukkassa, som mottagit uppgift avseende i kassan försäkrad arbetstagare, skall, sedan den tagit del av innehållet i uppgiften, ofördröjligen vidarebefordra uppgiften till vederbörande utmätningssman inom kassans område.

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 1962.

Förslag

till

Förordning

angående ändring i förordningen den 29 augusti 1958 (nr 460) om sjukhjälp i vissa fall åt svenska medborgare, som icke äro bosatta i riket

Härigenom förordnas, att 2—5 §§ förordningen den 29 augusti 1958 om sjukhjälp i vissa fall åt svenska medborgare, som icke äro bosatta i riket, skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

*(Gällande lydelse)**(Föreslagen lydelse)*

2 §.

Sjukhjälp enligt denna förordning utgår i form av ersättning för utgifter, som avses i 14—17 §§ lagen om allmän sjukförsäkring, *ävensom för kostnad, som avses i 18 § nämnda lag, i den mån ersättning för sådan kostnad är tillförsäkrad samtliga försäkrade i den centralsjukkassa, som enligt vad i 3 § sägs skall bekosta hjälpen.*

Sjukhjälp enligt denna förordning utgår i form av ersättning för utgifter, som avses i 14—18 §§ lagen om allmän sjukförsäkring.

Sjukhjälp utgår — — — — — sådan ersättning.

3 §.

Sjukhjälp, som avses i denna förordning, utgives av sjukkassa för den ort, där vården erhålles. *Lokalsjukkassa äger återfå sålunda utgiven sjukhjälp av den centralsjukkassa, till vilken den är ansluten.*

Sjukhjälp, som avses i denna förordning, utgives av sjukkassa för den ort, där vården erhålles.

Kostnaden för utgiven sjukhjälp skall belasta sjukvårdsförsäkringen i vederbörande centralsjukkassa.

Kostnaden för utgiven sjukhjälp skall belasta sjukvårdsförsäkringen i vederbörande sjukkassa.

4 §.

Beträffande sjukhjälp enligt denna förordning skall i tillämpliga de-

Beträffande sjukhjälp enligt denna förordning skall i tillämpliga de-

(Gällande lydelse)

lar gälla vad som stadgas i 14—18, 29, 30, 32, 59, 87, 101—103 och 105—107 §§ lagen om allmän sjukförsäkring.

(Föreslagen lydelse)

lar gälla vad som stadgas i 14—18, 29, 30, 32, 59, 101—103 och 105—107 §§ lagen om allmän sjukförsäkring.

5 §.

De närmare föreskrifter, som finnas erforderliga för tillämpningen av denna förordning, meddelas av Konungen eller efter Konungens be-
myndigande av *riksförsäkringsanstalten*.

De närmare föreskrifter, som finnas erforderliga för tillämpningen av denna förordning, meddelas av Konungen eller efter Konungens be-
myndigande av *riksförsäkringsverket*.

*Denna förordning träder i kraft
beträffande 5 § den 1 juli 1961 och
i övrigt den 1 januari 1962.*

Förslag

till

Reglemente**angående förvaltningen av riks försäkringsverkets fonder**

Härigenom förordnas som följer.

Inledande bestämmelser**1 §.**

Folkpensioneringsfonden, riks försäkringsverkets yrkesskadeförsäkringsfond samt den fond, som avses i lagen om frivillig statlig pensionsförsäkring, skola på sätt nedan stadgas förvaltas av fondfullmäktige.

2 §.

Yrkesskadeförsäkringsfondens inkomster utgöras av avgifter för försäkringar enligt lagen om försäkring för olycksfall i arbete, lagen om krigsförsäkring för ombord å fartyg tjänstgörande personer, lagen om yrkesskadeförsäkring samt lagen om krigsförsäkring för sjömän m. fl.; återbetalda belopp enligt 12 § andra stycket lagen om försäkring för olycksfall i arbete och 51 § andra stycket lagen om yrkesskadeförsäkring; bötesmedel enligt 34 § lagen om försäkring för olycksfall i arbete; kapitalbelopp, som inflyta vid inköp i riks försäkringsverket av livräntor enligt 10 § lagen angående ersättning för skada till följd av olycksfall i arbete eller på grund av verkets övertagande jämlikt 35 § lagen om försäkring för olycksfall i arbete samt 54 och 55 §§ lagen om yrkesskadeförsäkring av annan åvilande skyldighet att utgiva ersättning i anledning av olycksfall eller sjukdom; samt

räntor och annan avkastning.

Yrkesskadeförsäkringsfondens utgifter utgöras av ersättningar och andra kostnader, som i anledning av inträffade skadefall skola utbetalas av riks försäkringsverket enligt förenämnda lagar och enligt lagen om försäkring för vissa yrkessjukdomar;

ersättningar, som skola utbetalas av riks försäkringsverket på grund av övertagande jämlikt 10 § lagen angående ersättning för skada till följd av olycksfall i arbete, 35 § lagen om försäkring för olycksfall i arbete samt 54 och 55 §§ lagen om yrkesskadeförsäkring av annan åvilande ersättningskyldighet;

belopp, som av riksförsäkringsverket eller eljest återbetalas på grund av att för mycket influtit till verket i avgifter för försäkringar enligt de i första stycket omförmälda lagarna; samt

belopp, som utbetalas till följd av vad nedan i 3 eller 11 § stadgas.

3 §.

Konungen äger bestämma att kostnaderna för förvaltningen av viss i 1 § avsedd fond skola ersättas av fondens medel samt därvid fastställa de grunder, enligt vilka ersättningen skall utgå.

Om fondfullmäktige

4 §.

Fondfullmäktige utgöras av generaldirektören och chefen för riksförsäkringsverket såsom ordförande;

överdirektören och souschefen hos riksförsäkringsverket såsom vice ordförande; samt

fem av Konungen för tre år i sänder förordnade personer, av vilka tre skola äga erfarenhet på det finansiella området.

Konungen utser en suppleant för var och en av de sistnämnda fem fondfullmäktige. Vid förfall för någon av de ovan angivna befattningshavarna i riksförsäkringsverket förordnar verket ersättare.

5 §.

Fondfullmäktige sammanträda på kallelse av ordföranden.

Fondfullmäktige äro beslutföra, när minst fem äro närvarande. Såsom fullmäktiges beslut gäller den mening, om vilken de flesta förena sig, och vid lika röstetal den mening, som biträdes av ordföranden.

Vid fondfullmäktiges sammanträden skall föras protokoll.

6 §.

Om arvode och annan ersättning till fondfullmäktig och suppleant förordnar Konungen.

7 §.

Det åligger riksförsäkringsverket att i enlighet med verkets instruktion och i detta reglemente meddelade bestämmelser verkställa fondfullmäktiges beslut, ombesörja övriga för fondförvaltningen erforderliga åtgärder samt tillhandagå fullmäktige med de redogörelser och upplysningar, som av fullmäktige begäras.

Om förvaltningen

8 §.

Under fondfullmäktiges förvaltning stående fond skall förvaltas på sådant sätt att den blir till största möjliga gagn för den försäkring, för vars räkning fonden tillkommit.

9 §.

Fondfullmäktige må placera fondmedel

1. i obligationer utfärdade av staten, kommun eller därmed jämförlig samfällighet, Sveriges allmänna hypoteksbank, Konungariket Sveriges stadshypotekskassa, Svenska bostadskreditkassan, Svenska skeppshypotekskassan eller av hypoteksaktiebolag, som enligt vad därom finnes stadgat står under tillsyn av bank- och fondinspektionen;

2. i obligationer garanterade av staten, kommun eller därmed jämförlig samfällighet;

3. i obligationer och andra för den allmänna rörelsen avsedda förskrivningar som offentligen utbjudits av svenskt bankaktiebolag;

4. i andra skuldförbindelser utfärdade av staten, kommun eller därmed jämförlig samfällighet, riksbanken, bankaktiebolag, postbanken, sparbank, centralkassa för jordbrukskredit eller annan kreditinrättning, som Konungen godkänner, eller av bolag, förening eller stiftelse, i vilka staten, kommun eller därmed jämförlig samfällighet äger ett bestämmande inflytande, såvida staten, kommun eller därmed jämförlig samfällighet iklätt sig borgen för förbindelserna;

5. i skuldförbindelser, för vilka fond äger säkerhet genom inteckning i fast egendom eller tomträtt inom två tredjedelar av senast fastställda taxeringsvärde; dock skall åbyggnad, för att inteckning i fastigheten eller tomt-rätten må godkännas, vara brandförsäkrad i försäkringsbolag, som avses i lagen om försäkringsrörelse, eller i utländsk försäkringsanstalt med rätt att driva försäkringsrörelse här i riket; samt

6. i sådana andra värdehandlingar, vilka Konungen i särskilt fall efter framställning av fondfullmäktige prövar erbjuda fullgod säkerhet.

Fondmedel tillhörande folkpensioneringsfonden eller yrkesskadeförsäkringsfonden må därjämte placeras

7. i skuldförbindelser utfärdade av företag, som har till syfte att befordra folkhälsan eller att medverka till att förhindra nedsättning av arbetsförmågan eller till att förbättra sådan förmåga och som enligt fondfullmäktiges prövning anses erbjuda godtagbar säkerhet; samt

8. med Konungens medgivande i fastigheter, som förvärvas för sådant ändamål, som under 7. omförmäles.

Placeras medel ur folkpensioneringsfonden eller yrkesskadeförsäkrings-

fonden i skuldförbindelse utfärdad av företag som avses i andra stycket 7., må utlåningen ske mot lägre ränta än som eljest skulle ha kunnat betingas.

10 §.

Till skyddande av fordran må fondfullmäktige å offentlig auktion eller fondbörs inköpa egendom, som är för fordringen utmätt eller pantsatt, så ock såsom betalning för fordran övertaga för fordringen pantsatt eller annan egendom, såvida det är uppenbart att fond eljest skulle lida avsevärd förlust. Egendom som sålunda förvärvats skall åter avyttras, så snart lämpligen kan ske och senast då avyttring kan äga rum utan förlust.

11 §.

Konungen äger bestämma att, såframt yrkesskadeförsäkringsfondens tillgångar vid försäkringsteknisk utredning så finnas medgiva med hänsyn till de förpliktelser som åligga fonden, viss mindre del av densamma användes för att bekosta åtgärder, ägnade att i yrkesskadeförsäkringens intresse förebygga förlust eller nedsättning av arbetsförmågan eller höja arbetsförmågan hos de försäkrade. Dessa medel skola ställas till riksförsäkringsverkets förfogande att disponeras i enlighet med de närmare bestämmelser, som Konungen meddelar.

12 §.

Har utlåning skett med stöd av bestämmelserna i 9 § andra stycket 7. eller tredje stycket, skall anteckning härom göras i protokoll som i 5 § tredje stycket sägs.

Detta reglemente träder i kraft den 1 juli 1961, då reglementet den 18 december 1936 (nr 638) angående förvaltningen av folkpensioneringsfonden m. m. och reglementet den 26 november 1954 (nr 662) angående förvaltningen av riksförsäkringsanstaltens yrkesskadeförsäkringsfond upphöra att gälla.

Vad i lag eller särskild författning eller eljest är stadgat om riksförsäkringsanstaltens yrkesskadeförsäkringsfond eller riksförsäkringsanstaltens olycksfallsförsäkringsfond skall i stället avse riksförsäkringsverkets yrkesskadeförsäkringsfond.

*Utdrag av protokollet över socialärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 17 februari
1961.*

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden NILSSON, ANDERSSON, LINDSTRÖM, LINDHOLM, KLING, SKOGLUND, EDENMAN, NETZÉN, AF GEIJERSTAM, HERMANSSON.

Efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter anmäler chefen för socialdepartementet, statsrådet Nilsson, *organisationsfrågor inom socialförsäkringen m. m. ävensom fråga rörande ändrade bestämmelser om beräkning av pensionsgrundande inkomst enligt lagen om försäkring för allmän tilläggspension* samt anför.

Sedan några år pågår en genomgripande reformering av socialförsäkrings-systemet i vårt land. Enligt statsmakternas uttalanden i samband med de reformetapper, som hittills tillryggalagts, bör som ett slutligt mål uppställas en långtgående samordning i såväl materiellt som administrativt hänseende av de socialförsäkringsgrenar, som står varandra närmast. Frågor sammanhängande med den administrativa samordning, som sålunda åsyftats, har utretts av socialförsäkringens administrationsnämnd¹, som i oktober 1960 framlagt ett betänkande om socialförsäkringens organisation (SOU 1960: 35). Administrationsnämnden har vidare den 25 januari 1961 avgivit en promemoria (stencilerad) med förslag till bestämmelser rörande fondförvaltningen i det av nämnden i betänkandet föreslagna socialförsäkringsverket.

Över betänkandet har, efter remiss, yttranden avgivits av justitiekanslers-ämbetet, socialstyrelsen, försäkringsrådet, riksförsäkringsanstalten, pensionsstyrelsen, arbetsmarknadsstyrelsen, medicinalstyrelsen, generalpoststyrelsen, statskontoret, kammarrätten, riksräkenskapsverket, statens organisationsnämnd, riksskattenämnden, försäkringsinspektionen, statens lönenämnd, överståthållarämbetet, länsstyrelserna i Stockholms, Uppsala, Södermanlands, Östergötlands, Jönköpings, Kronobergs, Kalmar, Gotlands, Blekinge, Kristianstads, Malmöhus, Hallands, Göteborgs och Bohus, Älvsborgs, Skaraborgs, Värmlands, Örebro, Västmanlands, Kopparbergs, Gävleborgs, Västernorrlands, Jämtlands, Västerbottens samt Norrbottens län, be-

¹ Överdirektören R. Broberg, ordförande, borgarrådet Hj. Mehr, riksdagsmannen G. Pettersson, generaldirektören Y. Samuelsson, förste vice talmannen A. Strand och f. d. landskamreraren A. Wigert.

svärssakkunniga, uppbördsutredningen, lokaliseringsutredningen rörande statlig verksamhet, Svenska stadsförbundet, Svenska landskommunernas förbund, Svenska landstingsförbundet, Svenska sjukkasseförbundet, Socialförsäkringsbolagens förening, Svenska socialvårdsförbundet, Svenska arbetsgivareföreningen, Landsorganisationen i Sverige, Tjänstemännens centralorganisation (TCO), Sveriges akademikers centralorganisation (SACO), Statstjänstemännens riksförbund, Försäkringsfunktionärernas förbund, Kooperativa förbundet, Sveriges folkpensionärers riksförbund, Rikskommittén för partiellt arbetsföra och De blindas förening. Dessutom har yttranden inkommit från riksarkivet, Sveriges läkarförbund och Svenska sjöfolksförbundet. Åtskilliga remissorgan har bifogat utlåtanden från underlydande inrättningar och organisationer m. fl. Över promemorian har remissyttranden avgivits av riksförsäkringsanstalten, pensionsstyrelsen efter hörande av fullmäktige för folkpensioneringsfonden, statskontoret, riksräkenskapsverket, bank- och fondinspektionen samt försäkringsinspektionen.

Jag anholder nu att få upptaga administrationsnämndens förslag till närmare behandling. Med hänsyn till att ett genomförande av nämndens förslag bl. a. förutsätter ändring i lagen om folkpensionering, synes vidare ett par andra frågor om ändring i sagda lag kunna behandlas i detta sammanhang.

Slutligen anholder jag att få upptaga ett spørsmål om ändrade regler för beräkningen av pensionsgrundande inkomst enligt lagen om försäkring för allmän tilläggspension, såvitt inkomsten härrör av annat förvärvsarbete än anställning.

Gällande bestämmelser

Sjukförsäkringen m. m.

Försäkring enligt *lagen den 3 januari 1947 om allmän sjukförsäkring*¹ (nr 1; ändr. 733/48, 621/50, 569/53, 244/54, 267/54, 518/54, 397/55, 402/55, 74/56, 627/56, 457/58, 560/59, 585/59, 106/60 och 179/60) avser att vid sjukdom bereda sjukhjälp dels i form av ersättning för sjukvård och dels i form av för dag beräknad ersättning i penningar. Sjukförsäkringen är dels obligatorisk och dels frivillig. På grund av den obligatoriska försäkringen utgives även moderskapshjälp enligt vad därom stadgas i *lagen den 21 maj 1954 om moderskapshjälp* (nr 266; ändr. 403/55, 458/58, 561/59).

Försäkringen meddelas av *allmänna sjukkassor*. Dessa är av två slag, centralsjukkassor och lokalsjukkassor. I regel skall finnas en centralsjukkassa för varje landstingskommun och för varje stad, som ej tillhör landstingskommun. Centralsjukkasseområde, som ej utgöres enbart av stad, skall vara indelat i lokalsjukkasseområden, omfattande en eller

¹ Denna lag benämnes i det följande SFL.

flera kommuner. För varje lokalsjukkasseområde skall finnas en lokalsjukkassa, som skall vara ansluten till den centralsjukkassa, inom vars verksamhetsområde lokalsjukkasseområdet är beläget.

Riksförsäkringsanstalten är tillsynsmyndighet för de allmänna sjukkassorna. I denna egenskap äger riksförsäkringsanstalten att till prövning upptaga sjukkassas beslut även om besvär inte anförts.

I fråga om försäkringsplikt gäller att varje svensk medborgare, som är bosatt i riket, och varje här bosatt och mantalsskriven utlänning, skall vara medlem i allmän sjukkassa fr. o. m. kalendermånaden efter den, varunder han fyllt 16 år. Vissa begränsade undantag från försäkringsplikten finnes. Försäkringspliktig skall vara medlem i kassan för den kommun, där han är mantalsskriven. Är försäkringspliktig inte mantalsskriven skall han vara medlem i kassan för den kommun, där han är bosatt vid kalenderårets ingång eller vid den senare tidpunkt, då försäkringsplikt inträder. Medlem i lokalsjukkassa är tillika medlem i den centralsjukkassa, till vilken lokalsjukkassan är ansluten.

Den obligatoriska sjukförsäkringen består av en sjukvårdsförsäkring och en sjukpenningförsäkring.

Sjukvårdsförsäkringen omfattar samtliga sjukkassemedlemmar samt i regel även här i riket bosatta barn under 16 år. Sjukvårdsförsäkringens förmåner utgöres av ersättning för utgifter för läkarvård och sjukhusvård ävensom i samband därmed företagna resor. Såsom utgifter för läkarvård anses i viss begränsad utsträckning även utgifter för tandläkarvård.

Centralsjukkassa för stad och lokalsjukkassa äger att med tillsynsmyndighetens medgivande och enligt av denna myndighet utfärdade föreskrifter besluta att utge ersättning för försäkrads kostnader för sjukgymnastik eller eljest behandling med bad, massage, elektricitet eller hetluft eller annan därmed jämförlig behandling eller för konvalescentvård (s. k. merprestationer). I sådant fall skall den obligatoriska sjukvårdsförsäkringen i kassan omfatta även förmån, som avses med beslutet.

Försäkrad, som under vistelse utom riket blir i behov av sjukvård, äger erhålla ersättning för utgifter för sjukvård utomlands enligt *kungörelsen den 3 juni 1955 angående sjukhjälp utom riket enligt lagen om allmän sjukförsäkring (nr 404)*.

Enligt *förordningen den 29 augusti 1958 om sjukhjälp i vissa fall åt svenska medborgare, som icke äro bosatta i riket (nr 460)*, utger sjukkassa ersättning för utgifter för sjukvård åt personer som nyss sagts ehuru de inte är försäkrade enligt SFL.

Genom sjukvårdsförsäkringen bestrides jämväl utgifter för de läkemedelsförmåner, som enligt *förordningen den 4 juni 1954 angående kostnadsfria eller prisnedsatta läkemedel (nr 519; ändr. 76/56, 461/58)* lämnas i samband med läkemedelsinköp på apotek.

Sjukpenningförsäkringen omfattar sjukkassemedlemmar med minst 1 200 kronors årsinkomst av förvärvsarbete samt vissa kvinnliga sjukkassemedlemmar utan sådan inkomst. Alla sjukpenningförsäkrade medlemmar är tillförsäkrade grundsjukpenning med tre kr. om dagen. Till grundsjukpenningen utgår i förekommande fall barntillägg. De medlemmar, vilkas årsinkomst av tjänst uppgår till minst 1 800 kr., är därjämte försäkrade för tilläggssjukpenning, som utgår med varierande belopp, beroende på vilken sjukpenningklass medlemmen placerats i på grund av den för honom beräknade årsinkomsten av tjänst. Högsta tilläggssjukpenning är 17 kr. och lägsta en kr. Efter 180 dagar sker viss reduktion av sjukpenningen, dock inte i de lägsta klasserna. Under tid för sjukhusvård utbytes sjukpenningen mot hempenning. Denna motsvarar sjukpenningen minskad med tre kr., dock med högst hälften av sjukpenningens belopp.

Inom sjukpenningförsäkringen gäller vissa bestämmelser om karenstid. I regel utgår sålunda inte sjukpenning (hempenning) förrän sjukdomen varat tre dagar.

Sjukhjälp i form av sjukpenning (hempenning) och ersättning för sjukhusvård utgives för högst 730 dagar vid varje sjukdom (sjukhjälpstid). Den som fyllt 67 år eller åtnjuter folkpension i form av invalidpension eller sjukbidrag äger dock för tid efter ingången av den månad, då han uppnått nämnda ålder eller börjat uppbära folkpensionen, åtnjuta ersättning för sjukhusvård för högst 180 dagar och sjukpenning för högst 90 dagar. Är den som uppbär invalidpension eller sjukbidrag sjukpenningförsäkrad på grund av inkomst av förvärvsarbete, skall den begränsade sjukhjälpstiden dock ej tillämpas förrän från utgången av den månad, varunder han börjat uppbära dylik folkpension med ett till följd av ändrade inkomstförhållanden ökat belopp.

Den obligatoriska sjukpenningförsäkringen kompletteras genom frivillig sjukpenningförsäkring. Medlemmar, som åtnjuter inkomst av annat förvärvsarbete än tjänst, kan genom frivilliga avgifter försäkra sig för erhållande av ett tillägg till den obligatoriska sjukpenningen. Även vissa obligatoriskt sjukpenningförsäkrade kvinnor, som saknar eller har endast ringa inkomst av förvärvsarbete, kan förskaffa sig sådant tillägg. Frivillig sjukpenningförsäkring kan också tecknas av studerande även om de ej är obligatoriskt sjukpenningförsäkrade. En frivillig sjukpenningförsäkring finnes också för vissa förutvarande medlemmar av erkända sjuk-kassor enligt lagen den 17 december 1954 med särskilda bestämmelser om frivillig sjukpenningförsäkring i allmän sjuk-kassa (nr 774; ändr. 398/55 och 182/60).

Enligt lagen om moderskaps-hjälp utgår ersättning för förlossningsutgifter, innefattande utgifter för läkarvård vid förlossning annorstädes än å förlossningsanstalt ävensom utgifter för vård å förlossningsanstalt och för resor till och från sådan anstalt. Härjämte utgives moderskapspen-

ning, som utgöres dels av en grundpenning å 270 kr. (vid flerbörd 405 kr.), vilken kan förhöjas med barntillägg och tillkommer alla sjukförsäkrade mödrar, dels ock av tilläggspenning för högst 90 dagar. Tilläggspenningen utgår till kvinna, som under viss minsta tid varit obligatoriskt försäkrad för tilläggssjukpenning. Tilläggspenningen motsvarar till storleken tilläggs-sjukpenningen.

Enligt *lagen den 18 maj 1956 om ersättning åt smittbärare* (nr 293; ändr. 459/58, 588/59) skall till s. k. tillfälliga smittbärare, dvs. smittbärare som icke är föremål för ingripande längre tid än 90 dagar, utgå ersättning av statsmedel enligt i huvudsak samma grunder som gäller sjukpenning enligt SFL. Ersättningen beräknas och utbetalas av sjukkassorna.

Den obligatoriska sjukförsäkringen ävensom moderskapsförsäkringen finansieras genom sjukförsäkringsavgifter, arbetsgivarbidrag och statsbidrag.

För de allmänna sjukkassornas medlemmar föreligger skyldighet att erlägga sjukförsäkringsavgift, innefattande dels avgift för sjukvårdsförsäkringen, som skall avse jämväl ersättning för förlossningsutgifter och de utgifter för läkemedel som åvilar kassorna, dels avgift för försäkringen för grundsjukpenning, som skall avse jämväl grundpenning jämte barntillägg, och dels avgift för försäkringen för tilläggssjukpenning, som skall avse även tilläggspenning. Den som är medlem i såväl lokal- som centralsjukkassa skall erlägga avgift i båda kassorna.

Avgifterna fastställas för varje kassa av tillsynsmyndigheten efter vederbörande kassas hörande. Avgifterna skall var för sig vara så avvägda att de i förening med andra för ifrågavarande del av sjukkasseeverksamheten tillgängliga medel kan antagas förslå till infriande av förfallna utfästelser, förvaltningskostnader och övriga utgifter ävensom till erforderlig fondbildning. Avgifterna för sjukvårdsförsäkringen och försäkringen för grundsjukpenning skall var för sig vara lika stora för samtliga av vederbörande försäkring omfattade avgiftspliktiga medlemmar i kassan och beräknas för kalenderår. Avgifterna för försäkring för tilläggssjukpenning skall beräknas för kalendermånad och vara lika stora för de medlemmar i kassan, som tillhör samma sjukpenningklass och för vilka gäller samma sjukhjälpstid, samt skall vara avvägda i förhållande till storleken av tilläggssjukpenningen inom varje sjukpenningklass.

Medlem, som vid utgången av det år avgiften avser fyllt 67 år eller för december månad samma år ägt uppbära folkpension i form av invalidpension eller sjukbidrag, är befriad från avgift för sjukvårdsförsäkringen. Medlem, vars till statlig inkomstskatt taxerade inkomst vid taxering året näst efter det år avgiften avser ej uppgår till 1 200 kr., är befriad från avgifter för såväl sjukvårdsförsäkringen som försäkringen för grundsjukpen-

ning. Summan av sistnämnda båda avgifter får ej överstiga 2 procent av den taxerade inkomsten.

Arbetsgivarbidrag utgår till sjukvårdsförsäkringen och till försäkringen för tilläggssjukpenning jämte tilläggsspenning med tillhopa 1,14 procent av den lön i penningar eller naturaförmåner i form av kost eller bostad, som arbetsgivaren under året utgivit till sådana hos honom anställda arbetstagare, som är obligatoriskt yrkesskadeförsäkrade. Vid bidragsberäkningen tages ej hänsyn till arbetstagare, vars lön under året ej uppgått till 300 kr., och ej heller till arbetstagares lön i vad denna överstiger 15 000 kr. för år räknat. Arbetsgivarbidraget fördelas mellan centralsjukkassorna. Statsmakterna äger dock bestämma att viss del av bidragen skall fonderas.

Statsbidrag till de allmänna sjukkassorna utgår i form av sjukhjälsbidrag, bidrag till moderskapshjälp, medlemsbidrag, avgiftslindringsbidrag och avgiftsersättningsbidrag. Statsbidragen beräknas för kalenderår. Sjukhjälsbidraget utgår till centralsjukkassa med i regel 50 procent av kassans och anslutna lokalsjukkassors utgifter för sjukvård och resor med undantag av utgifter för sjukhusvård och för s. k. merprestationer, med 50 procent av utgifterna för grundsjukpenning och med 75 procent av utgifterna för barntillägg. Bidraget till moderskapshjälp utgår efter liknande grunder. Statsbidrag utgår inte till utgifter för tilläggssjukpenning och tilläggsspenning. Medlemsbidraget utgår med 4 kr. 50 öre för medlem, dock att medlemsbidraget i städer, som utgör egna centralsjukkasseområden, uppgår till 4 kr. samt i Västernorrlands, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län till 5 kr. för medlem. Medlemsbidrag för den, som är medlem i såväl lokal- som centralsjukkassa, tillfaller lokalsjukkassa med $\frac{3}{5}$ och centralsjukkassan med $\frac{2}{5}$. Avgiftslindringsbidrag utgår med belopp, varmed sjukförsäkringsavgift nedsatts till följd av den förenämnda s. k. 2-procentsregeln. Avgiftsersättningsbidrag utgår med 10 kr. för varje avgiftsbefriad medlem. I centralsjukkasseområde, som ej omfattar enbart stad, tillfaller sistnämnda bidrag lokalsjukkassa. Statsbidrag utgår också till centralsjukkassas frivilliga försäkringar samt enligt förordningen angående kostnadsfria eller prisnedsatta läkemedel och kungörelsen angående sjukhjälp utom riket.

Rörande fördelningen mellan lokal- och centralsjukkassa av ansvaret för utgivna ersättningar gäller följande.

Lokalsjukkassa ansvarar för utgivandet av ersättning enligt sjukvårdsförsäkringen. Av utgifterna härför, dock ej för utgifter för s. k. merprestationer, äger kassan återfå $\frac{4}{5}$ av centralsjukkassan. Detsamma gäller ersättning för förlossningsutgifter. För sjukvårdsutgifter enligt överenskommelser med främmande makt och enligt förordningen om sjukhjälp i vissa fall åt svenska medborgare, som icke är bosatta i riket, svarar centralsjukkassa helt. Centralsjukkassa svarar likaså helt för vissa utgifter enligt kungörelsen angående sjukhjälp utom riket.

För sjukhjälp enligt den obligatoriska sjukpenningförsäkringen ansva-

rar lokalsjukkassa för de 90 första sjukhjälpdagarna vid varje sjukdom samt centralsjukkassa för tiden därefter. Lokalsjukkassa äger från centralsjukkassa återfå $\frac{3}{4}$ av de utgifter, för vilka lokalsjukkassan ansvarar.

För grundpenning jämte barntillägg och tilläggspenning enligt lagen om moderskapshjälp ansvarar lokalsjukkassan med rätt att från centralsjukkassan återfå hela beloppet.

Den frivilliga sjukpenningförsäkringen är helt centralsjukkassans angelägenhet och denna kassa svarar därför för alla utgifter enligt sådan försäkring.

Kostnaderna för läkemedelsförmåner utöver statsbidrag fördelas mellan centralsjukkassorna.

Beträffande de allmänna sjuk-kassornas organisation stadgas, att allmän sjuk-kassas angelägenheter handhaves av ombudsmöte och styrelse.

Ombud till ombudsmöte väljes i stadscentralsjukkassa av stadsfullmäktige i staden och i lokalsjukkassa av stads- eller kommunalfullmäktige i den eller de kommuner, som kassan omfattar. I länscentralsjukkassa utses ombuden å ombudsmöten i de till kassan anslutna lokalsjukkassorna.

Styrelse för centralsjukkassa skall bestå av 7—9 ledamöter, varav en utses av tillsynsmyndigheten, en av medicinalstyrelsen och en av stadsfullmäktige (i stadscentralsjukkassa) eller landstinget (i länscentralsjukkassa). Omfattar länscentralsjukkassas område två landstingskommuner utser vardera landstinget en ledamot. Övriga ledamöter utses av kassans ombudsmöte. I lokalsjukkassa skall antalet styrelseledamöter vara 5—7, varav en utses av vederbörande länscentralsjukkassas styrelse och de övriga av lokalsjukkassans ombudsmöte.

Styrelsens förvaltning och den allmänna sjuk-kassans räkenskaper skall granskas av revisorer. Årligen utses inom centralsjukkassa tre revisorer och inom lokalsjukkassa två revisorer. I centralsjukkassa utses en revisor av tillsynsmyndigheten och i lokalsjukkassa en revisor av länscentralsjukkassan. Övriga revisorer utses av vederbörande kassas ombudsmöte.

Hos varje allmän sjuk-kassa finnes anställd en verkställande tjänsteman, vilken i enlighet med kassastyrelsens anvisningar skall leda arbetet inom kassan. Verkställande tjänsteman tillsättes och entledigas i centralsjukkassa av tillsynsmyndigheten och i lokalsjukkassa av länscentralsjukkassans styrelse. Före tillsättning eller entledigande skall yttrande inhämtas från vederbörande kassastyrelse. Annan befattningshavare hos allmän sjuk-kassa tillsättes och entledigas av kassans styrelse.

Hos centralsjukkassa skall erforderligt antal förtroendeläkare vara anställda. Förtroendeläkare tillsättes och entledigas efter kassans hörande av medicinalstyrelsen.

K l a g a n över allmän sjuk-kassas beslut i ärende rörande försäkring enligt SFL skall föras hos riksförsäkringsanstalten genom besvär. Detsam-

ma gäller sjukkassas beslut i de ärenden enligt annan lagstiftning, som ankommer på sjukkassa att handlägga. Även tvister mellan kassor rörande tolkning eller tillämpning av berörd lagstiftning skall på yrkande av någon av kassorna avgöras av anstalten.

Mot riks försäkringsanstaltens beslut må talan fullföljas endast om anstalten lämnat tillstånd därtill. Sådant tillstånd skall lämnas där någon av dem, som inom anstalten deltagit i behandlingen av ärendet, uttalat avvikande mening, eller om anstalten finner ärendet vara av synnerlig betydelse för part. Klagan föres genom besvär, som skall ha inkommit till socialdepartementet eller, i fråga om ärende enligt lagen om ersättning till smittbärare, till inrikesdepartementet inom en månad efter det klaganden erhållit del av beslutet. Ärendena avgöres av Kungl. Maj:t i statsrådet.

Folkpensioneringen m. m.

*Lagen den 29 juni 1946 om folkpensionering*¹ (nr 431; ändr. 221/47, 527/47, 732/48, 264/50, 157/51, 332/51, 396/52, 291/53, 134/54, 394/55, 400/55, 265/56, 168/57, 172/57, 192/58, 66/59 och 99/60) skiljer mellan å ena sidan ålderspension, som utgår efter 67 års ålder, samt å andra sidan invalidpension, sjukbidrag och änkepension, vilka förmåner utgår för tid dessförinnan. Genom *lagen den 1 juni 1956 om höjning av folkpensioner m. m.* (nr 264; ändr. 193/58, 68/59 och 100/60) har dessa förmåner förhöjts med s. k. s t a n d a r d t i l l ä g g. Enligt FPL förhöjes pensionsförmånerna vidare genom i n d e x t i l l ä g g.

Å l d e r s p e n s i o n e n utgöres i första hand av allmän ålderspension. Denna är icke inkomstprövad. Inklusive standard- och indextillägg uppgår ålderspensionen f. n. till 2 215 kr. om året för en pensionär, vars make åtnjuter annan folkpensionsförmån än enbart grundpension, samt 2 800 kr. om året för annan pensionär.

I n v a l i d p e n s i o n utgår till den, som på grund av kropps- eller sinnessjukdom, sinnesslöhet, vanförhet eller annat lyte är ur stånd att försörja sig genom sådant arbete som motsvarar hans krafter och färdigheter, under förutsättning att nedsättningen av arbetsförmågan kan anses varaktig. Den som är blind skall alltid anses lida av sådan höggradig nedsättning av arbetsförmågan som berättigar till invalidpension. Till den, som oavbrutet under minst sex månader lidit av sådan höggradig nedsättning av arbetsförmågan som erfordras för erhållande av invalidpension, utgår i stället s j u k b i d r a g, om nedsättningen av arbetsförmågan inte kan anses varaktig men kan antagas bestå ytterligare avsevärd tid.

Såväl invalidpension som sjukbidrag består av grundpension och tilläggs-pension. Grundpensionen förhöjes med indextillägg och tilläggs-pensionen med standardtillägg. Grundpensionen utgår utan hänsyn till vederbörandes

¹ Denna lag benämnes i det följande FPL.

inkomst under det att tilläggspensionen är inkomstprövad. Grundpensionen inklusive indextillägg utgör f. n. 600 kr. om året för gift pensionsberättigad, vars make åtnjuter folkpension eller vars hustru uppbär hustrutillägg, och 700 kr. om året för annan pensionär, medan det högsta årliga belopp varmed tilläggspensionen kan utgå är 1 615 kr. för den, vars make åtnjuter annan folkpensionsförmån än enbart grundpension, och 2 100 kr. för annan pensionär.

Full ä n k e p e n s i o n, som f. n. uppgår till 2 800 kr. om året, tillkommer änka under förutsättning att hon antingen uppnått 50 år vid mannens död och varit gift med honom minst fem år eller har vårdnaden om och stadigvarande bor tillsammans med barn under 16 år, som vid mannens död stadigvarande vistades i makarnas hem eller hos änkan, eller ock fyllt 50 år senast vid den tidpunkt då yngsta barnet uppnådde 16 års ålder eller eljest upphörde att grunda särskild pensionsrätt för änkan. För änka, som vid mannens död eller då barnet uppnådde åldersgränsen ännu ej fyllt 50 år, minskas pensionen med $\frac{1}{15}$ för varje år varmed ankans ålder vid den avgörande tidpunkten understiger 50 år. Änkepension till en kvinna, som blivit änka efter den 30 juni 1960, utgår utan inkomstprövning. Ifråga om kvinnor som blivit änkor under tiden den 1 juli 1958—den 30 juni 1960, är pensionen delvis inkomstprövad, och när det gäller kvinnor som blivit änkor före den 1 juli 1958 är den i sin helhet inkomstprövad. Med änka jämställas i viss omfattning kvinna, som inte är gift, om hon stadigvarande sammanbodde med en man, som inte var gift.

H u s t r u t i l l ä g g utgår till pensionsberättigad mans hustru, om hon fyllt 60 år och makarna varit gifta minst fem år. När särskilda skäl föranleder därtill kan hustrutillägg utgå även om hustrun inte fyllt 60 år eller makarna varit gifta kortare tid än fem år. Hustrutillägget är i sin helhet inkomstprövat. Hustrutillägg utgår inte till hustru, som själv åtnjuter folkpension, och utgår endast om det överstiger belopp, varmed mannens folkpension skall minskas, då hustrutillägg beviljas. Hustrutilläggets maximibelopp utgör f. n. 2 215 kr. om året.

Vid tillämpning av FPL likställs gift pensionsberättigad, som stadigvarande lever åtskild från sin make, med ogift pensionsberättigad, där ej särskilda skäl till annat föranleder, varjämte ogift pensionsberättigad, som stadigvarande sammanbor med annan med vilken den pensionsberättigade varit gift eller har eller har haft barn, likställs med gift pensionsberättigad.

Utöver ålderspension, invalidpension och sjukbidrag utgår i vissa fall b l i n d t i l l ä g g till den som är blind och v å r d t i l l ä g g till den som eljest är ur stånd att reda sig själv och på grund härav är i behov av ständig tillsyn och vård. Dessa tillägg, som vart och ett uppgår till 1 200 kr. om året, är inte inkomstprövade.

Varje kommun äger besluta, att k o m m u n a l t b o s t a d s t i l l ä g g skall utgå till den som uppbär folkpensionsförmån. Därvid äger kommunen

bestämma såväl tilläggets storlek som grunderna i övrigt för beräkningen. I sistnämnda hänseende gäller dock vissa begränsningar, bl. a. att inkomstprövning av tillägget skall ske enligt FPL:s regler.

Folkpensioneringen kompletteras med vissa förmåner, bland dem *barnpensioner* enligt *lagen den 5 maj 1960 om barnpensioner* (nr 102). Barnpension utgår till barn under 16 år, som mist sin fader eller moder eller båda föräldrarna, samt utgör om båda föräldrarna är döda 1 400 och eljest 1 000 kr. om året. Pensionen är icke inkomstprövad.

Till barn, vars försörjare uppbär folkpension, utgår i vissa fall *särskilt barnbidrag* enligt *lagen den 26 juli 1947 om särskilda barnbidrag* (nr 530; ändr. 399/52, 105/53, 69/54, 401/55, 174/57 och 103/60). Dessa bidrag är inkomstprövade och utgår längst till dess barnet fyller 16 år.

Beträffande *finansieringen* gäller att kostnaderna för folkpensioner, barnpensioner och särskilda barnbidrag bestrides av staten, dock med bidrag av kommunerna såvitt angår vissa förmåner. Staten tillgodogör sig vidare de folkpensionsavgifter, som upptages i samband med de allmänna skatterna, samt den årliga avkastningen av folkpensionseringsfonden. Kostnadsfördelningen mellan stat och kommun regleras genom *lagen den 30 juni 1947 om kommunernas bidrag till kostnaderna för folkpensioneringen* (nr 398; ändr. 266/50, 159/51, 397/52, 135/54, 67/59 och 101/60).

För handläggning av folkpensionsärenden finnes lokala organ, *pensionsnämnder*, och ett centralt organ, *pensionsstyrelsen*.

För varje pensionsdistrikt skall finnas en pensionsnämnd. I regel utgår varje kommun ett pensionsdistrikt. Där på grund av kommunens vidsträckt-het eller folkmängd eller andra förhållanden så prövas lämpligt, må kommunen fördelas i två eller flera pensionsdistrikt. Likaså må två eller flera kommuner sammanslås till ett pensionsdistrikt. Antalet pensionsdistrikt är f. n. omkring 1 100.

Pensionsnämnd består av en ordförande och ett jämnt antal ledamöter, högst sex. Ordförande i pensionsnämnd jämte suppleant för honom förordnas av länsstyrelsen för fyra år i sänder. Ledamöter och suppleanter i pensionsnämnd väljes av kommunen (eller kommunerna) varje gång för fyra år.

Pensionsnämnderna har att handlägga ansökningar om folkpensionsförmån samt att övervaka folkpensionslagstiftningens efterlevnad inom pensionsdistriktet. För pensionsnämndernas verksamhet gäller en av Kungl. Maj:t den 19 september 1947 utfärdad instruktion för pensionsnämnderna (nr 669; ändr. 107/60).

För varje pensionsdistrikt skall finnas ett av pensionsstyrelsen förordnat *ombud*. Samma person kan förordnas som ombud för ett flertal pensionsdistrikt. Antalet ombud är för närvarande omkring 80.

Ombuden har enligt en av pensionsstyrelsen utfärdad instruktion till huvudsaklig uppgift att övervaka och verka för likformig lagtillämpning vid behandling av folkpensionsärenden inom de till ombudets område hörande

pensionsnämnderna samt att i denna sin verksamhet iakttaga det allmännas rätt.

Ansökning om folkpension skall göras hos pensionsnämndens ordförande i det distrikt, där sökanden senast blivit mantalsskriven.

Avser ansökningen enbart allmän ålderspension och föreligger ej skäl för tillämpning av 12 § FPL, dvs. fall då gift pensionsberättigad skall likställas med ogift eller tvärtom, skall ansökningen utan föregående prövning av pensionsnämnden insändas till pensionsstyrelsen för beslut i ärendet. Detsamma gäller ärenden om barnpension.

Övriga pensionsförmåner, varom ansökan göres, prövas och beslutas av pensionsnämnden. Sedan pensionsnämnden fattat beslut i ärendet, åligger det pensionsstyrelsens ombud att avgiva det yttrande, vartill han må finna anledning. Snarast möjligt efter besvärstidens utgång skall ärendet överlämnas till pensionsstyrelsen för vidare behandling.

Pensionsnämnds beslut i ärenden rörande invalidpension, sjukbidrag, blindtillägg eller vårdtillägg, hustrutillägg och kommunalt bostadstillägg till de två förstnämnda förmånerna samt ärenden rörande särskilt barnbidrag för barn, vars försörjare uppbär invalidpension eller sjukbidrag, s. k. invalidpensionsärenden, skall innan det blir gällande granskas av pensionsstyrelsen vare sig besvär anförts över beslutet eller ej.

I ärenden rörande änkepension, hustrutillägg till ålderspensionär ävensom kommunalt bostadstillägg till ålders- eller änkepensioner, s. k. decentraliserade ärenden, tillkommer den slutliga beslutanderätten i princip pensionsnämnden. Ärendena underkastas likväl i pensionsstyrelsen en granskning av huvudsakligen formell natur.

K l a g a n över beslut av pensionsnämnd föres hos pensionsstyrelsen genom besvär, vilka skall insändas till pensionsnämndens ordförande, så att de är honom tillhanda sist å fjortonde dagen efter beslutets meddelande, den dagen oräknad då sådant skedde. Ändring i pensionsnämnds beslut må sökas av enskild sakägare ävensom av kommun och av pensionsstyrelsens ombud samt av ordföranden i nämnden.

Över pensionsstyrelsens beslut i ärende rörande pension må klagan föras hos Kungl. Maj:t genom besvär, vilka skall ha inkommit till socialdepartementet inom 30 dagar från den dag då beslutet gavs. Besvär kan anföras av justitiekanslern eller efter dennes medgivande av kommun, pensionsnämnds-ordförande och pensionsstyrelsens ombud. Enskild sakägare får fullfölja sin talan allenast om pensionsstyrelsen lämnar tillstånd härtill. Sådant tillstånd skall lämnas där vid ärendets behandling inom styrelsen uttalats avvikande mening och då fråga är om tillämpning av påföljdsbestämmelse. I övrigt skall tillstånd lämnas där styrelsen finner fråga huruvida sökanden är arbetsoförmögen eller fråga om beräkning av sökandens inkomst vara tveksam och tillika av stor betydelse ur ekonomisk synpunkt eller styrelsen

eljest finner särskilda skäl föreligga att bevilja tillstånd. Besvären avgöres av Kungl. Maj:t i statsrådet.

Tilläggs pensioneringen m. m.

Enligt lagen den 28 maj 1959 om försäkring för allmän tilläggs pension¹ (nr 291) avser försäkringen att bereda ålders-, förtids- och familjepension utöver folkpensionen. Rätten till pension grundas på inkomst av förvärvsarbete, vilken inkomst också ligger till grund för beräkningen av avgifter till försäkringen. Svenska medborgare är försäkrade från och med det kalenderår varunder de fyller 16 år. Detsamma gäller utlänningar, som är mantalsskrivna i Sverige. En person, som inte längre är svensk medborgare eller här i riket mantalsskriven utlänning men som tidigare tillgodoräknats pensionspoäng, anses alltså vara försäkrad. Lagen trädde i kraft den 1 januari 1960, men pensioner utgives inte för tid före den 1 januari 1963.

För varje år skall för sådana försäkrade som är svenska medborgare eller här i riket mantalsskrivna utlänningar beräknas pensionsgrundande inkomst. Sådan inkomst beräknas dock ej för år varunder den försäkrade avlidit eller för år efter det då han fyllt 65 år. Inte heller beräknas sådan inkomst för tidigare år, då den försäkrade åtnjutit ålderspension från tilläggs pensioneringen eller invalidpension eller sjukbidrag enligt FPL. Utgår invalidpensionen enbart på grund av blindhet utan att arbetsförmågan är så nedsatt som eljest erfordras för rätt till invalidpension skall dock pensionsgrundande inkomst beräknas. Den pensionsgrundande inkomsten beräknas på grundval av inkomst av anställning och inkomst av annat förvärvsarbete.

Med inkomst av anställning avses den lön i pengar eller naturaförmåner i form av kost eller bostad, som en försäkrad åtnjuter såsom arbetstagare i allmän eller enskild tjänst. Har lönen från en och samme arbetsgivare under ett år inte uppgått till 300 kr. räknas den dock inte till inkomst av anställning. Om en försäkrad utfört arbete för annans räkning utan att vara anställd i dennes tjänst, kan den försäkrade och den som utgivit ersättningen komma överens om att ersättningen skall anses som inkomst av anställning, dock endast då fråga är om ersättning i pengar som uppgått till minst 300 kr. under ett år.

Med inkomst av annat förvärvsarbete avses inkomst av här i riket bedriven rörelse, inkomst av här belägen jordbruksfastighet, som brukas av den försäkrade själv, samt ersättning i pengar för arbete för annans räkning, allt i den mån inkomsten inte skall hänföras till inkomst av anställning. Om inkomsten av rörelse, av jordbruksfastighet eller av arbete för annans räkning inte uppgår till 500 kr. under ett år, räknas den inte med.

Inkomst av anställning och inkomst av annat förvärvsarbete under ett visst

¹ Denna lag benämnes i det följande TPL.

år skall beräknas på grundval av den försäkrades taxering till statlig inkomstskatt avseende nämnda år. Närmare bestämmelser angående beräkningen av pensionsgrundande inkomst beslutas av Konungen med riksdagen. Sådana bestämmelser har utfärdats genom *förordningen den 18 december 1959 angående beräkning av pensionsgrundande inkomst enligt lagen om försäkring för allmän tilläggspension* (nr 551).

Den pensionsgrundande inkomsten utgöres av summan av inkomst av anställning och inkomst av annat förvärvsarbete i den mån summan överstiger basbeloppet vid årets början. Basbeloppet, som är indexreglerat, utgör 4 000 kr. i 1957 års penningvärde. Om summan överstiger dubbla basbeloppet, skall den inkomst av annat förvärvsarbete, som ingår i den överskjutande delen, medräknas bara till två tredjedelar. I första hand skall inkomsten av anställning avräknas mot basbeloppet och i förekommande fall dubbla basbeloppet. Den del av summan, som överstiger sju och en halv gånger basbeloppet, skall inte beaktas vid beräkning av den pensionsgrundande inkomsten. Reduktionen skall härvid i första hand göras på inkomsten av annat förvärvsarbete. Varje års pensionsgrundande inkomst skall omvandlas i pensionspoäng, som utgöres av den pensionsgrundande inkomsten delad med basbeloppet vid årets ingång.

Försäkrad äger göra anmälan om *u n d a n t a g a n d e* från försäkringen såvitt angår inkomst av annat förvärvsarbete. Har sådant undantagande skett skall vid beräkning av pensionsgrundande inkomst för tid efter det år, då anmälan gjordes, hänsyn inte tagas till inkomst av annat förvärvsarbete. Göres anmälan före den 1 juli 1961 äger undantagandet dock verkan från och med den 1 januari 1960. Anmälan må återkallas sedan undantagandet ägt giltighet i fem år.

Arbetsgivare och arbetstagare må före den 1 juli 1961 genom kollektivavtal gällande från ingången av år 1960 träffa överenskommelse om undantagande. Har så skett skall vid beräkning av pensionsgrundande inkomst för arbetstagare, å vilken avtalet är tillämpligt, hänsyn inte tagas till arbetstagarens inkomst hos arbetsgivare, som är bunden av avtalet.

Rätt till *å l d e r s p e n s i o n* föreligger från och med den månad, varunder den försäkrade fyller 67 år, under förutsättning att pensionspoäng tillgodoräknats honom för minst tre eller, i fråga om utlänning, minst tio år.

Ålderspensionen utgör för år räknat 60 procent av produkten av det aktuella basbeloppet och medeltalet av de pensionspoäng, som tillgodoräknats den försäkrade. Om pensionspoäng tillgodoräknats honom för mer än 15 år, skall medeltalet beräknas på de 15 högsta poängtalerna. Har pensionspoäng tillgodoräknats den försäkrade för mindre än 30 år, reduceras pensionen med $\frac{1}{30}$ för varje år, som fattas i detta antal. Om undantagande ägt giltighet för försäkrad eller om han försummat att erlagga egen avgift på inkomst av annat förvärvsarbete, skall hans ålderspension utgöra 60 procent av så stor del av den förut angivna produkten, som svarar mot förhållandet mellan det antal år, för vilka pensionspoäng tillgodoräknats den för-

säkrade (dock högst 30), och talet 30 ökat med 1 för varje år, för vilket den försäkrade till följd av undantagandet eller avgiftsförsummelsen inte alls tillgodoräknats pensionspoäng eller gått förlustig mer än en poäng. Det sistnämnda talet 30 får vid denna beräkning dock ej ökas till mer än 50. För personer födda 1914 och tidigare är kravet på 30 års pensionspoäng för rätten till full pension nedsatt till 20 år för att för personer i närmast lägre åldrar successivt öka till 30 år.

Den försäkrade äger valfrihet att ta ut ålderspensionen före eller efter den förut angivna generella pensionsåldern. Ålderspensionen får dock uppbäras tidigast från och med den månad, då han uppnår 63 års ålder. Om ålderspensionen uttages före eller efter den generella pensionsåldern minskas resp. ökas pensionen med 0,6 procent för varje månad som, då pensionen börjar utgå, återstår till resp. förflutit från ingången av den månad, varunder den försäkrade fyller 67 år. Hänsyn toges dock ej till tid efter den månad, under vilken den försäkrade fyllt 70 år.

För t i d s p e n s i o n utgår till försäkrad vilken på grund av nedsättning i arbetsförmågan, som inträffat efter det han blev försäkrad enligt TPL, åtnjuter folkpension i form av invalidpension eller sjukbidrag (dock ej invalidpension som utgår enbart på grund av blindhet). Beträffande utlänning förutsattes tillika, att pensionspoäng tillgodoräknats honom för minst fem år. Är nedsättningen av arbetsförmågan fullständig, utgives hel förtidspension. I annat fall utgives 60 procent av hel förtidspension.

Om den försäkrade tillgodoräknats pensionspoäng för minst två av de fyra åren närmast före det år då folkpensionen började utgå, skall hel förtidspension utgå med samma belopp, vartill ålderspensionen skulle uppgå, därast den försäkrade fyllt 67 år och för varje år från och med det, då förtidspensionen börjar utgå, till och med det, då han fyller 65 år, antages ha tillgodoräknats pensionspoäng, motsvarande medeltalet av de två högsta poängtalerna under nämnda fyraårsperiod. Pension enligt vad nu sagts må dock ej utgå, om undantagande från försäkringen ägde giltighet, då folkpensionen började utgå, samt undantagandet föranlett, att den försäkrade för något av de fyra förutnämnda åren gått förlustig mer än en pensionspoäng. Har den försäkrade inte rätt till förtidspension enligt de grunder som nu angivits, men skulle han ha varit berättigad till ålderspension, om han uppnått 67 års ålder den månad, då folkpensionen började utgå, skall hel förtidspension utgå med belopp, motsvarande vad den försäkrade skulle ha erhållit i ålderspension, om denna börjat utgå från och med nämnda månad.

F a m i l j e p e n s i o n utgöres av änkepension och barnpension. Änkepension utgår till änka, som ingått äktenskap med den försäkrade senast den dag då han fyllde 60 år, förutsatt att äktenskapet varat minst fem år. Hade makarna vid mannens död gemensamma barn, utgår änkepension även om dessa villkor ej är uppfyllda. Barnpension utgår till den försäkrades barn under 19 år.

Om endast en efterlevande finnes, som har rätt till familjepension, utgör

familjepensionen 40 procent av hel förtidspension, som den försäkrade uppbar vid dödsfallet eller skulle ha varit berättigad till vid total förlust av arbetsförmågan, eller, om han uppbar ålderspension vid dödsfallet, av den från 67 år utgående ålderspensionen. För två sådana efterlevande utgör familjepensionernas sammanlagda belopp 50 procent, för tre 60 procent, för fyra 70 procent och för fem eller flera 80 procent av ålders- eller förtidspensionen.

Tilläggpensioneringen finansieras genom avgifter och avkastning av den med avgifter uppbyggda allmänna pensionsfonden. Årliga avgifter erlägges av arbetsgivaren å lön eller annan ersättning till arbetstagare under 66 år, om lönen eller ersättningen under året uppgått till 300 kr. Avgift beräknas ej på sådan del av arbetsgivarens samlade löneutgifter, som ligger under basbeloppet multiplicerat med antalet årsarbetare eller som för varje arbetstagare och år räknat överstiger sju och en halv gånger basbeloppet. De försäkrade erlägger själva avgift å sådan del av den pensionsgrundande inkomsten, som härrör från annat förvärvsarbete än anställning. Konungen med riksdagen fastställer procentsats för uttaget av avgifter till försäkringen. Genom lag den 28 maj 1959 (nr 292) har procentsatsen bestämts till 3 för 1960, 4 för 1961, 5 för 1962, 6 för 1963 och 7 för 1964. Angående debitering och uppbörd av avgifter förordnar Konungen med riksdagen. Så har skett i *förordningen den 18 december 1959 angående uppbörd av avgifter enligt lagen om försäkring för allmän tilläggpension, m. m.* (nr 552; ändr. 88/60).

Tilläggpensioneringen handhaves av riksförsäkringsanstalten och de lokala organ som Konungen bestämmer.

Klagan över beslut av lokalt pensionsorgan skall föras genom besvär hos riksförsäkringsanstalten. Över riksförsäkringsanstaltens beslut föres klagan genom besvär hos Kungl. Maj:t i statsrådet. Talan mot beslut i ärende, som inte avser registrering av kollektivavtal om undantagande, får fullföljas endast om riksförsäkringsanstalten lämnar tillstånd därtill. Sådant tillstånd skall lämnas om vid ärendets behandling inom anstalten uttalats avvikande mening, när anstalten finner fråga i vilken grad den försäkrades arbetsförmåga är nedsatt vara tveksam och tillika av stor betydelse ur ekonomisk synpunkt eller då fråga är om tillämpning av påföljdsbestämmelse eller när riksförsäkringsanstalten eljest finner särskilda skäl föreligga att bevilja tillstånd. Besvären skall ingivas till anstalten inom tre veckor från det klaganden fick del av beslutet, dock att för menighet besvärstiden är fem veckor.

Beträffande beslut enligt förordningarna angående beräkning av pensionsgrundande inkomst enligt TPL samt angående uppbörd av avgifter enligt TPL, m. m., gäller besvärsregler, som avviker från de i TPL meddelade.

Uppgiften att bestämma den pensionsgrundande inkomsten åvilar enligt

förordningen angående beräkning av pensionsgrundande inkomst enligt TPL de lokala skattemyndigheterna (i Stockholm överståthållarämbetet). Den som är missnöjd med beslut enligt förordningen äger klaga hos riks försäkringsanstalten. Besvären skall ingivas eller insändas till den myndighet, vars beslut överklagas. Besvärstiden är varierande beroende på det överklagade beslutets art. Klagan över riks försäkringsanstaltens beslut föres hos försäkringsrådet genom besvär, vilka skall ha inkommit till rådet inom en månad efter det klaganden erhållit del av beslutet. Försäkringsrådets beslut får ej överklagas.

Enligt förordningen angående uppbörd av avgifter enligt TPL, m. m., ankommer det på riks försäkringsanstalten att beräkna arbetsgivaravgift, varmed förstås avgift från arbetsgivare enligt TPL, bidrag från arbetsgivare jämlikt SFL och lagen om moderskapshjälp samt avgift för obligatorisk försäkring i riks försäkringsanstalten enligt lagen om yrkesskadeförsäkring jämte tilläggsavgift enligt sistnämnda lag och avgiftstillägg jämlikt lagen angående omreglering av vissa ersättningar enligt olycksfallsförsäkringslagen ävensom avgift enligt förordningen angående byggnadsforskningsavgift. Anstalten har jämväl att debitera och uppbära arbetsgivaravgiften i den mån den uppgår till mer än 1 000 kr. Övriga arbetsgivaravgifter ävensom de egenavgifter, som de försäkrade själva har att erlagga å sådan del av den pensionsgrundande inkomsten som inte härrör från inkomst av anställning, debiteras och uppbäres i samband med slutlig skatt i enlighet med vad som stadgas i uppbördsförordningen.

Klagan över riks försäkringsanstaltens beslut enligt förordningen angående uppbörd av avgifter enligt TPL, m. m., föres hos försäkringsrådet genom besvär, vilka skall ha inkommit till rådet senast inom en månad efter det klaganden erhållit del av beslutet. Försäkringsrådets beslut får ej överklagas. För vissa speciella beslut som föranledes av att egenavgifter inte erlagts i rätt tid gäller en annan instansordning än den nu angivna.

Yrkesskadeförsäkringen m. m.

Försäkring enligt *lagen den 14 maj 1954 om yrkesskadeförsäkring*¹ (nr 243; ändr. 399/55, 75/56, 586/59 och 180/60) är dels obligatorisk och dels frivillig. Den obligatoriska försäkringen bekostas av arbetsgivarna och omfattar i princip alla arbetstagare i allmän eller enskild tjänst samt dessutom vissa yrkesutbildningselever och därmed jämförliga personer. Frivillig försäkring kan tecknas av envar, antingen enskilt eller kollektivt genom arbetsgivare, yrkes- eller fackorganisation eller genom utbildningsanstalt.

Till yrkesskadeförsäkringslagstiftningen har anknutits bestämmelser om ersättning av statsmedel avseende speciella personkategorier. Såsom exempel kan nämnas militärersättningsförordningen den 2 juni 1950 (nr 261).

¹ Denna lag benämnes i det följande YFL.

Yrkesskadeförsäkringens förmåner utgöres av ersättning för läkarvård, tandläkarvård, sjukhusvård, läkemedel, resor och särskilda hjälpmedel ävensom sjukpenning, invalidlivränta, efterlevandelivränta och begravningshjälp. Såväl sjukpenning som livränta är till storleken beroende av den skadades årliga arbetsförtjänst, vilken inte får beräknas till lägre belopp än 1 200 kr. eller till högre belopp än 15 000 kr. Sjukpenningsskalan anknyter till den för sjukförsäkringen gällande, vilket innebär att hel sjukpenning utgör lägst tre och högst 20 kr. om dagen. Sjukpenningen förhöjes i förekommande fall med barntillägg och utbytes vid sjukhusvistelse mot hempenning. Såväl sjukpenningen som livräntan kan i vissa fall förhöjas med vårdbidrag. Storleken av livränta beror, förutom av årsinkomsten, av invaliditetsgraden.

På grund av särskild lagstiftning är vissa ersättningar enligt äldre yrkesskadeförsäkringsförfattningar omreglerade till beloppet. Kostnaderna här för täckes genom proportionella tillägg till arbetsgivarnas yrkesskadeförsäkringsavgifter.

Yrkesskadeförsäkringen meddelas av riksförsäkringsanstalten och för ändamålet bildade ömsesidiga s. k. socialförsäkringsbolag, f. n. nio till antalet.

Besvär över beslut av nämnda försäkringsinrättningar samt ansökningar om utbyte av livränta mot engångskapital prövas av försäkringsrådet, som jämväl i övrigt har att följa försäkringens tillämpning och utveckling. Rådet äger upptaga försäkringsinrättnings beslut till prövning även om besvär inte anförts. Rådets beslut kan ej överklagas.

Försäkringsrådets organisation och verksamhet regleras genom 44 § YFL, lagen den 29 juni 1917 (nr 466) om försäkringsrådet och en av Kungl. Maj:t den 21 mars 1947 (nr 114) fastställd arbetsordning. Enligt lagen om försäkringsrådet skall rådet bestå av minst sju ledamöter. Två av dem skall representera arbetsgivare och två arbetare. Dessa fyra ledamöter förordnas av Konungen för två år i sänder efter förslag av arbetsgivar- och arbetstagarorganisationer. Övriga ledamöter, varav en skall vara rådets chef, utnämnes av Konungen. Minst två av dem skall vara lagfarna. Sedan den 1 juli 1960 tjänstgör såsom ledamöter i försäkringsrådet chefen samt tre försäkringsråd och två assessorer, samtliga heltidsanställda jurister, ävensom tre läkare och fyra partsrepresentanter, samtliga med uppdraget i rådet som bisyssla.

Ärende som behandlas i försäkringsrådet prövas och avgöres av fem ledamöter, så ock av fyra, där de är ense om slutet. Av ledamöterna skall en vara representant för arbetsgivarna och en för arbetarna. Av de övriga ledamöterna skall minst en vara lagfaren. Vissa ärenden avgöres av rådet i plenum.

Såsom bidrag till bestridande av omkostnaderna för försäkringsrådets och riksförsäkringsanstaltens verksamhet skall till statsverket erläggas för varje yrkesskadeförsäkring i anstalten en tilläggsavgift och av varje socialförsäkringsbolag ett på visst sätt beräknat belopp.

Samordningsbestämmelser

I SFL, FPL, TPL och YFL återfinnes bestämmelser om samordning mellan de socialförsäkringar, som regleras i de nämnda lagarna.

Samordningen mellan sjukförsäkringen och yrkesskadeförsäkringen innebär i princip, att yrkesskadade under viss tid, den s. k. samordningstiden, erhåller sjukhjälpen från allmän sjukkassa enligt sjukförsäkringens regler. Först efter samordningstidens utgång utgår ersättningen från yrkesskadeförsäkringen. Samordningstiden omfattar som regel tiden fr. o. m. den dag, då yrkesskadan inträffade, t. o. m. 90:e dagen därefter.

Beträffande samordningen mellan sjukförsäkringen och folkpensioneringen gäller — utöver de regler rörande folkpensionärers sjukhjälpstid, för vilka förut redogjorts — att vid utbetalning av invalidpension eller sjukbidrag eller kommunalt bostadstillägg till sådan förmån med belopp, avseende längre tid än en månad, till den som är berättigad till sjukpenning eller hempenning jämte i förekommande fall barntillägg, skall från pensionen för den tid sjukhjälpen avser avdragas sjukhjälsbeloppet till den del det överstiger 90 kr. När fråga är om hempenning skall avdrag ske som om sjukpenning utgått. Avdraget belopp skall utbetalas till sjukkassan.

Rörande tilläggspensioneringen är stadgat, att om försäkrad för viss månad åtnjuter sjukhjälp från allmän sjukkassa i form av sjukpenning eller hempenning skall förtidspension för samma månad minskas med beloppet av nämnda sjukhjälp i den mån detta överstiger det sjukhjälsbelopp, som avdragits från den försäkrades folkpension. Det sagda skall dock ej gälla i fråga om sjukhjälp för sjukperiod, som börjat efter utgången av den månad, varunder förtidspensionen första gången utbetalats, såvida inte försäkrad, som uppburit sextio procent av hel förtidspension, kommer i åtnjutande av hel förtidspension, i vilket fall avdrag skall göras å det belopp, varmed pensionen ökat.

Vidare föreskrives, att tilläggspension minskas med den pensionsberättigade tillkommande livränta eller sjukpenning enligt YFL och vissa jämställda författningar och förordnanden.

Ytterligare finnes vissa bestämmelser om samordning mellan folkpensionsförmåner och ersättningar från yrkesskadeförsäkringen.

Organisationsfrågor

Administrationsnämndens förslag

Allmänt

Administrationsnämnden framhåller inledningsvis behovet av snabba reformer såvitt angår betydande delar av socialförsäkringens administration. Nämnden påpekar, att förmåner skall utgivas från tilläggspensioneringen fr. o. m. januari 1963. I god tid dessförinnan bör de materiella bestämmelserna om invaliditetsförmånerna inom såväl folk- som tilläggspensioneringarna vara antagna. Vid utformningen av dessa bestämmelser måste emellertid visshet föreligga om att administrativa möjligheter är för handen för att tillämpa bestämmelserna på ett tillfredsställande sätt. Nämnden finner därför, att det inte är möjligt att vänta med administrationsfrågornas lösning i stort till dess alla frågor av materiell och lagteknisk natur fått sin lösning.

Nämndens förslag berör i första hand sjuk- och moderskapsförsäkringarna samt folk- och tilläggspensioneringarna och avser den lokala administrationen, centraladministrationen och högsta prövningsinstansen.

I fråga om yrkesskadeförsäkringens administration erinrar nämnden om att statsmakterna tidigare uttalat, att denna borde utredas sedan någon tids erfarenhet vunnits angående den inverkan på yrkesskadeförsäkringsinrättningarnas verksamhet, som samordningen mellan sjuk- och yrkesskadeförsäkringarna medför. Nämnden konstaterar, att antalet skaderegleringar reducerats kraftigt till följd av den fr. o. m. år 1955 tillämpade samordningen eller från omkring 280 000 år 1954 till ungefär 16 000 år 1958. Av skaderegleringarna sistnämnda år hänförde sig omkring 9 000 till riks-försäkringsanstalten och cirka 7 000 till de ömsesidiga socialförsäkringsbolagen. Om administrationen av yrkesskadeförsäkringen koncentrerades till en enda försäkringsinrättning, skulle det enligt nämndens uppfattning bli möjligt att förenkla avgiftsberäkningen och avgiftsdebiteringen ävensom att inskränka statistikarbetet. Avgiftsberäkningens nuvarande differentiering med hänsyn till olika branscher och arbeten är nämligen, yttrar administrationsnämnden, i hög grad präglad av konkurrensen mellan yrkesskadeförsäkringsinrättningarna. Administrativa besparingar skulle alltså enligt nämndens uppfattning stå att vinna genom en centralisering av yrkesskadeförsäkringen till en enda inrättning; måhända skulle möjlighet yppas att av arbetsgivarna uttaga en enda avgift till samtliga socialförsäkringar. Nämnden betonar härvid, att yrkesskadeförsäkringen finansiellt sett utgör en ringa del av socialförsäkringen men att dess nuvarande konstruktion starkt försvårar rationaliseringen av socialförsäkringen i olika avseenden.

Emellertid finner nämnden det inte lämpligt att i nuvarande läge vidtaga några mera genomgripande ändringar av yrkesskadeförsäkringens ad-

ministration, eftersom frågan om försäkringens framtida ställning inom socialförsäkringssystemet är beroende av lösningarna av de frågor om samordning mellan olika socialförsäkringsgrenar, varom utredning pågår. Nämnden har därför inte närmare ingått på spörsmålet om yrkesskadeförsäkringens administrativa handhavande men framhåller angelägenheten av att frågan härom utan dröjsmål erhåller sin lösning så snart yrkesskadeförsäkringens framtida omfattning och beskaffenhet blivit avgjord.

Den lokala organisationen

Beträffande sjukförsäkringens lokala organisation anför administrationsnämnden, att antalet centralsjukkassor för närvarande uppgår till 31, varav 9 vilkas verksamhetsområde utgöres enbart av stad (s. k. stadscentralsjukkassor) och 22 med en eller två landstingskommuner som verksamhetsområde (s. k. länscentralsjukkassor). Antalet lokalsjukkassor uppgår för närvarande till 630, varav 344 har en kommun och de övriga två eller flera, högst fem kommuner som verksamhetsområde.

De allmänna sjukkassorna är, som nämnden framhåller, självständiga rättssubjekt och varje kassa har ekonomiskt ansvar för den av kassan bedrivna sjukförsäkringsverksamheten (självrisk). Denna självrisk tar sig närmast uttryck i att de medel, som erfordras för bestridande av kassans utgifter, måste till den del de inte täckes av statsbidrag, arbetsgivarbidrag eller eljest tillgängliga medel, tagas ut av kassans medlemmar i form av avgifter. Nämnden anför, att det ställer sig svårt att närmare ange kassornas rättsliga natur. Något uttalande härom finnes inte i lagstiftningens förarbeten. De tidigare erkända sjukkassorna, som omhänderhade den statsunderstödda, frivilliga sjukförsäkringen innan den allmänna sjukförsäkringen genomfördes, var privaträttsliga föreningar och underkastade understödsföreningslagens bestämmelser. De allmänna sjukkassorna har uppkommit genom en ombildning av de erkända sjukkassorna. Understödsföreningslagen är emellertid inte tillämplig på de allmänna kassorna, vilkas verksamhet helt regleras av SFL och till denna anknutna författningar. I SFL finnes också de föreningsrättsliga bestämmelserna rörande dessa kassor. Nämnden finner det uppenbart, att kassorna inte är statliga organ, ehuru de uteslutande har att ombesörja statliga förvaltningsuppgifter. Nämnden påpekar, att frågan om de allmänna sjukkassornas rättsliga ställning har behandlats av den för utredning rörande statstjänstemännens förhandlingsrätt m. m. tillkallade utredningsmannen, f. landshövdingen O. Ekblom, i en den 16 maj 1958 dagtecknad promemoria angående ifrågasatt ändring av 84 § sista stycket SFL, som handlar om bestämmande av anställningsförmåner för kassornas verkställande tjänstemän. Med hänsyn till de allmänna sjukkassornas organisation och uppgifter stannade utredningsmannen närmast för att kassorna är offentligrättsliga juridiska personer, vilka får betraktas som ett slags kommuner.

Administrationsnämnden erinrar om att sjukkassorna redan nu har att taga befattning med ärenden rörande inte blott sjukförsäkringen med därtill knuten moderskapsförsäkring utan även tilläggpensioneringen och yrkesskadeförsäkringen. Nämnden föreslår såsom senare närmare utvecklas, att kassorna skall handlägga även ärenden rörande folkpensionering. Kassorna intar emellertid olika ställning inom dessa socialförsäkringsgrenar. Inom sjukförsäkringen är kassorna försäkringsgivare med därmed förenat ekonomiskt ansvar. Inom yrkesskadeförsäkringen är riksförsäkringsanstalten och nio privata bolag försäkringsgivare. I förhållande till riksförsäkringsanstalten i egenskap av försäkringsinrättning intar de allmänna sjukkassorna närmast ställningen av ortsombud. Härför utgår ingen ersättning. Inom folk- och tilläggpensioneringarna finnes inget organ, som framstår som försäkringsgivare. För de utgifter, som åsamkas kassorna för tilläggpensioneringens räkning, skall ersättning utgå till dem.

Enligt nämndens uppfattning är handhavandet av berörda socialförsäkringsgrenar väsentligen en statlig angelägenhet. Det kan då, framhåller nämnden, ligga nära till hands att ändra de allmänna sjukkassornas verksamhet därhän att kassorna intager samma ställning inom alla dessa försäkringsgrenar. Med hänsyn till folk- och tilläggpensioneringarnas konstruktion och finansiering finner nämnden det emellertid inte vara möjligt att ikläda kassorna ekonomiskt ansvar för pensioneringen och göra dem till försäkringsgivare. Nämnden anser det dock tänkbart att ändra sjukförsäkringen på sådant sätt, att kassornas försäkringsgivaransvar helt upphör. Sjukförsäkringen kunde då i stället handhavas av en central myndighet jämte underordnade statliga, lokala organ med i huvudsak samma uppgifter inom försäkringen som de allmänna sjukkassorna nu har.

Då administrationsnämnden inte ansett sig böra upptaga frågan om de allmänna sjukkassornas förstatligande har detta berott på flera omständigheter. Nämnden ifrågasätter sålunda lämpligheten av att i ett skede, då nytillkommande arbetsuppgifter och radikala ändringar av vissa förutvarande uppgifter medför stora påfrestningar på såväl den centrala som den lokala administrationen, vidtaga en så genomgripande omläggning av sjukförsäkringens konstruktion som kassornas förstatligande skulle medföra. Enligt nämndens uppfattning har sjukkassorna visat sig kunna på ett tillfredsställande sätt sköta dem nu anförtrödda uppgifter, varvid den handlingsfrihet, som den nuvarande organisationsformen medför, haft ett betydande värde, inte minst då fråga varit om genomförandet av nya reformer. Ett förstatligande av kassorna skulle också, yttrar nämnden, innebära en ändring av metoden för sjukförsäkringens finansiering. Frågan härom sammanhänger emellertid med frågorna om socialförsäkringens finansiering i stort, om införandet av för hela socialförsäkringen gemensamma avgifter samt om inrättandet av en särskild budget för socialförsäkringen. Dessa frågor är av väsentligen materiell natur, varför nämnden

den inte ansett sig böra upptaga dem till prövning. Vidare framhåller nämnden, att det är ovissst vilka uppgifter avseende yrkesskadeförsäkringen, som kan komma att anförtros lokala socialförsäkringsorgan. Vid ett förstatligande av kassorna skulle, anför nämnden slutligen, i fråga om de över 4 000 sjukkasseanställda de spörsmål bli aktuella, som behandlats i betänkandet om statstjänstemäns förhandlingsrätt (SOU 1960: 10) och i betänkandet om de statliga företagsformerna (SOU 1960: 32), vilka betänkanden ej föranlett ställningstagande från statsmakternas sida. Med hänsyn till anförda omständigheter utgår nämnden från att sjukförsäkringen tiils vidare skall handhavas av offentligrättsliga allmänna kassor, som i första hand är inrättade för denna försäkringsverksamhet och vilkas arbetsformer helt regleras inom socialförsäkringslagstiftningen samt att dessa kassor liksom nu utöver sjukförsäkringen kan anförtros annan samhällelig försäkrings- och understödsverksamhet.

Administrationsnämnden erinrar om att sjukförsäkringsverksamheten i vissa städer, bland dem de största, handhaves helt av städernas centralsjukkassor och att lokalsjukkassor där ej finnes. I landet i övrigt är såväl en centralsjukkassa som en lokalsjukkassa försäkringsgivare för samma sjukförsäkrade. En länscentralsjukkassa är, framhåller nämnden, i förhållande till sina lokalsjukkassor ett riskutjämmande organ, serviceorgan och tillsynsorgan. Riskutjämningen sker genom att länscentralsjukkassa enligt olika regler för olika slag av förmåner övertar ansvaret för de av lokalsjukkassorna utgivna förmånerna. Såsom exempel på länscentralsjukkassas servicefunktioner anför nämnden, att kassan tillhandagår lokalsjukkassorna med medicinsk sakkunskap, ombesörjer lokalsjukkassornas bokföring och företräder kassorna vid olika slag av förhandlingar. Beträffande tillsynen nämnes, att länscentralsjukkassa granskar lokalsjukkassornas räkenskaper och inventerar deras medel och värdehandlingar. I fråga om vissa arbetsuppgifter är lokalsjukkassorna pliktiga att följa av länscentralsjukkassans utfärdade föreskrifter.

För sitt ställningstagande till den framtida sjukkasseorganisationen gör administrationsnämnden en prövning av huruvida det för vissa städer gällande enkassesystemet eller dubbelkassesystemet, som råder i landet i övrigt, är den lämpligaste organisationsformen. Nämnden riktar principiella anmärkningar mot dubbelkassesystemet och påpekar, att ehuru länscentralsjukkassor och anslutna lokalsjukkassor är skilda juridiska personer med var och en sitt ekonomiska ansvar för verksamheten samt centralsjukkassa å ena och lokalsjukkassorna å andra sidan i vissa frågor kan ha skilda intressen, så utgöres centralsjukkassans ombudsmöte utelutande av ombud, utsedda av de anslutna lokalsjukkassorna. Sistnämnda omständighet anser nämnden ej heller vara tillfredsställande med tanke på att länscentralsjukkassa tillagts tillsynsbefogenheter. Det synes nämnden vidare uppenbart, att redan konstruktionen med två självständiga organ

för bedrivande av en och samma verksamhet kan medföra risk för motsättningar till men för denna verksamhet.

Nämnden finner dock den största nackdelen med dubbelkassesystemet vara det betydande merarbete, som är förenat med detta system, och det hinder för ett rationellt ordnande av verksamheten, som systemet i vissa hänseenden medför. Sålunda måste under nuvarande förhållanden bokslut, statistiska redogörelser, förvaltningsberättelser m. fl. till en årsredovisning hörande handlingar upprättas i var och en av de 661 allmänna sjuk-kassorna. Alla kassors räkenskaper skall revideras och frågan om beviljande av ansvarsfrihet åt styrelserna föreläggas kassornas ombudsmöten. Det är härvid att märka, framhåller nämnden, att i länscentralsjukkasseområde centralsjukkassans och de anslutna lokalsjukkassornas räkenskaper till största delen grundas på samma bokföringsmaterial, beroende på att centralsjukkassan i sista hand svarar för viss del av den sjukhjälp, som utgives av lokalsjukkassorna. I huvudbok för lokalsjukkassa redovisas lokalsjukkassans inkomster och utgifter för centralsjukkassans räkning på särskilda avräkningskonton. Sedan bokföring skett i lokalsjukkassas huvudbok måste för centralsjukkassans bokföring framställas särskilda bokföringsallegat, vilkas riktighet bestyrkes av tjänstemän hos centralsjukkassan. Originalverifikationerna tillhör lokalsjukkassans räkenskaper. En länscentralsjukkassas verifikationsmaterial utgöres därför till stor del av inom kassan framställda handlingar, vilkas riktighet kan kontrolleras endast vid genomgång av lokalsjukkassornas räkenskaper. Nämnden framhåller vidare, att det innebär ett omfattande arbete att i fråga om sjukpenningutgifter reglera det genom riskfördelningen uppkomna ekonomiska mellanhavandet mellan central- och lokalsjukkassa. På grund av stadgandet att lokalsjukkassa skall inom den obligatoriska sjukpenningförsäkringen svara för de 90 första sjukhjälpdagarna vid varje sjukdom och centralsjukkassan för följande sjukhjälpdagar, måste vid varje sjukpenningutbetalning avgöras vilken kassa som skall påföras utgifterna, varvid i många fall måste utredas, huruvida medicinskt samband föreligger mellan olika sjukdomsfall. Det är även svårt att kontrollera den av lokalsjukkassorna utförda fördelningen av sjukpenningutgifterna. Särskilt invecklade är, enligt vad nämnden framhåller, bokföringstransaktionerna då en lokalsjukkassa utbetalar sjukhjälp för annan kassas räkning. I dylika fall måste bokföring ske hos tre eller fyra kassor och särskilda bokföringsallegat utfärdas för samtliga de kassor, som inte erhåller originalverifikationen. Nämnden finner det uppenbart, att det merarbete som förorsakas av att samma inkomst- och utgiftsposter enligt speciella, för olika slag av förmåner skiftande regler redovisas såväl i länscentralsjukkassas som i lokalsjukkassas räkenskaper inte är till något gagn för de försäkrade och inte heller eljest till någon nytta för försäkringsverksamheten.

Administrationsnämnden framhåller vidare, att en följd av de allmänna

sjukkassornas ekonomiska ansvar för verksamheten är att varje sådan kassa måste uttaga avgifter, som är avvägda med hänsyn till kassans förhållanden. För varje lokalsjukkassa finnes tre slag av sjukförsäkringsavgifter, nämligen en avgift till sjukvårdsförsäkringen, en avgift till försäkringen för grundsjukpenning, vilka båda avgifter beräknas för år, samt den för månad beräknade avgiften för tilläggssjukpenning. Sistnämnda avgift är i sin tur av olika storlek beroende på vilken av de 12 tilläggssjukpenningklasserna vederbörande tilläggssjukpenningförsäkrad tillhör. De nämnda slagen av avgifter uttages också av centralsjukkassan. I sådan kassa finnes två olika stora tilläggssjukpenningavgifter inom varje sjukpenningklass, nämligen dels för medlemmar med 730 dagars sjukhjälpstid och dels för medlemmar med allenast 90 dagars sjukhjälpstid. Antalet tilläggssjukpenningavgifter i centralsjukkassa uppgår således till 24. Eftersom lokalsjukkassorna har varierande avgifter tillämpas ett mycket stort antal avgiftstariffer inom ett och samma länscentralsjukkasseområde. För sjukkassemedlemmarna medför de många avgiftstarifferna svårighet att få kännedom om de verkningar i avgiftshänseende, som en ändring av deras sjukförsäkring får till följd, och att kontrollera den på debetsedeln över slutlig skatt upptagna avgiften. För tillsynsmyndigheten och sjukkassorna medför det nuvarande systemet ett omfattande arbete. Även för de lokala skattemyndigheterna, som har att slutligt debitera sjukförsäkringsavgifterna tillsammans med de allmänna skatterna, medför de många avgiftstarifferna problem.

Dubbelkassesystemet kan också, uttalar nämnden, försvåra genomförandet av en praktisk disposition av personal och kontorsutrustning. En länscentralsjukkassa måste genom sin ständiga kontakt med lokalsjukkassor av skiftande storlek anses besitta större erfarenheter om lämpliga arbetsrutiner och därav föranlett personalbehov, om nyttan av viss kontorsutrustning och om fördelaktigaste sättet att inreda expeditionslokaler men är likväl för att kunna vidtaga dispositioner på det lokala planet beroende av lokalsjukkassornas medgivande.

Nämnden påtalar vidare, att systemet med självständiga lokalsjukkassor för smärre områden på sina håll lett till en mindre ändamålsenlig förläggning av sjukkasseexpeditionerna till nackdel för de försäkrade. I vissa fall har en kassa för en kommun, som gränsar till stad, förlagt sin expedition till staden, med påföljd att antalet sjukkasseexpeditioner i staden blivit onödigt stort. I andra fall åter har expeditionen förlagts till kommunen med resultat att kommunens invånare inte kunnat uträtta sina sjukkasseärenden i staden även om de där har sitt arbete eller rest dit för t. ex. det läkarbesök, som ger dem rätt till sjukhjälp. Nämnden framhåller, att i fall som de nu nämnda de försäkrade i staden och den angränsande kommunen inte har rätt att vända sig till den sjukkasseexpedition de önskar. På grund av att varje lokalsjukkassa svarar för sina förvaltningskostnader har riks-försäkringsanstalten i ett till de allmänna sjukkassorna utfärdat cirkulär rörande utbetalning av

sjukhjälp m. m. till försäkrad i annan kassa funnit sig böra lämna det ur servicesynpunkt långt ifrån tillfredsställande medgivandet, att kassa äger vägra utbetalning av förmåner till försäkrad, som rent tillfälligt vistas utanför den egna kassans område och endast av bekvämlighetsskäl vänder sig till annan kassa, exempelvis kassan för den ort, där han har sitt arbete.

För riksförsäkringsanstalten som tillsynsmyndighet för de allmänna sjuk-kassorna innebär det stora kassaantalet, att anstalten endast i begränsad omfattning har möjlighet att utöva den myndigheten ålagda tillsynen av kassornas förvaltning genom inspektioner och genomgång av infordrade räkenskapshandlingar. Riksförsäkringsanstalten måste årligen granska alla kassors statistiska redogörelser med räkenskapsammandrag och till dessa redogörelser hörande förvaltningsberättelser, protokollsutdrag m. m. och därvid göra den kontroll, som är möjlig utan tillgång till det material, varå redogörelserna grundas. Dessa redogörelser ligger helt eller delvis till grund för beräkningen av kassorna tillkommande stats- och arbetsgivarbidrag och medlemsavgifter samt för fördelningen av dessa bidrag och avgifter mellan kassorna. Det stora kassaantalet medför även olägenheter för myndigheter, institutioner och arbetsgivare, när dessa äger att från kassorna uppbära förmåner i de försäkrades ställe.

Några nämnvärda nackdelar har administrationsnämnden inte funnit vara förenade med enkasssystemet. Vid dubbelkasssystemets införande ansågs det särskilt betydelsefullt, att detta system medgav såväl en tillfredsställande riskutjämning som en lokal självrisk. Nämnden framhåller i dessa hänseenden, att en bättre riskutjämning erhålles i enkasssystemet och att den lokala självrisken efter den allmänna sjukförsäkringens genomförande inte längre har sådan betydelse, att den kan motivera dubbelkasssystemets bibehållande.

Av det anförda finner administrationsnämnden framgå, att en övergång till enkasssystem i hela riket skulle erbjuda betydande fördelar. Nämnden anser att ett enkasssystem inom ramen för den nuvarande organisationen endast kan åstadkommas genom att länscentralsjukkassorna ensamma blir försäkringsgivare och att lokalsjukkassorna omvandlas till lokalkontor för vederbörande länscentralsjukkassa med förmånsutbetalningar, utredningar och serviceverksamhet gentemot allmänheten som huvudsakliga uppgifter. Den lösning, som nämnden sålunda föreslår, innebär i princip, att den organisationsform med centralt kontor och lokala kontor, som nu finnes i de största städerna, skulle vinna tillämpning i hela riket. Kassaantalet skulle nedgå från det nuvarande 661 till omkring 30, varmed skulle följa ett väsentligt förenklat redovisningssystem och därmed också ökade kontrollmöjligheter, större möjligheter till en rationalisering av verksamheten, minskade arbetsuppgifter för sjukkassor och tillsynsmyndighet och likaså för de myndigheter, institutioner m. fl. som står i ständig kontakt med sjukkassorna. Administrationsnämnden framhåller vidare, att ett sådant enkasssystem i

många fall medför fördelar för de försäkrade genom att det medger större anpassning till de försäkrades behov av betjäning än det nuvarande systemet med dess bundenhet till lokalsjukkasseområden.

Enkasssystemet kommer vidare, yttrar administrationsnämnden, att skapa betydande möjligheter till förenklingar i olika avseenden till fördel inte blott för sjukkassorna själva utan måhända främst för de organ, med vilka kassorna har att träffa ekonomiska uppgörelser. Nämnden anser sålunda enkasssystemet öppna möjligheter till exempelvis reglering av ekonomiska mellanhavanden efter schematiska grunder mellan å ena sidan kassorna och å andra sidan dels sjukhushuvudmän, då fråga är om utbetalning av sjukhusvårdsersättningar, dels statliga myndigheter beträffande ersättning till dessa för utgivna vårdkostnader för anställda och dels trafikförsäkringsinrättningar, mot vilka kassorna har återkravsanspråk på grund av utgiven sjukhjälp till följd av trafikskada.

Nämnden framhåller, att enkasssystemet medför en avgiftsutjämning inom varje länscentralsjukkasseområde. För att belysa storleken av avgiftsändringarna åberopar nämnden en inom riksförsäkringsanstalten gjord beräkning av de avgifter, som under i övrigt oförändrade förhållanden sannolikt skulle ha fastställts för varje länscentralsjukkasseområde, om enhetsavgifter för områdena tillämpats under år 1959. Av beräkningen framgår, att skillnaderna mellan dessa omräknade avgifter och nuvarande avgifter är förhållandevis små. För avgiften till sjukvårdsförsäkringen skulle den största höjningen ha uppgått till 8 kr. och den största sänkningen till 9 kr. om året. För grundsjukpenningavgiften skulle den största höjningen blivit 4 kr. och den största sänkningen 5 kr. om året. För den stora gruppen försäkrade i klass 1 (sjukvårdsförsäkrade och grundsjukpenningförsäkrade men ej tilläggssjukpenningförsäkrade) skulle högsta avgiftshöjningen i hela landet blivit 12 kr. för år. Högsta avgiftssänkningen i riket för denna grupp skulle blivit 14 kr. för år. Tilläggssjukpenningavgiften i högsta sjukpenningklassen skulle maximalt ha höjts med 19 kr. för år och maximalt ha sänkts med 16 kr. för år. Enligt administrationsnämndens mening är den avgiftsutjämning, som blir en följd av det ifrågasatta enkasssystemet, mera allt anse som en fördel än en nackdel även om man bortser från de administrativa vinsterna av enhetliga avgifter inom ett länscentralsjukkasseområde.

Såsom av det föregående framgår föreslår administrationsnämnden, att de nuvarande lokalsjukkassorna skall ombildas till l o k a l k o n t o r för länscentralsjukkassorna. Nämnden förordar, att dessa lokalkontor i likhet med lokalsjukkassorna skall ha ett bestämt verksamhetsområde, bestående av en eller flera kommuner. De nuvarande lokalsjukkassestyrelserna skall enligt förslaget ersättas med en till varje lokalkontor knuten r å d g i v a n d e n ä m n d, vars ledamöter, till antalet lägst tre och högst sju, utses av den eller de kommuner, som ingår i kontorets verksamhetsområde. En sådan nämnd skall ha till huvudsakliga uppgifter att bevaka att sjukförsäkringsverksam-

heten inom lokalkontorets område handhaves på ett för de försäkrade tillfredsställande sätt, att bistå centralsjukkassan och lokalkontoret med råd och upplysningar om lokala förhållanden samt att för centralsjukkassans styrelse framlägga förslag rörande åtgärder, som nämnden kan finna ägnade att främja sjukkaserverksamheten inom området. Närmare grunder för dessa nämnders verksamhet föreslås bli utfärdade av Kungl. Maj:t eller efter Kungl. Maj:ts bemyndigande av socialförsäkringens centralmyndighet. Indelningen av ett länscentralsjukkasseområde i verksamhetsområden för lokalkontor skall enligt förslaget efter vederbörande centralsjukkassas hörande bestämmas av centralmyndigheten, som även föreslås skola fastställa antalet ledamöter i varje nämnd och de grunder, efter vilka ledamöterna skall utses, då ett område omfattar flera kommuner.

Administrationsnämnden framhåller, att förslaget om lokalsjukkassornas avvecklande inte innebär något ställningstagande till frågan, huruvida registret över sjukkasemedlemmarna skall föras lokalt eller centralt. Utformningen av den framtida medlemsregistreringen bör anförtrors åt centralmyndigheten, vilken såsom hittills bör samråda med företrädare för sjukkassorna i denna fråga.

Ett avskaffande av lokalsjukkassorna måste, yttrar nämnden, få vissa konsekvenser för sjukkasorganisationen i övrigt. Sålunda väljes ombud till länscentralsjukkassas o m b u d s m ö t e för närvarande på ombudsmöten i de till kassan anslutna lokalsjukkassorna. Eftersom sistnämnda ombudsmöten genom lokalsjukkassornas avveckling kommer att försvinna, måste ombuden i länscentralsjukkassorna utses i annan ordning, under förutsättning att ombudsmöten alltjämt befinnes erforderliga. Nämnden anser emellertid, att centralsjukkassornas ombudsmöten inte har sådana uppgifter inom sjukförsäkringsverksamheten att mötena kan anses behövliga.

När det gäller ombudsmötenas funktioner anför nämnden, att den ena av ombudsmötets huvuduppgifter är att avgöra frågan om ansvarsfrihet åt styrelsen för den tid revisorernas berättelse omfattar. Nämnden erinrar om att det ankommer på den statliga tillsynsmyndigheten att övervaka, att sjukkassas verksamhet står i överensstämmelse med SFL och andra rörande verksamheten utfärdade författningar och föreskrifter. Bestämmelserna om den statliga tillsynen och bestämmelserna om den ansvarsfrihet, som kan beviljas av ombudsmöte, anser nämnden inte stå i god överensstämmelse och finner olägenheterna härav bli mera framträdande, om sjukkassorna anförtrors ytterligare förvaltningsuppgifter rörande verksamhetsgrenar, där sjukkassorna inte har någon ställning som försäkringsgivare. Nämnden föreslår, att nuvarande bestämmelser rörande styrelses ansvarsfrihet ersättes med en föreskrift i SFL, innebärande att talan mot styrelseledamot i anledning av dennes uppdrag ej må anställas, därest tillsynsmyndigheten inte skriftligen till honom framställt anmärkning mot det förfarande, varå talan grundas, inom två år efter utgången av det kalen-

derår, då förfarandet ägt rum, såvida talan ej grundas på att styrelseledamot begått brottslig handling.

Beträffande ombudsmötes andra huvuduppgift, som är val av vissa styrelseledamöter och revisorer jämte suppleanter, framhåller nämnden, att de av ombudsmöte valda närmast torde få anses som representanter för invånarna inom kassans verksamhetsområde. Sådana representanter bör enligt nämndens mening kunna utses i sjukkassa för stad av stadsfullmäktige och i sjukkassa för landstingskommun av landstinget.

Av ombudsmötes övriga uppgifter finner administrationsnämnden att fastställandet av förvaltningsstat saknar större praktisk betydelse. Kassastyrelsen bör i stället enligt nämndens förslag före utgången av oktober månad varje år till centralmyndigheten insända en beräkning av förvaltningskostnaderna för nästkommande år. Ombudsmötes godkännande av fastighetsöverlåtelse och belastande av fastighet med inteckning anser nämnden kunna ersättas med centralmyndighetens medgivande. Stadgeändringar, som nu behandlas å ombudsmöte, bör enligt nämndens mening kunna fastställas av centralmyndigheten efter förslag av kassans styrelse.

I fråga om sjukkasseyrelsesammansättning föreslår administrationsnämnden, att antalet styrelseledamöter genom bestämmelse i SFL fastställas till sju, som är det för närvarande vanligen förekommande antalet, samt att av dessa liksom nu en skall utses av centralmyndigheten och en av medicinalstyrelsen. Med hänsyn till att kassorna i sin verksamhet i flera hänseenden har beröring med länsstyrelserna föreslås, att en ledamot skall utses av vederbörande länsstyrelse (för Stockholm överståthållarämbetet). De övriga fyra styrelseledamöterna skall alltså utses av vederbörande landsting eller stadsfullmäktige. Genom att landsting resp. stadsfullmäktige direkt utser styrelsemajoriteten understrykes enligt nämnden sambandet mellan sjukvården och sjukförsäkringen. Nämnden föreslår vidare, att inom varje sjukkassa tillsynsmyndigheten även i fortsättningen skall utse en revisor samt att två revisorer skall utses av landstinget resp. stadsfullmäktige.

Enligt 18 § SFL äger stadscentralsjukkassor och lokalsjukkassor med riks-försäkringsanstaltens medgivande och efter de närmare föreskrifter, som meddelas av denna myndighet, besluta att ersättning skall utgå för försäkrads kostnader för vissa sjukvårdande åtgärder, de s. k. merprestationerna. I sådant fall skall den obligatoriska försäkringen i kassan omfatta även förmån, som avses med beslutet. Det sist sagda innebär att den obligatoriska avgiften till sjukvårdsförsäkringen i en kassa skall avse även de av kassan införda förmånerna. Sjukkasas stadgar skall innehålla uppgift om de förmåner av förevarande slag, som kassan inför.

Administrationsnämnden erinrar om att vid tillkomsten av berörda bestämmelse dåvarande departementschefen uttalade (prop. 178/1953), att en sådan utvidgning av den obligatoriska försäkringen på längre sikt borde

vara lika beskaffad i landets olika delar och sålunda regleras generellt men att tiden härför ännu inte var inne. Genom att låta kassorna besluta angående förmånernas utgivande öppnades möjlighet att praktiskt utröna den lämpligaste utformningen av förmånerna. Därest det stadgades skyldighet för kassorna att tillhandahålla förmån av detta slag, torde det också, framhöll departementschefen, bli nödvändigt att statsbidrag utgick till de därav föranledda kostnaderna, vilket skulle medföra en inte obetydlig kostnadsökning för statsverket.

Nämnden framhåller, att merprestationerna redan från SFL:s ikraftträdande reglerats genom likalydande bestämmelser i kassornas stadgar. Det torde enligt nämndens mening kunna sägas, att i praktiken riks försäkringsanstalten utfärdat förmånsbestämmelserna och att ombudsmötets beslut om bestämmelsernas införande i stadgarna närmast varit av formell art. Enligt nuvarande bestämmelser utgives ersättning för kostnader för dels sjukgymnastisk behandling, behandling med kortvåg, ultrakortvåg, mikrovåg eller ultraljud, tryckvariationsbehandling av arteriella genomblödningsrubbingar (såsom pavaexbehandling), elektrisk retningsbehandling vid muskelförlamningar, mekanisk sträckbehandling av ryggraden samt foniatrisk behandling, dels konvalescentvård. Kassornas utgifter för ifrågavarande förmåner beräknas till omkring 15 milj. kr. för år.

Administrationsnämnden finner tiden nu vara inne att lagstiftningsvägen utvidga den obligatoriska sjukvårdsförsäkringen till att omfatta ersättning för sådana sjukvårdande åtgärder, som avses i 18 § SFL. Nämnden anser det emellertid inte lämpligt att i SFL reglera förmånernas art och grunderna för ersättningarnas utgivande. Bestämmelser rörande förmånerna måste bli förhållandevis detaljerade och skulle i hög grad tynga lagstiftningen. Dessutom avser ersättningarna behandlingsformer, som tid efter annan förändras med hänsyn till utvecklingen inom medicinen, vilket kan medföra återkommande behov av nya eller ändrade föreskrifter. Nämnden föreslår i stället, att Kungl. Maj:t skall äga föreskriva, att ersättning enligt av Kungl. Maj:t fastställda grunder skall utgå för försäkrads kostnader för annan vård i anledning av sjukdom än i 14 och 15 §§ SFL sägs. Sistnämnda båda paragrafer avser läkarvårds- och sjukhusvårdsersättningar. Nämnden understryker, att den omständigheten att den obligatoriska sjukvårdsförsäkringen genom lagbestämmelse utvidgas till att omfatta även ersättning för ifrågavarande behandlingar inte behöver få till konsekvens att statsbidrag utgår till de härav föranledda kostnaderna. Statsbidrag utgår exempelvis inte för kassornas utgifter till den obligatoriska sjukhusvårdsersättningen. Huruvida det kan anses skäligt att staten bidrager till kostnaderna finner nämnden inte ankomma på dess bedömande.

Administrationsnämnden berör även frågan om de till sjukkassorna utgående statsbidragen i form av avgiftslindringsbidrag, avgiftsersättningsbidrag och medlemsbidrag. Genom avgiftslindringsbidraget ersättes

kassorna helt för den förlust, som kassorna åsamkas till följd av att sjukkassemedlems avgifter för sjukvårdsförsäkring och försäkring för grundsjukpenning inte får överstiga två procent av medlemmens taxerade inkomst vid taxeringen till statlig inkomstskatt året näst efter avgiftsåret. Genom avgiftsersättningsbidrag ersättes kassorna med 10 kr. för varje medlem, som enligt särskilda regler befriats från avgift till sjukvårdsförsäkringen. Medlemsbidraget, som närmast avsetts som bidrag till täckande av förvaltningskostnader, är 4 kr. för medlem i städer, som utgör egna centralsjukkassemråden, 5 kr. för medlem i kassorna i de fyra nordligaste länen och 4 kr. 50 öre för medlem i landet i övrigt. Nämnden framhåller, att avgiftslindrings- och avgiftsersättningsbidragen vållar svårigheter för de lokala skattemyndigheterna, tillsynsmyndigheten och sjukkassorna. En viss inkonsekvens vidlåder också bidragens utformning. Differentieringen av medlemsbidraget finner nämnden inte heller vara tillfredsställande.

Enligt nämndens mening kan genom den bättre riskutjämning, som erhålles efter övergång till det föreslagna enkassesystemet, en förenkling åstadkommas genom att avgiftslindrings- och avgiftsersättningsbidragen slopas och att medlemsbidraget till följd därav höjes. Nämnden framhåller dock, att genomförandet av de föreslagna administrativa reformerna inte nödvändiggör en ändring av statsbidragsreglerna.

Administrationsnämnden föreslår, att de av nämnden förordade ändringarna i fråga om sjukkassornas organisation och sjukförsäkringslagstiftningen i övrigt skall tr ä d a i k r a f t den 1 januari 1962.

Såsom bakgrund till sitt förslag rörande pensioneringens lokala organisation lämnar administrationsnämnden följande redogörelse beträffande den nuvarande ordningen för handläggning av folkpensionsärenden, till vilka räknas jämväl ärenden enligt lagarna om särskilda barnbidrag och om barnpensioner.

Ansökning om folkpension skall göras hos pensionsnämndens ordförande i det distrikt, där sökanden senast blivit mantalsskriven. Avser ansökningen enbart allmän ålderspension och föreligger ej skäl för tillämpning av 12 § FPL, dvs. att likställa gift pensionsberättigad med ogift eller tvärtom, skall ansökningen av ordföranden ofördröjligen insändas till pensionsstyrelsen. Detsamma gäller ansökning om barnpension. Övriga pensionsansökningar skall prövas av pensionsnämnden. Sedan pensionsnämnden fattat sitt beslut, åligger det pensionsstyrelsens ombud att avgiva det yttrande, vartill han må finna anledning. Snarast möjligt efter besvärstidens utgång skall ett av pensionsnämnd avgjort ärende överlämnas till pensionsstyrelsen för vidare handläggning.

Sättet för folkpensionsärendenas handläggning i pensionsstyrelsen är beroende av ärendenas art. Beträffande ansökningar om enbart allmän

ålderspension eller barnpension beslutar styrelsen om utbetalning av pensionen, så snart det konstaterats att sökanden är berättigad till pension. Detta arbete utföres av biträdespersonal.

Pensionsnämnds beslut i invalidpensionsärende, varmed avses ärende rörande invalidpension, sjukbidrag, blindtillägg eller vårdtillägg, hustrutillägg och kommunalt bostadstillägg till de två förstnämnda förmånerna samt ärenden rörande särskilt barnbidrag för barn, vars försörjare uppbär invalidpension eller sjukbidrag, granskas av pensionsstyrelsen vare sig besvär anförts över beslutet eller ej. Om beslutet befinnes lagligen grundat, skall det fastställas av styrelsen. I annat fall skall styrelsen, där ej rättelse kan ske på grund av anförda besvär, återförvisa ärendet till vederbörande pensionsnämnd för förnyad prövning. I invalidpensionsärenden är pensionsstyrelsen således i realiteten det beslutande organet. Pensionsstyrelsens beslut i dessa ärenden fattas, om besvär ej anförts, i allmänhet av en tjänsteman i lägst 21 lönegraden. Om ett ärende vid granskningen befinnes tveksamt, underställes det byrådirektör och efter dennes bedömande byråchef. Särskilt tveksamma ärenden av större principiell betydelse föredrages efter byråchefens bedömande för generaldirektören. Före avgörandet av invalidpensionsärende inhämtas i allmänhet yttrande från någon av pensionsstyrelsens läkare.

I ärenden rörande änkepension, hustrutillägg till ålderspension, ävensom kommunalt bostadstillägg till ålders- eller änkepension, s. k. decentraliserade ärenden, tillkommer den slutliga beslutanderätten i princip pensionsnämnden. Om besvär ej anförts, skall pensionsstyrelsen förordna om pensionens utbetalande i enlighet med pensionsnämndens beslut. Ärendena underkastas likväl en granskning inom styrelsen av huvudsakligen formell natur, som utföres av högre biträdespersonal. Därest beslutet befinnes vara icke lagligen grundat, äger pensionsstyrelsen återförvisa ärendet till pensionsnämnden för förnyad prövning. Om det vid granskningen ifrågasättes, huruvida beslutet är lagligen grundat, eller ärendet eljest anses tveksamt, underställes det en högre tjänsteman, i regel en byrådirektör.

I avgörandet av ärenden i vilka besvär anförts deltar alltid minst två tjänstemän. Om dessa har skilda meningar eller om ett ärende eljest befinnes tveksamt, underställes det vederbörande byrådirektör. Där så prövas erforderligt kan besvärärenden i likhet med vad som sagts om invalidpensionsärenden, i vilka besvär inte anförts, underställas byråchef och generaldirektören.

Administrationsnämnden framhåller, att de pensionsförmåner, med hänsyn till vilka folkpensioneringens nuvarande administration är uppbyggd, i väsentliga hänseenden ändrats genom de reformer, som nyligen genomförts. Nämnden påpekar, att inkomstprövningen inom folkpensioneringen alltmer förlorat sin betydelse för bedömningen av pensionsrätten. De fr. o. m. den 1 juli 1960 gällande änkepensionsreglerna innebär sålunda, att inkomst-

prövningen slopats i fråga om änkepension till kvinnor, som blivit änkor efter utgången av juni 1960. De samtidigt införda barnpensionerna utgår likaledes utan inkomstprövning, varjämte de inkomstprövade bidragen till änkor och änklingar med barn samt i vissa fall de inkomstprövade särskilda barnbidragen bortfallit. Inom en näraliggande framtid torde, uttalar nämnden, inkomstprövningen komma att avskaffas även inom invalidpensioneringen. Den mest betydelsefulla nyheten finner dock administrationsnämnden vara genomförandet av den allmänna tilläggspensioneringen, som tillsammans med folkpensioneringen är avsedd att bilda ett enda pensions-system. Även den år 1955 införda allmänna sjukförsäkringen hör till de reformer, som enligt administrationsnämndens mening påverkar bedömningen av den framtida lokalorganisationen inom pensioneringen.

Ordningen för handläggning av ärenden rörande invalidpension tillmätas av administrationsnämnden avgörande betydelse för pensioneringens lokala organisation. Nämnden åberopar i detta sammanhang att 1958 års A-riksdag begärde utredning om invalidpensioneringens problem och därvid förordade, att utredningen borde bedrivas med utgångspunkt från att den nuvarande inkomstprövningen om möjligt slopades. Storleken av invalidpensionen i det enskilda fallet borde i stället enligt riksdagens mening bestämmas på grundval av en uppskattning av vederbörandes eventuellt kvarstående arbetsförmåga. Frågan om att mildra det inom folkpensioneringen för pensionsrätt nu tillämpade kravet på minst två tredjedels nedsättning av arbetsförmågan borde också övervägas. Riksdagen framhöll vidare, att rehabiliteringen borde spela en dominerande roll vid invaliditetsbedömningen och fann det vara angeläget, att frågorna om rehabiliteringsverksamheten och socialförsäkringen i stort upptogs till prövning. Det berörda utredningsarbetet, som enligt givna direktiv skall avse invalidpensioneringen inom såväl folk- som tilläggspensioneringen, har anförtratts 1958 års socialförsäkringskommitté, vilken ännu inte slutfört sitt arbete. Administrationsnämnden, som haft överläggningar med kommittén, anser det emellertid möjligt, att redan nu upptaga frågan om det administrativa handhavandet av invaliditetsprövningen med utgångspunkt från riksdagens nyssnämnda uttalanden och de uttalanden, som gjorts under förarbetena till TPL.

Vid bedömandet av invaliditetsprövningens organisation anser sig nämnden kunna utgå från följande antaganden, nämligen att invaliditetsfråga, som berör såväl folkpensioneringen som tilläggspensioneringen, skall bedömas såsom ett enda ärende, varvid samma grunder för invaliditetsbedömningen skall tillämpas beträffande båda pensionsdelarna, att invalidpension skall utgå även då nedsättningen av arbetsförmågan är mindre omfattande än vad som nu kräves för sådan pension inom folkpensioneringen, att invalidpensionerna skall bestämmas med hänsyn till graden av invaliditet, att inkomstprövningen i dess nuvarande form skall ersättas med en bedömning

av det framtida inkomstbortfall, som den medicinska invaliditeten kan antagas medföra i det enskilda fallet, att rehabiliteringssynpunkter beaktas i varje invaliditetsärende, samt att sjukförsäkringen och pensioneringen skall samordnas mera intimt än vad nu är fallet. Administrationsnämnden finner det anförda visa, att handläggningen av invalidpensionsärenden kommer att bli av mera kvalificerad art än för närvarande. Ärendenas avgörande kommer också, påpekar nämnden, att få en helt annan ekonomisk betydelse såväl för den enskilde som för pensionssystemet. Pensionens större ekonomiska betydelse för den enskilde måste vidare enligt nämndens mening komma att skärpa kravet på en snabb handläggning av ärendena.

Under nuvarande förhållanden har, yttrar administrationsnämnden, den lokala prövningen av invalidpensionsärenden sin främsta betydelse för bedömningen av sökandens inkomster, dvs. hans faktiska försörjningsläge. Denna inkomstprövning utgör ett led i själva invaliditetsprövningen och genom inkomstprövningen erhålles en form av gradering av invaliditeten. I fråga om det medicinska bedömandet av invaliditeten har pensionsnämndens medverkan mindre betydelse, eftersom nämnden saknar tillgång till medicinsk expertis.

Administrationsnämnden framhåller, att om inkomstprövningen i invalidpensionsärenden slopas och graderingen av invaliditeten sker efter andra grunder, kommer den för närvarande dominerande arbetsuppgiften vid den lokala prövningen av ärendena att bortfalla. Nämnden finner det under sådana förhållanden kunna övervägas huruvida en lokal prövning av invaliditetsärendena över huvud taget är behövlig och om det inte kan vara tillfyllest att dessa ärenden prövas enbart på det centrala planet. Den lokala prövningen av invalidpensionsärendena kan dock enligt nämndens mening inte undvaras. De nya principer för invaliditetsbedömningen, som torde bli tillämpade framdeles, förutsätter ett nära samarbete mellan pensionsorgan och lokala arbetsvårdsorgan. Nämnden anser det inte heller vara möjligt att på ett tillfredsställande sätt bemästra de problem, som sammanhänger med samordningen mellan folkpensioneringen och sjukförsäkringen, utan att en lokal organisation för pensioneringen finnes. En decentralisering till lokalorganisationen av beslutanderätten i invalidpensionsärenden skulle enligt nämndens mening medföra åtskilliga fördelar. Sålunda kan det förutsättas, att lokala pensionsorgan har en god kännedom om förhållandena inom sina respektive områden. De kan också utan tidsutdräkt erhålla erforderliga uppgifter om de pensionssökande och deras möjligheter att utnyttja sin arbetskraft. Arbetsmarknadsverkets arbetsvård utövas väsentligen på länsplanet och lokala pensionsorgan kan därför arbeta i nära kontakt med arbetsvården. Lokala pensionsorgan har också stora möjligheter att erhålla medverkan från sjukvårdsorganen inom vederbörande sjukvårdsområde i fråga om de medicinska åtgärder, som är av betydelse för invaliditetsbedömningen och rehabiliteringen. Eftersom sjukförsäkringsverksamheten är decentraliserad

kan den eftersträfvade samordningen mellan pensionering och sjukförsäkring lättare genomföras, om beslutanderätten även i pensionsfrågorna är decentraliserad.

Särskilt stor vikt fäster administrationsnämnden vid den snabbare handläggning, som måste bli följden av ett slutligt avgörande av ärendena redan hos ett lokalt organ. Enligt nämndens mening utgör den nuvarande koncentrationen av den slutliga beslutanderätten i invalidpensionsärenden till en enda myndighet en grundläggande orsak till dröjsmålen med dessa ärendens avgörande. En ytterligare svaghet i det nu tillämpade systemet är att varje ärende måste behandlas hos två organ. Under nuvarande förhållanden torde man kunna räkna med att den första utbetalningen av nybeviljad invalidpension normalt sker först inemot ett halvt år efter det pensionsansökningen gjorts. Undantagsvis kan handläggningstiden uppgå till ett par år. Till följd av en sådan tidsutdräkt i fråga om ärendenas handläggning nödgas socialhjälpmyndigheterna i stor utsträckning lämna förskott å de pensioner, till vilka de pensionssökande kan vara berättigade. Detta medför inte allenast att kommunerna måste tillhandahålla medel under ganska avsevärda tider och att kommunerna åsamkas ett betydande administrativt arbete utan även att merarbete uppkommer för pensionsstyrelsens del. Ur de pensionssökandes synpunkt torde det ofta framstå såsom mindre tilltalande att de skall behöva anlita socialvårdens biträde för att klara försörjningen under väntetiden. Det är enligt administrationsnämndens mening ytterst angeläget att förhållanden sådana som de nu berörda förebygges inom det nya pensionssystemet.

Nämnden erinrar om att de skäl, som tidigare anförts mot en decentralisering av invalidpensionsärendenas avgörande till lokala organ, huvudsakligen varit att det är ogörligt att till lokala organ knyta erforderlig medicinsk expertis, att det vid central prövning föreligger större möjligheter att vidtaga invaliditetsförebyggande åtgärder samt att det vid en decentraliserad prövning inte kan undvikas oenhetlighet i lagtillämpningen. Dessa skäl anser administrationsnämnden alltjämt äga giltighet om man med lokala organ syftar på de nuvarande pensionsnämnderna, vilkas verksamhetsområden är små och vilkas antal till följd därav är mycket stort. Enligt administrationsnämndens mening skulle emellertid de åberopade skälen mot decentralisering bortfalla, om invaliditetsprövningen förlägges till de enligt nämndens förslag ombildade allmänna centralsjukkassorna. Nämnden framhåller, att en administrativ samordning av pensionering och sjukförsäkring är helt naturlig och även nödvändig om en effektiv samordning i materiellt hänseende skall kunna uppnås. Sjukpenning från sjukförsäkringen, invalidpension (sjukbidrag) från folkpensioneringen och förtidspension från tilläggs-pensioneringen är olika former av ersättning, som utgives vid en av sjukdom förorsakad förlust eller nedsättning av arbetsförmågan. Sjuk-kassorna har genom sina förtroendeläkare tillgång till medi-

cinsk expertis och det torde inte möta några svårigheter att förstärka densamma. Sjukassorna synes särskilt lämpade att medverka i den intensifierade rehabiliteringsverksamhet som eftersträvas. Genom att praktiskt taget alla sjukdomsfall, som medför förlust av minst halva arbetsförmågan, registreras hos sjukassorna, har dessa möjlighet att, så snart en sjukdom kan befaras medföra menliga verkningar på den framtida arbetsförmågan, taga initiativ till åtgärder, som kan vara ägnade att minska sjukdomens följder. Sjukassorna medverkar redan nu inom rehabiliteringsverksamheten. Risken för oenhetlighet i lagtillämpningen elimineras enligt nämnden om antalet lokala organ begränsas till ett trettiotal, varigenom centralmyndigheten får stora möjligheter att genom instruktions- och inspektionsverksamhet verka för enhetlighet.

Administrationsnämnden framhåller slutligen, att sjukassorna redan nu handhar vissa arbetsuppgifter, som avser den allmänna pensioneringen eller som är av betydelse för denna. Sålunda föres inom sjukassorna bl. a. ett pensionsregister avseende tilläggpensioneringen. Eftersom de uppgifter om pensionsgrundande inkomst (pensionspoäng), som är erforderliga såväl för bedömandet av möjligheten för en försäkrad att erhålla förtidspension från tilläggpensioneringen som för beräkningen av tilläggpensionens storlek, kommer att vara noterade i pensionsregistret, blir det kassornas sak att besvara förfrågningar rörande dessa spørsmål. Hur än administrationen av den allmänna pensioneringens förmånssida anordnas, måste sålunda kassorna på det ena eller andra sättet bli inkopplade.

På de anförda skälen föreslår administrationsnämnden, att invalidpensionsärenden skall handläggas av de enligt nämndens förslag ombildade allmänna centralsjukassorna. Nämnden betonar emellertid att prövningen av invalidpensionsärenden inte kan ske i samma enkla form som prövning av sjukhjälpsärenden. Invalidpensionsärendenas avgörande kommer i regel att vara av långt större betydelse för den enskilde och för försäkringen och kräva noggrant beaktande av sociala, medicinska, arbetsmarknadsmässiga och juridiska synpunkter. En sjukkassas styrelse, vars ledamöter skall utses med hänsyn till styrelsens huvudsakliga uppgift att handlägga administrativa frågor, kan inte, framhåller nämnden, antagas få sådan sammansättning, att den lämpar sig för avgörande av invalidpensionsärenden. Vidare påpekar nämnden, att beslut om beviljande av pension ofta påverkar den pensionsberättigades rätt till sjukpenning från sjukförsäkringen. Beviljas pension bortfaller eller begränsas i regel sjukkassans skyldighet att utgiva sådan sjukhjälp. Sjukkassan har i egenskap av försäkringsgivare ett intresse av låga sjukhjälpkostnader. I fråga om pensionsförmåner har kassan däremot inget ekonomiskt ansvar. Detta förhållande kan måhända, uttalar nämnden, ur principiell synpunkt anföras som skäl mot att sjukkassa skall handhava invalidpensionsärenden. Avgöres dessa ärenden av ett annat organ inom kassorna än styrelsen, behöver det anförda skälet enligt nämndens

mening inte föranleda betänkligheter mot att pensionsprövningen förläggas till sjukkassorna.

Administrationsnämnden föreslår med hänsyn till vad nu sagts, att sjuk-kassornas avgöranden i invalidpensionsärenden skall fattas av särskilda inom kassorna inrättade *pensionsdelegationer*, i allmänhet en i varje kassa. På förslag av socialförsäkringens centralmyndighet skall Kungl. Maj:t kunna förordna, att en sjukkassa skall ha flera pensionsdelegationer. Enligt administrationsnämndens förslag skall en pensionsdelegation bestå av fem ledamöter, av vilka en förordnas av Kungl. Maj:t och fungerar såsom ordförande. Av övriga ledamöter föreslås två vara läkare, av vilka den ene skall vara sjukkassans förtroendeläkare eller, om mer än en sådan läkare finnes, den förtroendeläkare som kassan utser. Den andre läkaren skall utses av medicinalstyrelsen. Då även förtroendeläkare utses av medicinalstyrelsen, kommer ämbetsverket att ha inflytande vid utseende av båda läkarledamöterna. För att befolkningen inom sjukkassans verksamhetsområde skall bli representerad inom delegationen förordar administrationsnämnden, att de återstående båda ledamöterna utses av vederbörande landsting respektive stad utanför landsting. Ledamotskap i delegationen förutsättes vara av bisysslekaraktär. För andra ledamöter än läkarna uppställs inte några kompetenskrav. Då fråga är om ärende, i vilket arbetsmarknadsförhållanden eller rehabiliteringsfrågor är av betydelse för avgörandet, föreslår nämnden att en av länsarbetsnämnden (i Stockholm arbetsnämnden) utsedd tjänsteman hos denna nämnd skall delta i delegationens överläggningar. Dessutom förordas att sjukkassadirektören skall kunna delta i delegationens överläggningar, om han så önskar.

Nämnden föreslår vidare, att Kungl. Maj:t skall förordna en ställföreträdare för ordföranden att tjänstgöra vid förfall för denne. Är förtroendeläkare förhindrad närvara vid delegationens sammanträden, skall det ankomma på sjukkassan att förordna annan läkare att ingå i delegationen. Suppleanter för övriga ledamöter föreslås skola utses i samma ordning som de ordinarie ledamöterna. För var och en av de ledamöter, som skall väljas av landsting eller stad, anser nämnden att det bör finnas två suppleanter.

Enligt förslaget skall en delegation vara beslutför om minst fyra ledamöter är närvarande, varav minst en läkare. Som delegationens beslut skall gälla den mening, om vilken de flesta röstande förenar sig, och vid lika röstetal den mening, som biträdes av ordföranden. Delegationen föreslås få möjlighet att underställa sina beslut prövning av socialförsäkringens centralmyndighet, som enligt vad nämnden föreslår skall vara första besvärinstans i förhållande till sjukkassorna.

Administrationsnämnden föreslår, att i varje delegation en sjukkasse-tjänsteman skall vara föredragande och ha det närmaste ansvaret för ärendenas utredning och för det expeditionella arbetet. Dessa arbetsuppgifter bör enligt nämndens uppfattning förläggas till den avdelning inom sjuk-

kassan, som har hand om de arbetsuppgifter rörande tilläggspensioneringen (registrering, upplysningsverksamhet m. m.), vilka redan nu ankommer på kassan. Nämnden räknar med att föredraganden i delegationen samtidigt skall vara föreståndare för denna avdelning. Det framhålls, att föredraganden måste äga ingående kännedom om socialförsäkringslagstiftningen och tillämpad praxis. Han bör därför helst vara jurist och skall enligt förslaget utses av centralmyndigheten.

Närmare föreskrifter rörande pensionsdelegationerna skall enligt förslaget utfärdas av Kungl. Maj:t. Administrationsnämnden räknar med att delegationerna med hänsyn till vikten av snabba avgöranden i ärendena skall sammanträda i regel minst två gånger i månaden.

Enligt nämndens mening bör Kungl. Maj:t bestämma de grunder, efter vilka kassan skall utgiva ersättning till ledamöter och suppleanter i delegationerna. Härvid bör förslag avgivas, ifråga om ersättning till läkarna av medicinalstyrelsen och ifråga om de övriga av centralmyndigheten. Anställningsvillkoren för föredragandena i delegationerna föreslår nämnden skola bestämmas av centralmyndigheten.

Administrationsnämnden föreslår, att även ärenden rörande ålderspension, barnpension och icke inkomstprövad änkepension skall handläggas av de allmänna sjukkassorna. Beträffande änkepension göres alltså undantag för sådan pension från folkpensioneringen till kvinna, vars man avlidit före den 1 juli 1960. Som skäl för sitt förslag åberopar nämnden att, då tilläggspensioner framdeles börjar utgå, ansökan om folkpension och tilläggspension regelmässigt torde komma att göras i samma ansökningshandling och att de uppgifter, som är erforderliga för bedömandet av en försäkrads rätt till tilläggspension och storleken av sådan pension, endast finnes hos den sjukkassa, som vederbörande tillhör i egenskap av sjukförsäkrad. Nämnden påpekar, att någon egentlig prövning av nu berörda pensionsärenden i allmänhet inte behöver förekomma. Handläggningen av ärendena är i huvudsak av expeditionell natur. Någon anledning att överlämna avgörandet av dessa ärenden till den föreslagna pensionsdelegationen föreligger därför enligt nämndens mening ej utan ärendena bör kunna avgöras inom kassans pensionsavdelning.

När det gäller handläggning av ärenden rörande inkomstprövade folkpensionsförmåner, dvs. änkepension till kvinnor, som blivit änkor före den 1 juli 1960, samt hustrutillägg och kommunala bostadstillägg, påpekar nämnden till en början, att flertalet av de kvinnor, vilkas män avlidit före den 1 juli 1960, torde komma att — i den mån de inte redan har änkepension — ansöka om sådan pension under de närmaste två åren. Innan dessa två år förflutit kan någon ändring av pensioneringens lokalorganisation inte komma till stånd. Ansökningar om nya eller jämkade änkepensioner för ifrågavarande änkor kommer att göras även sedermera till följd av ändrade inkomstförhållanden. Nämnden räk-

nar dock med att antalet sådana ärenden per år torde bli förhållandevis ringa och snabbt avtaga. Beträffande hustrutillägg och kommunala bostadstillägg framhåller nämnden, att tillkomsten av tilläggs pensioneringen torde komma att medföra en fortgående minskning av antalet fall, då sådana tillägg utgår.

Det kan enligt nämndens mening ligga nära till hands att överföra handläggningen även av de inkomstprövade pensionsärendena till sjukkassorna, som ur administrativ synpunkt skulle vara väl lämpade för denna uppgift. Nämnden framhåller emellertid att valet av lokalorgan för de inkomstprövade ärendena måste påverkas även av andra omständigheter. Sålunda finansieras de inkomstprövade pensionsförmånerna för närvarande i betydande mån med kommunala medel. I fråga om de kommunala bostadstilläggen äger kommunerna dessutom att inom vissa gränser bestämma de grunder, efter vilka tilläggen skall utgå. I ju högre grad de inkomstprövade förmånerna finansieras av kommunerna desto större intresse måste, anför nämnden, kommunerna ha av att öva inflytande på förmånernas beviljande. Nämnden tillägger, att i särskilt de större kommunerna pensionsnämndernas handläggning av inkomstprövade pensionsförmåner i viss utsträckning är samordnad med kommunernas socialvårdande verksamhet. Med hänsyn till det anförda finner nämnden, att det i nuvarande läge inte är möjligt att överföra pensionsnämndernas uppgifter i fråga om inkomstprövningen till sjukkassorna. Dessa uppgifter bör enligt nämndens åsikt i stället i någon form knytas till den kommunala förvaltningen. Nämnden anser det härvid kunna övervägas att bibehålla den nuvarande pensionsnämndsorganisationen med den begränsning, som föranledes av uppgifternas minskade omfattning. För många kommuners del torde emellertid antalet ärenden bli så ringa, att det skulle innebära en överorganisation att ha ett särskilt organ för ärendenas prövning. Det kan därför enligt nämndens mening ifrågasättas, om det icke bör stå varje kommun fritt att själv bestämma huruvida en särskild pensionsnämnd skall finnas inom kommunen eller om handläggningen av pensionsärenden skall anförtros annat förefintligt kommunalt organ, exempelvis socialnämnden. Genomföres en sådan valfrihet bör enligt nämndens uppfattning i de fall då särskild pensionsnämnd bibehålles samtliga ledamöter, sålunda även ordföranden, utses av kommunen, vilket innebär att pensionsnämndsorganisationen i dess nuvarande form upphör.

Eftersom förslag rörande den framtida utformningen av de kommunala bostadstilläggen och övriga därmed sammanhängande spörsmål ännu inte föreligger, anser sig nämnden inte kunna framlägga något direkt förslag rörande handläggningen av ärenden om inkomstprövade förmåner. Nämnden förutsätter, att 1958 års socialförsäkringskommitté i samband med framläggande av förslag om materiella rättsregler på hithörande områden även ingår på frågan om ärendenas administrativa handhavande.

Enligt administrationsnämndens mening bör det vara möjligt att avveckla

anordningen med pensionsstyrelsens ortsombud. Den kontroll, som kan behöva utövas över kommunernas handhavande av de inkomstprövade pensionsförmånerna med hänsyn till statens andel i förmånernas finansiering, anser nämnden kunna bedrivas genom någon form av stickprov.

Beträffande utbetalningen av pensionerna erinrar administrationsnämnden om att folkpensionerna nu utbetalas centralt genom pensionsstyrelsen. Enligt nämndens uppfattning medför en central utbetalning åtskilliga fördelar i jämförelse med en lokal utbetalning. Sålunda finnes vid en central utbetalning större möjligheter att effektivt utnyttja de modernaste tekniska hjälpmedel, som står till förfogande. Genom avancerade maskinella arbetsmetoder underlättas revision av pensionsutbetalningarna och skapas goda möjligheter att erhålla statistiska uppgifter i skilda hänseenden. Vidare framhåller nämnden, att en central utbetalning synes utgöra en förutsättning för att en gemensam utbetalning av de allmänna pensionerna och pensioner på grund av statliga och andra pensionsbestämmelser skall kunna ske på ett smidigt sätt. Nämnden finner därför inte anledning föreligga att frångå det nuvarande systemet med central utbetalning. Enligt nämndens uppfattning har dock en lokal utbetalning vissa fördelar, bl. a. kan den första utbetalningen ske mycket snabbt efter pensionsbeslutet och samordningen mellan pensionering och sjukförsäkring underlättas. Även om utbetalningen i princip sker centralt anser nämnden det böra övervägas att uppnå de angivna fördelarna genom att låta sjukkassan verkställa utbetalningen intill den tidpunkt, då den centrala utbetalningen kan ske. Nämnden påpekar emellertid, att någon mera definitiv ställning till frågan om en temporär lokal pensionsutbetalning ännu inte kan tagas, då frågan sammanhänger med andra ännu olösta spörsmål bl. a. rörande den materiella samordningen mellan pensionering och sjukförsäkring samt beträffande preliminärskatteavdrag å pensioner.

Administrationsnämnden föreslår, att de nya reglerna om handläggning av pensionsärenden skall tr ä d a i k r a f t den 1 juli 1962, då pensionsdelegationerna skall börja sin verksamhet. Pensionsansökan, som göres före nämnda tidpunkt, föreslås skola handläggas i den nuvarande ordningen, vilket innebär att pensionsnämnderna i deras hittillsvarande form torde få vara i verksamhet någon tid efter ikraftträdandet av de nya bestämmelserna.

Centraladministrationen

De av administrationsnämnden framlagda förslagen i vad avser centraladministrationen berör främst pensionsstyrelsen och riksförsäkringsanstalten. Det torde därför vara lämpligt att här lämna följande, på uppgifter i

administrationsnämndens betänkande grundade översikt över dessa myndigheters arbetsuppgifter och nuvarande organisation.

Pensionsstyrelsen har i sin instruktion (nr 533/57; ändr. 210/60) ålagts att handlägga ärenden angående folkpension, barnpension, frivillig statlig pensionsförsäkring, bidrag till änkor och änklingar med barn samt särskilda barnbidrag, ärenden angående åtgärder till förebyggande och hävande av invaliditet samt ärenden, som enligt reglemente angående förvaltningen av folkpensioneringsfonden och andra särskilda bestämmelser tillhör styrelsens ämbetsbefattning.

Pensionsstyrelsen utgöres av en generaldirektör och chef i lönegrad B 6 samt fem byråchefer i lönegrad B 1. De senare förestår var sin av följande byråer, nämligen kanslibyrån, fond- och kameralbyrå, granskningsbyrå, sjukvårdsbyrå och försäkringsbyrå. En av byråcheferna är förordnad som generaldirektörens ställföreträdare.

Kanslibyrån är indelad i tre avdelningar, nämligen kansliavdelningen, juridiska utbetalningsavdelningen och registeravdelningen.

Inom kansliavdelningen handlägges i huvudsak verkets personalärenden, frågor om pensionsstyrelsens ordsombud och om pensionsväsendets lokala organisation i övrigt samt, i viss omfattning, styrelsens egen organisation, frågor om författningsändringar, remisser vilka berör flera byråers verksamhetsområden, frågor om utlämnande av handlingar m. m. Till avdelningen räknas även viss för verket gemensam personal.

Utbetalningsavdelningen svarar för handläggningen av utbetalningsärenden av juridisk natur.

Registeravdelningen ombesörjer registreringen av alla inkommande pensionsansökningar. Till avdelningen är därför förlagt ett kartotek över samtliga pensionstagare. Siffer- och annan förgranskning av pensionsansökningar sker likaså inom avdelningen. Avdelningen svarar slutligen för arkiveringen av pensionsakterna.

Kansliavdelningen förestås av en byrådirektör i lönegrad A 24, utbetalningsavdelningen av en förste byråsekreterare i lönegrad A 23, biträdd av en förste byråsekreterare i lönegrad A 21, och registeravdelningen av en byråsekreterare i lönegrad A 19.

Fond- och kameralbyrå är indelad i en fondavdelning och en kameralavdelning.

Fondavdelningen handlägger frågor rörande förvaltningen av folkpensioneringsfonden och den frivilliga försäkringens fonder. Frågor om fondmedlens placering skall dock enligt reglementet angående förvaltningen av folkpensioneringsfonden m. m. (nr 638/36) handläggas av sju därtill förordnade fullmäktige för folkpensioneringsfonden. Dessa fullmäktige är generaldirektören, dennes ställföreträdare, chefen för fond- och kameralbyrå samt fyra av Kungl. Maj:t förordnade personer, av vilka tre skall ha erfarenhet på det finansiella området och en insikt och erfarenhet i sociala frågor.

Föreståndaren för fondavdelningen, en förste byråsekreterare i lönegrad A 23, är tillika styrelsens ombudsman och svarar sålunda även för handläggningen av återkravs- m. fl. ombudsmannaärenden samt rättsliga frågor av allmän natur.

Kameralavdelningen, som förestås av en kamrerare i lönegrad A 21, handhar på styrelsen i övrigt ankommande bokförings- och kassagöromål, avlöningsärenden, anslagsfrågor, upphandlingsärenden, ärenden avseende styrelsens lokaler m. m. Till avdelningen är knuten kassakontor, materialexpedition och telefonväxel.

Gransknings- och sjukvårdsbyråerna ombesörjer prövningen av folkpensionsärenden. Granskningsbyrån svarar i princip för invalid- och sjukbidragsärenden avseende personer över 60 år samt alla s. k. decentraliserade ärenden, dvs. i huvudsak sådana som avser kommunala bostadstillägg och hustrutillägg till ålderspensionärer, ärenden rörande änkepension samt änke- och änklingsbidrag, ärenden rörande särskilda barnbidrag utan samband med invalidpension och sjukbidrag samt barnpensioner.

Sjukvårdsbyrån handlägger ärenden angående invalidpensioner och sjukbidrag till personer under 60 år. Vidare handhar byrån ärenden angående invaliditetsförebyggande åtgärder.

De båda byråerna är indelade i vardera två arbetsgrupper. Till granskningsbyråns ena arbetsgrupp har knutits en granskningsdetalj för decentraliserade ärenden och till en av sjukvårdsbyråns arbetsgrupper en sjukvårdsavdelning. Byråerna har vidare ett par gemensamma enheter, nämligen ett sekretariat och en efterkontrollavdelning. Sekretariatet ombesörjer den expeditionella handläggningen av pensionsansökningarna. Vidare behandlas där inkomna förfrågningar rörande folkpensioner samt ärenden rörande fullföljdstillstånd m. m. Inom efterkontrollavdelningen utredes ärenden, vari omprövning av utgående pensioner ifrågasättes.

Sekretariatet och varje arbetsgrupp ledes av en byrådirektör i lönegrad A 24, å arbetsgrupp biträdd av förste byråsekreterare i lönegrad A 23 och A 21. Tillhopa disponerar de båda byråerna över 20 förste byråsekreterare, varav elva i den högre lönegraden och nio i den lägre. För pensionsstyrelsens handläggning av pensionsärenden har redogjorts i avsnittet rörande pensioneringens lokala organisation.

Försäkringsbyrån handhar pensionsuträkning, pensionsutbetalning och andra uppgifter i anslutning härtill. Byrån är indelad i fem avdelningar. Inom pensionsavdelningen uträknas pensioner m. m. Till denna avdelning har knutits tre underavdelningar benämnda pensionsuträkningen, huvudkortsregistret och ändringsavdelningen. Utbetalningsavdelningen, som innefattar stansningssektion, maskinsektion och expedition, handhar utbetalningsarbetet samt det maskinella statistikarbetet. Den interna revisionen och kontrollen utföres av revisionsavdelningen, vilken tillika svarar för byråns upplysningsverksamhet. Statistikavdelningen, som indelats i en kommunbidragssektion och en statistikdetalj, framställer statistik rörande pen-

sionsstyrelsens verksamhet. Avdelningen handhar även uträkningen av kommunernas bidrag till folkpensioneringskostnaderna. Slutligen finnes inom byrån en särskild avdelning för handläggning av ärenden avseende pensionsstyrelsens frivilliga försäkring.

Föreståndare för pensionsavdelningen är en byrådirektör i lönegrad A 24 och för revisionsavdelningen en förste revisor i lönegrad A 21. Övriga avdelningar förestås av en förste byråsekreterare eller förste aktuarie i lönegrad A 23.

För prövningen av framförallt invalidpensions- och sjukbidragsärenden har till styrelsen knutits sex *läkare*, av vilka en betecknas som överläkare.

Riksförsäkringsanstaltens arbetsuppgifter är enligt den för anstalten gällande instruktionen (nr 90/57; ändr. 510/60) att handlägga ärenden, som ankommer på anstalten dels i dess egenskap av tillsynsmyndighet enligt SFL jämte lagen om moderskapshjälp, dels i avseende å uppbörd av bidrag från arbetsgivare enligt nämnda lagar, dels ock jämlikt gällande författningar angående kostnadsfria eller prisnedsatta läkemedel, att bedriva försäkringsverksamhet och handlägga därmed sammanhängande ärenden enligt YFL, lagen om krigsförsäkring för sjömän m. fl., lagen om trafikförsäkring å motorfordon samt föräldrabalken, att handlägga ärenden, som föranledes av den försäkringsverksamhet anstalten bedrivit enligt upphävida lagar och författningar, att förvalta den i 41 § YFL omförmälda fonden ävensom övriga för anstaltens försäkringsverksamhet bildade fonder i enlighet med vad därom särskilt är stadgat samt att i övrigt fullgöra vad enligt lag eller särskild författning eller andra bestämmelser ankommer på anstalten. Enligt i vederbörande författningar intagna bestämmelser skall riksförsäkringsanstalten dessutom handlägga ärenden angående ersättning av statsmedel till följd av kroppsskada ådragen under militärtjänst, brandsläckning m. m. samt pröva rätten till yrkesskadeersättning åt arbetstagare i statens tjänst och utbetala ersättningen utom i vad avser befattningshavare hos statens affärsdrivande verk eller riksdagens verk. Riksförsäkringsanstalten är slutligen jämlikt kungörelsen nr 294/59 pensionsmyndighet enligt TPL. I denna egenskap ankommer det för närvarande på anstalten att handha viss avgiftsuppbörd, att utfärda anvisningar och att vara besvärinstans i frågor om pensionsgrundande inkomst m. m.

Riksförsäkringsanstalten utgöres av en generaldirektör och chef i lönegrad B 6, en överdirektör i lönegrad B 4 samt åtta byråchefer i lönegrad B 1. De sistnämnda förestår var sin av följande byråer, nämligen administrativa byrån, avgiftsbyrån, försäkringsmatematiska och statistiska byrån, första och andra sjukförsäkringsbyråerna, första och andra skaderegleringsbyråerna och pensionsförsäkringsbyrån.

Administrativa byrån är indelad i en administrativ avdelning, en rättsavdelning och en materialexpedition. Under byrån sorterar även viss för verket gemensam personal.

Den administrativa avdelningen handlägger ärenden angående verkets or-

ganisation. Vidare handhar avdelningen personal- och avlöningsärenden, anslagsfrågor, remisser, som icke hör till annan byrås verksamhetsområde, kassaväsande och bokföring av såväl anslags- som fondmedel, utbetalningar till skadade m. fl., ärenden angående arbetsgivares självrisk, upphandlingsärenden, ärenden rörande anstaltens lokaler m. m.

Avdelningen är indelad i fyra sektioner, nämligen en för allmänna ärenden och en för organisationsärenden, ett kassakontor samt ett byråkansli. De två förstnämnda sektionerna förestås av vardera en förste byråsekreterare i lönegrad A 23 och kassakontoret av en kamrer i samma lönegrad. Byråkansliet sorterar direkt under byråchefen.

Å rättsavdelningen, som förestås av anstaltens ombudsman, en byrådirektör i lönegrad A 24, biträdd av en förste byråsekreterare i lönegrad A 23, handlägges ärenden rörande uttagande av skadestånd (regressärenden), andra ombudsmannaärenden, utredningar i låneärenden, förfrågningar från allmänna sjukkassor i regressärenden m. m., återkravsärenden, frågor om utlämnande av handlingar samt rättsliga frågor av allmän natur.

Materialexpeditionen sorterar direkt under byråchefen.

I frågor om placering av yrkesskadeförsäkringsfondens medel skall enligt reglementet angående förvaltningen av riks-försäkringsanstaltens yrkesskadeförsäkringsfond (nr 662/54) deltaga generaldirektören, två av Kungl. Maj:t därtill förordnade byråchefer i anstalten samt två av Kungl. Maj:t förordnade, på det finansiella området erfarna personer.

Avgiftsbyråns uppgifter utgöres av debitering och uppbörd av arbetsgivaravgifter till socialförsäkringen och av byggnadsforskningsavgifter.

Byrån är uppdelad på fyra avdelningar, en allmän avdelning med kansli och databehandlingssektion, en debiteringsavdelning, en uppbörds- och klagomålsavdelning samt en revisionsavdelning. Den allmänna avdelningen förestås av en byrådirektör i lönegrad A 26 och de tre övriga avdelningarna av byrådirektörer i lönegrad A 24. Byrådirektören på den allmänna avdelningen biträdes på kansliet av en förste aktuarie i lönegrad A 21 och på databehandlingssektionen av en förste aktuarie och en förste byråsekreterare i lönegrad A 23 resp. A 21. Vidare tjänstgör på debiteringsavdelningen två förste byråsekreterare och två förste byråingenjörer, alla i lönegrad A 21, på uppbörds- och klagomålsavdelningen sju förste byråsekreterare, varav två i lönegrad A 23 och de övriga fem i lönegrad A 21, samt på revisionsavdelningen tre förste revisorer, varav en i lönegrad A 23 och de övriga i lönegrad A 21.

Inom *försäkringsmatematiska och statistiska byrån* utarbetas sjuk- och yrkesförsäkringsstatistik samt beräknas sjukförsäkringsavgifter, premiatariffer och specialtariffer för yrkesskadeförsäkringen. Verksamheten är i huvudsak fördelad på två sektioner, en yrkesskadeförsäkringssektion för yrkesskadeförsäkringsstatistiken med en byrådirektör i lönegrad A 26 som chef, biträdd av tre förste aktuarier, varav en i lönegrad A 23 och de andra två i lönegrad A 21, samt en sjukförsäkringssektion för sjukförsäkringsstatisti-

ken, på vilken sektion för ärendenas handläggning finnes tre förste aktuariar, varav två i lönegrad A 23 och den tredje i lönegrad A 21. I byrån ingår även en teknisk avdelning, som förestås av en byrådirektör i lönegrad A 24, vilken biträdas av en förste byråingenjör i lönegrad A 23, samt ett kansli och en maskindetalj, båda direkt underställda byråchefen.

Inom yrkesskadeförsäkringssektionen, som har två underavdelningar, framställs bl. a. yrkesskadeförsäkringsstatistik och uppgöres beräkningen av premietariffer för yrkesskadeförsäkring.

Sjukförsäkringssektionen svarar för sjukförsäkringsstatistiken samt för beräkandet av sjukförsäkringsavgifterna.

Den tekniska avdelningen medverkar vid yrkesgruppering och orsaksklassificering av skador, utredningar i yrkesskadeärenden, specialtarifieringar av vissa arbetsgivare samt vid upprättandet av premietariffer för arbetsgivare i allmänhet.

Inom kansliet ombesörjes byråns diariieföringsarbete och föres det s. k. delägarregistret, dvs. det register, i vilket försäkringstagarna hos de ömsidiga socialförsäkringsbolagen registreras.

Inom maskindetaljen utföres hålkorts- och annat maskinarbete, huvudsakligen för yrkesskadeförsäkringssektionens räkning.

Första sjukförsäkringsbyrån är organiserad på en allmän avdelning, en ekonomisk avdelning och en inspektionsavdelning. Den förstnämnda avdelningen förestås av en byrådirektör i lönegrad A 26 och de båda övriga av byrådirektörer i lönegrad A 24. Varje byrådirektör biträdas av tre förste byråsekreterare, varav en i lönegrad A 23 och två i lönegrad A 21.

Allmänna avdelningen svarar för huvudparten av arbetet med föreskrifter och anvisningar rörande de allmänna sjukkassornas verksamhet, som meddelas genom en särskild cirkulärserie. Avdelningen handlägger även ärenden rörande sådana beslut av de allmänna sjukkassorna, vilka inte blir gällande utan tillsynsmyndighetens medgivande, samt ärenden rörande tillsättning av verkställande tjänstemän i centralsjukkassorna och bestämmande av löne- och pensionsförmåner för samtliga verkställande tjänstemän, m. m.

Inom den ekonomiska avdelningen handlägges frågor rörande de allmänna sjukkassornas bokföring, granskas kassornas statistiska redogörelser samt utanordnas kassorna tillkommande statsbidrag, arbetsgivarbidrag och medlemsavgifter. En särskild sektion inom avdelningen (läkemedelsdetaljen) utanordnar ersättningar till apotek för utlämnade kostnadsfria eller rabatterade läkemedel och granskar från apotek infordrade verifikationer. En annan sektion (servicedetaljen för sjömän) granskar bl. a. av redare framställda krav på ersättning från sjukkassorna för utgivna sjukförmåner och utbetalar ersättningarna å kassornas vägnar.

Inspektionsavdelningen, till vilken knutits en underavdelning, benämnd verifikationsgranskningen, svarar för inspektionsverksamheten och granskar från sjukkassorna infordrade räkenskapshandlingar m. m.

Andra sjukförsäkringsbyrån handlägger besvär över beslut av allmänna sjukkassor. Därutöver deltagar byråns personal i den inspektionsverksamhet, som bedrivs av första sjukförsäkringsbyrån.

Byrån är indelad i en sektion för allmänna ärenden och fem besvärsgupper. Den förstnämnda sektionen består av en förste byråsekreterare i lönegrad A 23 medan var och en av besvärsgupperna består av en byrådirektör i lönegrad A 24 samt en eller två förste byråsekreterare i lönegrad A 23 eller A 21. Tillhopa förfogar besvärsgupperna över tre förste byråsekreterare i den högre lönegraden och tre i den lägre. Handläggningen av besvärsårenden inom denna byrå tillgår på följande sätt.

Är ärende av sådan karaktär att det kan bli fråga om att frångå tillämpad praxis eller att nytt spörsmål av principiell betydelse möter eller är ärendet eljest särskilt tveksamt, avgöres det efter byråchefens bestämmande i särskild session, i vilken skall deltaga, förutom föredraganden, generaldirektören eller i hans ställe överdirektören och minst en byråchef eller ock minst två byråchefer. I fråga om sådant ärende, som är av tveksam eller principiell natur utan att dock vara av beskaffenhet att enligt vad nyss sagts böra avgöras i särskild session, gäller att det skall föredragas för byråchefen av byrådirektör på besvärsgrupp samt avgöras av dessa båda i förening. Övriga besvärsårenden avgöres av byrådirektören å den besvärsgrupp, inom vilken ärendet beretts, gemensamt med en i gruppen ingående förste byråsekreterare.

Första skaderegleringsbyrån handhar skaderegleringar enligt YFL m. fl. författningar och är indelad i tre avdelningar, vilka var och en förestås av en byrådirektör i lönegrad A 24. Till byrån har vidare knutits expedition och besöksmottagning. Ärendena avseende skador, som lett till döden eller förorsakats på annat sätt än genom olycksfall, handlägges på avdelning I, medan övriga ärenden fördelas lika mellan avdelning II och III. Byrådirektören på avdelning I biträdes av två förste byråsekreterare, den ene i lönegrad A 23 och den andre i lönegrad A 21. På envar av de båda övriga avdelningarna tjänstgör fem förste byråsekreterare, varav en i lönegrad A 23 och de övriga i lönegrad A 21.

Andra skaderegleringsbyrån handlägger sådana skadeärenden, i vilka ersättning utgår av statsmedel enligt YFL:s grunder eller enligt särskilda regler såsom militärsättningsförordningen m. fl. författningar. Byrån är indelad i en militärskadeavdelning och en statsskadeavdelning. Militärskadeavdelningen förestås av en byrådirektör i lönegrad A 24, biträdd av en förste byråsekreterare i lönegrad A 23. Statsskadeavdelningen ledes av två förste byråsekreterare i lönegrad A 23. Till byråns gemensamma förfogande står åtta förste byråsekreterare i lönegrad A 21.

På militärskadeavdelningen handlägges ärenden avseende sjukdomar och skador inträffade under militärtjänstgöring och under hemvärns- eller ci-

vilförsvärsövningar m. m. Statsskadeavdelningen handhar ärenden avseende skador, som drabbar statsanställda m. fl.

För handhavande av riks försäkringsanstaltens uppgifter såsom pensionsmyndighet enligt TPL har inrättats en särskild byrå inom anstalten, *pensionsförsäkringsbyrå*, under en byråchef. Byrå är indelad i en pensionsavdelning under ledning av en byrådirektör i lönegrad A 24, biträdd av en förste byråsekreterare i lönegrad A 23, och en försäkringspliktsavdelning, som förestås av en byrådirektör i lönegrad A 26. Denne biträdes av tre förste byråsekreterare, varav en i lönegrad A 23 och de övriga i lönegrad A 21.

Pensionsavdelningens uppgifter har hittills huvudsakligen utgjorts av förberedelsearbete för den allmänna tilläggspensioneringens genomförande, utfärdande av föreskrifter och anvisningar till lokala skattemyndigheter och centralsjukkassor, fastställande av formulär samt instruktions- och upplysningsverksamhet.

Inom försäkringspliktsavdelningen handlägges frågor rörande tillämpningen av det s. k. arbetstagarbegreppet inom framför allt yrkesskadeförsäkringen och tilläggspensioneringen.

För prövningen av yrkesskade- och sjukförsäkringsärenden har till riks försäkringsanstalten knutits ett antal *läkare*, av vilka en betecknas överläkare.

Antalet tjänster den 1 juli 1960 enligt nuvarande fasta organisation uppgick vid pensionsstyrelsen till 475 och vid riks försäkringsanstalten till 514. Dessutom fanns vid båda myndigheterna ett antal tillfälligt anställda för utförande av vissa myndigheterna övergångsvis åvilande uppgifter. I de angivna siffrorna ingår inte antalet av de till ämbetsverken knutna läkarna och inte heller viss arbetskraft utanför pensionsstyrelsen, som anlitas för handläggning av pensionsärenden.

Administrationsnämnden finner det uppenbart att socialförsäkringens starkt ökade omfattning måste påverka organisationen på det centrala planet. Särskilt tilläggspensioneringens tillkomst och folkpensioneringens omändning medför enligt nämndens uppfattning nya eller ändrade arbetsuppgifter för centraladministrationen, varjämte de av nämnden föreslagna reformerna beträffande den lokala administrationen inte kan undgå att i viktiga avseenden inverka på den centrala administrationen.

Såsom av den föregående redogörelsen framgår fungerar pensionsstyrelsen som centralmyndighet för folkpensioneringen medan riks försäkringsanstalten är pensionsmyndighet enligt TPL. Denna uppdelning kan enligt nämndens mening inte anses lämplig, eftersom folk- och tilläggspension måste ses som delar av en allmän pension. Nämnden framhåller vidare, att frågorna inom folk- och tilläggspensioneringarna samt sjuk- och moderskapsförsäkringarna är av så likartad beskaffenhet och har ett sådant intimt samband med varandra att samtliga dessa grenar av socialförsäkringen

bör handläggas av en och samma centrala myndighet. Sammanförandet av hithörande frågor till samma lokala organ framtvingar också, anser nämnden, en samordning på det centrala planet. På grund härav och då en administrativ samordning av socialförsäkringsorganen enligt nämndens mening måste komma att i hög grad underlätta en framtida materiell samordning av socialförsäkringslagstiftningen föreslår administrationsnämnden, att riksförsäkringsanstalten och pensionsstyrelsen skall sammanslås till ett ämbetsverk, benämnt socialförsäkringsverket. Sammanslagningen anses böra ske den 1 juli 1961.

Det nya ämbetsverkets arbetsuppgifter kommer enligt administrationsnämndens förslag att avse dels tillsyn och inspektion av de organ, som handhar den lokala administrationen av folkpensioneringen, tilläggs pensioneringen samt sjuk- och moderskapsförsäkringarna, dels försäkringsmatematiska och statistiska uppgifter, dels avgiftsdebitering, avgiftsuppbörd och utbetalningsverksamhet, dels handläggning av besvär över lokalorganens beslut, dels ock prövning av ersättningsärenden enligt yrkesskadeförsäkrings- och därmed sammanhängande lagstiftning.

Administrationsnämnden erinrar om att i viss anknytning till pensionsstyrelsens verksamhet en samordnad utbetalning av statliga pensionsförmåner och folkpensioner handhaves av delegationen för pensionsutbetalning. Det kan måhända, yttrar nämnden, sättas i fråga att delegationens arbete skall övertagas av socialförsäkringsverket. Nämnden anser emellertid skäl härtill inte föreligga med hänsyn till att delegationens arbete avser främst att med tillämpning av vederbörliga pensionsreglementen utbetala pensionsförmåner, vilka staten har att utgiva i egenskap av arbetsgivare eller på grund av särskilda åtaganden. Även om socialförsäkringsverket och delegationen inte är sammanslagna förutsätter nämnden att ett gemensamt utnyttjande av databehandlingsmaskiner m. m. kommer till stånd.

Med hänsyn till att den föreslagna decentraliseringen av beslutanderätten i folkpensionsärenden till lokala organ beräknats kunna börja först den 1 juli 1962 och då vissa betydelsefulla materiella bestämmelser inom socialförsäkringslagstiftningen inte kan väntas bli antagna förrän vid 1962 års riksdag, måste, framhåller administrationsnämnden, socialförsäkringsverket vid starten den 1 juli 1961 komma att i viss mån ha andra uppgifter än de som på längre sikt avses åvila verket. Tidigast omkring den 1 juli 1963 beräknar nämnden att det nya verket skall vara organiserat för sina mera definitiva arbetsuppgifter. Sammanslagningen av pensionsstyrelsen och riksförsäkringsanstalten till ett ämbetsverk innebär sålunda i första hand, att en gemensam ledning för hela den förevarande socialförsäkringsadministrationen tillskapas.

Administrationsnämnden anser det vara betydelsefullt, att det nya ämbetsverkets ledning får en relativt stor rörelsefrihet, när det gäller att i personellt avseende och i fråga om omkostnader möta uppkommande

situationer. Behovet av snabbhet och smidighet i fråga om ärendenas handläggning måste enligt nämnden göra sig särskilt starkt gällande inom en institution, vars beslut avser antingen förmåner, av vilka många medborgare för sin försörjning är helt beroende, eller debitering och uppbörd av ofta mycket stora avgiftsbelopp. Även socialförsäkringsadministrationens storlek samt den omständigheten att den lokala administrationen torde komma att åtnjuta en betydande rörelsefrihet i administrativa frågor talar enligt nämndens mening för att den centrala verksledningen får stor handlingsfrihet. Med hänsyn till att en sådan handlingsfrihet ställer särskilda krav på verksledningen föreslår nämnden, att i styrelsen skall ingå lekmannaledamöter. Härigenom kan, framhåller nämnden, till ledningen knytas personer med för verksamheten värdefulla erfarenheter och kontakter utåt, varjämte möjligheter erbjudes att ge styrelsen en viss parlamentarisk förankring. Nämnden understryker att lekmännen i styrelsen inte bör intaga ställningen av representanter för vissa intresseorganisationer, eftersom behov av sådan intresserepresentation inte kan anses föreligga i förevarande sammanhang.

Ämbetsverkets styrelse föreslås skola bestå av verkets chef såsom ordförande, dess souschef såsom vice ordförande samt fem av Kungl. Maj:t i särskild ordning förordnade ledamöter. För var och en av de sistnämnda skall utses en suppleant. De särskilt förordnade ledamöterna och deras suppleanter föreslås erhålla förordnande för begränsad tid, förslagsvis fyra år. Förordnandena anses eventuellt kunna förnyas successivt på så sätt att tre ledamöter jämte suppleanter för dem utses vartannat år och två ledamöter jämte suppleanter vartannat.

Med hänsyn till de stora krav som måste kunna ställas på personer, vilka skall stå i spetsen för en myndighet av socialförsäkringsverkets storlek och betydenhet, förordar administrationsnämnden, att verkschefen såsom generaldirektör placeras i lönegrad B 8 och att souschefen, som bör benämnas överdirektör, placeras i lönegrad B 5. Båda föreslås av nämnden bli förordnade för viss tid, förslagsvis sex år. De övriga styrelseledamöterna liksom deras suppleanter föreslås få av Kungl. Maj:t fastställda årsarvoden jämte sammanträdesarvoden.

Rörande ordningen för ärendenas avgörande föreslår administrationsnämnden, att ärenden av större vikt eller av principiell betydelse skall behandlas i styrelsen. För att vara beslutför skall förutom ordföranden minst fyra ledamöter närvara. Vid förfall för särskilt förordnad ledamot inträder suppleant i hans ställe. Suppleant föreslås även eljest äga deltaga i överläggningarna men ej i besluten. Nämnden föreslår, att beslut i styrelsen skall fattas genom omröstning och att vid lika röstetal ordföranden skall äga utslagsröst.

I ärenden, som icke föredrages för styrelsen, föreslås generaldirektören ensam äga beslutanderätt, då han deltagar i handläggningen. Beträffande övriga ärenden förutsätter nämnden att de skall avgöras av den i handlägg-
8 — *Bihang till riksdagens protokoll 1961. 1 saml. Nr 45*

ningen deltagande högste befattningshavaren ensam med rätt för annan befattningshavare, som deltar vid ärendets avgörande, att reservera sig. Beslutsordningen i besvärärenden föreslås dock bli en annan. Redogörelse för förslaget i denna del lämnas i det följande.

Beträffande handläggningen av frågor om placering av fondmedel diskutera nämnden huruvida förvaltningen av de nu av fullmäktige för folkpensioneringsfonden och riksförsäkringsanstalten förvaltrade fonderna bör anförtros något annat organ, exempelvis någon av allmänna pensionsfondens styrelser. Nämnden förordar dock, att fondförvaltningsfrågorna i fortsättningen skall vara knutna till socialförsäkringsverket och avgöras av särskilda fondfullmäktige, vilka bör vara gemensamma för folkpensioneringsfonden och riksförsäkringsanstaltens yrkesskadeförsäkringsfond.

Administrationsnämnden förordar att socialförsäkringsverket får en funktionell indelning, vilket innebär att verkets arbetsuppgifter fördelas efter arten av förekommande ärenden. Vissa enheter skall sålunda svara för tillsyn och inspektionsverksamhet, andra skall handlägga besvärärenden etc., allt oberoende av till vilken försäkringsgren respektive ärenden hör. Nämnden påpekar dock att undantag från sagda indelning måste göras under det inledande skedet i vad avser vissa uppgifter, som socialförsäkringsverket övergångsvis skall handlägga, såsom prövningen av folkpensionsärenden o. d.

För att verksledningen i inte alltför hög grad skall betungas av socialförsäkringsverkets många och skiftande arbetsuppgifter föreslår administrationsnämnden, att verksamheten uppdelas på tre större avdelningar, nämligen en administrativ avdelning, en försäkringsavdelning och en besväravdelning. Dessa avdelningar skall enligt nämndens förslag förestås av högt kvalificerade chefer med självständig beslutanderätt även i mera betydelsefulla ärenden. Enligt nämndens mening bör den administrativa avdelningen sortera under souschefen och de övriga två avdelningarna under var sin avdelningschef i lönegrad B 4. Varje avdelning skall enligt förslaget vara indelad i byråer och sektioner med byråchefer i lönegrad B 1 eller B 3 respektive befattningshavare i något lägre lönegrad såsom chefer.

Nämnden uttalar sig för att samtliga avdelnings- och byråchefer med undantag för byråcheferna på de båda till försäkringsavdelningen hörande skaderegleringsbyråerna för yrkesskadeförsäkringsärenden och på besväravdelningens allmänna byrå förordnas för viss tid, i regel sex år, och att befattningarna sålunda erhåller beteckningen Bp. I den mån befattningarna i lönegraden B 1 besättes med befattningshavare i lönegraden Bo 1, bör dock enligt nämnden sådan befattningshavare äga behålla sin lönegradsplacering. Chefsbefattningarna på skaderegleringsbyråerna och den allmänna byrån anses tills vidare böra vara extra ordinarie, i den mån de inte besättes med befattningshavare, som redan innehar tjänst i Bo 1.

Administrationsnämnden framhåller, att socialförsäkringsverkets inre or-

ganisation under de första verksamhetsåren måste komma att i stort sett motsvara den nuvarande organisationen inom pensionsstyrelsen och riksförsäkringsanstalten. Nämnden har därför uppgjort förslag till organisation avseende dels tidpunkten för verkets tillkomst den 1 juli 1961 och dels den 1 juli 1963. I dessa förslag har nämnden tagit ställning till lönegradsplaceringen av verkets högre personal men däremot inte ansett möjligt att framlägga förslag om lönegradsplaceringen av den lägre personalen. I den mån den lägre personalen kommer att kvarstå i sina hittillsvarande arbetsuppgifter förutsätter nämnden att den behåller sin nuvarande lönegradsplacering. Först i början av budgetåret 1962/63 anser nämnden att arbetsuppgifternas omfattning och beskaffenhet kan överblickas så att det blir möjligt att utarbeta en mera definitiv organisation för ämbetsverket fr. o. m. budgetåret 1963/64.

Administrationsnämndens förslag rörande socialförsäkringsverkets organisation per den 1 juli 1961 och den 1 juli 1963 innebär i huvudsak följande.

Den administrativa avdelningen föreslås skola handlägga personal- och andra administrativa ärenden, remisser, ombudsmannaärenden och övriga allmänt juridiska ärenden, kameralärenden, fondärenden, tillsyns- och inspektionsärenden, organisationsfrågor m. m. Denna avdelning kommer, enligt vad administrationsnämnden anför, att i mindre grad än de övriga två avdelningarna påverkas av faktorer, som ännu inte är kända, varför dess organisation redan från början kan ges en mer slutgiltig form. Avdelningen uppdelas i förslaget på tre byråer och en sektion.

Kanslibyrån skall enligt nämndens förslag handlägga personal- och kameralärenden, vilka ärenden nu handhaves inom pensionsstyrelsens kanslibyrå och fond- och kameralbyrå samt inom riksförsäkringsanstaltens administrativa byrå och första sjukförsäkringsbyrå.

Socialförsäkringsverkets kanslibyrå föreslås uppdelad på en personalsektion och en kameralsektion. Till den förstnämnda sektionen hänföres personalregister, bibliotek, maskinskrivningscentral, telefonväxel, vaktpersonal och viss övrig för verket gemensam personal. Kameralsektionen indelas i kameralkontor, fondexpedition och materialexpedition.

Enligt förslaget skall byråchefen vara placerad i lönegrad B 1 samt de båda sektionerna förestås av var sin byrådirektör i lönegrad A 24. Å kameralsektionen har dessutom placerats en biträdande kamrerare i lönegrad A 21.

Kanslibyråns organisation beräknas vara densamma den 1 juli 1961 och den 1 juli 1963.

Lagbyrån är avsedd att i princip handhava samtliga ärenden av juridisk natur med undantag för sådana, som faller inom besväravdelningens kompetensområde eller som sammanhänger med handläggningen av yrkesskade- och liknande ärenden. Till byrån skall sålunda hänföras ärenden angående förslag om utfärdande eller ändring av lagar och författningar, utarbetande av instruktioner och arbetsordningar, frågor angående handlingars utläm-

nande eller hemligstämplande samt utredningar i övrigt av allmän juridisk natur. Vidare skall inom byrån upprättas yttranden och utlåtanden över remisser och andra ärenden, som inte naturligen ankommer på annan byrå. Inom byrån skall därjämte handläggas ombudsmannaärenden såsom regress- och återkravsärenden, förande av talan vid domstol, bevakningar i konkurser och vid exekutiva auktioner samt granskning av värdehandlingar. Hit hörande ärenden handlägges nu inom pensionsstyrelsens fond- och kameralbyrå samt inom riks försäkringsanstaltens administrativa byrå.

Lagbyrån föreslås indelad i en ombudsmannasektion, som skall svara för ombudsmanna- och liknande ärenden, och en utredningssektion för byråns övriga ärenden.

Byråns chef föreslås placerad i lönegrad B 1. Vardera sektionen skall enligt förslaget förestås av en byrådirektör i lönegrad A 24, biträdd av en förste byråsekreterare i lönegrad A 23. Nämnden uttalar, att byråns befattningshavare i lönegrad A 23 och högre lönegrader bör ha juridisk utbildning.

Lagbyråns organisation beräknas vara densamma den 1 juli 1961 och den 1 juli 1963.

Tillsynsbyrån skall enligt nämndens förslag omhänderha den huvudsakliga tillsynsverksamheten i förhållande till lokalorganen. Denna tillsynsverksamhet ankommer nu på riks försäkringsanstaltens första sjukförsäkringsbyrå och pensionsförsäkringsbyrå.

Tillsynsbyråns organisation och de högre befattningshavarnas lönegradsplacering i förslaget överensstämmer med nuvarande förhållanden inom riks försäkringsanstaltens första sjukförsäkringsbyrå. Byrån föreslås sålunda vara indelad i en allmän sektion, en ekonomisk sektion, till vilken anslutes en servicedetalj för sjömän och en läkemedelsdetalj, samt en inspektionssektion med en avdelning, kallad verifikationsgranskningen. Enligt nämndens förslag bör de arbetsuppgifter, som handlägges inom servicedetaljen för sjömän och som huvudsakligen avser utbetalning å sjukassornas vägnar av ersättningar till redare för sjukförmåner åt sjömän, snarast möjligt överföras till en sjukkassa, förslagsvis sjukkassan i Göteborg.

Chefen för tillsynsbyrån föreslås vara placerad i lönegrad B 3. Envar av de tre sektionerna skall enligt förslaget förestås av en byrådirektör, den på allmänna sektionen i lönegrad A 26 och de båda övriga i lönegrad A 24. På varje sektion skall dessutom finnas tre förste byråsekreterare, varav en i lönegrad A 23 och två i lönegrad A 21.

Bortsett från utflyttningen av servicedetaljen för sjömän föreslås ingen förändring i byråns organisation mellan den 1 juli 1961 och den 1 juli 1963.

För att rationaliseringsarbetet inom en så stor organisation, varom här är fråga, skall kunna bedrivas med framgång föreslår administrationsnämnden att en särskild *organisationsektion* knytes till den administrativa avdelningen. Denna sektion, som saknar direkt motsvarighet i pensionsstyrelsens

och riks försäkringsanstaltens nuvarande organisation, avses skola utföra organisationsundersökningar inom verket och hos lokalorganen m. m. Nämnden förutsätter att personal vid behov ställes till förfogande av den organisationsenhet, som blir föremål för undersökning. Sektionen föreslås bli direkt underställd souschefen och sålunda vara helt fristående i förhållande till verkets byråer.

Nämnden föreslår att chefen för sektionen inte placeras lägre än som byrådirektör i lönegrad A 26. Å sektionen bör vidare ingå en förste byråsekreterare i lönegrad A 21. Sektionen förutsättes ha samma organisation den 1 juli 1961 och den 1 juli 1963.

Under den administrativa avdelningen skall enligt förslaget även sortera viss för verket gemensam personal, nämligen läkare och amanuenser. Ämbetsverkets behov av *läkare* kommer, anför nämnden, att främst hänföra sig till de arbetsuppgifter, som skall åvila besvärsavdelningen och skaderegleringsbyråerna. Nämnden föreslår att en av läkarna skall tjänstgöra som verkets överläkare. Läkarnas ekonomiska förmåner anses av nämnden böra utgå efter samma grunder som de för läkarna inom pensionsstyrelsen och riks försäkringsanstalten nu gällande. Beträffande *amanuenspersonal* framhåller nämnden, att denna normalt utgör en viss rekryteringsbas för tillsättning av högre tjänster. Samtidigt fungerar denna personal som en reserv för att möta behovet av kvalificerad personal vid tjänstledigheter och semesterar. Administrationsnämnden beräknar att inom socialförsäkringsverket för nämnda ändamål kommer att erfordras omkring 15 befattningshavare i befodringsgången för amanuenspersonal. Dessa befattningshavare bör enligt nämndens mening inte fördelas på skilda avdelningar eller byråer utan i stället redovisas under den administrativa avdelningen. Härigenom bör det, enligt nämndens uppfattning, bli möjligt att utnyttja denna arbetskraft där den bäst behövs. Även ur utbildningssynpunkt anser nämnden det vara angeläget, att dessa befattningshavare får tillfälle att utföra olika arbetsuppgifter inom verket. Nämnden påpekar emellertid, att på grund av nuvarande personalsammansättning inom pensionsstyrelsen och riks försäkringsanstalten det vid tiden för ämbetsverkens sammanslagning kommer att finnas ett större antal amanuenser och byråsekreterare, än vad som bedömts vara erforderligt, förmodligen 25—30. Ett motsvarande antal tjänster i reglerad befodringsgång för amanuenser bör därför enligt nämnden övergångsvis beräknas.

För s ä k r i n g s a v d e l n i n g e n skall enligt vad administrationsnämnden föreslår handhava avgiftsdebitering och avgiftsuppbörd, utbetalning av pensioner och andra ersättningar, statistik och avgiftsberäkning, frivillig försäkring m. m. Dessutom förordar nämnden, att socialförsäkringsverkets uppgifter såsom yrkesskadeförsäkringsinrättning skall omhändervhas på denna avdelning. Avdelningen föreslås indelad i fem byråer och en sektion.

Nämnden påpekar, att frågor som rör avgiftsdebitering och -uppbörd lik-

som även yrkesskadestatistik och skaderegleringsverksamhet är i väsentlig mån beroende av yrkesskadeförsäkringens utformning. Skulle denna socialförsäkringsgren framdeles inte vara en självständig försäkring, kan enligt nämndens uppfattning sannolikt huvudparten av de nämnda uppgifterna avvecklas eller överföras till lokala organ. Utbetalningsverksamheten kommer enligt nämnden att påverkas av hur bestämmelserna om de kommunala bostadstilläggen och skatteavdragsbestämmelserna skall vara beskaffade. Utformningen av verkets maskincentral, vilken likaledes hänförs till försäkringsavdelningen, är enligt vad nämnden framhåller beroende av i vilken omfattning automatiska datamaskiner kan utnyttjas och av dessa maskiners egenskaper. Avdelningens uppgifter kan alltså komma att förändras avsevärt redan under de första verksamhetsåren.

Avgiftsbyrån skall enligt förslaget omhänderha avgiftsdebitering och uppbörd. Denna verksamhet handhaves nu inom riks-försäkringsanstaltens avgiftsbyrå.

Byrån, vars chef av administrationsnämnden föreslås placerad i lönegrad B 3, får enligt förslaget en organisation, som i huvudsak överensstämmer med den för riks-försäkringsanstaltens avgiftsbyrå gällande. Byrån indelas sålunda i en allmän sektion med kansli och databehandlingsdetalj, en debiteringssektion, en uppbördssektion och en revisionssektion. Den allmänna sektionen skall enligt nämnden förestås av en byrådirektör i lönegrad A 26, som biträdes å kansliet av en förste aktuarie i lönegrad A 21 och å databehandlingsdetaljen av en förste aktuarie i lönegrad A 23 och en förste byråsekreterare i lönegrad A 21. Var och en av de övriga sektionerna föreslås stå under ledning av en byrådirektör i lönegrad A 24. Dessa byrådirektörer biträdes, på debiteringssektionen av två förste byråsekreterare och två förste byråingenjörer, alla i lönegrad A 21, på uppbördssektionen av sju förste byråsekreterare, varav två i lönegrad A 23 och de övriga i lönegrad A 21, samt på revisionssektionen av tre förste revisorer, varav en i lönegrad A 23 och två i lönegrad A 21.

Enligt administrationsnämndens förslag kommer avgiftsbyråns organisation den 1 juli 1963 såtillvida att avvika från den tidigare organisationen, att det maskinella arbetet, som ombesörjes inom databehandlingsdetaljen, beräknas vara överfört till verkets utbetalningsbyrå. Därigenom kan aktuarietjänsten på detaljen indragas. Databehandlingsdetaljen föreslås efter denna omvandling få namnet registerdetaljen.

Utbetalningsbyrån skall enligt administrationsnämndens förslag omhänderha utbetalningsverksamheten och vissa andra uppgifter såsom utställande av räkningar å kommunernas bidrag till folkpensioneringen. Intill dess beslutanderätten i folkpensionsärenden decentraliserats, förordar nämnden, att även arbetet med registrering, förgranskning och arkivering av pensionsansökningar ombesörjes inom denna byrå. Arbetsuppgifter av här nämnd art ankommer nu på pensionsstyrelsens försäkringsbyrå och kansli-byrå.

Byrån föreslås få en chef i lönegrad B 1 och bli indelad i en uträkningssektion med uträkningsdetalj, huvudkortsregister och ändringsdetalj, ledd av en förste aktuarie i lönegrad A 23, en utbetalningssektion med stansningsdetalj, maskindetalj och expedition, underställd en byrådirektör i lönegrad A 24, en sektion för frågor om betalningsmottagare, som förestås av en förste byråsekreterare i lönegrad A 23, biträdd av en förste byråsekreterare i lönegrad A 21, samt en kontrollsektion och en registersektion, med en förste revisor i lönegrad A 21 respektive en förste kanslist som föreståndare.

Med hänsyn till sannolikheten av att en betydande rationalisering kan förväntas äga rum inom byrån redan före den 1 juli 1963 anser sig administrationsnämnden inte ha möjlighet att nu framlägga förslag till organisation av byrån vid sistnämnda tidpunkt. Nämnden påpekar dock att registersektionen, som skall svara för registreringen m. m. av folkpensionsansökningar, bör vara avvecklad till den 1 juli 1963. Å andra sidan beräknar nämnden att byråns maskindetalj successivt kommer att utvecklas.

Matematisk-statistiska byrån skall enligt förslaget ombesörja *dels* det statistikarbete, som kommer att erfordras inom socialförsäkringsverket och som nu utföres inom pensionsstyrelsens försäkringsbyrå och inom riksförsäkringsanstaltens försäkringsmatematiska och statistiska byrå, *dels* handlägga verkets uppgifter av försäkringsmatematisk natur.

Byråns arbetsuppgifter fördelas i förslaget mellan en yrkesskadeförsäkringssektion för verkets egen och för de ömsesidiga socialförsäkringsbolagens yrkesskadestatistik, en teknisk sektion, en sjuk- och pensionsförsäkringssektion för sjukförsäkringsstatistik och pensionsstatistik samt ett kansli.

Byråchefen skall enligt förslaget vara placerad i lönegrad B 3. Som chef för envar av yrkesskadeförsäkringssektionen och tekniska sektionen föreslås en byrådirektör i lönegrad A 24, biträdd på yrkesskadeförsäkringssektionen av två förste aktuarier, den ene i lönegrad A 23 och den andre i lönegrad A 21, och på tekniska sektionen av en förste byråingenjör i lönegrad A 23. Chefen för sjuk- och pensionsförsäkringssektionen anses böra bli placerad i lönegrad A 26 och biträdas av två förste aktuarier, den ene i lönegrad A 23 och den andre i lönegrad A 21. Kansliet underställes byråchefen direkt.

Redan före den 1 juli 1963 väntas antalet lägre befattningshavare komma att öka på denna byrå till följd av pensionsstatistikens utveckling. Denna ökning kan dock, enligt vad nämnden framhåller, komma att i viss mån kompenseras genom en minskning i fråga om yrkesskadestatistiken.

Den frivilliga försäkringsverksamhet, som nu bedrivs inom pensionsstyrelsens försäkringsbyrå och inom riksförsäkringsanstaltens avgiftsbyrå, föreslås av administrationsnämnden bli sammanförd till en *sektion för frivillig försäkring*. Nämnden erinrar om att den framtida utformningen av såväl pensionsstyrelsens frivilliga pensionsförsäkring som den frivilliga yrkesskadeförsäkringen f. n. är oviss. Nämnden utgår dock från att en

ganska betydande frivillig försäkringsverksamhet kommer att vara förlagd till det nya ämbetsverket.

Föreståndaren för denna sektion anser nämnden inte böra placeras i lägre befattning än som byrådirektör i lönegrad A 26. Sektionen har av nämnden indelats i två kontor, det ena för frivillig pensionsförsäkring och det andra för frivillig yrkesskadeförsäkring. Sektionens organisation antages vara densamma den 1 juli 1961 och den 1 juli 1963.

Riksförsäkringsanstaltens båda *skaderegleringsbyråer*, vilka handhar skaderegleringar enligt YFL och därmed sammanhängande lagstiftning, föreslås av administrationsnämnden bli överförda till socialförsäkringsverket i oförändrat skick, vilket innebär att byråcheferna föreslås placerade i lönegrad B 1. Med hänsyn till att yrkesskadeförsäkringen inom en relativt näralliggande framtid torde komma att omgestaltas anser nämnden det inte vara påkallat att nu omorganisera dessa byråer.

Eftersom arbetet inom skaderegleringsbyråerna är av likartad natur som det, vilket skall utföras å besvärsavdelningen, ifrågasätter nämnden huruvida de båda förevarande byråerna bör föras till besvärsavdelningen. Nämnden anser det emellertid betydelsefullt, att ämbetsverkets uppgifter som försäkringsinrättning i möjligaste mån hålles åtskilda från dess funktioner som myndighet och framför allt från dess befattning med besvärsärenden. Då vidare övriga arbetsuppgifter inom verket, som speciellt avser yrkesskadeförsäkringen, av nämnden förlagts till försäkringsavdelningen, anser nämnden övervägande skäl tala för att även de båda skaderegleringsbyråerna knytes till denna avdelning.

Besvärsavdelningen skall enligt administrationsnämndens förslag handhava socialförsäkringsverkets uppgifter såsom första besvärsinstans i förhållande till de allmänna sjukkassorna och de lokala skattemyndigheterna samt dessutom frågor, som angår rehabilitering och ämbetsverkets sjukvårdande verksamhet.

Besvärsavdelningen uppdelas av administrationsnämnden i en allmän byrå och två besvärsbyråer, envar under en byråchef i lönegrad B 1. Så länge pensionsärenden i nu gällande ordning skall prövas inom ämbetsverket utgår förslaget från att denna verksamhet skall fördelas mellan allmänna byrån och första besvärsbyrån. Sistnämnda två byråer skall sålunda t. v. övertaga de arbetsuppgifter, som nu handlägges inom pensionsstyrelsens sjukvårds- och granskningsbyråer.

Vid sidan av denna verksamhet, som väntas vara avvecklad före den 1 juli 1963, avser nämnden att den *allmänna byrån* skall syssla med upplysningsverksamheten rörande försäkringsförmåner m. m., rehabiliterings- och sjukvårdsverksamheten, ärenden angående de sjukvårdsanstalter m. m., som nu sorterar under pensionsstyrelsen, samt försäkringspliktsärenden, som nu handläggs inom riksförsäkringsanstaltens pensionsförsäkringsbyrå. Innan prövningen av pensionsärenden avvecklats skall allmänna byrån en-

ligt förslaget arbeta på fyra avdelningar, nämligen en försäkringspliktssektion med en byrådirektör i lönegrad A 26 och fyra förste byråsekreterare, av vilka två i lönegrad A 23 och de övriga i lönegrad A 21, ett sekretariat under en byrådirektör i lönegrad A 24, samt två arbetsgrupper för prövning av pensionsärenden m. m. med vardera en byrådirektör i lönegrad A 24 och tre förste byråsekreterare i lönegrad A 23. På arbetsgrupperna skall dessutom finnas sammanlagt fem förste byråsekreterare i lönegrad A 21. Till en av arbetsgrupperna anslutes en sjukvårdssektion.

Fr. o. m. den 1 juli 1963, då prövningen av pensionsärenden i nuvarande ordning antages vara avvecklad, föreslår nämnden att byrån skall utgöras av förenämnda sekretariat och försäkringspliktssektion samt en rehabiliteringssektion, vilken skall ledas av en byrådirektör i lönegrad A 24, biträdd av en förste byråsekreterare i lönegrad A 21. På grund av pensionsärendenas avveckling kommer byråns personal enligt administrationsnämndens uppskattning att kunna minskas väsentligt. Nämnden ifrågasätter därför om inte byrån framdeles bör omvandlas till en sektion med en lägre befattningshavare än en byråchef i spetsen. För att underlätta genomförandet av en sådan omorganisation föreslår nämnden, såsom tidigare angivits, att byråchefstjänsten i vart fall tills vidare uppföres på extra ordinarie stat.

Under en övergångstid, som beräknas avslutad den 1 juli 1963, föreslås *första besvärbyrån* vara indelad i två arbetsgrupper för prövning av pensionsärenden, den ena med en efterkontrollsektion och den andra med en granskningssektion för decentraliserade ärenden. Som chef för varje grupp föreslår nämnden en byrådirektör i lönegrad A 24, biträdd i den ena gruppen av fem förste byråsekreterare, varav två i lönegrad A 23 och tre i lönegrad A 21, samt i den andra gruppen av fyra förste byråsekreterare, varav tre i lönegrad A 23 och en i lönegrad A 21.

Andra besvärbyrån, som i övergångsskedet avses få samma arbetsuppgifter som riksförsäkringsanstaltens andra sjukförsäkringsbyrå och som därutöver skall ha att handlägga besvär över beslut av lokal skattemyndighet angående beräkning av pensionsgrundande inkomst enligt TPL, föreslås av administrationsnämnden till en början bli organiserad i huvudsaklig överensstämmelse med sistnämnda byrå. Den blir sålunda indelad i fem besvärsgupper, var och en ledd av en byrådirektör i lönegrad A 24. Byrådirektörerna skall biträddas av sammanlagt tre förste byråsekreterare i lönegrad A 23 och tre förste byråsekreterare i lönegrad A 21. Härtill kommer en avdelning för allmänna ärenden, ledd av en förste byråsekreterare i lönegrad A 23, och en avdelning för gemensam personal, underställd byråchefen direkt.

Intill dess de båda besvärbyråerna omorganiserats, vilket beräknas ske före den 1 juli 1963, föreslår nämnden att nu gällande regler för handläggning av pensionsärenden inom pensionsstyrelsens sjukvårds- och granskningsbyråer skall tillämpas inom den allmänna byrån och första besvär-

byrån under det att riksförsäkringsanstaltens regler om handläggning av besvärssärenden skall tillämpas inom andra besvärshyrån.

Beträffande ordningen för handläggning av besvärssärenden inom socialförsäkringsverket efter berörda omorganisation föreslår administrationsnämnden, att sådana ärenden i första hand skall avgöras av en besvärsgrupp om två befattningshavare. Är dessa befattningshavare tveksamma eller av skilda meningar eller vill de ändra det överklagade beslutet, skall byråchefen inträda i gruppen, varefter ärendet avgöres efter omröstning. Oberoende av hur denna utfaller skall byråchefen kunna bestämma, att ärendet skall hänskjutas till ett avdelningsplenum.

I arbetsordning eller genom beslut av generaldirektören föreslås kunna bestämmas, att vissa slag av ärenden alltid skall avgöras i avdelningsplenum eller verksplenum. I avdelningsplenum skall deltaga avdelningschefen, minst två byråchefer å avdelningen, däribland den föredragande byråchefen, samt eventuellt byråchef på annan avdelning, vars byrå kan beröras av avgörandet. Å avdelningsplenum föreslås ärende skola avgöras efter omröstning, varvid avdelningschefen vid lika röstetal har utslagsröst. Besvärssärenden, som är av större betydelse för verksamheten inom annan avdelning än besvärssavdelningen eller är särskilt betydelsefulla ur principiell synpunkt, skall enligt förslaget avgöras i verksplenum. I sådana fall förutsättes verkschefen och minst två avdelningschefer skola deltaga i avgörandet. Föredragande byråchef skall ha rätt att avgiva särskilt yttrande men däremot icke äga rösträtt.

Läkarexpert, som deltagar i byrå-, avdelnings- eller verksplenum, skall enligt förslaget inte ha rösträtt men väl rätt att avgiva särskilt yttrande.

Med utgångspunkt från nuvarande erfarenheter av besvärshyvens inom pensionsstyrelsen och riksförsäkringsanstalten anser nämnden, att envar av de båda byråerna efter omorganisationen bör förfoga över fyra besvärsgupper. Varje besvärsgupp föreslås skola bestå av en byrådirektör i lönegrad A 24 och en förste byråsekreterare i lönegrad A 23 eller A 21. Sammanlagt skall enligt förslaget besvärsgupperna på vardera byrån förfoga över två förste byråsekreterare i den högre lönegraden och två i den lägre. Därutöver föreslås att vardera byrån tilldelas en förste byråsekreterare i lönegrad A 21, vilken vid förfall för ordinarie befattningshavare å besvärsgupp skall tjänstgöra i dennes ställe. Han skall även biträda med handläggningen av ärenden, som inte tilldelats befattningshavare i besvärsgupp. Nämnden betonar, att besvärshyrå eller gupp inom denna inte bör specialiseras på viss socialförsäkringsgren. Varje gupp skall sålunda kunna handlägga alla slags besvärssärenden inom hela socialförsäkringsområdet. Samtliga i besvärsgupperna ingående befattningshavare liksom avdelningschefen och byråcheferna å besvärssavdelningen föreslås skola ha juridisk utbildning.

I fråga om storleken av det nya ämbetsverkets per-

sonal beräknar administrationsnämnden att sammanslagningen av pensionsstyrelsen och riksförsäkringsanstalten skall medföra en inbesparing av omkring 50 befattningshavare samt att, sedan decentraliseringen av pensionsavgörandena vunnit effekt i fråga om socialförsäkringsverkets arbetsuppgifter, en ytterligare personalbesparing med ungefärligen 150 befattningshavare skall kunna vinnas. Personalminskningen avser till den allt övervägande delen befattningshavare i lönegrad A 19 och lägre samt omfattar av högre tjänstemän omkring 20 befattningshavare i lönegraderna A 21—A 24.

Nämnden framhåller att det verkliga antalet befattningshavare i olika grader under några år framåt kommer att inte obetydligt avvika från det av nämnden beräknade. Man måste nämligen utgå från att vissa nuvarande innehavare av befattningar, som kan visa sig obehövliga enligt den nya organisationen, kommer att kvarstå i tjänst till dess de kan erhålla annan placering eller till dess de avgår ur tjänst.

Administrationsnämnden understryker att vid genomförandet av personalreduktionen största hänsyn bör tagas till befattningshavare med långvarig tjänst i pensionsstyrelsen eller riksförsäkringsanstalten. Genom den utsträckning i tiden, som omorganisationen beräknas få, räknar nämnden med att placeringen av för framtiden inte behövlig personal skall underlättas. Nämnden erinrar om att samtidigt med att personalreduceringen på det centrala planet genomföres, behovet av personal hos sjukkassorna kommer att öka på grund av att kassorna vid motsvarande tidpunkt enligt nämndens förslag skall övertaga handläggningen av pensionsärenden. Den hos sjukkassorna behövliga personalen i högre grader anser nämnden i betydande mån bör kunna erhållas genom att i socialförsäkringsverket övertalig personal anställs. Vad gäller ämbetsverkets lägre personal föreligger, enligt vad nämnden påpekar, normalt en ganska betydande årlig avgång. I den mån denna är otillräcklig — vilket antages bli fallet — föreslår nämnden att övertalig personal i möjlig mån överföres till annan statlig verksamhet. Nämnden anser det dock inte kunna undvikas, att under ett antal år vissa befattningshavare bibehålls i tjänst med placering i högre lönegrad än som motsvarar arbetsuppgifterna. Vid ledigheter för sådana befattningshavare föreslår nämnden att vikarier inte förordnas i högre grader än som skall tillämpas på längre sikt. Nämnden avser med det nu sagda särskilt befattningshavare i befordringsgången för amanuenser. Nämnden har funnit att antalet sådana befattningshavare är särskilt stort inom riksförsäkringsanstalten och det torde, såvitt nämnden kunnat finna, vara motiverat att överföra en stor del av de arbetsuppgifter, som nu handlägges av sådan personal, på kanslister och liknande befattningshavare.

För att omorganisationen inte skall försvåras föreslår administrationsnämnden, att ordinarie tjänster endast inrättas i begränsad omfattning i samband med tillkomsten av socialförsäkringsverket. Vid överflyttning av befattningshavare hos pensionsstyrelsen och riksförsäkringsanstalten till

socialförsäkringsverket föreslår nämnden att, då fråga ej är om uppflyttning till högre tjänst, kungörelseförfarande inte skall tillämpas utan att det generellt bör föreskrivas, att förordnande, konstitutorial eller fullmakt skall avse befattning i samma grad hos socialförsäkringsverket.

Det nybildade ämbetsverkets lokalfråga anser administrationsnämnden provisoriskt kunna lösas så att de lokaler, som för närvarande utnyttjas av pensionsstyrelsen och riksförsäkringsanstalten, får disponeras av socialförsäkringsverket. På längre sikt finner nämnden dock önskvärt, att gemensamma lokaler för verket anskaffas.

Socialförsäkringens högsta prövningsinstans m. m.

Administrationsnämnden berör till en början de nuvarande besvärreglerna i socialförsäkringslagstiftningen, enligt vilka socialförsäkringsmålen i högsta instans avgöres av Kungl. Maj:t i statsrådet såvitt angår folkpensioneringen, sjuk- och moderskapsförsäkringen och förmånssidan inom försäkringen för allmän tilläggspension, av försäkringsrådet i fråga om yrkesskadeförsäkringen samt avgiftssidan och beräkningen av pensionsgrundande inkomst inom försäkringen för allmän tilläggspension ävensom av regeringsrätten beträffande arbetslöshetsförsäkringen. Kungl. Maj:t i statsrådet har fungerat såsom högsta prövningsinstans enligt folkpensionslagstiftningen och sjukförsäkringslagstiftningen sedan FPL:s och SFL:s ikraftträdande 1948 respektive 1955. Nämnden erinrar om att det vid dessa lagars tillkomst förutsattes att instansordningen inte var att anse såsom definitiv liksom att besvärshästämmelserna i den år 1959 antagna TPL och i de med stöd av sistnämnda lag utfärdade författningarna uttryckligen har angivits som provisoriska. Vidare uppmärksammar administrationsnämnden, att riksdagen i samband med att den år 1947 antog de nuvarande besvärshästämmelserna i FPL hemställde (skr. 496) att Kungl. Maj:t ville låta verkställa utredning om inrättandet av en för olika socialförsäkringsgrenar gemensam högsta prövningsinstans samt för riksdagen framlägga det förslag vartill utredningen kunde föranleda.

Under tiden mellan 1947 och 1959 har, framhåller administrationsnämnden, besvärsinstitutet och instansordningen inom socialförsäkringen vid flera tillfällen varit föremål för behandling i olika sammanhang, bl. a. i riksdagen. Senast år 1955 gav riksdagen (skr. 386) Kungl. Maj:t som sin mening till känna vad andra lagutskottet i sitt utlåtande nr 38 anförde. Utskottet hade i utlåtandet framhållit, att tidpunkten syntes vara inne för en utredning på detta område.

Beträffande de anmärkningar som riktats mot de nuvarande besvärshästämmelserna framhåller administrationsnämnden, att det har påtalats att pensions- samt sjuk- och moderskapsförsäkringsärenden inte kan fullföljas till den högsta instansen annat än efter fullföljdsprövning och att

denna prövning ombesörjes av det ämbetsverk, vars beslut skall överklagas, dvs. av pensionsstyrelsen respektive riks försäkringsanstalten. Vidare har understrukits olägenheten av att socialförsäkringen, vars olika grenar berör likartade spörsmål och som i fråga om sjuk- och yrkesskadeförsäkring delvis är samordnad, har splittrats på olika högsta instanser. Erinringar mot att pensions- samt sjuk- och moderskapsförsäkringsärenden oaktat sin rättsliga karaktär inte blir föremål för domstolsmässig prövning i högsta instans har även framförts.

Administrationsnämnden understryker socialförsäkringens till följd av redan beslutade eller planerade reformer alltmer ökade betydelse såväl när det gäller förmånerna som avgifterna. Härav finner nämnden framgå, att det är av stor betydelse att de organ, som skall pröva riktigheten av avgöranden i socialförsäkringsfrågor, är väl rustade för sina uppgifter. Enligt administrationsnämndens mening är prövningen i socialförsäkringsmål av övervägande rättslig natur, varför det framstår som lämpligt att besvärspövningen i pensions- samt sjuk- och moderskapsförsäkringsärenden överföres från Kungl. Maj:t i statsrådet till ett judiciellt organ. För en överflyttning från statsrådet anser administrationsnämnden även tala att, under förutsättning att nämndens förslag i övrigt följes, antalet besvär i dylika ärenden framdeles kommer att uppgå till så stort antal att de skulle innebära en betydande arbetsbelastning för vederbörande statsråd. Administrationsnämnden uttalar sig under åberopande av dessa skäl för att uppgiften att vara högsta instans i mål enligt pensionslagstiftningen och sjukförsäkringslagstiftningen överföres från Kungl. Maj:t i statsrådet till ett annat organ, lämpligen en för socialförsäkringen g e m e n s a m h ö g s t a p r ö v n i n g s i n s t a n s.

Administrationsnämnden diskuterar först huruvida ett befintligt judiciellt organ eller ett nyskapat specialorgan bör vara högsta prövningsinstans i socialförsäkringsmål. Det förra alternativet kan enligt nämndens mening ha sina praktiska fördelar genom att en förefintlig organisation kan utnyttjas i olika avseenden. Denna synpunkt bör dock enligt nämndens uppfattning inte tillmätas någon avgörande betydelse. De organ, som nämnden ansett kunna komma i fråga såsom högsta prövningsinstans för socialförsäkringen, är regeringsrätten, försäkringsrådet och kammarrätten.

Nämnden erinrar om att regeringsrättens befattning med socialförsäkringsärenden för närvarande inskränker sig till att den fungerar såsom högsta besvärinstans i frågor som avser arbetslöshetsförsäkringen men att regeringsrätten före 1948 handlagt folkpensionsärenden och före 1955 sjukkasseärenden. I ett av en särskild utredningsman avgivet betänkande om kompetensfördelningen av administrativa besvärsmål mellan Kungl. Maj:t i statsrådet och regeringsrätten (SOU 1959:4) har vidare föreslagits, att statsrådets befattning med pensions- och sjukförsäkringsärenden skall upp-

höra och att i stället regeringsrätten skall erhålla behörighet att upptaga dessa ärenden till prövning.

Mot regeringsrätten såsom högsta instans för socialförsäkringen talar enligt nämndens mening att det synes föreligga svårigheter för regeringsrätten inte blott att anordna muntligt förfarande utan även att inkalla experter för att deltaga vid ett ärendes handläggning. Enligt nämndens uppfattning kan en högsta socialförsäkringsinstans svårigen avgöra de rent medicinska frågor, som förekommer i ett mycket stort antal ärenden, om inte medicinskt sakkunniga personligen deltar vid ärendenas handläggning. Nämndens huvudargument mot att göra regeringsrätten till högsta socialförsäkringsinstans är dock det förhållandet att regeringsrätten redan nu har en stor arbetsbelastning med ty åtföljande arbetsbalans. Socialförsäkringsärendena, som ofta berör frågor om rätten till förmåner, vilka ligger till grund för försörjningen, måste handläggas snabbt. Kravet på snabbhet skulle få eftersättas, om inte ifrågavarande ärenden bereddes förtursrätt inom regeringsrätten. En sådan förtur för socialförsäkringsmålen skulle å andra sidan komma att verka förryckande på det övriga arbetet inom domstolen, vilket inte heller kan accepteras. Nämnden uttalar sig därför mot att regeringsrätten göres till högsta instans för socialförsäkringen.

Vad härefter angår försäkringsrådet erinrar administrationsnämnden om att man vid dess tillkomst räknade med en utvidgning av rådets åligganden till att avse även andra socialförsäkringsgrenar än olycksfallsförsäkringen. Frågan om en utökning av försäkringsrådets arbetsområde har sedermera vid olika tillfällen prövats utan att någon ändring funnits böra ske. Rådet har under socialförsäkringens alltmer fortsatta utbyggnad förblivit en specialdomstol för enbart yrkesskadeförsäkringen. Med hänsyn till ovissheten om vad den allmänna invalidpensioneringens utbyggnad kan komma att betyda för yrkesskadeförsäkringens del anser sig administrationsnämnden inte kunna göra några säkra prognoser beträffande yrkesskadeförsäkringen. Nämnden räknar emellertid med att en självständig yrkesskadeförsäkring, vilken administreras på annat sätt än socialförsäkringen i övrigt, kommer att finnas åtminstone ett antal år framåt och att försäkringsrådet under denna tid måste fungera såsom besvärsinstans och tillsynsmyndighet i yrkesskadeförsäkringsfrågor. Skulle försäkringsrådet — med eller utan omorganisation — få övertaga besvärsprövningen i övriga socialförsäkringsärenden skulle detta innebära att rådet skulle komma att fungera såsom första och enda besvärsinstans beträffande yrkesskadeförsäkringen samt såsom andra besvärsinstans för huvudparten av övriga socialförsäkringsärenden. För rådets arbete skulle därför yrkesskadeförsäkringsfrågorna komma att få en helt dominerande ställning.

Enligt administrationsnämndens mening bör man, när den sedan många år tillbaka debatterade frågan om en gemensam högsta besvärsinstans inom socialförsäkringen nu står inför sin lösning, inte stanna för ett dylikt oen-

hetligt system. Skillnad i fråga om besvärinstansernas antal synes principiellt inte böra råda de olika socialförsäkringsgrenarna emellan. Då enligt administrationsnämndens förslag försäkringsrådet alltjämt skall fullgöra sina hittillsvarande arbetsuppgifter inom yrkesskadeförsäkringen samt det nuvarande antalet besvärinstanser inom socialförsäkringen i övrigt ej anses böra beskäras, leder detta enligt nämndens mening till att problemet om den gemensamma högsta besvärinstansen bör lösas annorledes än genom en omvandling av försäkringsrådet till en sådan instans.

Tanken att göra kammarrätten till högsta instans för socialförsäkringen avvisas likaledes av administrationsnämnden. Enligt nämndens uppfattning saknar socialförsäkringen samhörighet med den verksamhet som ankommer på kammarrätten. Härtill kommer — såsom kammarrätten i annat sammanhang själv påpekat — att en högsta instans inte lämpligen bör arbeta på så många avdelningar som kammarrätten. Inte heller bör, yttrar nämnden, en högsta instans ha den relativt snabba befordringsgång som förekommer i kammarrätten från antagningen i domstolen och fram till förordnandet att uppehålla domartjänst.

Administrationsnämnden finner med hänsyn till det anförda, att frågan om en högsta besvärinstans för socialförsäkringen kan lösas tillfredsställande endast under förutsättning att ett helt nytt organ tillskapas för ändamålet. Ett sådant organ bör enligt nämnden fungera allenast såsom domstol och inte vid sidan därav såsom tillsynsmyndighet. På grund av det anförda föreslår nämnden, att en ny domstol, benämnd socialförsäkringsdomstolen, fr. o. m. den 1 juli 1961 inrättas såsom högsta instans för socialförsäkringsmål.

Beträffande den nya domstolens kompetensområde yttrar administrationsnämnden, att lagtillämpningsfrågorna inom folk- och tilläggspensioneringarna samt sjuk-, moderskaps- och yrkesskadeförsäkringarna — till sistnämnda försäkring hänföres även militärsättning och liknande ersättningar av statsmedel — i betydande utsträckning är av likartad natur. Sålunda avser besvärärendena inom dessa försäkringar i stor utsträckning bedömning av arbetsförmåga och beräkning av arbets- och andra inkomster. Gränsdragningen mellan självständig företagare och arbetstagare är också ett i berörda ärenden ofta förekommande spörsmål. Nämnden anser det därför naturligt och betydelsefullt att socialförsäkringsdomstolen blir högsta instans för samtliga dessa socialförsäkringsgrenar, vilket när det gäller yrkesskadeförsäkringen alltså innebär att försäkringsrådets beslut i motsats till f. n. kommer att kunna överklagas. Ersättning till tillfälliga smittbärare bestrides av statsmedel men utbetalas av de allmänna sjukkassorna efter grunder, motsvarande dem som gäller enligt SFL. Även frågor om sådan ersättning bör därför enligt administrationsnämnden upptagas av socialförsäkringsdomstolen.

När det gäller tilläggspensioneringen samt sjuk-, moderskaps- och yrkes-

skadeförsäkringarna påpekar administrationsnämnden, att det enligt förordningen den 18 december 1959 angående uppbörd av avgifter enligt TPL, m.m., ankommer på riksförsäkringsanstalten att beräkna arbetsgivares avgifter och bidrag till dessa försäkringar, yrkesskadeförsäkringsavgift dock endast i den mån försäkring meddelats av anstalten. Summan av arbetsgivares avgifter och bidrag, däri inbegripet även byggnadsforskningsavgift, benämnes i förordningen arbetsgivaravgift. Arbetsgivare, som anser att arbetsgivaravgift påförts honom obehörigen eller med oriktigt belopp, äger söka rättelse hos riksförsäkringsanstalten. Klagan över anstaltens beslut föres hos försäkringsrådet, som är högsta instans. Enligt förordningen den 18 december 1959 angående beräkning av pensionsgrundande inkomst enligt TPL skall klagan över beslut av lokal skattemyndighet (i Stockholm överståthållarämbetet) om fastställande av pensionsgrundande inkomst föras hos riksförsäkringsanstalten, varifrån besvär anföres hos försäkringsrådet som sista instans. Besvärshandläggningarna i de båda förordningarna har avsetts som ett provisorium intill dess ställning tagits till besvärshandläggningen inom socialförsäkringen. Nämnden erinrar om att det vid bestämmelsernas tillkomst bl. a. yttrades (prop. 175/1959), att valet vid ett definitivt ställningstagande beträffande högsta instansen i mål om avgiftsdebitering skulle komma att stå mellan att låta dessa mål antingen avgöras av en nyskapad socialförsäkringsdomstol eller prövas i samma ordning som taxeringsmålen.

Administrationsnämnden framhåller, att reglerna om arbetsgivares skyldighet att erlägga arbetsgivaravgift för hos honom anställda arbetstagare korresponderar med föreskrifterna om de anställdas rätt till förmåner från socialförsäkringen, även om full överensstämmelse i alla hänseenden inte föreligger. Det åligger i princip arbetsgivare att erlägga arbetsgivaravgift i förhållande till den lön, som utgår till en hos honom anställd person. Den omständigheten att ett anställningsförhållande föreligger kan för den anställda medföra bl. a. att pensionsgrundande inkomst av anställning inom tilläggspensioneringen skall beräknas för honom och att han skall vara omfattad av den obligatoriska tilläggssjukpenningförsäkringen och den obligatoriska yrkesskadeförsäkringen. Med hänsyn till det intima sambandet mellan arbetsgivaravgifter och förmåner enligt socialförsäkringslagstiftningen finner administrationsnämnden det inte tänkbart att tillämpa en annan instansordning för socialförsäkringens avgiftssida än för dess förmånssida. I båda dessa avseenden bör enligt nämndens förslag socialförsäkringsdomstolen vara högsta instans och några skäl att för avgiftsmålen vidkommande anknyta till taxeringsmålen besvärshandläggningen anser nämnden inte föreligga.

Administrationsnämnden anför vidare, att ett av socialförsäkringsverket meddelat beslut om arbetsgivaravgift som regel kommer att beröra samtliga socialförsäkringsgrenar och att avgifterna kommer att debiteras och uppbäras gemensamt. Nämnden finner det därför naturligt att besvär över verkets beslut om arbetsgivaravgift även såvitt angår däri ingående avgift till

yrkesskadeförsäkringen skall fullföljas direkt till socialförsäkringsdomstolen. Debitering och uppbörd av yrkesskadeförsäkringsavgift vid försäkring i ömsesidigt försäkringsbolag regleras inte av den förenämnda förordningen angående uppbörd av avgifter enligt TPL, m. m., utan allenast av YFL. Nämnden föreslår, att besvär över bolagens beslut i avgiftsfrågor skall prövas i samma ordning som övriga frågor enligt YFL, dvs. i första hand av försäkringsrådet och i sista instans av socialförsäkringsdomstolen.

Utöver de redan behandlade socialförsäkringsgrenarna kunde enligt administrationsnämnden ytterligare en gren tänkas böra ingå i socialförsäkringsdomstolens kompetensområde, nämligen arbetslöshetsförsäkringen. Denna försäkring avviker från övriga socialförsäkringar bl. a. i det avseendet, att den är konstruerad som en frivillig försäkring. Den gällande förordningen om erkända arbetslöshetskassor av den 14 december 1956 saknar besvärshästämmelser. Beslut av kassornas tillsynsmyndighet, arbetsmarknadsstyrelsen, kan dock överklagas i regeringsrätten. Med hänsyn till att arbetslöshetsförsäkringens administration i väsentlig grad avviker från socialförsäkringen i övrigt och till att arbetslöshetsförsäkringsärendena överlag har relativt få beröringspunkter med den allmänna pensioneringen samt sjuk-, moderskaps- och yrkesskadeförsäkringarna kan det enligt nämnden ifrågasättas, om en främst med tanke på dessa försäkringar tillskapad socialförsäkringsdomstol är den lämpligaste högsta instansen för arbetslöshetsförsäkringen. Enligt nämndens mening är det inte av behovet påkallat att nu ändra besvärsförhållandena inom arbetslöshetsförsäkringen. Skulle det emellertid finnas önskvärt, att socialförsäkringsdomstolen blir högsta besvärsinstans även för nämnda försäkring, torde hinder inte möta att utsträcka domstolens kompetensområde härtill.

Administrationsnämnden har vidare övervägt huruvida socialvårdsmålen, framförallt de som nu prövas i högsta instans av regeringsrätten och kamrarrätten, i stället borde hänskjutas till socialförsäkringsdomstolen. Önskemål i den riktningen har framförts av bl. a. barnavårdskommittén i dess betänkande med förslag till följdförfattningar till ny barnavårdslag m. m. (SOU 1957: 49). Administrationsnämnden framhåller, att det stora flertalet av de i regeringsrätten avgjorda socialvårdsmålen avser frågor rörande administrativa frihetsberövanden m. m. enligt lagarna om socialhjälp och nykterhetsvård samt barnavårdslagen. Denna grupp av mål liksom vissa andra i ringa antal förekommande socialvårdsmål av mera speciell natur, som avgöres av regeringsrätten, saknar enligt nämndens mening helt samhörighet med socialförsäkringsmålen. Återstoden av de till regeringsrätten fullföljda socialvårdsmålen angår bidragsförskott och utfyllnadsbidrag. Beträffande dessa mål ansluter sig administrationsnämnden till den av regeringsrättens flesta ledamöter i remissyttrande över betänkandet Fullföljdsbegränsning i skattemål (SOU 1957: 3) framförda tanken att de ifrågasatta socialvårdsmålen borde liksom ärenden angående allmänna barnbidrag i sista instans

avgöras av socialstyrelsen. När det gäller de av kammarrätten prövade socialvårdsmålen påpekar administrationsnämnden, att ett stort antal av dem rör frågor om hjälptagares och omhändertagna barns hemortsrätt, varför dessa mål har en stark anknytning till de av kammarrätten behandlade folkbokföringsmålen. I socialvårdsmål, vari klagan föres över beslut att vägra socialhjälp, verkställas behovsprövning och prövning av existensminimum. Frågan om existensminimum provas av kammarrätten även i beskattningsmål, vari avdrag yrkas för nedsatt skatteförmåga. På grund av det anförda finner administrationsnämnden, att de socialvårdsmål som ankommer på regeringsrätten och kammarrätten äger mindre samhörighet med socialförsäkringsärenden än med de övriga mål, som faller inom dessa domstolars arbetsområden. Nämnden anser därför, att skäl inte föreligger att överflytta socialvårdsmålen från regeringsrätten och kammarrätten till socialförsäkringsdomstolen.

Besvärshäufigkheten hos den föreslagna domstolen är, yttrar administrationsnämnden, som alltid när det gäller en nyskapad domstol svår att förutsäga. Nämnden framhåller, att ovissheten i detta fall accentueras av att lagstiftningen på socialförsäkringsområdet väntas undergå ändringar, som sannolikt kommer att i ej oväsentlig utsträckning påverka antalet besvär till domstolen. Med utgångspunkt från nuvarande erfarenheter gör nämnden dock vissa antaganden rörande besvärshäufigkheten. Antalet besvär per år beräknas sålunda uppgå till, i fråga om folk- och tilläggspensioneringen 500—1 000, i fråga om sjuk- och moderskapsförsäkringen 200—300 och i fråga om yrkesskadeförsäkringen 300—500. Totala antalet besvärsfall antages alltså komma att uppgå till 1 000—1 800 per år. Detta antagande har gjorts med utgångspunkt från att någon fullföljdsbegränsning till domstolen inte skall föreskrivas.

Administrationsnämnden framhåller i fråga om fullföljdsbegränsning att, därest en sådan bibehålles i lagstiftningen om pensionering samt om sjuk- och moderskapsförsäkring, besluten angående prövningstillstånd bör fattas av domstolen själv, om anordningen skall vinna förståelse hos allmänheten. Nämnden anser det emellertid högst tveksamt, om någon arbetsbesparing för domstolen uppkommer, därest besvärshäufigkheten skall underkastas fullföljdsprövning av domstolen innan de kan upptagas av denna. Vidare har det, yttrar nämnden, vid denna form av fullföljdsbegränsning visat sig förenat med stora svårigheter att utforma fullföljdsregler, som ger helt tillfredsställande resultat. Med hänsyn till att antalet besvärshäufigkheten sannolikt inte kommer att bli större än att de kan handläggas på en avdelning, föreslår nämnden att någon fullföljdsbegränsning tills vidare inte skall föreskrivas.

Administrationsnämnden behandlar även spörsmålet om besvärshäufigkhet för andra än enskilda parter och diskuterar i detta sammanhang, huruvida det bör finnas ett allmänt ombud, som i egenskap av representant för

försäkringen kan överklaga avgöranden i dessa ärenden. Nämnden anför som sin åsikt att behovet av ett allmänt ombud för tillvaratagande av det allmännas intresse minskar i den mån de beslutande organen besitter erforderlig sakkunskap. Om vidare besvärsrätt tillerkännes dessa organ, anser nämnden att behovet av allmänna ombud blir än mindre.

Administrationsnämnden framhåller, att den strävat efter att ernå kvalificerade lokala organ för socialförsäkringen genom den föreslagna omorganisationen av de allmänna sjukkassorna. Att dessa skall äga besvärsrätt över socialförsäkringsverkets beslut i sjukförsäkringsärenden finner nämnden vara helt i överensstämmelse med regeln att besvärsrätt skall tillkomma den, vars rättsliga ställning eller intresse påverkas av beslutet. Även verkets avgöranden i pensionsärenden, som handlagts av sjukkassorna, bör enligt nämndens mening kunna överklagas av kassan. Beträffande yrkesskadeförsäkringslagstiftningen föreslår nämnden, att socialförsäkringsverket och övriga yrkesskadeförsäkringsinrättningar skall ha rätt att överklaga försäkringsrådets beslut.

Vad angår de lokala skattemyndigheternas och överståthållarämbetets beslut angående fastställande av pensionsgrundande inkomst enligt TPL erinrar administrationsnämnden om att uppbördsutredningen har att utreda frågan om företrädare för det allmänna i uppbörds mål. Lösningen av sistnämnda fråga kommer enligt nämndens uppfattning att påverka även spörsmålet om företrädare för det allmänna i ärenden rörande pensionsgrundande inkomst.

Under återopande av det anförda anser sig nämnden inte böra lägga fram något förslag om rätt för allmänt ombud att överklaga beslut i socialförsäkringsmål.

När det gäller den nya domstolens sammansättning understryker administrationsnämnden den stora betydelse, som domstolen kommer att få för såväl de försäkrade som för arbetsgivarna och samhället. Domstolens avgöranden kommer sålunda att bli prejudicerande inom en lagstiftning, enligt vilken årligen inte blott flera miljoner ersättningsärenden regleras utan även avgiftsplikt fastställs beträffande större delen av landets befolkning. Inom domstolen bör därför, framhåller nämnden, vara företrädd inte blott allmän juridisk sakkunskap utan även erfarenhet rörande socialförsäkringsverksamhet.

Nämnden diskuterar lämpligheten av att som fallet är i arbetsdomstolen och försäkringsrådet till domstolen knyta ledamöter vilka representerar vissa arbetsmarknadsparter och som har ledamotskapet såsom en bisyssla. Nämnden anser, att några givna partsförhållanden med därav betingade intresse motsättningar inte kommer att föreligga i socialförsäkringsdomstolen om hänsyn tages till dess verksamhet i stort. Pensioneringen och sjukförsäkringen, dvs. de båda mest omfattande socialförsäkringarna, avser i princip hela befolkningen, inte några speciella grupper. De skäl som moti-

verat ledamotskap i arbetsdomstolen och försäkringsrådet för representanter för arbetsmarknadens intresseorganisationer anses därför inte ha motsvarande giltighet beträffande socialförsäkringsdomstolen.

Nämnden påpekar vidare, att socialförsäkringsdomstolen kommer att få vittgående arbetsuppgifter och att domstolsprövningen, som kommer att röra praktiskt taget hela socialförsäkringsområdet, blir av rättslig karaktär med tyngdpunkten förlagd till rent juridisk-tekniska förhållanden. Med hänsyn härtill måste enligt nämndens uppfattning deltidsanställda ledamöters inflytande på domstolens verksamhet bli tämligen illusoriskt. Nämnden föreslår därför, att samtliga ledamöter skall vara heltidsanställda.

I fråga om domstolsledamöternas kompetens föreslår administrationsnämnden, att liksom i regeringsrätten minst två tredjedelar av ledamöterna skall vara lagfarna. Nämnden förordar dessutom, att personsammansättningen i domstolen skall bli sådan att erforderlig insikt och praktisk erfarenhet i frågor, som rör socialförsäkringens olika grenar, kommer att finnas inom domstolen.

Administrationsnämnden framhåller, att domstolen i relativt stor utsträckning kommer att få behov av speciell expertis, främst medicinsk sådan, som ej finnes representerad inom själva domstolen. Nämnden föreslår att sådan expertis tillföres domstolen genom att vederbörande specialister kallas att delta i domstolens överläggningar — dock utan att delta i beslutet — eller genom att skriftliga sakkunnigutlåtanden införskaffas.

Vid bedömningen av domförhetsfrågan ligger det enligt administrationsnämnden närmast till hands att utnyttja någon av de regler i detta avseende, som gäller för de redan befintliga administrativa domstolarna. Nämnden finner den i regeringsformen för regeringsrätten föreskrivna domförhetsregeln vara väl lämpad för socialförsäkringsdomstolen. Enligt nämnda regel kan mål prövas och avgöras av fem ledamöter, så ock av fyra, där tre är om slutet ense.

Enligt administrationsnämndens beräkningar bör fem ledamöter i domstolen kunna avverka upp till 1 500 besvärssärenden om året. Antalet besvärssärenden beräknar nämnden såsom förut angivits till 1 000—1 800 om året. För att domstolen alltid skall vara domför, även om någon av ledamöterna är av sjukdom eller annan orsak förhindrad att delta i arbetet, anser nämnden att det kan övervägas om inte domstolen bör besättas med sex ledamöter. Detta antal ledamöter anser nämnden även motiverat med hänsyn till att domstolen med all sannolikhet kommer att fungera såsom remissmyndighet i betydande omfattning. Fler än sex ledamöter anses å andra sidan inte böra komma i fråga innan erfarenheter vunnits om domstolens arbetsbörda. Nämnden föreslår vidare att, därest vid något tillfälle antalet tjänstgörande ledamöter i domstolen understiger det antal, som erfordras för domförhet, det skall ankomma på Kungl. Maj:t att utse lämplig person att tillfälligt tjänstgöra såsom ledamot.

Vad angår lönesättningen för domstolens ledamöter synes det administrationsnämnden önskvärt att ordföranden i likhet med arbetsdomstolens ordförande åtnjuter samma lön som justitie- och regeringsråd, dvs. för närvarande enligt lönegraden B 7. För de övriga ledamöterna anser nämnden en sådan lönesättning böra eftersträvas, att ledamotsbefattningarna kan utgöra en lockelse för skickliga befattningshavare inom såväl socialförsäkringsförvaltningen som domstolskarriären. Nämnden har för dessa ledamöter stannat för lönegraden B 4. Administrationsnämnden föreslår, att domstolens ordförande benämnes president under det att domstolens övriga ledamöter kallas försäkringsdomare.

I fråga om domstolens verksamhetsformer konstaterar administrationsnämnden, att förfarandet i domstolen med hänsyn till socialförsäkringens konstruktion måste komma att skilja sig från förfarandet inom de allmänna domstolarna. Vissa regler i rättegångsbalken bör dock enligt nämndens mening kunna lända till efterrättelse även för socialförsäkringsdomstolen. Sålunda bör vad i rättegångsbalken är stadgat i 4 kap. om domare, i 9 kap. om straff och vite, i 12 kap. om rättegångsombud, i 16 och 29 kap. om omröstning, i 35, 36, 38, 39 och 40 kap. om bevisning samt i 52 kap. om besvär i tillämpliga delar gälla även för socialförsäkringsdomstolen, där avvikande bestämmelser inte blivit meddelade. Vad angår förfarandet i övrigt anser nämnden det vara till fördel, att domstolen äger relativt fria händer att själv utforma sitt arbetssätt med ledning av de erfarenheter, som domstolen undan för undan förvärvar. Enligt vad nämnden inhämtat kommer för övrigt besvärssakkunniga att inom en nära framtid framlägga förslag till lag om förvaltningsförfarande. Nämnden finner det därför inte erforderligt eller ens lämpligt, att framlägga något förslag till detaljerade föreskrifter rörande proceduren vid domstolen. Vissa spørsmål anser nämnden dock vara av sådan vikt att de bör lagfästas i den lag, som skall reglera verksamheten i socialförsäkringsdomstolen.

Nämnden erinrar om att det grundläggande stadgandet om utredningsansvar i processen vid de allmänna domstolarna finnes i 35 kap. 6 § rättegångsbalken, där det som huvudregel föreskrives, att det ankommer på parterna att sörja för bevisningen. Ett partsförhållande, motsvarande det som föreligger i en process vid de allmänna domstolarna, förekommer i allmänhet inte inom socialförsäkringen. Den erforderliga utredningen i socialförsäkringsärendena kommer att ombesörjas av de allmänna sjukkassorna och övriga lokala organ ävensom av socialförsäkringsverket, när det gäller pensions- samt sjuk- och moderskapsförsäkringsärenden, samt av yrkesskadeförsäkringsinrättningarna och försäkringsrådet, när fråga är om yrkesskadeförsäkringsärenden. Nämnden anser sig kunna utgå från att de ärenden, som överklagas hos socialförsäkringsdomstolen, är så väl utredda att någon ytterligare utredning i allmänhet inte erfordras. Administrationsnämnden finner likväl att ett utredningsansvar, som går utöver det som

föreskrives i det omförmälda stadgandet i rättegångsbalken, bör åläggas socialförsäkringsdomstolen med hänsyn till socialförsäkringsärendenas speciella karaktär och förordar därför, att i lagen om socialförsäkringsdomstol intages föreskrift om att domstolen skall verka för att utredningen i målen blir så fullständig som med hänsyn till deras beskaffenhet erfordras och att domstolen skall äga att självmant föranstalta om utredning.

Förfarandet i socialförsäkringsdomstolen föreslås av nämnden i huvudsak bli skriftligt med hänsyn till att skriftlig utredning i allmänhet torde vara tillfyllest. Vidare skulle en mera allmän övergång till muntligt förfarande medföra starkt ökade kostnader, vilka i den mån de finge bäras av de enskilda parterna kunde verka på sådant sätt, att dessa förhindrades att anföra besvär hos domstolen.

Emellertid anser nämnden, att en muntlig handläggning i vissa fall kan vara av värde och föreslår därför, att ett ärende skall kunna utsättas till muntlig handläggning, därest domstolen finner anledning till antagande att parts eller annans personliga närvaro kan gagna utredningen. För att inte den muntliga processen skall tyngas av andra frågor än dem, som föranlett den muntliga handläggningen, föreslås att domstolen skall kunna begränsa handläggningen till den eller de frågor, beträffande vilka utredningen anses bristfällig. Parterna skall enligt förslaget kallas till muntlig handläggning, men då domstolen inte anses böra få möjlighet att tillerkänna part ersättning för inställelsen föreslås, att påföljd för parts utevaro endast skall vara att ärendet kan komma att avgöras i befintligt skick.

Administrationsnämnden erinrar om att frågan om fördelning av kostnaderna i mål och ärenden, som avgöres av förvaltningsmyndighet, ingår i besvärssakkunnigas utredningsuppdrag, och förklarar att nämnden därför nöjer sig med att föreslå en provisorisk lösning av vissa delfrågor. Sålunda förordar nämnden, att ersättning till sakkunnig, som kallats av försäkringsdomstolen, samt ersättning till vittne, som domstolen självmant inkallat, skall gäldas av allmänna medel. Ersättning till vittne och sakkunnig, som part själv inkallat, skall han själv få svara för, dock att om särskilda skäl föreligger, domstolen dock skall kunna förordna, att ersättning till vittne som nu sagts skall gäldas av allmänna medel. Ersättningar av allmänna medel till vittnen och parter avses, i vart fall övergångsvis, skola belasta det på andra huvudtiteln upptagna anslaget för ersättning till domare, vittnen och parter.

Beredningen och föredragningen av de ärenden, som skall handläggas av socialförsäkringsdomstolen, skall enligt administrationsnämndens förslag ombesörjas av särskilda föredragande, utsedda företrädesvis bland välmeriterade tjänstemän inom socialförsäkringens administration. Nämnden förordar, att föredragandenas tjänstgöringstid i domstolen maximeras till förslagsvis fyra år, då en längre tids frånvaro från det ordinarie arbetet anses kunna medföra, att föredragandena kommer ifrån sin kännedom om under-

instansernas sätt att arbeta. Föredragandena bör enligt förslaget förordnas av Kungl. Maj:t efter hörande av socialförsäkringsdomstolen. Om antalet ärenden i domstolen antages utgöra 1 500 om året kommer enligt nämndens beräkningar att erfordras minst fyra föredragande.

Kostnadsfrågor m. m.

Administrationsnämnden framhåller beträffande konsekvenserna av dess förslag i kostnadshänseende, att inom s j u k k a s s e o r g a n i s a t i o n e n besparing kommer att göras genom att flera av sjukkassornas nuvarande arbetsuppgifter försvinner eller förenklas och genom att personal och lokaler samt maskinella hjälpmedel och annan kontorsutrustning kan utnyttjas bättre. Nämnden finner det inte möjligt att närmare uppskatta besparingen i dessa avseenden men framhåller, att med hänsyn till att sjukkassornas förvaltningsutgifter för närvarande uppgår till omkring 70 milj. kr. en besparingseffekt på endast några få procent innebär en betydande kostnadsminskning i kronor räknat. Bland utgifter, som bortfaller, märkes omkring 850 000 kr. om året för sjukkassornas ombudsmöten samt för styrelser och revisorer i lokalsjukkassorna. De tillkommande kostnaderna för de rådgivande nämnderna hos lokalkontoren anser nämnden i förhållande härtill bli av mindre omfattning.

Vid beräkningen av sjukkassornas kostnader för nytillkommande uppgifter inom den allmänna pensioneringen utgår nämnden från att i hela riket högst 40 p e n s i o n s d e l e g a t i o n e r skall bli behövliga. Årskostnaderna för arvoden till ledamöter och till erforderlig expertis beräknas till 20 000 à 25 000 kr. per delegation eller till sammanlagt omkring en milj. kr. Nämnden utgår vidare från att löneförmånerna till föredragandena i delegationerna genomsnittligt kommer att motsvara lönen i näst högsta löneklassen i lönegrad A 24 och att antalet biträden för de nytillkommande pensionsuppgifterna kommer att uppgå till 70 à 80. I enlighet härmed och med utgångspunkt i 1961 års löneläge uppskattas kostnaderna för berörda föredragande och biträdespersonal till omkring 3 milj. kr. I denna summa är inräknade även kostnader för pensions- och andra sociala förmåner samt vikariatsersättningar. Sjukassornas ökade kostnader för lokaler, expenser o. d. beräknar nämnden till 0,6 milj. kr. för år. Med hänsyn till den ovisshet som ännu råder om den närmare utformningen av de materiella rättsreglerna anser nämnden försiktigheten bjuda att de angivna beloppen å tillhoppa 4,6 milj. kr. uppräknas något och att kassornas merkostnader i anledning av nytillkommande pensionsspörsmål uppskattas till omkring 5 milj. kr. per år.

Administrationsnämnden har på grundval av införskaffade uppgifter från samtliga pensionsnämnder beräknat att den nuvarande p e n s i o n s n ä m n d s o r g a n i s a t i o n e n drager en årlig kostnad av något mer än 6 milj. kr., vilken åvilar kommunerna. Man kan emellertid inte, framhåller

nämnden, räkna med en motsvarande kostnadsminskning, om nämndens förslag genomföres. Den lokala administrationen av de kommunala bostadstilläggen m. m. medför nämligen viss kostnad för kommunen antingen den ombesörjes av pensionsnämnd eller av annat organ. Vilken utformning ifrågavarande lokala pensionsorganisation än kommer att få, torde kommunernas kostnader för densamma bli lägre än kostnaderna för de nuvarande pensionsnämnderna. Genom en avveckling av pensionsstyrelsens ortsombudsorganisation uppkommer en besparing på omkring 0,6 milj. kr. per år för statsverket.

Pensionsstyrelsens och riks försäkringsanstaltens uppgående i ett nytt arbetsverk samt decentraliseringen av pensionsprövningen kommer enligt nämndens uppskattning att på något längre sikt medföra en personalminskning av omkring 200 personer, vilket motsvarar en årlig kostnadsbesparing av mer än 3 milj. kr. för år med inräknande av minskade pensionskostnader. Nämnden betonar, att personalreduktionen endast kan genomföras successivt och att under det första verksamhetsåret förmodligen inga eller allenast obetydliga personalreduktioner kan vidtagas inom centraladministrationen. Vidare framhålls, att det framtida personalbehovet kommer att vara beroende av åtskilliga nu ovissa omständigheter, såsom den materiella lagstiftningens utformning och möjligheterna att utnyttja modern kontorsutrustning.

I fråga om den nyinrättade domstolen räknar administrationsnämnden med att domstolens ledamöter skall utgöras av en president i lönegrad B 7 och fyra försäkringsdomare i lönegrad B 4. Det erforderliga antalet föredragande beräknas till fyra. Dessa förutsättes skola erhålla utöver lön i innehavd befattning ett extra månadsarvode å 300 kr. Lönen i den innehavda befattningen antages utgå enligt löneklass 25. Domstolens kansli anser nämnden böra förestås av en förste kansliskrivare i lönegrad A 12, till vars åligganden bör höra att vara domstolens registrator, att svara för vården av domstolens arkiv och bibliotek samt att ombesörja sådana expeditionella uppgifter, som inte ankommer på föredragande. Hos domstolen bör vidare enligt förslaget finnas en expeditionsvakt i lönegrad A 7 och erforderlig biträdespersonal, till en början två kontorsbiträden i lönegrad A 5.

Avlöningskostnaderna för domstolens befattningshavare beräknar nämnden med utgångspunkt i 1961 års löneläge till omkring 460 000 kr. för år. Lönerna har därvid i förekommande fall beräknats efter näst högsta klassen i vederbörlig lönegrad. Pensionskostnaderna beräknas till 135 000 kr. för år. Årskostnaderna för sakkunniga hos domstolen uppskattas till ca 50 000 kr. Omkostnaderna beräknas till omkring 65 000 kr. för år, varav 40 000 kr. för lokaler, 20 000 kr. för expenser m. m. samt återstoden för sjukvård m. m. De totala årskostnaderna för domstolen uppgår enligt angivna beräkningar till 0,7 milj. kr. för år.

Av administrationsnämndens förslag föranledda engångskostnader för sjukkassorna, socialförsäkringsverket och socialförsäkringsdomstolen såsom för nyanskaffning av inventarier, nytryck av blanketter och omdisponeringar av kontorslokaler beräknas av nämnden komma att uppgå till ett i förhållande till de årliga förvaltningskostnaderna mindre betydande belopp.

Administrationsnämnden erinrar om att i fråga om finansieringen av socialförsäkringens organisation för närvarande gäller att tilläggpensioneringen helt bekostar sin administration samt att av yrkesskadeförsäkringsavgifterna visst belopp tillgodoföres statsverket såsom bidrag till bestridande av omkostnaderna för försäkringsrådets och riksförsäkringsanstaltens verksamhet. Kostnaderna för den centrala administrationen av folkpensioneringen samt sjuk- och moderskapsförsäkringarna bestrides däremot helt med statsmedel under det att den lokala administrationen bestrides med kommunala medel i vad avser folkpensioneringen samt med avgifter och statsbidrag i vad avser sjuk- och moderskapsförsäkringarna. Nämnden framhåller, att därest de olika socialförsäkringsgrenarna sammansmältes till en enda försäkring, måste frågan om en enhetlig ordning för kostnadstäckningen beträffande administrationen bli aktuell. Man bör enligt nämndens mening för berörda delar av socialförsäkringen söka åstadkomma en särskild budget, i vilken samtliga förvaltningskostnader ingår. Dessa budgettekniska spørsmål finner dock nämnden inte kunna lösas förrän socialförsäkringens enhetlighet i materiellt avseende kommit till uttryck i lagstiftningen. Under en övergångstid torde därför kostnaderna få fördelas enligt nuvarande principer.

De kostnader, som förorsakas sjukkassorna genom deras befattning med pensionsärenden, anser nämnden böra ersättas i vad avser folkpensioneringen av statsverket och i vad avser försäkringen för allmän tilläggpension av denna försäkring. En närmare beräkning av hur de olika försäkringsgrenarna påverkar kostnaderna anser nämnden inte möjlig att åstadkomma. Nämnden föreslår därför, att sjukkassornas kostnader för de nytillkommande arbetsuppgifterna med avseende å den allmänna pensioneringen ersättes till lika delar av folk- och tilläggpensioneringarna. Då dessa kostnader som framgår av det föregående uppskattas till omkring 5 milj. kr. skulle alltså ca 2,5 milj. kr. belöpa på folkpensioneringen, d. v. s. statsverket, och lika mycket på tilläggpensioneringen.

Av kostnaderna för den centrala administrationen bestrider tilläggpensioneringen för närvarande vad som kan antagas belöpa å denna försäkring. Riksförsäkringsanstalten har för budgetåret 1960/61 beräknat tilläggpensioneringens andel i anstaltens kostnader för nämnda budgetår till omkring 3,5 milj. kr. Nämnden påpekar, att tilläggpensioneringens andel i kostnaderna för centraladministrationen uppenbarligen kommer att uppgå till

högre belopp än det angivna, sedan utbetalningen av tilläggs pensioner börjat.

Vad angår sättet för bestridande av utgifterna för socialförsäkringsdomstolen erinrar administrationsnämnden om att kostnaderna för den statliga administrationen av yrkesskadeförsäkringen delvis täckes genom de tilläggsavgifter, som enligt YFL uttages för försäkring i riksförsäkringsanstalten och de ömsesidiga bolagen. Eftersom tilläggsavgifterna inte helt täcker kostnaderna för försäkringsrådet och för riksförsäkringsanstaltens handhavande av yrkesskadeförsäkringen, är de uppenbarligen otillräckliga för täckande även av socialförsäkringsdomstolens kostnader i vad dessa belöper på yrkesskadeförsäkringen. Då nämnden inte ansett sig böra upptaga frågan om ändring av de nyssnämnda tilläggsavgifterna, förutsätter nämnden, att yrkesskadeförsäkringens andel i kostnaderna för socialförsäkringsdomstolen tills vidare bestrides med statsmedel. Skulle det befinnas önskvärt att låta yrkesskadeförsäkringen bestrida nämnda kostnader anser nämnden, att ungefärligen en fjärdedel av domstolens kostnader kan hänföras till denna försäkring. Frågan i vad mån tilläggs pensioneringen skall bestrida viss del av kostnaderna för socialförsäkringsdomstolen anser nämnden vara beroende av den lösning motsvarande fråga får för yrkesskadeförsäkringens del. Skall tilläggs pensioneringen bidra till kostnaderna anser nämnden att även dess andel bör utgöra en fjärdedel. Kostnaderna för domstolen i vad de belöper å folkpensioneringen samt sjuk- och moderskapsförsäkringarna finner nämnden böra stanna på statsverket, så länge nuvarande finansieringssystem för dessa försäkringar äger bestånd.

Yttranden

Allmänt

Behovet av en snar reformering av socialförsäkringens administration understrykes i ett stort antal remissyttranden. *Statskontoret* uttalar, att det skulle ha varit önskvärt om resultatet av olika pågående utredningar kunnat avvaktas innan ställning togs till nämndens förslag, som i flera avseenden innebär genomgripande ändringar i en sedan länge tillämplad organisation. *Statskontoret* har emellertid kommit till den uppfattningen, att den starkt ökade omfattningen av socialförsäkringen ställer sådana krav på den lokala och den centrala administrationen, att det torde vara ofrånkomligt att utbygga och effektivisera den nuvarande administrationen på området för att den skall kunna fullgöra sina omfattande och betydelsefulla uppgifter. *Försäkringsinspektionen* finner det vara ställt utom varje tvivel, att det föreligger behov av snabba reformer även om inte alla frågor av materiell och lagteknisk natur inom socialförsäkringen ännu fått sin lösning. *Länsstyrelsen i Värmlands län* anser det självklart, att den utveckling som hittills ägt rum och alltjämt pågår på socialförsäkringens område

med nödvändighet kräver en omfattande omdaning och rationalisering av socialförsäkringens organisation, om denna försäkring skall på ett i allo tillfredsställande sätt kunna motsvara de anspråk, som i synnerhet efter tilläggs pensioneringens fulla ikraftträdande kommer att ställas på densamma. I liknande ordalag uttrycker sig *länsstyrelserna i Södermanlands, Östergötlands, Skaraborgs, Västmanlands och Kopparbergs län*.

Administrationsnämndens förslag om en i princip enhetlig administration av de olika socialförsäkringsgrenarna vinner allmänt gillande i remissyttrandena. *Statens organisationsnämnd* anför sålunda, att nämndens strävan att minska nuvarande splittring såväl lokalt som centralt i fråga om den administrativa apparaten synes riktig. Även *försäkringsinspektionen* anser, att förslaget bygger på riktiga principer. *Länsstyrelsen i Örebro län* finner de framlagda förslagen motiverade på ett synnerligen ingående och övertygande sätt och anser dem väl ägnade att åstadkomma önskad förenkling och effektivisering av de lokala och centrala organens verksamhetsformer samtidigt som allmänheten torde få sitt hjälpbehov snabbare och smidigare tillgodosett. *Svenska landstingsförbundet* och *Svenska landskommunernas förbund* anser förslagen i stort sett väl avvägda och *Svenska stadsförbundet* framhåller, att det särskilt efter genomförandet av den allmänna tilläggs pensioneringen har stått klart att det administrativa handhavandet av de olika socialförsäkringsgrenarna måste samordnas och givas möjligast rationella utformning. Även *Svenska socialvårdsförbundet* uttalar, att den pågående utbyggnaden och omformningen av socialförsäkringsgrenarna nödvändiggör en samordning och rationalisering.

En negativ inställning till administrationsnämndens förslag i fråga om den administrativa samordningen intages endast av *pensionsstyrelsen*, som inte anser sig kunna godtaga nämndens lösningar beträffande vare sig den lokala eller den centrala organisationen.

Några remissorgan finner det beklagligt, att administrationsnämnden inte ansett sig kunna upptaga frågan om en reform av yrkesskadeförsäkringens administration. Sålunda yttrar *länsstyrelserna i Södermanlands, Kalmar och Västmanlands län*, att det hade varit önskvärt att även denna fråga kunnat bringas till sin lösning i detta sammanhang.

Riksförsäkringsanstalten framhåller att frågan om en centralisering av yrkesskadeförsäkringen till ett enda, statligt försäkringsorgan varit aktuell strängt taget ända sedan tillkomsten av 1916 års lag om försäkring för olycksfall i arbete och att redan 1920 och 1924 års riksdagar funnit det obestridligt, att systemet med olycksfallsförsäkringens uppdelning på statlig och enskild verksamhet visat sig medföra ej oväsentliga olägenheter i åtskilliga avseenden. Anstalten erinrar vidare om centraliseringsfrågans behandling vid 1954 års riksdag och anser att ytterligare erfarenheter av vikt rörande verkningarna av samordningen mellan sjuk- och yrkesskadeförsäk-

ringarna inte står att vinna. De skäl, som redan för fyrtio år sedan anfördes för en centralisering, har under den gångna tiden endast vuxit i styrka. Främst genom tillkomsten under senare år av den allmänna sjukförsäkringen och av försäkringen för allmän tilläggs pension har socialförsäkrings-systemet erhållit en struktur, som på ett helt annat sätt än tidigare påkallar en gemensam central ledning av dess skilda delar. De ändringar, som överväges i fråga om yrkesskadeförsäkringens materiella innehåll, kan enligt anstaltens mening inte väntas minska men väl än mer öka angelägenheten av att en samordning även i organisatoriskt hänseende kommer till stånd. Anstalten kan för sin del icke finna annat, än att varje skäl saknas för ett fortsatt uppskov med statsmakternas beslut i saken. De i betänkandet berörda administrativa besparingarna vid en centralisering av yrkesskadeförsäkringen till en enda försäkringsinrättning finner anstalten konkret kunna uttryckas så, att den statliga inrättningen skulle kunna övertaga bolagens nuvarande verksamhet med en personalförstärkning, som icke uppgår till hälften av bolagens sammanlagda personalstyrka. Bolagen bör givetvis, framhåller anstalten, beredas skälig tid för avveckling av sin verksamhet. Anstalten föreslår, att det beslut om yrkesskadeförsäkringens centralisering till ett statligt organ, som bör fattas av 1961 års riksdag, får innebörden av ett principbeslut och att avvecklingstiden fastställs till cirka fem år.

Försäkringsinspektionen understryker angelägenheten av att frågan om yrkesskadeförsäkringens administrativa handhavande utan dröjsmål erhåller sin lösning så snart yrkesskadeförsäkringens framtida omfattning och beskaffenhet blivit avgjord. *Svenska sjukkasseförbundet* vill starkt framhålla önskvärdheten av att de allmänna försäkringarna ges sådant materiellt innehåll, att någon särskild yrkesskadeförsäkring inte blir erforderlig. Härigenom skulle, anför förbundet, möjlighet till en ytterligare förenklad administration erhållas. *Försäkringsfunktionärernas förbund* uttalar, att yrkesskadeförsäkringens inordnande i sjukkasseverksamheten är en utveckling, som helt sammanfaller med den önskade rationaliseringen av verksamheten, men anser i likhet med administrationsnämnden att frågan om yrkesskadeförsäkringens organisation inte bör lösas nu.

En avvisande hållning till tanken på en centralisering av yrkesskadeförsäkringens administration intar *Socialförsäkringsbolagens förening*. De inom yrkesskadeförsäkringen förekommande betydande avgiftsvariationerna medför enligt föreningens mening den fördelen, att kostnaderna för yrkesskadorna kan på ett rättvist sätt fördelas mellan de verksamheter, där skadorna inträffar. Existensen av flera försäkringsinrättningar har inneburit en mycket sund konkurrens. En arbetsgivare, som inte är nöjd med det sätt på vilket arbetet hos en försäkringsinrättning skötes, har möjlighet att flytta sin försäkring till en annan försäkringsinrättning, vilket haft till följd att försäkringsinrättningarna fått bemöda sig om en god skötsel av sina försäkringsuppgifter. Föreningen finner starka skäl tala för att arbets-

givarna även i fortsättningen skall äga frihet att välja yrkesskadeförsäkringsorgan. Det ter sig dock inte främmande för föreningen, att en viss koncentration av bolagens verksamhet till färre enheter kommer till stånd. För bolagens ställningstagande till en dylik fråga finner föreningen önskvärt, att bolagen på något längre sikt kan bedöma förutsättningarna för sitt arbete. Även *Kooperativa förbundet* framhåller konkurrensens betydelse och påpekar, att ännu svävande samordnings- och inkomstprövningsfrågor även efter den 1955 genomförda samordningen mellan sjuk- och yrkesskadeförsäkringarna medfört en betydande skaderegleringsvolym. Denna kan dock beräknas bli gradvis reducerad i den takt dessa frågor löses genom yrkesskadeförmånernas ersättande med lika eller bättre förmåner inom ramen för andra socialförsäkringsgrenar. Det är därför enligt förbundets mening motiverat att avvakta resultatet av pågående utredningsarbete inom 1958 års socialförsäkringskommitté innan frågan om yrkesskadeförsäkringens framtida organisation upptages till behandling.

Den lokala organisationen

I fråga om sjukförsäkringens lokala organisation har administrationsnämndens grundläggande uppfattning att de allmänna sjukkassorna bör bli organ inte blott för sjuk- och moderskapsförsäkringarna utan även för den allmänna pensioneringen nästan undantagslöst vunnit remissorganens gillande.

Administrationsnämndens uttalande att någon åtgärd för de allmänna sjukkassornas förstatligande inte nu bör vidtagas föranleder instämmande från *riksförsäkringsanstalten*, som med ledning av erfarenheterna från den allmänna sjukförsäkringen vill vitsorda, att den handlingsfrihet för kassorna, som den nuvarande organisationsformen medför, i stort sett är till fördel för verksamheten. Anstalten framhåller dock lämpligheten av att ett smidigt system erhålles för omflyttning av personal mellan centralmyndigheten och sjukkassorna och föreslår att i sådant syfte vissa specialregler meddelas i statliga löne- och pensionsbestämmelser och att centralmyndigheten sedan bör tillse, att motsvarande bestämmelser införes inom sjukkasseväsendet. Även *socialstyrelsen* anser, att ett förstatligande ej bör ske nu. Styrelsen tillägger, att denna fråga även sammanhänger med utformningen av skattesystemet och erinrar om att de sakkunniga för en allmän översyn av beskattningssystemet fått till uppgift att överväga på vad sätt ett ökat uttag av indirekta skatter bör ske i samband med motsvarande reduktion av direkta skatter och obligatoriska försäkringsavgifter. Skulle en omdaning av sättet för socialförsäkringens finansiering komma att genomföras, kan därigenom frågan om sjukkassornas rättsliga ställning åter aktualiseras. De modifikationer i administrationen, som kan föranledas av kassornas förstatligande, bör enligt socialstyrelsens mening utan större svårigheter kunna göras inom ramen för det av administrations-

nämnden föreslagna systemet. *Landsorganisationen* framhåller, att önskemålet om en bättre risk- och avgiftsutjämning i och för sig synes motivera att låta en central myndighet vara försäkringsgivare för hela riket men ansluter sig till nämndens slutsats, att en sådan försäkringsform inte nu bör genomföras. Till administrationsnämndens åsikt ansluter sig likaså *riksräkenskapsverket* samt *länsstyrelserna i Kopparbergs och Jämtlands län*. I yttrandet från *Svenska sjukasseförbundet* konstateras med tillfredsställelse, att nämnden avvisat tanken på förstatligande, och framhålles, att kassornas handlingsfrihet i nuvarande organisationsform varit till stort gagn för verksamheten.

I flera yttranden förordas att en utredning rörande sjukkassornas ställning kommer till stånd inom en nära framtid. *Statskontoret* framhåller sålunda att det rent principiellt torde vara riktigast, att organ med de uppgifter, som avses skola tillkomma sjukkassorna, är helt statliga. I administrativt hänseende bör ett förstatligande av kassorna medföra väsentliga fördelar. För ett slutligt ställningstagande torde emellertid krävas en utredning om de olika frågor, som ett förstatligande aktualiserar. *Svenska stadsförbundet* framhåller att de allmänna sjukkassorna genom de föreslagna åtgärderna kommer att anförtros avgöranden av vittgående betydelse för det allmänna och de enskilda medborgarna och att det med hänsyn därtill är mindre tillfredsställande att kassornas rättsliga ställning är något oklar. De skäl administrationsnämnden anfört för att ej nu upptaga frågan om kassornas förstatligande finner förbundet värda allt beaktande men anser att frågan om deras framtida, mera definitiva organisatoriska ställning ej bör uppskjutas alltför länge. *TCO* anser att den föreslagna ordningen bör ses som ett provisorium. Organisationen finner starka skäl tala för att den lokala förvaltningen av lagfästa socialförsäkringar bör ha statlig karaktär och fäster särskilt avseende vid att en smidig förvaltning förutsätter möjlighet till viss cirkulation mellan lokala organ och centralförvaltning, vilket torde förutsätta att förvaltningen i sin helhet är statlig. Även *SACO* och *Statstjänstemännens riksförbund* förordar en snar omprövning av kassornas ställning. *Försäkringsfunktionärernas förbund* framhåller, att sjukkassornas rättsliga ställning är av stor betydelse för de sjukkasseanställda och deras förhandlingsrätt. Förbundet påpekar, att frågan om de anställdas ämbetsansvar, som är avgörande för deras rätt att sluta kollektivavtal, m. m., är oklar. Förbundet föreslår att sjukkassetjänstemännens rättsliga ställning klart fixeras genom att man fastställer, att 1936 års lag om förenings- och förhandlingsrätt skall äga tillämpning för samtliga anställda, som ej förordnas av tillsynsmyndigheten. Förbundets förslag får stöd av *Landsorganisationen*.

Till förmån för ett förstatligande av sjukkassorna uttalar sig *pensionsstyrelsen*, som anser att administrationsnämnden anfört vägande skäl därför och att de skäl, som åberopats mot förstatligandet, inte är bärande och

i varje fall inte bort hindra nämnden att förordna ett förstatligande så snart som möjligt. Därest de föreslagna pensionsdelegationerna på av nämnden förordnat sätt skall anknytas till sjukkassorna finner pensionsstyrelsen ett förstatligande av kassorna oundvikligt. Ett förstatligande av sjukkassorna innan handhavandet av pensionsförsäkringen anförtros åt dem förordas av *besvärssakkunniga*, som anser att den av administrationsnämnden föreslagna organisationsformen i stort sett skulle kunna tillämpas även vid ett förstatligande. Skillnaden mellan en förstatligad socialförsäkringsförvaltning och det av nämnden föreslagna systemet ligger sålunda, uttalar *besvärssakkunniga*, inte på det organisatoriska planet utan det är andra omständigheter som är avgörande. Enligt *besvärssakkunnigas* mening måste man kräva att ärenden på ett så viktigt förvaltningsområde som socialförsäkringen även i första instans handlägges under ämbetsansvar och att de allmänna rättssäkerhetsgarantier, som gäller förfarandet i överinstanserna, också vinner tillämpning å handläggningen i första instans. När det gäller en förvaltningsgrens funktionsduglighet är det nämligen, yttrar de *sakkunniga*, i främsta rummet bottenorganisationen som fäller utslaget, särskilt då det gäller ett förfarande med massärenden. *Besvärssakkunniga* erinrar om att sjukkassorna ursprungligen bildats som privaträttsliga sammanslutningar och fortsätter:

Genom att de bibehöllos vid den allmänna sjukförsäkringens genomförande erhöles en smidig övergång från enskild till offentlig förvaltning. Övergångsskedet är emellertid nu förbi, och tillkomsten av nya offentligrättsliga uppgifter skapar ett nytt vid tidpunkten för den allmänna sjukförsäkringsreformen icke förutsett läge. Härvid är att beakta, att något behov av sjukkassor av den historiskt betingade typen icke längre kan anses vara för handen. Det skulle då enligt de *sakkunnigas* mening framstå som än märkligare, om den statliga socialförvaltningens mest betydelsefulla grenar skulle klädas i privaträttslig dräkt utan annan egentlig anledning än den att sjukförsäkringen i ett tidigare skede bedrivits av särskilda sjukkassor av privaträttsligt ursprung. Administrationsnämnden synes själv icke ha varit främmande för tanken, att steget till öppet förstatligande förr eller senare måste tagas. Emellertid vore det uppenbarligen dålig arbetskonomi att icke redan nu taga detta steg, när ändå en genomgripande omgestaltning av sjukkassorna måste komma till stånd.

Den ståndpunkt, som administrationsnämnden intar i frågan, huruvida den framtida sjukkasseorganisationen bör grundas på *e n k a s s e s y s t e m e t* eller *d u b b e l k a s s e s y s t e m e t*, och som innebär förslag om övergång till enkasssystem, hälsas allmänt med stor tillfredsställelse av remissorganen och kritiserar inte i något yttrande. *Riksförsäkringsanstalten* finner uppenbart att stora fördelar, främst av administrativ natur, är förenade med enkasssystemet och anser sig därför utan tvekan böra tillstyrka den föreslagna omläggningen. Anstalten betonar härvid, att lokal-sjukkassorna fullgjort sina uppgifter på ett förtjänstfullt sätt och att det huvudsakliga skälet för dessa kassors avveckling är att sjukkasseverksam-

heten är av sådan art och omfattning, att lokalsjukkassorna utgör alltför små enheter. *Pensionsstyrelsen* erinrar om att styrelsen redan tidigare i egenskap av tillsynsmyndighet för de erkända sjukkassorna framhållit, att dubbelkassessystemet måste anses tungrott, och finner att utvecklingen sedermera understrukit vikten av ifrågavarande reform. *Statens organisationsnämnd* uttalar, att ett genomförande av förslaget torde komma att innebära en betydande redovisningsteknisk och administrativ rationalisering. *Medicinalstyrelsen* finner en övergång till enkassessystem direkt påkallad och *besvärssakkunniga* anser, att sjukkassorna med nuvarande organisation inte äger förutsättningar att bemästra de uppgifter, som avses komma att påläggas dem, varför en centralisering till större enheter är nödvändig. *Svenska stadsförbundet* anser att förslaget endast torde medföra konsekvenser av klart positiv art och *Svenska landskommunernas förbund* finner den föreslagna ombildningen av sjukkassorna vara ur organisatorisk synpunkt ofrånkomlig oavsett behovet av en reform av socialförsäkringens administration. *Svenska sjukkasseförbundet* framhåller att ett enkassessystem är den ur bl. a. juridiska och administrativa synpunkter mest rationella formen för sjukförsäkringens handhavande och att ett sådant system måste byggas upp med centralsjukkassorna som grund. Förbundet understryker administrationsnämndens uttalande att de försäkrades intresse i främsta rummet bör beaktas och att omorganisationen sålunda inte får leda till försämrad service. Även *Landsorganisationen* och *Försäkringsfunktionärernas förbund* tillfogar i samband med tillstyrkan av förslaget, att det är angeläget att vid övergången till det nya systemet bevara de fördelar i servicehänseende, som den nuvarande organisationen erbjuder. *Svenska landstingsförbundet* framhåller, att lokalsjukkassornas omvandling till lokalkontor för centralsjukkassorna onekligen innebär ett försvagande av sjukkasseväsandets karaktär av folkrörelse, vilket ur vissa synpunkter kan beklagas, men att det å andra sidan måste konstateras, att förslaget innebär en rationalisering, som ej gärna kan uppskjutas längre.

Länsstyrelsen i Jönköpings län finner det angeläget att så stort utrymme som möjligt lämnas för lekmannainflytandet i den lokala organisationen. Samma synpunkt anföres av *länsstyrelsen i Kalmar län*, som dock tillägger att man inte kan bortse från att kassornas uppgifter numera är övervägande statliga och blir så i högre grad, om administrationsnämndens förslag genomföres, varför det är ofrånkomligt med ett starkt statligt medinflytande. Nämndens förslag rörande lokalorganisationen synes länsstyrelsen innebära en godtagbar lösning av den berörda intressekonflikten.

Riksförsäkringsanstalten och *Svenska sjukkasseförbundet* delar administrationsnämndens uppfattning att den ökning av möjligheterna att träffa schematiserade ekonomiska uppgörelser mellan sjukkassor och andra organ, som kan vinnas vid ett enkassessystem, bör tillvaratagas och föreslår att dessa frågor göres till föremål för särskild utredning.

Förslaget rörande lokalsjukkassornas ombildning till lokalkontor har ej föranlett någon erinran. *Riksförsäkringsanstalten* delar administrationsnämndens uppfattning att lokalkontor måste finnas och att varje lokalkontor bör ha ett bestämt verksamhetsområde. Ett sådant område bör enligt anstaltens mening även kunna omfatta del av kommun. *Svenska sjuk-kasseförbundet* anför samma synpunkter. *Några länsstyrelser* framhåller angelägenheten av att ett tillräckligt antal lokalkontor inrättas för allmänhetens betjäning.

Den av administrationsnämnden berörda frågan, huruvida medlemsregistret skall föras centralt hos länskassorna eller lokalt hos lokalkontoren har enligt vad *riksförsäkringsanstalten* upplyser varit föremål för överväganden inom anstalten i samråd med representanter för sjukkassorna. Vad därvid framkommit ger anstalten anledning uttala, att en avveckling av lokalsjukkassorna icke bör få en centralisering av medlemsregistren till följd. *Svenska sjukkasseförbundet* finner det uppenbart att, om de försäkrades behov av service och snabbhet i ärendenas handläggning skall tillgodoses, medlemsregistren som hittills bör föras vid lokalkontoren.

Förslaget om att knyta en rådgivande nämnd till lokalkontoren tillstyrkes av många remissorgan. *Länsstyrelsen i Jämtlands län* anser, att en rådgivande nämnd med sin lokala kännedom och lokala anknytning har en viktig uppgift att fylla, och *länsstyrelsen i Västerbottens län* framhåller, att genom sådan nämnd kan det kommunala och lokala inflytandet även i fortsättningen tillgodoses. *Landsorganisationen* finner förslaget väl motiverat och betonar angelägenheten av att dessa nämnder blir aktivt arbetande organ även utåt på så sätt att de bl. a. bör taga initiativ till information om socialförsäkringarnas funktion. Enligt *Svenska stadsförbundets* mening bör vid utseendet av nämnderna tillses, att den socialvårdande sakkunskapen inom kommunerna blir företrädd. Till de remissorgan, som tillstyrker förslaget om rådgivande nämnder hör också *riksförsäkringsanstalten*, *socialstyrelsen*, *Svenska landskommunernas förbund* och *Svenska sjukkasseförbundet*.

Ett par remissorgan förordar, att de rådgivande nämnderna närmare anknytes till den kommunala förvaltningen. *TCO* anser att nämnderna bör utses på sådant sätt att största möjliga förankring hos allmänheten erhålles och finner det därför naturligt att kommunalnämnden eller socialnämnden på orten fungerar såsom rådgivande nämnd. *Försäkringsfunktionärernas förbund* föreslår, att socialnämnderna får till uppgift att bland sina ledamöter utse den rådgivande nämnden, varigenom garanti skulle skapas för att nämndsledamöterna äger förutsättningar för sitt arbete. *Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län* åberopar administrationsnämndens uttalande att pensionsnämnderna bör kunna behållas för handläggning av inkomstprövade pensionsförmåner och anser, att pensionsnämnderna även bör kunna fungera som rådgivande nämnder till sjukkassornas lokalkontor.

Emellertid uttalas också i flera fall tvekan om behovet av rådgivande nämnder eller av styrkes inrättandet av sådana nämnder. *Pensionsstyrelsen* finner det sannolikt att nämnderna inom några år blir utan större praktisk betydelse. I liknande ordalag uttalar sig *Svenska socialvårdsförbundet*. *Medicinalstyrelsen* finner det tveksamt om bärande skäl för nämndernas inrättande föreligger, och *Sveriges läkarförbund* tror inte att dessa nämnder blir i stånd att uppbära de gamla lekmannatraditionerna inom sjukförsäkringen. *Länsstyrelsen i Stockholms län* anser förslaget innebära en överorganisation med hänsyn till de begränsade uppgifter, som tillagts de rådgivande nämnderna. De lokala intressena bör enligt länsstyrelsens mening lika väl kunna bevakas genom direkta förslag från kommunerna till länssjukkassan, och länsstyrelsen anser det vidare kunna förutsättas, att föreståndarna för de lokala kontoren har sådan kontakt med de kommunala myndigheterna att man under hand kan diskutera åtgärder, som kan vara ägnade att befrämja verksamheten inom området. Liknande synpunkter framföres av *statskontoret* samt av *länsstyrelserna i Gotlands och Hallands län*.

Förslaget om slopande av sjukkassas ombudsmöte betraktas av remissorganen i regel som ett led i den föreslagna rationaliseringen av sjukförsäkringsorganisationen och tillstyrkes eller lämnas utan erinran i det övervägande flertalet yttranden. *Försäkringsinspektionen* uttalar, att dessa ombudsmöten säkerligen inneburit en viss demokratisk kontroll men att administrationsnämnden otvivelaktigt har rätt i att det i längden knapast föreligger förutsättningar att i denna form hålla ett sådant inflytande levande.

Några remissorgan uttalar sig för ombudsmötenas bibehållande under åberopande dels av att administrationsnämndens förslag om att vissa styrelseledamöter och revisorer skall utses av landsting eller stadsfullmäktige inte är tillfredsställande, dels att ett visst lekmannainflytande över förvaltningen bör bevaras. Enligt *riksförsäkringsanstalten* är den nuvarande ordningen med val genom ombud klart att föredraga framför den föreslagna ordningen, eftersom utsikterna för att personer med särskilt intresse för kassornas verksamhet väljes torde vara större om valet förrättas av ombud. Val av vissa styrelseledamöter och revisorer bör enligt anstaltens mening vara ombudsmötes enda uppgift. Beviljandet av ansvarsfrihet anser anstalten böra ersättas med den av nämnden föreslagna föreskriften om förbud mot anställande av talan mot styrelseledamot efter det viss tid förflutit från utgången av det kalenderår, då det förfarande å vilket talan grundas ägt rum. Tiden bör dock enligt anstaltens mening kunna sättas till tre i stället för av nämnden föreslagna två år. Övriga på ombudsmöte nu ankommande uppgifter finner anstalten böra handläggas i enlighet med nämndens förslag. Anstalten föreslår, att ombuden utses bland ledamöterna i de rådgivande nämnderna och att ombuden då de sammanträder för val erhåller

aktuell information rörande kassans verksamhet och tillfälle att till diskussion upptaga frågor som rör verksamheten. Om ombudsmötena utnyttjas på angivet sätt, torde de enligt anstaltens mening komma att fylla en betydelsefull uppgift vid sidan av funktionen som valorgan. *Länsstyrelsen i Kopparbergs län* uttalar, att de möjligheter till inflytande över verksamheten, som nu beredes genom ombudsmötena, innebär vissa värden inte minst av ideell natur för de sjukförsäkrade. Ett sätt att låta de försäkrade känna medinflytande i den nya organisationen finner länsstyrelsen vara att låta vissa styrelseledamöter utses av ombud ur de rådgivande nämnderna. Därigenom minskar också enligt länsstyrelsens mening de eventuella intressekonflikter, som må kunna uppstå mellan landsting som huvudman för sjukvården och sjukkassan som betalande part för denna vård. *Länsstyrelsen i Jämtlands län* framhåller att de lekmannamässiga och lokala synpunkterna inte bör underskattas och förordar att ombudsmötena bibehållas med i huvudsak samma uppgifter som nu. *Svenska sjukkasseförbundet* anser att den föreslagna omorganisationen i och för sig inte utgör något skäl att fränhända sjukkassorna förtroendevalda representanter. Förbundet anser, att det inte är lämpligt eller ändamålsenligt att inskränka möjligheterna för personer, som blivit väl förtrogna med sjukkaserverksamheten, att fortsätta sitt för sjukförsäkringen gagnande arbete. Ombudsmöte bör därför finnas och utse majoriteten av styrelseledamöter och revisorer. Även frågan om godkännande av förvaltningen bör underställas ombudsmöte, enär valet av styrelseledamöter är direkt avhängigt av frågan huruvida styrelsen på rätt sätt skött kassans förvaltningsmässiga angelägenheter. Vidare bör ombudsmöte fastställa förvaltningsstat, besluta i frågor rörande kassans stadgar och förrätta vissa övriga val, som kan förekomma inom verksamheten. Ombudsmöte bör enligt förbundets mening utses av respektive fullmäktigeförsamlingar, därvid ombuden i länskassorna utväljes bland ledamöterna i de rådgivande nämnderna. *Landsorganisationen* föreslår, att ombudsmötena behållas med samma funktioner som i den nuvarande organisationen. Därmed skulle, framhåller landsorganisationen, sjukkassorna framför allt få en självständig ställning i förhållande till sjukvårdens huvudmän, vilka har ekonomiska intressen att bevaka gentemot sjukkassorna. Ombudsmötena skulle kunna bestå av ledamöterna i de rådgivande nämnderna. I stad utanför landsting bör ombudsmöte som hittills utses av stadsfullmäktige. *Försäkringsfunktionärernas förbund* uttalar sig i samma riktning.

Administrationsnämndens förslag i fråga om sjukkasseytrelsesammansättning godtages i allmänhet i remissyttrandena. Genom att landsting resp. stadsfullmäktige utser styrelsemajoriteten stärkes sambandet inom sjukvårdsområdena mellan sjukvården och sjukförsäkringen, framhåller *försäkringsinspektionen*, som anser en sådan anordning representera ett steg i rätt riktning. Det kan enligt inspektionens mening ifrågasättas, om inte de sålunda utsedda styrelseledamöterna bör vara redo-

visningsskyldiga för sina uppdrag inför sina valkorporationer genom en särskild rapport angående sjukförsäkringsverksamhetens bedrivande inom området. *Svenska landskommunernas förbund* delar nämndens uppfattning att landstingen bör utse flertalet av styrelseledamöterna och uttalar, att de intressebetsättningar, som kan tänkas uppkomma mellan landsting och sjukförsäkring, inte torde ligga på det planet, att det kan betraktas som olämpligt att landstinget utser ledamöter i styrelsen. Snarare understrykes genom en sådan ordning, framhåller förbundet, sambandet mellan sjukvården och sjukförsäkringen. *Svenska landstingsförbundet* framhåller, att det efter ett avskaffande av ombudsmötena blir sjukförsäkringsstyrelserna och främst de landstingsvalda ledamöterna som får svara för verksamhetens lokala anknytning och anpassning. Det ligger under sådana förhållanden vikt uppå, att dessa styrelser tillförsäkras en relativt självständig ställning. Endast härigenom kan, anför förbundet, förväntas en rationell ledning av verksamheten och ett verkligt intresse för uppgiften hos styrelsemedlemmarna. Det bör enligt förbundets mening vara landstingen angeläget att vid val av ledamöter så långt möjligt tillvarata den stora fond av erfarenhet och kunskaper, som finnes inom sjukförsäkringsverksamhetens led.

Avvikande mening beträffande styrelsesammansättningen uttalar främst de remissorgan, som förordat ombudsmötes bibehållande. Av de fyra styrelseledamöter, som enligt förslaget skall väljas utöver de av centralmyndigheten, medicinalstyrelsen och länsstyrelsen utsedda, bör enligt *riksförsäkringsanstalten*, *länsstyrelsen i Kopparbergs län* och *Försäkringsfunktionärernas förbund* landstinget resp. stadsfullmäktige utse en och ombudsmötet tre. *Länsstyrelsen i Jämtlands län* föreslår, att två utses av landstinget och två av ombudsmötet. *Svenska sjukförsäkringsförbundet* förordar, att ombudsmötet utser alla fyra samt att landstinget i stället för länsstyrelsen utser en ledamot. *Landsorganisationen* anser att ombudsmötet liksom nu bör utse styrelsemajoriteten.

Svenska socialvårdsförbundet föreslår, att i styrelsen skall ingå en ledamot med praktisk erfarenhet och insikt i den allmänna socialvården. *TCO* förordar, att styrelsen får sådan sammansättning att samhällets intressegrupper blir representerade, och vill såsom förebild i detta hänseende peka på länsarbetsnämnderna, vilka liksom sjukförsäkringsverksamheterna har nära anknytning till arbetsmarknaden och förvärvslivet i övrigt.

Länsstyrelsen i Gotlands län anser, att ordförandeskapet i sjukförsäkringsstyrelsen och i den av administrationsnämnden föreslagna pensionsdelegationen bör förenas hos samma person, och förordar med hänsyn härtill, att styrelseordföranden förordnas av Kungl. Maj:t. Vid ett sådant alternativ bör den ledamot utgå, som enligt förslaget skall tillsättas av länsstyrelsen.

Förslaget beträffande de s. k. m e r p r e s t a t i o n e r n a, innebärande att den obligatoriska sjukvårdsförsäkringen enligt Konungens bestämmande skall kunna utvidgas att omfatta ersättning för sådana sjukvårdande åt-

gärder, som avses i 18 § SFL, har inte mött någon gensaga. *Riksförsäkringsanstalten* framhåller dock att, om ifrågavarande förmåner liksom hittills inte skall omfatta ersättning för den sjukreskostnader, skäl föreligger att utgiva statsbidrag till kostnaderna. Då vid enkassessystem samma avgifter till sjukvårdsförsäkringen kommer att uttagas av alla avgiftsskyldiga medlemmar inom en länskassa, kommer medlemmar, som inte eller endast i ringa mån kan utnyttja förmånerna på grund av att tillgång till ifrågavarande vård saknas å den ort där de är bosatta, att få bidra till kostnaderna med samma belopp som övriga medlemmar. Det sagda visar, framhåller anstalten, att skäl föreligger att vid övergång till enkassessystem i utjämnande syfte överväga statsbidrag vid vård jämlikt 18 § SFL även om ändring av paragrafen inte vidtages. Liknande synpunkter anföres av *Svenska sjukkasseförbundet*.

Inte heller de förenklingar av statsbidragen till sjukkassorna, som föreslagits av administrationsnämnden, har föranlett någon erinran. *Riksförsäkringsanstalten* framhåller, att det enligt nämndens förslag ändrade medlemsbidraget bör sättas till lägst 9 kr. för medlem i samtliga kassor med undantag av kassorna för de fyra nordligaste länen, där bidraget bör vara lägst 11 kr. för medlem. *Svenska sjukkasseförbundet* finner det angeläget, att medlemsbidraget bestämmes till sådant belopp, att den minskning av det totala statsbidraget, som blir en följd av att avgiftsersättnings- och avgiftslindringsbidragen bortfaller, blir kompenserad.

Några remissorgan har upptagit den av administrationsnämnden icke berörda frågan om sjukkassornas särskilda fristående fonder. Sådana fonder finnes, anför *Svenska sjukkasseförbundet*, framför allt hos lokal-sjukassorna, och de har i regel sammanbragts av sjukförsäkrade inom vissa lokalt begränsade områden före den allmänna sjukförsäkringens ikraftträdande. Avkastningen av fonderna har disponerats efter lokalt bestämmande för vissa lokala ändamål. Förbundet anser att betryggande bestämmelser bör tillskapas för att möjliggöra, att avkastningen disponeras på samma sätt som hittills. Det synes förbundet lämpligt, att bestämmelser härom intages i kassornas stadgar och att rådgivande nämnden för den ort, där sådan fond nu finnes, eller ledamöter av nämnden skall äga att enligt givna bestämmelser besluta om dispositionen av fondavkastningen. *Länsstyrelsen i Kopparbergs län* anser likaså att de rådgivande nämnderna bör ha det avgörande inflytandet vid beviljandet av bidrag ur dessa fonder.

Någon erinran mot vad som föreslagits om den tidpunkt då de föreslagna ändringarna skall träda i kraft har ej framförts. *Svenska sjukkasseförbundet* understryker att någon senare tidpunkt än den 1 januari 1962 knappast är tänkbar.

Administrationsnämndens förslag rörande pensioneringens lokala organisation, som i huvudsak innebär att uppgiften att vara pensioneringens lokalorgan skall överflyttas från pensionsnämnderna till

de allmänna sjukkassorna, har på något undantag när vunnit remissorganens gillande, varvid i många yttranden framhålls, att förslaget möjliggör en betydande förenkling och effektivisering av förvaltningen. *Försäkringsinspektionen* finner det vara orealistiskt att i fortsättningen jämsides ha en lokal organisation för sjuk- och moderskapsförsäkring samt en för folk- och tilläggs pensionering. Förslaget att sammanföra dessa försäkringar hos sjukkassorna synes därför inspektionen välbetänkt. *Besvärssakkunniga* anser naturligt och riktigt, att såväl ärenden rörande folk- och tilläggs pensionering som ärenden rörande den allmänna sjukförsäkringen i första instans handlägges av ett och samma organ, och finner det vidare uppenbart, att de nuvarande sjukkassornas personella och materiella resurser lämpligen bör tagas i anspråk framför pensionsnämndernas mera begränsade tillgångar. *Svenska stadsförbundet* uttalar, att administrationsnämnden genom sina förslag i fråga om lokalorganisationen funnit en god lösning på en rad svår bemästrade problem. Förslagets genomförande kommer visserligen, framhåller förbundet, att medföra stora förändringar i bestående förhållanden men detta faktum får givetvis inte utgöra hinder för tillskapandet av en rationell ordning på socialförsäkringens område. Enligt *Svenska landskommunernas förbund* kan inga bärande skäl anföras mot att pensionsnämndernas befattning med de icke inkomstprövade pensionsförmånerna överföres på sjukkassorna. Slopas inkomstprövningen beträffande invalidpensionerna bör även dessa pensionsärenden kunna anförtros åt kassorna. Förbundet betonar emellertid, att de med pensioneringen sammanhängande arbetsuppgifterna kommer att ställa särskilda krav på kassorna inte blott i fråga om snabbhet vid ärendenas avgörande utan även beträffande service åt de pensionssökande.

Den förordade administrativa samordningen avstyrkes av *pensionsstyrelsen*, som enligt vad i det följande närmare beröres inte anser sig kunna godtaga den av nämnden föreslagna ordningen för invalidpensionsärendenas handläggning och som befarar, att sjukkassorna inte kan bereda de pensionssökande den hjälp, som pensionsnämndernas ordförande och ledamöter nu lämnar. Styrelsen kritiserar den av nämnden ifrågasatta uppdelningen i inkomstprövade och icke inkomstprövade pensionsärenden på skilda organ och finner särskilt detta förhållande leda till att den av nämnden eftersträfvade snabbheten blir en illusion.

I likhet med administrationsnämnden lägger remissorganen vid sin bedömning av lokaladministrationen i regel huvudvikten vid handläggningen av ärenden rörande invalidpension, vilka enligt nämndens förslag skall avgöras av de ombildade centralsjukkassorna genom en särskild pensionsdelegation. *Lokaliseringsutredningen* rörande statlig verksamhet framhåller, att decentraliseringar är av största värde, inte minst inom socialförsäkringens område, där den personliga kontakten mellan den enskilde och myndigheterna är mycket betydelsefull. Ärenden, innebärande pröv-

ning av enskildas ansökningar bör i så stor utsträckning som möjligt förläggas till regionala organ. Den föreslagna decentraliseringen innebär också en rationell avlastning från den ändå mycket omfattande centrala administrationen. Utredningen anser, att centralsjukkassorna med den förstärkning nämnden förordar även bör bli administrativt lämpliga organ. *Statens organisationsnämnd* finner den föreslagna avvägningen av beslutanderätt mellan lokal och central instans ändamålsenlig. Förslaget till inrättande av särskilda pensionsdelegationer och förslaget till besvärsordning synes enligt organisationsnämndens mening göra förskjutningen av beslutsfattandet till det lokala planet invändningsfri från rättssäkerhetssynpunkt.

De av administrationsnämnden angivna fördelarna med den föreslagna handläggningsordningen i form av effektivare samordning med sjukförsäkringen, ökade möjligheter att på ett tidigt stadium vidtaga rehabiliteringsåtgärder och ökad snabbhet vid ärendenas avgörande understrykes i många remissyttranden. *Länsstyrelsen i Stockholms län* anför sålunda, att den administrativa samordning, som föreslagits i syfte att underlätta den materiella samordningen, synes möjliggöra en kvalificerad handläggning redan på det lokala planet. Såsom särskilt värdefullt betecknar länsstyrelsen de goda möjligheterna till fortlöpande samråd med länens arbetsvårds- och rehabiliteringsorgan. Vidare synes, fortsätter länsstyrelsen, genom decentraliseringen av ärendena till de ombildade centralsjukkassorna lättare kunna förebyggas en sådan eftersläpning i ärendenas handläggning, som för närvarande råder och som medför ökat behov av socialhjälp i form av pensionsförskott. På liknande sätt uttalar sig *länsstyrelserna i Södermanlands och Jämtlands län*. Enligt den uppfattning, som uttalas av *arbetsmarknadsstyrelsen*, torde den föreslagna regionala samorganisationen för sjuk- och pensionsförsäkring bereda möjligheter till ett sådant samarbete med länsorganen inom arbetsvården, att rehabiliteringssynpunkter i större utsträckning än nu kan bli beaktade. Arbetsmarknadsstyrelsen framhåller, att länsarbetsnämnderna och deras arbetsvårdsexpeditioner numera ombesörjer den övervägande delen av arbetsmarknadsverkets arbetsvårdsverksamhet i alla dess faser och även samarbetar med landsting och primärkommuner i fråga om den arbetsvård, som bedrives av dessa. Länsarbetsnämnderna har därför överblick över samtliga de resurser, som står till buds med avseende å arbetsvård. Arbetsmarknadsstyrelsen anmärker dock, att länsarbetsnämnderna för närvarande saknar erforderliga resurser att i någon större utsträckning medverka vid behandlingen av rehabiliterings- och pensionsärenden inom socialförsäkringen. *Länsstyrelsen i Kopparbergs län* yttrar, att vissa med den nuvarande ordningen förenade fördelar, bl. a. pensionsnämndernas goda personkännedom, går förlorade genom den föreslagna koncentrationen av pensionsärendena till länsplanet och att förslaget på visst sätt innebär en centralisering genom att ärendena flyttas från kommunplanet. Länsstyrelsen anser dock, att övervägande skäl talar för

att reformen kommer till stånd. Länsstyrelsen hänvisar härvid särskilt till att den mera medicinskt betonade invaliditetsprövning, som förväntas bli resultatet av nu pågående utredning i ämnet, föranleder behov av läkar-expertis och nära samarbete med de arbetsvårdande organen. *Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län* finner det uppenbart, att de två av landsting eller stadsfullmäktige valda ledamöterna i de föreslagna pensionsdelegationerna inte kan bidra till utredningen på samma sätt som är möjligt för ledamöter i de lokala pensionsnämnderna. Handläggningen av invalidpensions-ärenden synes länsstyrelsen kunna främjas genom en förberedande handläggning på det lokala planet. Eftersom enligt administrationsnämndens förslag pensionsnämnderna skall kunna behållas, ligger enligt länsstyrelsens mening den tanken nära, att pensionsnämnderna förlänas samma position i förhållande till sjukförsäkringen som de nu intager gentemot pensionsstyrelsen.

Sveriges läkarförbund framhåller, att en logisk samordning av de olika socialförsäkringsformerna underlättar läkarnas medverkan inom socialförsäkringen. En för den sjuke smidig övergång från sjukförsäkrings- till pensionsstadiet skulle bli en naturlig och välkommen följd av den samordning som nu förestår. Förbundet anser, att pensionsnämndernas samarbete med och betydelse för läkarna har varit ringa och att nämndernas försvinnande därför knappast kommer att märkas för läkarnas del. Den hittillsvarande centrala bedömningen av pensionsfallen har dock, uttalar förbundet, haft fördelen att vara enhetlig för hela landet och har verkat utslagsgivande på ett mera självklart sätt än som kan väntas bli fallet vid en decentraliserad verksamhet. Emellertid talar enligt förbundets mening så mycket för en decentralisering att vissa risker för begynnelsesvårigheter av olika slag måste accepteras, om man överhuvudtaget skall kunna genomföra en rationellt uppbyggd förvaltningsplan.

Vissa betänkligheter mot en decentralisering uttalas av *riksförsäkringsanstalten*, som framhåller att en invaliditetsbedömning av den art, som nämnden synes räkna med, blir en vanskelig uppgift. Vad den medicinska sidan beträffar kräves synnerligen ingående kunskaper och erfarenheter inom olika specialiteter, som få läkare torde besitta. Pensionsdelegationerna måste också förfoga över högt kvalificerade föredragande med gedigna erfarenheter av förekommande problem. Svårigheterna att på relativt kort tid bygga upp en invalidpensionering med decentraliserad handläggning torde alltså vara avsevärda, uttalar anstalten, som dock säger sig sakna anledning att utgå från att en central handläggning skulle fungera bättre. Vid en decentralisering blir det emellertid av betydande vikt, att centralmyndigheten får möjligheter att på olika vägar effektivt verka för pensioneringens sunda utveckling. *Statskontoret* uttalar, att den föreslagna decentraliseringen kommer att medföra risk för bristande enhetlighet i bedömandet av ärendena. Det hade varit önskvärt att kunna avvakta resultatet av

pågående utredning rörande innebörden av invalidpensionsbegreppet och övriga med invalidpensioneringen sammanhängande spörsmål innan slutlig ställning tages. De skäl nämnden anfört för en utflyttning av handläggningen av och beslutanderätten i dessa ärenden till sjukkassorna finner emellertid statskontoret böra tillmätas sådan betydelse, att de anförda betänkligheterna får vika. Statskontoret framhåller dock, att det är av vikt att centralmyndigheten på olika sätt verkar för en enhetlig lagtillämpning. *Försäkringsrådet* ifrågasätter, huruvida man genom den av nämnden föreslagna ordningen erhåller den snabbaste handläggningen av ärendena. Om erforderlig utredning verkställes regionalt, kan en efterföljande central behandling ske fortlöpande samtidigt som hög expertis omedelbart kan finnas tillgänglig. Den likformiga behandlingen av förmåner, som gäller hela befolkningen, bör inte få eftersättas. Ett regionalt överutnyttjande av invalidpensioneringen kan enligt rådets uppfattning befaras vid den föreslagna decentraliseringen. *Försäkringsrådet* finner emellertid nämndens förslag kunna godtagas med hänsyn till önskvärdheten av rehabiliteringsåtgärder på ett tidigt stadium ävensom till sambandet mellan sjukförsäkringen och invalidpensioneringen.

En centraliserad bedömning av invalidpensionsärendena förordas av *Socialförsäkringsbolagens förening*, som anser att sjukkassorna bör vara allenast utredande organ. Enligt föreningens mening är det inte tillfredsställande, att en sjukkassa beslutar i ett invalidpensionsärende, där kassan i egenskap av försäkringsgivare inom sjukförsäkringen har ett ekonomiskt intresse. Framför allt finner dock föreningen kravet på enhetlighet i bedömningen tala för en centraliserad handläggning.

Pensionsstyrelsen, vilken som förut nämnts motsätter sig ett överförande av pensionsärendenas handläggning från pensionsnämnderna till sjukkassorna, finner det fullt klart, att invaliditetsbedömningen och rehabiliteringen kommer att bli särskilt komplicerade med hänsyn såväl till de nya kategorier, vilka kommer under bedömning efter införandet av tilläggs-pensioneringen och inkomstprövningens slopande, som till de ändrade grunderna för invaliditetsbedömningen. Styrelsen vänder sig dock mot administrationsnämndens uppfattning att borttagandet av inkomstprövningen skulle framtvinga en mera medicinskt betonad invaliditetsprövning. Vad nämnden anför ger enligt styrelsens mening vid handen, att invaliditetsbegreppet även i fortsättningen skall konstrueras som en arbetsinvaliditet, och i sådant fall är det inte den medicinska defekten i och för sig, som blir avgörande för invaliditeten eller för dess gradering, utan vad sökanden bedömes kunna utföra för arbete. För bedömandet av arbetsförmågan i tveksamma fall räcker inte den expertis, som de föreslagna pensionsdelegationerna utrustats med eller må ha tillfälle att rådfråga. För ändamålet behövs, yttrar styrelsen, speciella sjukhus, där patienten jämsides med att han erhåller vård och arbetsträning underkastas en samtidig medicinsk

och arbetsbetonad utredning av arbetsförmågan. Styrelsen framhåller, att mycket litet ännu åstadkommits på detta område och att man därför står föga beredd att möta de svårigheter, som en nykonstruktion av invaliditetsbegreppet och ett genomförande av tilläggs pensioneringen kommer att medföra. Dessa svårigheter måste enligt styrelsens mening bli mångdubbelt större om man tillskapar pensionsdelegationerna, vilka ej har någon erfarenhet på området och saknar den nuvarande pensionsorganisationens person- och lokalkännedom. Även risken för oenhetlighet i avgörandena påtalas av styrelsen, som anser att denna risk inte kan undanröjas enbart genom instruktion och inspektion, allra minst vid starten. Skall en handläggning av invaliditetsprövningen ske på länsplanet måste, uttalar styrelsen, samtliga ärenden åtminstone under en övergångstid underställas den centrala myndigheten för granskning.

Ett inrättande av *pensionsdelegationer* enligt vad administrationsnämnden föreslagit har såsom av den föregående redogörelsen framgår i regel *tillstyrkts*.

I några remissyttranden framföres erinringar mot delegationer av den angivna arten. *Pensionsstyrelsen* anser sålunda att, om sjukkassorna ej förstatligas och man ändå vill ha ett länsorgan för invalidpensioneringen, ett statligt organ bör tillskapas utanför sjukkassorna. *Länsstyrelsen i Skaraborgs län* anmärker, att pensionsdelegations ställning i förhållande till sjukkassans styrelse inte framgår av förslaget. Enligt länsstyrelsens mening bör pensionsdelegationen vara en delegation inom styrelsen, bestående av tre av styrelsen utsedda ledamöter, kompletterad med en förtroendeläkare hos kassan samt en av medicinalstyrelsen utsedd läkare. Länsstyrelsen befarar, att svårigheter eljest kan uppstå med hänsyn till att den av nämnden föreslagna delegationen skall utnyttja samma tjänstemän som kassans styrelse. *Besvärssakkunniga* uttalar, att även om sjukkassorna tills vidare bibehålles vid sin privaträttsliga form torde den föreslagna organisationen med pensionsdelegation inte böra förverkligas. *Besvärssakkunniga* utvecklar sina synpunkter sålunda.

Den tillämnade pensionsdelegationen kan uppfattas på olika sätt. Nära till hands ligger att betrakta denna som ett fristående statligt organ med viss samordning med sjukkassans kansli. Delegationen avses skola vara tillsatt av offentliga organ och bestå av en av Kungl. Maj:t förordnad ordförande, två av medicinalstyrelsen direkt eller indirekt utsedda läkare samt två landstingsvalda medlemmar. Att beteckna ett dylikt organ som en *inom* den formellt privaträttsliga sjukkassan inrättad delegation synes märkligt och kan lätt leda till oklarhet och komplikationer med avseende å t. ex. ämbetsansvar och förfarandegrundsatser.

Olika lösningar kunna tänkas. En utväg är att låta det i invalidpensionsärenden beslutande organet uttryckligen få ställning som en regional statlig nämnd av en typ, varpå finnas många exempel på andra håll. Den skulle emellertid i sin verksamhet äga rätt att utnyttja vederbörande sjukkassas administrativa apparat.

En annan organisatorisk lösning vore att i realiteten uppspalta sjukkas-
sans beslutanderätt på två organ. Dessa borde emellertid då icke, såsom
administrationsnämnden föreslagit, vara två sidoordnade av varandra helt
oberoende topporgan — en styrelse och en pensionsdelegation. En sådan
ordning skulle strida mot alla vedertagna organisatoriska grundsatser. En
sjukkassa måste utåt framstå såsom en organisatorisk enhet. Med hänsyn
härtill borde formellt endast ett beslutande organ finnas, men med olika
sammansättning vid prövning t. ex. av sjukförsäkringsärenden och av in-
validpensionsärenden. Sjukklassans styrelse skulle förslagsvis kunna förde-
las å två sektioner — en för allmänna ärenden och en för invalidpensions-
ärenden. I princip borde dock samma person fungera som ordförande i alla
slag av ärenden. Intet hindrar däremot, att en vice ordförande förordnas
med särskild tanke på invalidpensionsärendena.

Även *länsstyrelsen i Gotlands län* påtalar, att delegationen enligt försla-
get inte behöver ha någon ledamot gemensam med sjukkassestyrelsen, trots
att delegationen är konstruerad såsom ett inom kassan inrättat organ. En
både saklig och formell förbättring kan enligt länsstyrelsens mening erhål-
las genom att ordförandeskapet i styrelse och delegation förenas hos en och
samma person.

Förslaget om att en hos sjukklassan anställd, av centralmyndigheten ut-
sedd tjänsteman skall vara föredragande i pensionsdelegation godtages i
allmänhet. *Riksförsäkringsanstalten* och *pensionsstyrelsen* framhåller, att
en betydande del av ansvaret för invalidpensioneringens handhavande kom-
mer att vila på föredraganden och att hans ställning därför bör förstärkas
genom att han blir ledamot av delegationen. Samma uppfattning uttalas av
statskontoret, *riksräkenskapsverket* och *SACO*. Även *medicinalstyrelsen*
förordar ledamotskap för föredraganden och ifrågasätter dessutom om inte
föredraganden bör vara statsanställd. *Försäkringsrådet* anser att tjänsten
som föredragande bör vara statlig, varigenom föredragandens ställning blir
förstärkt och en önskvärd cirkulation av tjänstemän mellan sjukklassorna
samt centralmyndigheten och förvaltningen i övrigt främjas.

Beträffande pensionsdelegationernas sammansättning i övrigt uttalar
statskontoret, att avgörande för en tillfredsställande prövning av invalid-
pensionsärendena är att till delegationerna knytes medicinsk expertis med
sådan erfarenhet att garantier finnes för en enhetlig medicinsk bedömning.
Samma mening uttalas av *medicinalstyrelsen*, som vidare anför.

Att kassans förtroendeläkare bör ingå som ledamot synes riktigt med
tanke på att han oftast har god kännedom om de personers hälsotillstånd,
vilka bli föremål för bedömning. För närvarande är det nära nog regel att
förtroendeläkaren utväljes ur allmänläkarnas led, en praxis som enligt sty-
relsens mening är att förorda även i fortsättningen, särskilt med hänsyn
till den allmänbedömning av fallen, som är önskvärd, och det remissför-
farande i specialfall som kommer att krävas. Vidare torde i delegationen
erfordras tillgång till sakkunskap främst i specialiteterna internmedicin
och psykiatri. Medicinalstyrelsen anser, att utom förtroendeläkaren bör som
läkarledamot i första hand ifrågakomma en överläkare i internmedicin

och i andra hand en psykiater, eventuellt som suppleant med skyldighet att inträda vid handläggning av psykiatriska fall. För specialistbedömning i övrigt torde ärendena få remitteras till annan medicinsk expertis, som står tilbuds å orten eller eljest. Tillgången på sådan expertis torde ställa sig något olika i skilda delar av landet, dock knappast i sådan grad att allvarliga olägenheter därav behöva befaras uppstå.

Den föreslagna sammansättningen av pensionsdelegationerna synes enligt *Sveriges läkarförbund* garantera att en ingående kunskap om de medicinska orsakerna till arbetsoförmåga, om möjligheterna till positiva rehabiliteringsåtgärder etc. i möjligaste mån skall stå till förfogande vid ärendenas avgörande. Förbundet finner det riktigt, att en förtroendeläkare hos sjukkassan ingår som ledamot, när denne kommer att vara bäst underrättad om de enskilda fallens medicinska situation, och finner det även ändamålsenligt, att ytterligare en kvalificerad läkare, förslagsvis en sjukhusläkare vid centrallasarett eller regionsjukhus, tillhör delegationen. Förbundet är övertygat om att det skall bli möjligt att åstadkomma en god läkarrepresentation i delegationen. *Riksförsäkringsanstalten* anser, att den ene av läkarledamöterna bör representera den slutna vården med hänsyn till att behov kan komma att föreligga att snabbt få in en pensionssökande på sjukvårdsanstalt för undersökning. *Svenska sjukkasseförbundet* finner det inte lämpligt att fastslå, att förtroendeläkare skall tillhöra delegationen. *Pensionsstyrelsen* ifrågasätter om förtroendeläkarna, som i regel är tjänsteläkare och vilkas sakkunskap i allmänhet är inriktad på helt andra samhällsliga frågor, utgör den lämpligaste expertisen för delegationens arbetsuppgifter.

Länsstyrelsen i Gotlands län anser, att möjligheterna att tidigt insätta arbetsvårdande åtgärder skulle bli bättre tillvaratagna och arbetsvårdsfrågornas betydelse starkare poängterad, om länsarbetsnämnden finge rätt att utse en ledamot. Även *riksförsäkringsanstalten* och *försäkringsinspektionen* framhåller, att representanten för länsarbetsnämnden bör vara ledamot. Enligt försäkringsinspektionens mening bör även sjukkassedirektören vara ledamot.

Socialstyrelsen understryker administrationsnämndens uttalande att invalidpensionsärendena kräver ett noggrant beaktande av bl. a. sociala synpunkter och föreslår, att även socialvårdskonsulenten efter ordförandens bestämmande skall närvara vid behandling av vissa ärenden. *Länsstyrelsen i Jämtlands län* uttalar, att socialvårdskonsulenten regelmässigt bör närvara vid delegationens sammanträden. *Svenska socialvårdsförbundet* anser, att i en delegation bör ingå en ledamot med praktiska erfarenheter och insikter från den allmänna socialvården. Även *Svenska stadsförbundet* framhåller angelägenheten av att den socialvårdande sakkunskapen blir företrädd.

Svenska sjukkasseförbundet föreslår, att sjukkassas ombudsmöte i stäl-

let för landsting eller stad utser två ledamöter, varvid hinder ej bör möta att utse ledamöter av kassans styrelse. *Landsorganisationen* hemställer att delegationsledamöterna förordnas av Kungl. Maj:t med hänsyn till att såväl folk- som tilläggs pensioneringarna är riksomfattande socialförsäkringar och att pensionsdelegationernas kompetensområde är klart avgränsat från sjuk-kassestyrelsernas. Därvid bör ordföranden utses utan förslag, en läkare efter förslag av medicinalstyrelsen och ytterligare en läkare efter förslag av sjuk-kassestyrelsen. Övriga ledamöter bör utses efter förslag av riks-organisationer av arbetstagare och arbetsgivare. Såvitt *landsorganisationen* kan finna, är det av betydelse att pensionsdelegationerna tillföres personer med erfarenhet av och kunskaper om arbetsmarknaden och de uppfattningar som finnes inom dessa intresseorganisationer. Även *TCO* finner starka skäl tala för att företrädare för de olika intressegrupperingarna på arbetsmarknaden ingår i delegationen och erinrar om att i motsvarande organ inom ramen för tjänstepensionsanordningar av skilda slag representanter för såväl löntagarsidan som arbetsgivarsidan alltid ingår. *Länsstyrelsen i Norrbottens län* förordar likaså att i delegationerna skall ingå av arbetsmarknadsparterna utsedda ledamöter. *Riksförbundet för partiellt arbetsföra* önskar en bredare representation och framhåller att organisationer inom näringslivet, fackliga organisationer på arbetstagar- och arbetsgivarsidan ävensom de handikappades organisationer besitter mycken erfarenhet och sakkunskap i de frågor, som skall ankomma på pensionsdelegationerna.

Beträffande officialprövningen uttalar *riksförsäkringsanstalten*, att det i vart fall under den första tiden är ofrånkomligt att centralmyndigheten får möjlighet att vid behov ålägga pensionsdelegationerna att insända ärenden till myndigheten för granskning. *Medicinalstyrelsen* finner garantier böra skapas för att tveksamma fall verkligen blir underställda centralmyndighetens prövning och förordar att denna myndighet erhåller rätt att utfärda föreskrifter i sådant syfte. *Medicinalstyrelsen* anser för sin del, att underställning främst bör äga rum i de fall då läkarledamöterna inte är eniga. I övriga fall bör förslagsvis två ledamöter kunna påfordra underställning.

Försäkringsrådet anser att föredraganden bör ha befogenhet och skyldighet att anföra besvär, om han finner delegationens beslut avvika från gällande bestämmelser eller stadgad praxis. Härigenom anser rådet erforderlig kontinuitet och likformighet vid ärendenas behandling kunna uppnås. Även *pensionsstyrelsen* förordar besvärsrätt för föredraganden.

Mot förslaget om att ärenden rörande ålderspension, barnpension och icke inkomstprövad änkepension skall handläggas av de allmänna sjukkassorna göres erinran endast av *pensionsstyrelsen*, som icke anser sig kunna tillstyrka en överflyttning av pensionsärenden till sjukkassorna.

Administrationsnämndens åsikt att handläggningen av ärenden rörande inkomstprövade folkpensionsförmåner i någon

form bör anknytas till den kommunala förvaltningen delas av många remissorgan. Genom en sådan anordning kan, framhåller *länsstyrelsen i Gävleborgs län*, omkastningar i den lokala organisationen undvikas i ett läge, då de materiella rättsreglerna är under omprövning. Att de kommunala myndigheterna beredes möjlighet att, särskilt i övergångsskedet till en fullständig samordning, i erforderlig utsträckning bibehålla pensionsnämnderna fastän i helt kommunal regi finner *länsstyrelsen* vara en fördel. *Länsstyrelsen i Skaraborgs län* anser det mindre lämpligt att överflytta pensionsärenden till socialnämnd och förordar därför att pensionsnämnderna skall vara obligatoriska så länge inkomstprövningen kvarstår. *Flera länsstyrelser* anser emellertid att pensionsnämnderna bör kunna avskaffas och beslutanderätten i de inkomstprövade ärendena anförtros socialnämnderna.

Åtskilliga remissorgan finner det otillfredsställande, att pensionsärenden splittras mellan sjukkassor och kommuner. *Svenska socialvårdsförbundet* anser, att en sådan ordning skapar administrativa svårigheter, verkar förvirrande för allmänheten och medför betydande olägenheter i övrigt ur servicesynpunkt. Det är därför enligt förbundets mening i hög grad önskvärt, att alla möjligheter i fråga om pensioneringens finansiering och organisation, som tillåter att hela pensionsarbetet överföres på sjukkassorna, överväges och tillvaratages. *Svenska sjukkasseförbundet* är av samma mening och föreslår, att kommun tills vidare bör få rätt att till sjukkassa överlåta handläggningen av ifrågavarande ärenden. *Svenska landskommunernas förbund* anser likaså, att alla pensionsärenden bör handläggas av sjukkassorna, men finner sig inte kunna förorda en sådan lösning beträffande de inkomstprövade pensionsförmånerna så länge kommunerna skall bidra till kostnaderna. Enligt *statskontorets* mening bör övervägas att anförtro de ifrågavarande ärendenas handläggning åt pensionsdelegationerna, varvid det kommunala inflytandet på förmånernas beviljande skulle kunna bevaras genom någon form av kommunal representation. *Länsstyrelsen i Jämtlands län* ifrågasätter om inte sjukkassorna kan handlägga dessa ärenden sedan vederbörande kommun fastställt de grunder, efter vilka förmånerna skall utgå. Även *socialstyrelsen* understryker angelägenheten av att handläggningen av socialförsäkringsfrågor på det lokala planet sammanföres till ett organ.

Pensionsstyrelsen framhåller däremot att statens andel i kostnaderna för de inkomstprövade förmånerna uppgår till betydande belopp och att det därför inte finnes möjlighet att låta dessa förmåner handläggas på sätt administrationsnämnden förutsatt. Intill dess annat finansieringssätt beslutats måste enligt styrelsens mening den nuvarande pensionsnämnds- och ombudsorganisationen i någon form kvarstå.

Bortsett från pensionsstyrelsens sistnämnda uttalande, göres ingen invändning mot att avveckla anordningen med *pensionsstyrelsens*

ortsombud. Skulle ombudsorganisationen slopas bör ombuden enligt *pensionsstyrelsens* mening på lämpligt sätt kompenseras.

Mot förslaget att de nya reglerna för handläggning av pensionsärenden skall träda i kraft den 1 juli 1962 har någon erinran inte framställts.

Centraladministrationen

Administrationsnämndens förslag att riksförsäkringsanstalten och pensionsstyrelsen skall sammanslås till ett ämbetsverk har med ett undantag tillstyrkts eller lämnats utan erinran. I remissyttrandena framhålles allmänt att en sådan verkssammanslagning får ses som en naturlig följd av den förordade administrativa samordningen på det lokala planet och av den eftersträlvade samordningen över huvud taget mellan de olika socialförsäkringsgrenarna. Även de möjligheter till rationaliseringar, som sammanslagningen medför, har ansetts starkt tala för förslaget. Det framhålles emellertid också av flera remissorgan, bl. a. av riksförsäkringsanstalten, statskontoret och *statens organisationsnämnd*, att på grund av ämbetsverkets storlek och dess omfattande arbetsuppgifter stora svårigheter kan möta för verksledningen att följa och leda verksamheten.

Pensionsstyrelsen är det enda remissorgan som intar en negativ hållning till verkssammanslagningen. Styrelsen anser, att det föreslagna verket blir för stort och tungrovt samt kommer att få befattning med åtskilliga heterogena arbetsuppgifter, varjämte nya sådana uppgifter kan tillkomma och medföra en väsentlig merbelastning å administrationen. Enligt pensionsstyrelsens mening bör man i stället överväga att omfördela arbetsuppgifterna mellan de båda nuvarande ämbetsverken, varvid till det ena verket kunde förläggas sjukförsäkring, invalidpensionering och yrkesskadeförsäkring i vad avser förmånsbeviljande och till det andra verket ålders- och familjepensionering samt den centrala utbetalningen av förmåner och uppbörden av arbetsgivaravgifter beträffande samtliga försäkringsgrenar. Sistnämnda verk bör också enligt pensionsstyrelsens mening tillföras de arbetsuppgifter, som ankommer på delegationen för pensionsutbetalning.

Beträffande sistnämnda delegation uttalar *statens organisationsnämnd*, att flera omständigheter talar för att delegationens arbete omhänderväges av det nya ämbetsverket. *Riksförsäkringsanstalten* anser däremot i likhet med administrationsnämnden, att delegationen fortfarande bör vara ett fristående organ.

Arbetsmarknadsstyrelsen påtalar, att den del av den invaliditetsföregbyggande verksamheten som benämnes näringshjälp nu administreras av både pensionsstyrelsen och arbetsmarknadsverket. I samband med omorganisationen av pensioneringens centralmyndighet bör denna splittring borttagas och näringshjälpens handhavande helt förläggas till arbetsmark-

nadsverket. *Medicinalstyrelsen* uttalar sig också för en successiv överflyttning av hela näringshjälpen till arbetsmarknadsverket. Även *De blindas förening* framhåller, att en samordning av näringshjälpsverksamheten är angelägen.

Administrationsnämndens förslag, att de av riksförsäkringsanstalten och fullmäktige för folkpensioneringsfonden förvaltrade fonderna i fortsättning en skall knytas till socialförsäkringens centralmyndighet och där omhändertas av gemensamma fullmäktige, har i allmänhet ej föranlett någon erinran i remissyttrandena. *Försäkringsinspektionen* anser dock, att fondförvaltningen är så väsensskild från centralmyndighetens huvudsakliga verksamhet, att det borde vara mest ändamålsenligt att överlämna fondförvaltningen till ett organ som uteslutande ägnar sig åt uppgifter av denna art. Inspektionen förordar en anknytning i någon form till den allmänna pensionsfondens förvaltning. En samordning av försäkrings- och fondförvaltningsverksamheten finner *statskontoret* naturlig så länge behov finnes att placera fondmedel i företag, vilkas verksamhet är till gagn för socialförsäkringen men som inte kan erbjuda fullgod säkerhet eller betala lika hög ränta som den normalt tillämpade. Statskontoret anser likväl, att det redan nu bör övervägas att avskaffa folkpensioneringsfonden eller åtminstone omvandla dess tillgångar i ett tillgodohavande hos riksgäldskontoret. Sistnämnda uppfattning uttalas också av *bank- och fondinspektionen*.

I fråga om tidpunkten för verkssammanslagningen anmärker *riksförsäkringsanstalten*, att tiden för förberedelsearbetet blir synnerligen knapp, därest det nya verket skall träda i funktion den 1 juli 1961, men att omställningarna på det lokala planet och den korta tid, inom vilken verket måste bereda sig för de nya arbetsuppgifterna, gör att en tvångssituation uppkommit. *Pensionsstyrelsen* anser dock, att en sammanslagning ej behöver göras tidigare än den 1 januari 1962.

Det nya verket bör enligt *riksförsäkringsanstaltens* mening benämnas riksförsäkringsverket. *TCO* anser att namnet riksförsäkringsanstalten kan bibehållas. *Besvärssakkunniga* anmärker att ordet verk vanligen betecknar en hel förvaltningsgren med central myndighet och dess lokalorgan samt föreslår benämningen socialförsäkringsstyrelsen.

Administrationsnämndens förslag, att det nya arbetsverkets ledning skall utövas av en särskild verksstyrelse, bestående av verkets chef och souschef samt fem av Kungl. Maj:t utsedda ledamöter har i allmänhet tillstyrkts. *Statskontoret* ifrågasätter om verkets uppgifter är sådana, att det kräves lekmannainslag, men framhåller att det stora antalet byråchefer talar mot att dessa tillhör verksstyrelsen. Statskontoret godtar förslaget, varvid avgörande varit angelägenheten att ge verket parlamentarisk förankring. *Svenska arbetsgivareföreningen* anser det vara en fundamental brist, att arbetsmarknadsparterna enligt förslaget skall sakna självständig rätt att bli företrädare i verksstyrelsen. *Landsorgani-*

sationen hemställer, att lekmannarepresentanterna förordnas av Kungl. Maj:t efter förslag av intresseorganisationer. *Arbetsmarknadsstyrelsen* och *TCO* förordar likaså, att som lekmän utses representanter för sådana organisationer. Förslaget om en särskild styrelse av styrkes av *riksförsäkringsanstalten*, som inte kan finna, att denna speciella form av verksamhetsstyrelse skulle vara bättre ägnad att bemästra de uppgifter, som föreslagits ankomma på sådan styrelse, än en verksamhetsstyrelse av sedvanligt slag. *Försäkringsrådet*, *riksräkenskapsverket* och *länsstyrelsen i Gotlands län* anser inte heller att skäl föreligger för att avvika från den vanligen förekommande styrelseformen.

I fråga om ordningen för ärendenas avgörande uttalar *riksförsäkringsanstalten*, att endast viktigare lag- och författningsfrågor bör hänskjutas till verksamhetsstyrelsen och att samma begränsning bör gälla beträffande organisationsfrågor. Mindre betydelsefulla ändringar i allmänna grunder för avlönings- och pensionsförhållanden bör kunna avgöras utan styrelsens medverkan. I styrelseplenium bör enligt anstaltens mening föredraganden och, om ärende föredrages av annan än avdelningschef, jämväl avdelningschefen äga rösträtt. Vidare bör allmänt gälla, att vid ärendes handläggning närvarande avdelnings- eller byråchef, som icke äger rösträtt i ärendet, skall vara skyldig att i förekommande fall skriftligen anmäla avvikande mening. *Statskontoret* framhåller, att på verksamhetsstyrelsen bör ankomma endast ärenden av stor vikt eller principiell innebörd. Verksamhetsstyrelsen bör därför ej belastas med utnämnings- och placeringsfrågor rörande personalen. I betraktande av den numera tillämpade ordningen för handläggning av frågor avseende allmänna grunder för avlönings- och pensionsförhållanden bör ej heller dylika ärenden ankomma på verksamhetsstyrelsen. I denna bör föredraganden ha rätt och skyldighet att giva särskild mening till känna. Även *försäkringsinspektionen* anser att föredragande i verksamhetsstyrelsen bör ha reservationsrätt. *Statens organisationsnämnd* anser det lämpligt, att även utnämnings- och placeringsfrågor rörande befattningar i den lägre byrådirektörsgraden A 24 handlägges av verksamhetsstyrelsen. *Försäkringsrådet* uttalar sig för en mera noggrann avgränsning av verksamhetsstyrelsens kompetensområde och anför, att det exempelvis inte kan anses lämpligt att verksamhetsstyrelsen inkopplas på rena skaderegleringsärenden. Inte heller bör enligt rådets mening verksamhetsstyrelsen handlägga utnämnings- och placeringsfrågor.

Förslaget att giva det nya verket en funktionell indelning har ej föranlett någon erinran.

Den föreslagna uppdelningen av verket på tre avdelningar har likaså allmänt godtagits. *Statens organisationsnämnd* framhåller, att det stora byråantalet, som torde vara oundvikligt i varje fall under ett mångårigt initialskede, motiverar att vissa byråer sammanslås till avdelningar under en avdelningschef. Organisationsnämnden ifrågasätter dock, huru-

vida detta är nödvändigt i fråga om de tre byråerna tillhörande den föreslagna besvärssavdelningen. En handläggning av besvärssärenden i avdelningsplenium synes enligt organisationsnämndens mening kunna undvåras utan att verksplenium tillföres alltför många besvärssärenden. *Statens lönenämnd* ifrågasätter, om inte överdirektören borde kunna fullgöra avdelningschefsfunktioner inom såväl den administrativa avdelningen som besvärssavdelningen. Beträffande besvärssavdelningen betonar *besvärssakkunniga* angelägenheten av att denna avdelning tillerkännes en i förhållande till verkets övriga avdelningar fristående ställning. Det torde, anför besvärssakkunniga, numera framstå såsom principiellt mindre tillfredsställande om hos en och samma myndighet sammanblandas rättsskipning och administrativ ledning då det gäller utpräglade rättsfrågor. Det synes därför lämpligt att inom det nya verket särskilla besvärssprövningen från tillsynsuppgifter och liknande åligganden. Då en särskild besvärssavdelning föreslås skola inrättas föreligger till skillnad mot vad eljest vanligen är fallet gynnsamma organisatoriska förutsättningar att särskilla den rätts-tillämpande uppgiften från den rent administrerande och det är av vikt att dessa förutsättningar tillvaratages. *Länsstyrelsen i Östergötlands län* förutsätter att indelningen i avdelningar, byråer och sektioner inte nu fastläses utan att verket så småningom uppbygges under medverkan av bl. a. det statliga rationaliseringsverket.

Riksförsäkringsanstalten anför, att överdirektörens placering som chef för den administrativa avdelningen avsevärt begränsar hans möjligheter att fungera som souschef för hela verket. Överdirektören bör därför enligt anstaltens mening givas en fristående ställning direkt under generaldirektören medan den administrativa avdelningen bör erhålla en egen avdelningschef. Vid sådant arrangemang bör organisationssektionen ställas under överdirektörens direkta ledning. Även SACO anser, att en särskild tjänst som chef för den administrativa avdelningen bör inrättas.

Beträffande de föreslagna lönegradsplaceringarna för befattningshavarna inom verkets ledning konstaterar *försäkringsinspektionen* med tillfredsställelse, att förslaget upptager ett antal högt kvalificerade tjänster, men framhåller, att skillnaden i förhållande till enskilda försäkringsföretag, där frekvensen av höga löner är avsevärt större, likväl blir betydande. Inspektionen finner det vara angeläget, att det nya verket redan från början erhåller tillräcklig expertis på de ledande posterna, och betonar, att nedprutningar av nämndens förslag kan äventyra organisationens ekonomiska effektivitet. *Statens lönenämnd* har inte blivit övertygad om att högre lönegrad än B 7 är motiverad för generaldirektörsbefattningen. Mot den föreslagna löneställningen för överdirektören har lönenämnden ingen erinran under förutsättning att han, såsom lönenämnden förordat, skall vara chef även för besvärssavdelningen. Lönenämnden godtar lönegradsplaceringen för chefen för försäkringsavdelningen men har ej funnit bärande

skäl för att någon byråchef placeras i högre lönegrad än B 1 eller för en tillämpning av förordnandeformen i större utsträckning vid ifrågavarande verk än inom statsförvaltningen i övrigt. *Statskontoret* uttalar, att förordnandetjänster bör ifrågakomma endast för generaldirektören, överdirektören och avdelningscheferna. *Pensionsstyrelsen* kan inte finna en differentiering av byråchefernas lönegradsplacering befogad men framhåller angelägenheten av att byråcheferna erhåller sådan löneställning, att man kan förvärva dugande personer. Någon anledning att ej tillerkänna byråchef ordinarie tjänsteställning anser pensionsstyrelsen inte föreligga. *Riksförsäkringsanstalten* föreslår, att i lönegrad B 3 placeras utöver de av nämnden angivna tre byråcheferna även byråchefen å utbetalningsbyrån. Av byråcheferna bör enligt anstaltens mening åtta vara ordinarie och tre extra ordinarie.

Beträffande den administrativa avdelningen betvivlar *pensionsstyrelsen*, att den redan från början kan få en mer slutgiltig form med hänsyn till de många spörsmål, som måste uppkomma under övergångstiden och som berör avdelningens byråer. Avdelningens personalbehov torde därför under denna tid bli större än vad administrationsnämnden räknat med och sannolikt torde man bli nödsakad att behålla hela eller större delen av den personal i lägre grader, som för motsvarande uppgifter nu finnes hos de båda ämbetsverken.

Kanslibyråns organisation finner *riksförsäkringsanstalten* alltför snävt tilltagen. På den föreslagna personalsektionen, som anstalten anser bör benämnas kanslisektionen, kommer att krävas ytterligare minst en högre befattningshavare, varför en förste byråsekreteraretjänst i lönegrad A 23 bör inrättas. Dessutom är anstalten övertygad om att en personalkonsulent, med vilken personalen kan rådgöra i tjänstefrågor och i frågor rörande privatlivet, och som ej betraktas såsom en befattningshavare som tillvaratar enbart verkets intressen, skulle undanröja många personliga svårigheter, som nedsätter eller borttager arbetsförmågan. En sådan konsulent torde till en början kunna vara anställd på halvtid. Anstalten anser vidare expeditionsvaks- och biträdespersonalen å personalregister och kameralkontor vara alltför lågt beräknad. Även *pensionsstyrelsen* yrkar, att å personalsektionen inrättas en tjänst i lönegrad A 23, och framhåller därvid, att å sektionen måste finnas ytterligare en högre befattningshavare, som är väl insatt i personalfrågorna och kan bemästra de ofta komplicerade problem, som uppstår vid handhavandet av så stor personal som det här är fråga om. *SACO* föreslår, att byrådirektörstjänsten å personalsektionen placeras i lönegrad A 26 och att sektionen därjämte förstärkes med en förste byråsekreterare i lönegrad A 23. *Statens lönenämnd* kan inte tillstyrka högre löneställning än A 23 för cheferna för personal- och kameralsektionerna.

I fråga om lagbyrån anser *pensionsstyrelsen*, att de båda sektions-

föreståndarna bör placeras i lönegrad A 26. Styrelsen framhåller, att föreståndaren för utredningssektionen måste äga synnerligen goda kunskaper inte blott beträffande verkets speciella och vittomfattande arbetsuppgifter utan även om gällande lagstiftning och förhållanden på det sociala området över huvud taget samt på olika andra områden, som kan beröras av de remisser verket får att besvara. I fråga om föreståndaren för ombudsmannasektionen anför pensionsstyrelsen, att tilläggpensioneringen kommer att medföra mycket kvalificerade spörsmål i fråga om regress- och återkravsärenden, förande av talan vid domstol m. m. och att ombudsmannen som motpart får ett nytt klientel med helt andra möjligheter att skaffa sig kvalificerade juridiska biträden. *Riksförsäkringsanstalten* och *SACO* föreslår likaså, att föreståndaren för ombudsmannasektionen placeras i lönegrad A 26. *Statens lönenämnd* finner sig inte kunna tillstyrka högre löneställning än A 23 för föreståndaren för utredningssektionen.

Vad beträffar tillsynsbyrån finner *riksförsäkringsanstalten* oförklarligt att administrationsnämnden velat minska biträdespersonalen. Den föreslagna omläggningen av sjukkasseorganisationen medför inte, såsom administrationsnämnden gjort gällande, någon arbetsminskning. Tvärtom måste förutses att omläggningen medför ökade påfrestningar genom att det led i tillsynsverksamheten, som representerats av länscentralsjukkassorna, försvinner medan behovet av tillsyn kvarstår oförändrat. Anstalten framhåller vidare att anstaltens pensionsförsäkringsbyrå, vars uppgifter enligt nämndens förslag i huvudsak skall övertagas av tillsynsbyrån, alltsedan sin tillblivelse är hårt sysselsatt med att bygga upp tilläggpensioneringens administration och att behovet av sådan verksamhet kommer att kvarstå under lång tid framöver. Om byråns verksamhet redan den 1 juli 1961 skall övertagas av tillsynsbyrån utan någon personalförstärkning, kommer arbetet med pensioneringens uppbyggnad att splittras och dess effektivitet därigenom att äventyras. Härtill kommer, anför anstalten, att arbetet med sjukkassorna och deras omorganisation under flera år kommer att taga all av nämnden för tillsynsbyrån beräknad högre personal i anspråk. Anstalten föreslår därför, att de tre högre tjänster, nämligen en byråchefstjänst, en byrådirektörstjänst i lönegrad A 24 och en förste byråsekreteraretjänst i lönegrad A 23, vilka inrättats för tilläggpensioneringens räkning, tills vidare utnyttjas som dubbleringsförordnanden å tillsynsbyrån. *SACO* föreslår, att pensionsförsäkringsbyrån övergångsvis behålles oförändrad. Organisationen förordar också en förstärkning av tillsynsbyråns inspektionssektion genom att sektionens föreståndare placeras i lönegrad A 26 samt sektionen ytterligare tillföres två förste byråsekreterare, varav en i lönegrad A 23 och en i lönegrad A 21.

Till förslaget om att överflytta de arbetsuppgifter, som nu ankommer på servicedetaljen för sjömän, till en sjukkassa, förslagsvis till sjukkassan i Göteborg, är *riksförsäkringsanstalten* inte beredd att taga ställning. *Svenska*

sjukkasseförbundet anser det ändamålsenligt att berörda kassa övertar dessa arbetsuppgifter. Förslaget tillstyrkes också av *Svenska sjöfolksförbundet*.

Den av administrationsnämnden föreslagna personaluppsättningen på organisationssektionen är enligt *riksförsäkringsanstaltens* mening erforderlig enbart för en effektiv rationaliseringsverksamhet inom det nya verket. Även sjukkasseområdet är emellertid enligt riks-försäkringsanstaltens erfarenhet i stort behov av rationalisering. Anstalten anser därför, att organisationssektionen, utöver vad nämnden föreslagit, bör förfoga över ytterligare en tjänst i lönegrad A 23 och en tjänst i lönegrad A 21. Verket bör därjämte äga möjlighet att anlita teknisk expertis utanför statsförvaltningen, vartill medel bör anvisas. *SACO* anser jämväl en personalförstärkning erforderlig om sektionen på ett effektivt sätt skall kunna fullgöra sina uppgifter och föreslår, att sektionen tillföres ytterligare en byrådirektör i lönegrad A 24, två förste byråsekreterare i lönegrad A 23 och en förste byråsekreterare i lönegrad A 21, varvid den ene byrådirektören bör förestå organisationsarbetet inom verket och den andre motsvarande arbetsuppgifter för lokalorganens räkning. *Statens lönenämnd* förordar att sektionen inlemmas i kanslibyrån, och anser, att sektionsföreståndaren bör placeras i lönegrad A 24.

Att verkets amanuenspersonal redovisas under administrativa avdelningen anser *riksförsäkringsanstalten* förknippat med vissa fördelar. En förutsättning för nyrekrytering av sådan personal är dock, framhåller anstalten, att de övertaliga amanuenser, som kommer att kvarstå i tjänst, inte i sådan grad får täcka de föreslagna femton amanuienstjänsterna, att nyanställning förhindras.

Beträffande försäkringsavdelningen framhåller *riksförsäkringsanstalten*, att verkets databehandlingsanläggning, som enligt förslaget skall tillhöra utbetalningsbyrån, skall betjäna såväl denna byrå som avgiftsbyrån och matematisk-statistiska byrån och efter hand torde få uppgifter för andra byråer inom verket. Med anledning härav bör ifrågavarande enhet enligt anstaltens mening stå under direkt ledning av chefen för försäkringsavdelningen och ej tillhöra viss byrå.

Förslaget rörande avgiftsbyrån har ej föranlett några erinringar. *Riksräkenskapsverket* förklarar sig dela administrationsnämndens uppfattning om angelägenheten av att byråns revisionsverksamhet gentemot avgiftspliktiga arbetsgivare nära samordnas med den bokföringsgranskning, som åvilar skattemyndigheterna. *Riksskattenämnden* framhåller, att det med den för närvarande knappa tillgången på revisionspersonal vid länsstyrelsernas taxeringssektioner föreligger stora svårigheter att genomföra den av nämnden förordade samordningen. Man bör sålunda inte utgå från att skattemyndigheternas granskningsverksamhet skall göra en särskild revisionsverksamhet gentemot avgiftspliktiga arbetsgivare överflödigt. Riks-

skattenämnden finner det därför angeläget, att hos det nya verket inrättas tjänster för revisionspersonal åtminstone till samma antal, som för närvarande gäller för riks försäkringsanstalten. Även *länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län* förordar en samverkan i kontrollhänseende men finner det tveksamt om taxerings- och uppbördsmyndigheterna med nuvarande personalresurser kan medverka vid avgiftskontrollen i den omfattning som nämnden avser. Enligt den mening, som uttalas av *länsstyrelsen i Skaraborgs län*, måste det betecknas som otillfredsställande, att inte en närmare samordning kommit till stånd av den kontrollverksamhet, som i både beskattnings- och socialförsäkringshänseende riktas mot arbetsgivarna. Länsstyrelsen anser bättre effektivitet i kontrollen av socialförsäkringsavgifterna och mindre besvär för arbetsgivarna kunna vinnas genom att kontrollen anförtros beskattningsmyndigheternas revisionspersonal och förordar en närmare utredning av frågan.

I den föreslagna utbetalningsbyrån kommer, framhåller *pensionsstyrelsen*, stommen att utgöras av pensions-, utbetalnings- och revisionsavdelningarna inom styrelsens nuvarande försäkringsbyrå. Dessa avdelningars personalbehov kan för närvarande beräknas till omkring 220 tjänstemän, varav endast de tre avdelningsföreståndarna är placerade i högre lönegrad än A 19. Den i jämförelse med andra motsvarande befattningar låga lönegradsplaceringen och de dåliga befodringsutsikterna har medfört svårigheter för styrelsen att förvärva och behålla kvalificerad personal. Den föreslagna utbetalningsbyrån kommer, anmärker pensionsstyrelsen, att intaga en ogynnsam ställning i personalhänseende i förhållande till ämbetsverket i övrigt. Det är för pensionsstyrelsen uppenbart att byrån är i behov av en kraftig upprustning. Denna sammanhänger med den erforderliga personalförstärkningen å byrån i samband med övergången till en helt ny maskinteknik, som blir en följd av den beslutade anskaffningen av en datamaskinanläggning. Pensionsstyrelsen hänvisar till sin petitaskrivelse för budgetåret 1961/62 och en särskild skrivelse med framställning om ökad personal å ifrågavarande byrå till följd av bl. a. berörda maskinanskaffning, vilka skrivelser kommer att redovisas i ett senare sammanhang. Den av nämnden till utbetalningssektionen förlagda kommunbidragsdetaljen bör enligt pensionsstyrelsens mening överföras till den föreslagna kontrollsektionen. Pensionsstyrelsen betvivlar, att det blir möjligt att avveckla den nuvarande registeravdelningen i den takt nämnden tänkt sig. Beträffande denna avdelning framhåller pensionsstyrelsen vidare att 12 befattningshavare är sysselsatta med förgranskning av inkomna pensionsärenden. Denna förgranskning ävensom visst annat inom styrelsen förekommande granskningsarbete sker delvis i syfte att undvika felaktiga utbetalningar. Pensionsstyrelsen ifrågasätter om inte denna centrala kontroll även efter ett genomförande av de föreslagna ändringarna av pensioneringens lokalorganisation bör åtminstone tills vidare behållas och personal härför be-

räknas. SACO förordar, att föreståndaren för sektionen för frågor om betalningsmottagare placeras i lönegrad A 24.

Administrationsnämndens förslag i fråga om matematisk-statistiska byrån kännetecknas av minskningar inom såväl högre som lägre personalgrupper, uttalar riks försäkringsanstalten och anmärker, att underlag för sådan minskning inte finnes fränsett ett mindre antal biträdestjänster på maskindetaljen. Den med matematiska och statistiska göromål för närvarande sysselsatta, kvalificerade personalen inom riks försäkringsanstalten och pensionsstyrelsen har anstalten uppskattat till minst 8 befattningshavare mot vilka nämnden ställer allenast sex befattningshavare i ett läge, då arbetsuppgifterna utökas med tilläggs pensioneringen. Anstalten avstyrker bestämt en sådan personalminskning. Vidare erinrar anstalten om att byrådirektörstjänsten å yrkesskadeförsäkringssektionen numera höjts till lönegrad A 26 och samma lönegrad anser anstalten i likhet med nämnden motiverad även för byrådirektören å sjuk- och pensionsförsäkringssektionen. Med hänsyn till att byrådirektören å den tekniska sektionen måste uppfylla andra kompetenskrav än byråns chef och till löneläget för kvalificerad personal med teknisk utbildning bör tjänsten enligt anstaltens mening vara placerad i lönegrad A 26. SACO anser det inte möjligt att såsom nämnden föreslagit framdeles minska den högre personalen å yrkesskadeförsäkringssektionen med en förste aktuarie i lönegrad A 21 och förordar att den ena av de båda aktuarietjänsterna i denna lönegrad höjes till lönegrad A 23. Organisationen finner det vidare nödvändigt att denna sektion även i fortsättningen förestås av en byrådirektör i lönegrad A 26. Å sjuk- och pensionsförsäkringssektionen anser organisationen, att antalet högre tjänster under sektionsföreståndaren bör vara tre förste aktuarier i lönegrad A 23 och en förste aktuarie i lönegrad A 21, dvs. samma antal befattningshavare som för närvarande är sysselsatta med sjuk- och pensionsstatistik m. m. inom riks försäkringsanstalten och pensionsstyrelsen. Försäkringsinspektionen betonar angelägenheten av att den matematisk-statistiska byrån erhåller tillräckligt kvalificerad arbetsstyrka och förklarar sig ha fått det bestämda intrycket att motsvarande byrå inom riks försäkringsanstalten gör ett mycket gott arbete inom ramen för sina resurser men att dessa är otillräckliga t. ex. för ett sådant statistiskt utnyttjande av sjukkassematerialet, som borde krävas med hänsyn till behovet av en god informationsbas för planeringen av såväl socialförsäkringen som sjukvården. Statens lönenämnd finner med hänsyn till vad nämnden anfört i fråga om arbetsuppgifterna för föreståndarna för yrkesskadeförsäkringssektionen och sjuk- och pensionsförsäkringssektionen att högre lönegradsplacering än A 24 inte är motiverad för dessa tjänster.

Chefen för den sektion för frivillig försäkring, som föreslås av administrationsnämnden, anses av statens lönenämnd böra vara placerad i lönegrad A 24. Lönenämnden förordar, att denna sektion tillföres någon av försäkringsavdelningens byråer.

Vad administrationsnämnden anfört beträffande ämbetsverkets två skadederegleringsbyråer har ej föranlett någon erinran.

I fråga om den på besvärssavdelningen placerade allmänna byrån anser *riksförsäkringsanstalten* tveksamt om upplysningsverksamheten bör koncentreras till denna byrå. I avbidan på vidare erfarenheter finner anstalten det lämpligast att upplysningsverksamheten ombesörjes av den personal, som handlägger ärenden av det slag frågan gäller. Däremot föreslår *riksförsäkringsanstalten*, att medel anvisas till en pressombudsmannatjänst. Anstalten framhåller, att verket måste stå rustat för att kunna på sakligt och lättillgängligt sätt informera allmänheten och att bättre möjligheter måste skapas för verket att deltaga i pressdebatten på verkets opinionsmässigt känsliga arbetsområde. En sådan verksamhet kan enligt anstaltens mening inte framgångsrikt bedrivas annat än genom pressombudsman. *Pensionsstyrelsen* finner sig inte kunna dela administrationsnämndens tveksamhet rörande det framtida behovet av en särskild byrå för de arbetsuppgifter, som avses skola ankomma på den allmänna byrån. Med hänsyn framför allt till rehabiliteringsverksamhetens betydelse för socialförsäkringen bör även framdeles arbetet ledas av en befattningshavare i byråchefens lönegrad. *Pensionsstyrelsen* förordar att den efterkontrollsektion, som enligt förslaget skall tillföras första besvärssbyrån, i stället anknytes till den allmänna byrån med hänsyn till efterkontrollärendenas nära sammanhang med frågan om rehabilitering av vederbörande pensionstagare.

Beträffande personalen å den allmänna byrån anmärker *statens lönenämnd*, att förslaget upptager två förste byråsekreteraretjänster i lönegrad A 23 å försäkringspliktssektionen, innebärande ökning med en sådan tjänst i förhållande till nuvarande organisation utan att motivering härför lämnats.

I fråga om de båda besvärssbyråerna yttrar *riksförsäkringsanstalten*, att nämnden synes ha varit alltför optimistisk, då den beräknat att fyra besvärsgupper skall kunna handlägga 5 000 pensionsärenden per år. Ärendenas svårighetsgrad kommer, framhåller anstalten, att vara avsevärt större än inom den nuvarande folkpensioneringen. Härtill kommer att nämndens beräkningar baserats på antalet ärenden, avgjorda av personal som för närvarande inte har att sätta till en stor del av sin arbetstid för deltagande i inspektioner, utbildnings- och upplysningsverksamhet m. m., vilket måste bli fallet i fortsättningen. Särskilt stora påfrestningar kommer att göra sig gällande under de första åren, då praxis skall byggas upp genom avgörande av besvärssärenden och upptagande av underställda ärenden till prövning. Vad beträffar sjukförsäkringsärendena är någon minskning inte att förvänta och dessa ärenden sysselsätter nu fem besvärsgupper, varför nämndens förslag innebär en minskning med en grupp. Enär anstalten förutser betydligt större ärendevolymer och lägre avverkningstakt än nämnden beräknat, måste anstalten för sin del påyrka en personalökning. Anstalten föreslår, att besvärsguppernas antal i enlighet med nämndens förslag be-

stämmes till åtta men att i varje grupp skall ingå en byrådirektör, en förste byråsekreterare i lönegrad A 23 och en förste byråsekreterare i lönegrad A 21. Byrådirektören bör vara placerad i lönegrad A 26. Anstalten framhåller vikten av att löneställningen för ifrågavarande personal blir så hög, att verket undviker att fungera som genomgångsstation till de högre befattningarna inom lokalorganisationen i sådan utsträckning, att verkets egna funktionsmöjligheter försvagas. Anstalten påpekar att den fulla utbyggnaden av besvärshyråerna inte omedelbart blir aktuell men att tid inte får försittas då det gäller att lära upp de tjänstemän, som skall handlägga pensionsärenden inom såväl verket som lokalorganisationen. Vidare bör beaktas att verket måste tillhandagå socialförsäkringsdomstolen med kvalificerade föredragande och att verkets utbildnings- och upplysningsverksamhet bland pensionsdelegationerna måste förberedas. Det är därför nödvändigt att i vart fall andra besvärshyrån redan den 1 juli 1961 förstärkes så att byråns fem besvärsgupper får den av anstalten föreslagna sammansättningen. *Pensionsstyrelsen* anser att föreståndare å besvärsgrupp inom den föreslagna första besvärshyrån bör vara placerad i lönegrad A 26. *SACO* förordar, att en besvärsgrupp skall bestå av två befattningshavare med samma lönegradsplacering, eftersom båda skall handlägga lika kvalificerade ärenden och gemensamt besluta i varje ärende. Med hänsyn till att ärendena genom förstärkningen av den lokala organisationen i regel kommer att vara av tveksam och komplicerad natur, bör tjänsterna inte vara placerade lägre än i A 24.

Besvärssavdelningen bör enligt vad *besvärssakkunniga* framhåller ha exklusiv beslutanderätt i besvärssärenden, vilka sålunda inte såsom nämnden föreslagit skall kunna hänskjutas till verksplenium. Dock bör generaldirektören kunna inträda i plenum å besvärssavdelningen och där deltaga i avgörandet. I avdelningsplenium bör samtliga å besvärsgupper indelade befattningshavare deltaga. *Pensionsstyrelsen* anser att två befattningshavare å besvärsgrupp, som är ense om beslutet, bör ha befogenhet att ändra överklagat beslut. Arbetsbördan för byråcheferna skulle eljest bli alltför stor. *Riksförsäkringsanstalten* och *statskontoret* anser, att vid avgörande av besvärssärende i verksplenium föredragande byråchef bör äga rösträtt.

Beträffande storleken av det nya ämbetsverkets personal förklarar *statens organisationsnämnd*, att mera detaljerade organisationsundersökningar rörande personalbehovet successivt bör utföras. *Riksförsäkringsanstalten* finner inte något belägg för verkssammanslagningens personalbesparande möjligheter. Till grund för beräkningen av personal utöver chefsbefattningarna bör enligt anstaltens uppfattning för budgetåret 1961/62 läggas en personalstyrka, som till antal och lönegrader motsvarar den personal, varöver riksförsäkringsanstalten och pensionsstyrelsen skolat förfoga, därest sammanslagningen inte kommit till stånd, med de ändringar, som betingas av anstaltens yrkanden. Inte heller *pensionssty-*

relsen anser sammanslagningen i och för sig medföra någon nämnvärd personalbesparing. Styrelsen delar administrationsnämndens uppfattning att antalet befattningshavare i olika grader kommer att inte obetydligt avvika från det i nämndens organisationsplaner beräknade. Med den oklarhet som råder beträffande lagstiftningens materiella utformning och organisationen är det, framhåller pensionsstyrelsen, omöjligt att nu taga ställning till personalbehovet. *SACO* anser att nämnden starkt underskattat personalbehovet såväl i kvantitativt som i kvalitativt hänseende.

De av administrationsnämnden berörda övergångsanordningarna har i huvudsak ej föranlett någon erinran. Att övergångstiden kommer att för både verksledning och personal medföra påfrestningar, framhålls av *pensionsstyrelsen*, som anser påfrestningarna möjligen kunna mildras genom inrättande av ett samarbetsorgan, där också personalintressena är företrädda. Pensionsstyrelsen understryker också nämndens uttalande att största hänsyn bör tagas till sådana befattningshavare med långvarig tjänstgöring, som inte erhållit ordinarieskap å de tjänster som de utövar. *TCO* förordar, att ett särskilt samarbetsorgan med representanter för verket och personalen inrättas med uppgift att handha de övergångsproblem, som berör personalen. Även *SACO* finner det angeläget att omorganisationen genomföres i nära kontakt med personalorganisationerna. *Statstjänstemännens riksförbund* förutsätter att friställd personal kommer att utnyttjas för den nödvändiga kompletteringen av personaluppsättningen vid sjukkasorna. *Statens organisationsnämnd* framhåller att uppbyggnaden av det nya verket torde medföra så omfattande arbetsuppgifter att det bör uppdragas åt ett särskilt organ, förslagsvis administrationsnämnden, att biträda verksledningen därmed.

Riksförsäkringsanstalten uttalar, att övergången till den nya organisationen måste få ske successivt under några år. Sammanslagningen den 1 juli 1961 kan alltså till en början inte få annan innebörd än att verket erhåller en gemensam ledning och provisoriskt formeras på avdelningar och byråer. Den inre omdaningen får ske efter hand som erforderliga organisationstekniska undersökningar hunnit verkställas. Beträffande övergångsfrågorna i övrigt anför anstalten.

Det är enligt riksförsäkringsanstaltens mening utomordentligt viktigt, att personal, som till följd av omorganisationen skulle mista sina innehavda tjänster, icke drabbas av några nedflyttningar utan övergångsvis få kvarstå i sina lönegrader. Vad nu sagts gäller icke endast extra ordinarie tjänstemän utan även extra tjänstemän och tjänstemän, som innehava vikariatslöneförordnanden. Föreskrifter i denna riktning skulle ge vidsträcktare säkerhet, än vad som i motsvarande hänseenden gällde vid 1955 års omorganisation av anstalten, främst med hänsyn till att även vikariatslöneförordnandena skulle gå in under säkerhetssystemet. En dylik anordning är emellertid fullt naturlig. Förordnanden som extra tjänsteman och vikariatslöneförordnanden äro till sin art jämställda, och det förhållandet, att den ena i stället för den andra av dessa båda förordnandetyper kommit till

användning i ett enskilt fall, är närmast betingat av vissa tekniska omständigheter. Omflyttningar förekomma ofta mellan de båda förordnandeformerna och en tjänsteman kan den ena månaden inneha exempelvis en extra kanslibiträdestjänst och den andra månaden bli överflyttad till ett motsvarande vikariatslöneförordnande och vice versa.

Bestämmelser böra vidare utfärdas om avgångsersättningar, förtidspensionering med full pension osv. i överensstämmelse med de regler, som gällde vid 1955 års omorganisation av riks försäkringsanstalten.

Riksförsäkringsanstalten vill vidare varna för ett genomförande av administrationsnämndens förslag, att ordinarie tjänster endast i begränsad omfattning böra inrättas i samband med tillkomsten av det nya verket. Anstaltens rekryteringsmöjligheter och stämningen bland personalen har i alltför hög grad lidit av att anstalten under långa tider varit ett ämbetsverk, som ständigt stått under hotet av omorganisation. Det vore orimligt att bestrida, att det nya verket kommer att vara i samma läge under överskådlig tid. Under sådana förhållanden är det av allra största vikt, att anstaltens personal kan känna samma trygghet, som personalen i de ämbetsverk, vilkas organisation anses ha nått en normal stabilitet. Ordinarie tjänster böra därför redan från början inrättas i en omfattning, som motsvarar gängse normer inom den centrala förvaltningen.

Beträffande det nya ämbetsverkets lokalfråga uttalar *lokaliseringsutredningen rörande statlig verksamhet* att frågan om verkets lokalisering snarast bringas till en lösning. Utredningen kan inte finna att de olika omständigheter, som främst påverkar lokaliseringen, talar för att verket måste förläggas till Stockholm. Behovet av medicinsk expertis kan tillgodoses, om verket lokaliseras till ett regionsjukvårdscentrum eller till en större stad med kort resväg till dylikt centrum. I fråga om ekonomisk expertis bör en tillfredsställande lösning kunna erhållas genom samarbete med exempelvis riksbankens eller kreditbankens regionalförvaltningar. Enligt utredningens översiktliga bedömning torde goda möjligheter föreligga att i andra städer än Stockholm lösa personalrekryteringen. Då det här gäller en statlig verksamhet av betydande storleksordning och med relativt obetydligt behov av kontinuerligt samarbete med departement och övriga centrala myndigheter finner utredningen lämpligheten av en utflyttning vara påtaglig. Utredningen anser att även den föreslagna socialförsäkringsdomstolen ävensom försäkringsrådet bör utflyttas och förläggas till samma ort som socialförsäkringsverket. Utredningen har ännu inte kunnat utföra så detaljerade undersökningar att ett konkret utflyttningsprogram nu kan presenteras men förklarar sin avsikt vara att snarast fullfölja arbetet i denna del och framlägga de förslag, som föranledes därav. *Länsstyrelsen i Östergötlands län* uttalar, att det föreslagna socialförsäkringsverket tillhör den grupp av statlig verksamhet, där ingen tvekan kan råda om att verksamheten med stor fördel både kan och bör bedrivas utanför Stockholmsområdet.

Socialförsäkringens högsta prövningsinstans m. m.

Remissorganen har med enstaka undantag tillstyrkt eller lämnat utan

erinran administrationsnämndens förslag om en gemensam högsta prövningssinstans för den allmänna pensioneringen, sjuk- och moderskapsförsäkringarna samt yrkesskadeförsäkringen. *Riksförsäkringsanstalten* framhåller, att inom dess socialförsäkringsgrenar uppkommande frågor i stor utsträckning är av samma art eller i vart fall närbesläktade med varandra, vartill kommer det nära sambandet i olika hänseenden mellan dessa försäkringar. Liknande uttalanden göres av bl. a. *försäkringsrådet*, *Svenska arbetsgivareföreningen* och *Landsorganisationen*. *Kooperativa förbundet* påtalar, att den nuvarande oenhetligheten i besvärordningen inte bara skapar förvirring för den vanligen i flera socialförsäkringsgrenar försäkrade utan också kan medföra, att hans berättigade intresse eftersättes.

I några remissyttranden understrykes särskilt att den högsta prövningsinstansen bör ha karaktären av domstol. *Försäkringsrådet* finner det vara ett oavvisligt krav, att en rättssökande kan få sina anspråk prövade av domstol och *riksförsäkringsanstalten* uttalar, att förmånstagare och avgiftsskyldiga på socialförsäkringens område bör ha i princip liknande tillgång till domstolsprövning i högsta instans, som är fallet på andra områden. *Besvärssakkunniga* framhåller, att socialförsäkringsmålen uppenbarligen är av den karaktär att deras slutliga avgörande bör tillkomma domstol. De sakkunniga understryker vikten av att väg nu öppnas till domstolsprövning av alla socialförsäkringsmål.

Endast *länsstyrelsen i Östergötlands län* förklarar sig inte vara övertygad om att en domstolsprövning av de besvärssärenden, som enligt förslaget skall avgöras av socialförsäkringsverket som första besvärinstans, utgör en säkrare garanti för en tillfredsställande behandling av ärendena än den friare och mera obundna prövning, som den nuvarande ordningen innebär. Länsstyrelsen ifrågasätter därför om inte åtminstone tills vidare Kungl. Maj:t alltjämt bör utgöra högsta besvärinstans för pensioneringen samt sjuk- och moderskapsförsäkringarna.

Beträffande frågan huruvida ett befintligt judiciellt organ eller ett nyskapat specialorgan skall vara högsta prövningsinstans är meningarna delade. De flesta av de remissorgan, som uttalat sin mening i denna fråga, tillstyrker nämndens förslag om inrättandet av en särskild socialförsäkringsdomstol, som skall ha att handlägga besvär över det föreslagna socialförsäkringsverkets och — såvitt avser yrkesskadeärenden — försäkringsrådets beslut. *Riksförsäkringsanstalten* anser att denna nya domstol bör konstrueras som en motsvarighet till högsta domstolen och regeringsrätten samt understryker därvid den stora ekonomiska betydelse, som socialförsäkringen numera har för den enskilde i fråga om såväl förmåner som avgifter. *Försäkringsinspektionen* finner förslaget välgrundat och framhåller, att det i princip inte bör råda skillnad i fråga om besvärinstansernas antal de olika försäkringsgrenarna emellan. *Svenska sjukkasseförbundet* vänder sig mot en lösning med försäk-

ringsrådet som socialförsäkringens högsta instans och framhåller, att rådet är såväl första som sista besvärinstans inom yrkesskadeersättning och på grund härav har att verkställa utredningar i ett stort antal yrkesskadeärenden, vilket, om rådet blir högsta besvärinstans för sjuk- och pensionsärenden, kan medföra risk för att dessa ärenden får karaktären av tillskott till rådets egentliga uppgifter. Enligt förbundets mening är det vidare oundgängligen nödvändigt, att personer med erfarenhet av sjuk- och pensionsförsäkring finnes i erforderligt antal inom en högsta försäkringsdomstol. *Kooperativa förbundet* betonar särskilt de ökade garantier för de försäkrades rättssäkerhet, som förslaget medför.

Statskontoret framhåller, att med de utgångspunkter administrationsnämnden haft för sitt ställningstagande och då frågan om en gemensam högsta besvärinstans för socialförsäkringen uppenbarligen kräver en snabb lösning, synes nämndens förslag i och för sig inte ge anledning till gensaga. Nämndens förslag aktualiserar emellertid enligt statskontorets mening på nytt frågan om att flytta skattemålen från regeringsrätten. Härigenom skulle det bli möjligt att lägga den slutliga prövningen av socialförsäkringsmålen till regeringsrätten, som redan handlägger vissa mål om sociala förmåner. *Länsstyrelsen i Gävleborgs län* förklarar sig inte ha någon allvarigare erinran mot förslaget men ifrågasätter, om ej prövningen i sista instans borde förläggas till en särskilt organiserad avdelning inom regeringsrätten. Även *länsstyrelsen i Skaraborgs län* finner det böra övervägas att låta regeringsrätten handlägga socialförsäkringsmålen och anser, att frågan om inrättande av särskild socialförsäkringsdomstol bör anstå, tills mera ingående erfarenhet vunnits angående dessa måls omfattning och närmare beskaffenhet.

Frågan om regeringsrätten som högsta instans i socialförsäkringsärenden beröres också av *besvärssakkunniga*, vilka såsom sin principiella inställning deklarerar, att regeringsrättens kompetens bör vidgas på sådant sätt, att den relativt undantagslöst blir högsta instans för all förvaltningsrättsskipning i landet. Detta förutsätter emellertid enligt besvärssakkunnigas mening en reduktion av målantalet, som kan uppnås genom en allmän fullföljdsbegränsning i förening med en sträng tillståndsprövning. Endast ett mindre antal mål skulle på så sätt nå upp till regeringsrätten, varigenom den finge möjlighet att nedlägga sådant arbete på varje mål, att dess avgöranden skulle få ökat prejudikatvärde och bli mera vägledande för rättstillämpningen i lägre instans. Besvärssakkunniga konstaterar emellertid, att det i dagens läge inte är praktiskt genomförbart att göra regeringsrätten till högsta instans i socialförsäkringsmål. Under nuvarande förhållanden måste därför ett annat domstolsorgan väljas som slutinstans för ifrågavarande mål. Besvärssakkunniga finner det inte otänkbart att uppdraga åt kammarrätten att fungera som domstol i socialförsäkringsmål, men anser dock, att det inger betänkligheter att ytterligare

utbygga kammarrätten. Härtill kommer, anför besvärssakkunniga, att det inom socialförsäkringsområdet redan finnes en särskild domstol, nämligen försäkringsrådet, som därest yrkesskadeförsäkringen om ett antal år avskaffas som självständig försäkringsgren, tydligen skulle bli utan uppgifter. Några bärande skäl mot en lösning, som innebär att försäkringsrådet omvandlas till en allmän socialförsäkringsdomstol, har ej anförts, anser de besvärssakkunniga, som påpekar, att det är ganska vanligt inom den administrativa rättsskipningen, att en domstol fungerar än som första, än som andra klagoinstans. Besvärssakkunniga anser sig därför för sin del böra förorda, att frågan löses på så sätt, att en socialförsäkringsdomstol inrättas som slutinstans samtidigt som försäkringsrådet i nuvarande form upphör.

Justitiekanslersämbetet delar administrationsnämndens mening, att uppgiften att pröva besvär i pensions-, sjukförsäkrings- och moderskapsförsäkringsärenden bör överföras från Kungl. Maj:t i statsrådet till annat organ och att det inte är lämpligt att betunga regeringsrätten med denna uppgift eller att anförtro densamma till kammarrätten. Ämbetet ifrågasätter emellertid, om socialförsäkringsmålen kan antagas vara av den art och omfattning, att för deras avgörande bör tillskapas en helt ny besvärshögre instans och finner det vidare tveksamt, om tiden är inne för definitiva åtgärder. I sistnämnda hänseende framhålles att lagstiftningen ännu icke fått sin mera slutgiltiga utformning och att någon tids erfarenheter av hur den nya lagstiftningen kommer att verka torde böra avvaktas. Enligt ämbetets mening bör arbetet för närvarande inriktas på en successiv uppbyggnad av en högsta besvärshögre instans, varvid det bör vara naturligt att anknyta till försäkringsrådet. Ämbetet förordar sålunda, att det definitiva inrättandet av en högsta besvärshögre instans för socialförsäkringsmålen ännu någon tid får anstå och att frågan för närvarande löses provisoriskt genom att försäkringsrådet tills vidare göres till sådan instans. De nya betydelsefulla och krävande uppgifter, som därmed skulle tilläggas försäkringsrådet, fordrar givetvis förstärkning av rådets resurser i personellt och materiellt avseende, framhåller ämbetet, som särskilt understryker att, om det skall bli möjligt för rådet att förvärva och behålla högt kvalificerade domare, sådan ersättning självfallet måste utgå till dem att uppdraget ter sig lockande.

En ombildning och utbyggnad av försäkringsrådet till socialförsäkringens högsta besvärshögre instans förordas av flera andra remissorgan, varvid särskilt framhålles att man i nuvarande läge bör undvika att tillskapa ytterligare en specialdomstol, att ärendena inom de olika socialförsäkringsgrenarna i stor utsträckning är av samma art och att försäkringsrådet besitter mångårig erfarenhet av de i dessa ärenden vanligen förekommande frågorna. Uttalanden i denna riktning göres av *pensionsstyrelsen*, *länsstyrelsen i Västernorrlands län*, *Svenska arbetsgivareföreningen*, *Landsorgani-*

sationen, Socialförsäkringsbolagens förening och SACO. Beträffande yrkesskadeförsäkringsärendenas befarade dominans i försäkringsrådet, om detta blir högsta socialförsäkringsdomstol, anför *försäkringsrådet*, att det synes uppenbart att utrymmet för en självständig yrkesskadeförsäkring måste reduceras i samma mån som förmånerna från sjukförsäkringen förbättras samt den förestående ökade samordningen mellan denna försäkringsgren och pensionsförsäkringen genomföres och i samband därmed invaliditetsgränsen för invalid- och förtidspension sänkes. En viss dominans skulle möjligen kunna uppstå den första tiden men knappast i fortsättningen. Enligt försäkringsrådets mening bör rådet utan större omgång kunna förvandlas till gemensam slutinstans för socialförsäkringen. Rådet arbetar nu på två avdelningar med tillhoppa sex juristledamöter. För de tillkommande ärendena erfordras endast ytterligare en avdelning med tre juristledamöter, vartill behövs ytterligare tre föredragande. En sådan utbyggnad finner rådet vara den naturligaste och billigaste lösningen av slutinstansfrågorna. Även *medicinalstyrelsen* och *länsstyrelserna i Stockholms, Södermanlands och Hallands län* ställer sig tveksamma till inrättandet av en ny domstol och anser att det bör övervägas att låta försäkringsrådet åtminstone tills vidare fungera som slutinstans.

Riksräkenskapsverket anser särskilt nämndens uttalande om besvärssärendenas natur tala för att försäkringsrådet efter lämplig omorganisation skulle kunna övertaga besvärsprövningen inom socialförsäkringen. Inte heller tanken på kammarrätten bör enligt verkets mening avvisas, då besvärsprövningen ofta torde avse förhållanden som blir bedömda även vid inkomsttaxering.

Att kammarrätten göres till högsta socialförsäkringsdomstol förordas av *kammarrätten* själv, som inte anser det lämpligt att tillskapa specialdomstolar som högsta instans. När behovet av den enskildes rättsskydd är så framträdande som i här ifrågavarande ärenden finner kammarrätten det angeläget, att prövningen förlägges till en verklig domstol, vars ledamöter äger insikter och erfarenheter på rättsområdet i allmänhet och är vana att tillämpa allmän lag. Den föreslagna domstolen synes kammarrätten alltför specialiserad för att kunna tillfredsställa dessa krav. Kammarrätten framhåller, att socialförsäkringsärendena är av ekonomisk natur och har släktskap med vissa grupper av de av kammarrätten i sista instans handlagda målen. Vidare är beräkning av pensionsgrundande inkomst en förenklad taxering. Därest prövningen av socialförsäkringsärenden skulle förläggas till kammarrätten, kunde de lämpligen behandlas av en ny förstärkt division, som borde förse med medicinsk sakkunskap och fackkunskaper från de olika grenarna av socialförsäkringen. *Statstjänstemännens riksförbund* framhåller det nära sambandet mellan taxering och beräkning av pensionsgrundande inkomst och anser det böra övervägas, att inrätta en särskild avdelning för socialförsäkringsmål i kammarrätten

med i viss mån självständig ställning. Inom yrkesskadeförsäkringen bör dock enligt förbundets mening försäkringsrådet alltjämt vara högsta instans. *Uppbördsutredningen* anser det kunna övervägas, att införliva försäkringsrådet i kammarrätten och där inrätta en särskild division för de försäkringsjuridiska målen, medan mål rörande avgiftsskyldighet skulle behandlas av kammarrättens allmänna avdelningar. Härigenom skulle samtliga socialförsäkringsmål kunna fullföljas från socialförsäkringsverket till kammarrätten och i sista hand till regeringsrätten, vilket skulle underlätta inte blott enhetligheten i avgörandena utan även samordningen av de åtgärder, som erfordras för upprätthållande av effektivitet på taxerings- och socialförsäkringsområdena.

Vad administrationsnämnden anfört rörande den nya domstolens kompetensområde har i allmänhet ej föranlett någon erinran. *Riksskattenämnden* förklarar sig dela administrationsnämndens uppfattning, att det inte är möjligt att för mål om arbetsgivaravgifter tillämpa samma instansordning som i taxeringsprocessen.

Däremot finner *uppbördsutredningen* den omständigheten, att samma förhållande, t. ex. trovärdigheten av en företagares bokföring, kan bli föremål för bedömning såväl vid besvärprövning rörande arbetsgivaravgift som vid inkomsttaxering tala för att socialförsäkringsverkets avgöranden angående arbetsgivaravgift i sista hand prövas av regeringsrätten, även om mål av rent försäkringsjuridisk natur fullföljes enligt den av administrationsnämnden föreslagna ordningen. *Länsstyrelsen i Skaraborgs län* finner likaså att sambandet mellan mål angående arbetsgivaravgift och inkomsttaxeringsmål talar för att socialförsäkringsverkets avgöranden i frågor om arbetsgivaravgift prövas i sista instans av regeringsrätten.

Justitiekanslersämbetet, som finner domstolens kompetensområde lämpligt avvägt, anser att någon överflyttning av arbetslöshetsförsäkringsärenden från regeringsrätten till den nya domstolen inte nu bör ske. *Arbetsmarknadsstyrelsen* framhåller, att vid prövning av den individuella arbetslösheten inom arbetslöshetsförsäkringen avgörande hänsyn merendels måste tagas till den medicinska sakkunskapens vitsord. Eftersom socialförsäkringsdomstolen måste ha medicinsk expertis till förfogande, anser arbetsmarknadsstyrelsen att frågan om domstolens kompetens med avseende på arbetslöshetsförsäkringen bör upptagas till förnyad prövning, som lämpligen bör ankomma på den nyligen tillsatta utredningen rörande denna försäkring.

Beträffande socialvårdsmålen, som enligt administrationsnämndens mening ej bör ankomma på socialförsäkringsdomstolen, ansluter sig bl. a. *Svenska socialvårdsförbundet* till de av nämnden anförda synpunkterna. *Socialstyrelsen* finner däremot önskvärt, att socialvårds- och socialförsäkringsmål koncentreras till en och samma högsta instans. Även om sam-

hörighet saknas mellan vissa socialvårdsmål och socialförsäkringsmålen, föreligger dock ett nära samband mellan socialvårds- och socialförsäkringsområdet och ingående kännedom om socialförsäkringarna är av stort värde vid prövningen av åtskilliga socialvårdsmål. Socialstyrelsen anser det därför böra övervägas, om inte socialförsäkringsdomstolen kan ges sådan sammansättning, att den lämpligen kan fungera som högsta instans även i socialvårdsmål. Även *länsstyrelsen i Älvsborgs län* anser, att frågan om samordnande av besvärspövningen i socialvårds- och socialförsäkringsmål ånyo bör övervägas.

Administrationsnämndens uppskattning av besvärshäufigkheten hos den föreslagna socialförsäkringsdomstolen har föranlett erinran endast från *försäkringsrådet*, som anser att nämnden i fråga om pensions- och sjukförsäkringsärenden inte i erforderlig grad beaktat effekten av ett borttagande av fullföljdsbegränsningen. Vidare anser rådet sannolikt, att en väsentlig del av de ansökningar om kapitalisering av livränta, som inte bifalles av rådet, kommer att överklagas, när en klagoinstans inrättas. Försäkringsrådet anser därför att antalet mål i den nya domstolen bör beräknas avsevärt högre än vad nämnden gjort.

Förslaget om att någon fullföljdsbegränsning tills vidare ej skall föreskrivas tillstyrkes i allmänhet. Sålunda framhåller *försäkringsrådet*, att särskilt med hänsyn till socialförsäkringens i stort sett obligatoriska karaktär en rättssökande utan inskränkning bör vara berättigad att få sin sak prövad av åtminstone en instans av domstols karaktär. *Länsstyrelsen i Jämtlands län* anser det särskilt otillfredsställande att fullföljdsbegränsningen för närvarande ombesörjes av det ämbetsverk, som fattat det beslut vilket önskas överklagat, och anser det med hänsyn till de stora förmåner, som kan komma ifråga, av stor betydelse att prövning i högsta instans kan få äga rum utan fullföljdstillstånd. Även *Kooperativa förbundet* kritiserar den nuvarande fullföljdsprövningen och hälsar med tillfredsställelse, att den försäkrade får rätt att i alla mål gå till högsta instans. *Landsorganisationen* framhåller, att förslaget överensstämmer med den ståndpunkt organisationen tidigare intagit i denna fråga. *Riksförsäkringsanstalten* påpekar, att behov av att i någon form återinföra fullföljdsbegränsning dock kan komma att aktualiseras av erfarenheterna.

Betänkligheter mot ett slopande av fullföljdsprövningen anföres av *justitiekanslersämbetet*. Ämbetet anser, att det ligger nära till hands att antaga att de som gör anspråk på en förmån ofta begagnar sig av de klagomöjligheter som står till buds, även om utsikt till ändring i verkligheten saknas. Särskilt är detta fallet, om kostnaden för fullföljd är ringa eller ingen. En begränsning av fullföljdsrätten genom socialförsäkringsverkets försorg bör kunna äga rum utan att rättssäkerheten därigenom sättes i fara. Prövningen skulle kunna anförtros en särskild avdelning inom detta ämbetsverk, eventuellt med chefen som deltagande i prövningen, varigenom

skulle vinnas, att verkets ledning fick en god överblick över huru lagstiftningen tillämpas inom verket.

Frågan om besvärssrätt för andra än enskilda parter och om allmänt ombud med rätt att överklaga beslut i socialförsäkringsmål beröres av *besvärssakkunniga*, som framhåller, att enligt administrationsnämndens förslag besvärsförfarandet väsentligen skulle få karaktär av ett enpartsförfarande. Erfarenheten ger emellertid vid handen, att utredningen av ett besvärsmål blir mera allsidig och fullständig och garantierna för riktiga avgöranden därmed större i ett förfarande mellan två motstående parter. Besvärssakkunniga anser det därför böra tillskapas ett institut med allmänt ombud, som skulle ha till uppgift att inträda som enskilds motpart i besvärsmål och att överklaga första instansens beslut. I fråga om avgörandena i första instans framhåller besvärssakkunniga att det självfallet inte kan bli tal om en allmän eftergranskning men att besvärssrätt för det allmänna erfordras för tillvaratagande av statens intressen på detta stora och ur ekonomisk synpunkt synnerligen betydelsefulla område och för vinnande av enhetlig rättstillämpning. Behovet av ett allmänt ombud framstår för besvärssakkunniga som än mer påtagligt vad avser centralmyndighetens beslut i besvärsmål. I den mån sjukkassorna består som icke-statliga organ, anser besvärssakkunniga ur förvaltningssynpunkt intet vara att erinra mot att klagorätt tillerkännes dem men en sådan klagorätt tillgodoser endast i ringa mån behovet av de allmänna och de rent statliga intressenas tillvaratagande i de olika socialförsäkringsmålen. Enligt besvärssakkunnigas mening framstår det som klart otillfredsställande, att i en så kvalificerad instans som den planerade socialförsäkringsdomstolen inte ha ett tvåpartsförfarande. Även *uppbördsutredningen* ifrågasätter om inte behov föreligger av ett allmänt ombud. De statliga intressena synes nämligen inte bli tillgodosedda enbart genom de av administrationsnämnden föreslagna åtgärderna. Enligt uppbördsutredningens mening bör uppgiften att vara allmänt ombud kunna anförtros någon befattningshavare i socialförsäkringsverket. Ett ställningstagande till frågan om allmänt ombud i socialförsäkringsmål kan ske utan avvaktan på det resultat, var till uppbördsutredningen kan komma.

Landsorganisationen finner det önskvärt, att den officialprövningsrätt, som nu tillkommer försäkringsrådet inom yrkesskadeförsäkringen, också införes beträffande övriga socialförsäkringsgrenar. Som skäl för sådan rätt framhåller Landsorganisationen intresset av enhetlig lagtillämpning och angelägenheten av att förhindra rättsförlust på grund av brister i besvärshandlingarna eller deras för sena ankomst. Tillsynsmyndigheten bör enligt organisationens mening i tveksamma fall också kunna underställa ärenden.

I de remissyttranden, som berör *domstolens sammansättning*, behandlas främst frågan om medverkan av lekmanaledamöter. *Landsorganisationen* anser besvärssärendenas karaktär motivera att man tillför-

säkrar den högsta besvärinstansen tillbörligt lekmannainflytande. Detta kan enligt organisationens mening endast ske, därest en del av besvärsgörans ledamöter utgöres av personer, vilka har sin huvudsakliga gärning i en verksamhet, som ger dem speciell sakkunskap i dessa ärenden. Landsorganisationen, som enligt vad förut berörts förordar försäkringsrådet som högsta instans, uttalar att utökningen av rådets ledamöter bör ske på sådant sätt, att man bibehåller den nuvarande proportionen mellan dem som företräder juridisk, administrativ och medicinsk sakkunskap och dem som representerar sakkunskapen inom arbetsmarknadens organisationer. *Svenska arbetsgivareföreningen* finner det obestridligt, att den nuvarande partsrepresentationen i försäkringsrådet varit av värde för rådet och att de skäl, som motiverat denna representation, gör sig gällande jämväl i vad avser den framtida högsta instansen för socialförsäkringsärenden. *TCO* anser särskilt med hänsyn till att handläggningen endast i begränsad omfattning kan bli muntlig att det skulle stärka domstolens förtroende hos allmänheten om lekmän representerande olika intressegrupper har säte och stämma i domstolen. Även *Rikskommittén för partiellt arbetsföra* och *Försäkringsfunktionärernas förbund* anser behov föreligga av lekmän som har erfarenhet av arbetsmarknadsförhållanden. *Kooperativa förbundet* har förståelse för de synpunkter, som föranlett förslaget om endast heltidsanställda ledamöter, men framhåller, att med den förändring, som är betecknande för näringslivet och arbetsmöjligheterna, synes det nödvändigt att till domstolen knyta krafter, som har nära och fortlöpande kontakt med arbetslivet. *Justitiekanslersämbetet* ifrågasätter likaså, om det inte är lämpligt att vid utseende av icke lagfarna ledamöter beakta önskvärdheten av att kunskap och erfarenhet från arbetsgivar- och arbetstagsarsidan blir företrädda i domstolen. Ämbetet åsyftar därmed ej att till socialförsäkringsdomstolen skall knytas några verkliga partsrepresentanter. De icke lagfarna ledamöterna bör ges samma ställning som motsvarande ledamöter i försäkringsrådet och arbetsdomstolen och alltså inte vara heltidsanställda eller utnämnda å sina befattningar så att de kan komma att tjänstgöra i decennier och bli mera ämbetsmän än lekmän.

Svenska socialvårdsförbundet framhåller, att kännedom om och erfarenhet av praktiskt socialvårdsarbete inte sällan torde bli av betydelse och föreslår, att även personer med erfarenhet och insikter från den allmänna socialvården knyts till domstolen. *De blindas förening* vill till domstolen knyta representanter för pensionärerna att bevaka deras intressen.

Sveriges läkarförbund anser det nödvändigt, att domstolen erhåller en egen överläkare som ledamot, varigenom domstolen skulle kunna handlägga många ärenden utan hänvisning till särskilda specialister medan i andra fall överläkarens sakkunskap torde erfordras för val av lämplig medicinsk expertis. *Besvärssakkunniga*, som också behandlar behovet av medicinsk expertis i domstolen, finner den av administrationsnämnden föreslagna lösningen med särskilda, till domstolen knutna rådgivare i medi-

cinska frågor ovanlig men vill inte motsätta sig densamma, eftersom den synes praktiskt motiverad.

Några av de remissorgan, som förordar att försäkringsrådet skall utbyggas till en för socialförsäkringen gemensam överinstans, torde därmed också avse, att den för försäkringsrådet gällande domförhållningsregeln skall äga tillämpning. *Justitiekanslersämbetet* framhåller att, om i enlighet med vad ämbetet ifrågasatt två lekmän skall deltaga i avgörandena, det kan anses tveksamt, huruvida domstolen bör vara domför med allenast fyra ledamöter, eftersom antalet lagfarna ledamöter därmed endast blir två.

Administrationsnämndens beräkning, att i den av nämnden föreslagna domstolen fem ledamöter skall kunna avverka 1 500 ärenden om året, anser *försäkringsrådet* väl optimistisk, bl. a. med hänsyn till att muntliga förhandlingar förutsatts äga rum. Då rådet dessutom anser att nämnden uppskattat besvärshäufigheten för lågt, finner rådet sannolikt, att ledamöterantalet, även om det utökas till sex, inte kommer att förslå utan att domstolen för att undvika balans måste utökas med ytterligare en avdelning. *TCO* ifrågasätter likaså, om det inte är nödvändigt att redan från början inrätta åtminstone två avdelningar inom domstolen, om ärendena skall kunna avgöras tämligen snabbt utan att därför grundligheten i handläggningen eftersättes.

Den föreslagna lönegradsplaceringen av ledamöterna i socialförsäkringsdomstolen har föranlett uttalanden endast i ett par yttranden. De krav, som bör ställas på domstolens ledamöter, gäller enligt *riksförsäkringsanstaltens* bestämda mening lika för dem alla och de bör därför ha samma löneställning liksom fallet är i högsta domstolen och regeringsrätten. Vid en sådan likställighet bör lägre lönegrad än B 6 knappast ifrågakomma. *Statens lönenämnd* är i fråga om domstolsledamöterna inte övertygad om att tillräckliga skäl föreligger för frågående av den löneställning, som gäller för bl. a. kammarrätten och försäkringsrådet, vilka även de i viss utsträckning är slutinstanser. Lönenämnden erinrar vidare om att arvode motsvarande löneklass 6 på löneplan B utgår på befattningen som ordförande i arbetsdomstolen, därest befattningen innehaves av person som inte förut varit justitieråd. Dessa jämförelser leder enligt lönenämndens mening till lönegradsplaceringen B 6 för socialförsäkringsdomstolens ordförande samt B 1 för dess ledamöter.

Vad angår domstolens verksamhetsformer framhåller *besvärssakkunniga*, att de i sitt utredningsarbete ännu inte tagit definitiv ställning till processen inför förvaltningsdomstolarna. I nuvarande läge torde den av administrationsnämnden valda lösningen att vissa bestämmelser i rättegångsbalken skall äga tillämpning för socialförsäkringsdomstolen kunna godtagas såsom ett provisorium. Av föreskriften, att lagrummen i rättegångsbalken skall gälla blott i tillämpliga delar, torde enligt besvärssakkunniga följä, att hänsyn skall tagas till de speciella förvaltningsrättsliga förhållandena och att de befogenheter, som lagrummen

tillerkänner domstolen t. ex. med avseende å vittnesförhör, skall begagnas med urskillning. *Statskontoret* finner det påkallat att en fast ordning utbildas i fråga om förfarandet vid domstolen och att konkreta bestämmelser härom utfärdas.

Förslaget om att även muntlig förhandling skall kunna förekomma vid socialförsäkringsdomstolen har givit *försäkringsrådet* anledning uttala, att behov av muntlig förhandling inte föreligger inom rådet på grund av rådets omfattande skriftliga utredningsförfarande. I viss utsträckning har rådet uppnått det med muntliga förhandlingar avsedda syftet genom att sända ut en tjänsteman för att på ort och ställe klarlägga vissa för ett ärende relevanta omständigheter. *Försäkringsrådet* framhåller att, om muntlig förhandling blir tillåten, kan vetskapen därom medföra krav på sådana förhandlingar i större omfattning, vilket kan föranleda olägenheter och avsevärd kostnadsökning för statsverket. Rådet är inte övertygat om att nyttan av muntlig förhandling uppväger dessa nackdelar.

Landsorganisationen vänder sig mot förslaget att part själv skall bestrida kostnaden för egen inställelse och för av honom åberopat vittne eller sakkunnig och finner det ur social synpunkt otillfredsställande, om en försäkringstagares möjligheter till belysning av ett sakförhållande därigenom begränsas. *Landsorganisationen* föreslår därför, att part som är fysisk person skall tillerkännas ersättning för dylika kostnader. Liknande synpunkter anföres av *Rikskommittén för partiellt arbetsföra*. *Riksförsäkringsanstalten* anser att ersättning till sakkunnig, som part åberopat, skall kunna gäldas av allmänna medel under samma betingelser som vittnesersättning.

Kostnadsfrågor m. m.

Administrationsnämndens kostnadsberäkningar beröres endast av ett fåtal remissorgan, som i regel framhåller vanskligheten av att i nuvarande läge göra någon närmare uppskattning av förslagens ekonomiska konsekvenser. *Försäkringsinspektionen* framhåller, att erfarenheten talar för att besparingar till följd av sådana åtgärder som nämnden föreslagit i verkligheten inte går att i full utsträckning genomföra och att det därför är klokt med en mera försiktig bedömning i detta avseende. *Riksförsäkringsanstalten* håller för troligt att kostnaderna över lag kommer att betydligt överstiga vad nämnden förmodat.

Beträffande sjukkasorganisationen finner *pensionsstyrelsen* det uppenbart att besparingar kan åstadkommas genom dubbelkassensystemets avskaffande. Styrelsen anser däremot att sjukkassornas kostnader för nytillkommande uppgifter inom den allmänna pensioneringen blir betydligt större än vad nämnden räknat med och framhåller i detta hänseende, att inga utgifter beräknats för ersättare för föredragandena i pensionsdelegationerna och att frågan om efterkontrollarbetet i sjukkassorna inte berörts. Även i fråga om andra ärenden än invalidpensionsärenden

fordras en betryggande handläggning och kontroll i kassorna. Styrelsen anser därför det av nämnden beräknade biträdesantalet för pensionsärendena vara för lågt. *Sveriges läkarförbund* framhåller att de nya arbetsuppgifterna för sjukkassorna trots den förvaltningsmässiga förenklingen inte torde komma att föranleda en minskning av personalstyrkan. Det förefaller förbundet som om nämnden underskattat personalbehovet. *Försäkringsinspektionen* anser nämndens uttalanden knappast ge en klar bild av förstärkningsbehovet beträffande sjukkassornas personalorganisation och framhåller vikten av att kassorna beredes möjlighet att inte bara kvantitativt utan även kvalitativt tillgodose detta behov.

Kostnadsminskningen för kommunerna i fråga om pensionsnämndsorganisationen i anledning av nämndens förslag torde enligt *pensionsstyrelsens* mening komma att åtminstone under överskådlig tid visa sig ringa eller obefintlig.

Såsom förut framhållits räknar varken pensionsstyrelsen eller riksförsäkringsanstalten med att sammanslagningen av dessa verk till ett nytt arbetsverk i och för sig skall medföra någon nämnvärd personalbesparing. *Pensionsstyrelsen* finner dock en personalminskning möjlig genom övergång till datamaskiner, medan *riksförsäkringsanstalten* framhåller, att en eventuell personalminskning främst sammanhänger med att pensionsärendena decentraliseras. *SACO* anser nämndens uppenbara ambition att hålla kostnadsberäkningarna nere vara förståelig mot bakgrunden av strävandena att begränsa de statliga förvaltningsutgifterna men framhåller, att en underbemanning ofta leder till en alltför tryckande arbetsbörda och ett mindre tillfredsställande fullgörande av arbetsuppgifterna. *TCO* uttalar att den personalminskning, som nämnden förutskickar, i och för sig inte bör vara en primär målsättning. Det väsentliga är att administrationen kan bringas att fungera på ett effektivt sätt och att allmänhetens berättigade intressen i fråga om service blir väl tillgodosedda. *Försäkringsfunktionärernas förbund* yttrar att nämnden bortsett från behovet av ökad revision och tillsyn från centralmyndighetens sida och betvivlar, att en nedskärning av antalet anställda kan bli möjlig.

I fråga om kostnadsberäkningarna avseende den nyinrättade domstolen har några erinringar ej framförts. Beträffande föredragandebefattningarna ifrågasätter *statens lönenämnd* lämpligheten av den föreslagna anställningsformen och föreslår, att fasta föredragandetjänster i lönegrad A 23 inträttas i likhet med vad som gäller vid bl. a. försäkringsrådet.

Vad administrationsnämnden anfört om finansieringen av socialförsäkringens organisation har föranlett uttalande endast av *pensionsstyrelsen*, som i fråga om fördelningen av sjukkassornas kostnader mellan statsverket och tilläggs pensioneringen inte finner den av nämnden föreslagna hälftindelningen godtagbar utan föreslår en fördelning i relation till antalet handlagda ärenden av olika slag. Styrelsen fram-

håller att antalet ansökningar om tilläggspension inte kommer att bli lika stort som antalet folkpensionsansökningar.

Statskontoret berör frågan om socialförsäkringens finansiering och erinrar om att förmånerna nu bekostas genom direkta avgifter från de försäkrade, bidrag från arbetsgivare och skatter, allt enligt starkt växlande grunder. En sådan ordning innebär nackdelar bl. a. i administrativt avseende. Med hänsyn härtill och mot bakgrunden av socialförsäkringsutgifternas storlek på längre sikt finner statskontoret önskvärt, att finansieringsfrågan omprövas i ett sammanhang för socialförsäkringen i dess helhet, varvid även den budgetmässiga behandlingen av socialförsäkringsutgifterna bör närmare övervägas.

Departementschefen

Allmänt

Under senare år har en snabb utbyggnad av socialförsäkringarna ägt rum. Den allmänna sjukförsäkringen och den därmed sammankopplade moderskapsförsäkringen trädde i tillämpning år 1955. Samma år avlöste en ny yrkesskadeförsäkringslag tidigare lagstiftning, och yrkesskadeförsäkringen samordnades med sjukförsäkringen i vad avser förmånerna under den första tiden av en sjukdom som härrör från yrkesskada. Inom folkpensioneringen har kraftiga höjningar av pensionernas nivå företagits, och familjepensioneringen har effektiviserats. Avvecklingen av inkomstprövningen inom folkpensioneringen har fortsatt genom att änkepensioner i alla nya fall samt barnpensionerna utgives utan avseende på den pensionsberättigades inkomst- och förmögenhetsförhållanden. Slutligen har det avgörande steget mot ett fullständiggande av det trygghetssystem, som socialförsäkringen avser att utgöra, tagits genom 1959 års beslut om införande av försäkringen för allmän tilläggspension. Utöver det sagda har arbetslöshetsförsäkringen på olika sätt förbättrats.

Ännu återstår kompletteringar i åtskilliga avseenden, innan det reformprogram för socialförsäkringen, som statsmakterna uttalat sig för i samband med de senaste årens beslut på detta område, kan anses fullföljt. Närmast i tur står en omdaning av invalid- eller förtidspensioneringen inom såväl folkpensionering som tilläggspensionering jämte en därtill ansluten utbyggnad av sjukförsäkringen. Hithörande frågor utredes inom 1958 års socialförsäkringskommitté, och jag räknar med att för nästa års riksdag kunna framlägga förslag på grundval av vad kommittén kommer att föreslå. I samband därmed torde förslag kunna framläggas om genomförande av ännu en etapp av den folkpensionshöjning, som enligt statsmakternas ställningstagande skall vara fullbordad år 1968.

Naturligt är att den intensiva reformverksamheten på socialförsäkringsområdet i första hand inriktats på de materiella reglerna inom varje särskild försäkringsgren och tagit sikte på att så snabbt som möjligt göra

de förbättrade förmånerna tillgängliga för medborgarna. Detta har inneburit, att samordningsproblem i lagtekniskt och även i materiellt hänseende tills vidare fått skjutas åt sidan. Likaså har det administrativa handhavandet av socialförsäkringens olika delar fått ankomma på redan befintliga organ utan att dessa — bortsett från den omdaning av sjukkasseväsendet som blev en följd av den allmänna sjukförsäkringens införande — undergått någon mera genomgripande förändring i anledning av den ändrade lagstiftningen och tillkomsten av nya arbetsuppgifter.

Den avvaktande hållning, som statsmakterna intagit till samordningsproblemen och de administrativa frågorna inom socialförsäkringen, har bl. a. varit motiverad av önskemålet att hålla dörren öppen för de lösningar, som skulle visa sig lämpliga då en mera samlad överblick av problemen blev möjlig.

De förslag, som nu utarbetas inom 1958 års socialförsäkringskommitté, syftar till att i enlighet med statsmakternas ställningstaganden avskaffa den nuvarande inkomstprövningen av invalidpensionerna inom folkpensioneringen och i stället införa en gradering av pensionens storlek efter pensionssökandens eventuellt kvarstående arbetsförmåga. Förslagen torde vidare komma att innebära, att invalidpension skall utgå vid en lägre invaliditetsgrad än som för närvarande utgör förutsättning för rätt till sådan pension från folkpensioneringen. För tilläggspensioneringens del torde reglerna om invalidpension eller, som den benämnes i TPL, förtidspension komma att bli desamma som invalidpensionsbestämmelserna inom folkpensioneringen så långt förhållandena inom de båda pensionsgrenarna är överensstämmande. De särskilda villkor för rätt till förtidspension från tilläggspensioneringen, som sammanhänger med kraven på att vissa års pensionspoäng skall ha intjänats, kan också väntas bli berörda av kommitténs förslag.

Den nya uppbyggnaden av invalidpensioneringen förutsätter en intim samordning med sjukförsäkringen, och kommitténs förslag torde även komma att avse genomgripande förändringar och utbyggnader av sjukpenningssidan inom den allmänna sjukförsäkringen.

Invalidpensioneringens omdaning kommer alltså att aktualisera viktiga samordningsproblem mellan folkpensionering, tilläggspensionering och sjukförsäkring. Detta återspeglas i lagtekniskt hänseende i det arbete med utarbetande av en samlad lagstiftning, omslutande de tre nämnda socialförsäkringsgrenarna, som jämsides med socialförsäkringskommitténs arbete bedrivs inom socialdepartementet. Den nya utformningen av invalidpensioneringen och den omständigheten att inte blott folkpension utan även tilläggspension skall utgå i invaliditetsfall kommer att ställa stora krav på de organ, som skall pröva pensionsansökningarna. Samordningen mellan sjukförsäkring och invalidpensionering kommer vidare att förutsätta en långtgående samverkan mellan de organ, som handhar dessa socialförsäkringsgrenar.

Tiden synes vara inne att ta ställning till de administrativa frågorna inom sjukförsäkring och pensionering. De administrativa förutsättningarna för de nya arbetsuppgifternas handhavande bör vara i huvudsak kända redan då beslut fattas om en sådan omläggning av invalidpensioneringen och sjukpenningförsäkringen, varom förslag kan väntas från 1958 års socialförsäkringskommitté. Vidare bör den omorganisation som erfordras vara åtminstone i viktigare delar genomförd, innan de administrativa organen får ge sig i kast med att föra de nya materiella socialförsäkringsreglerna ut i tillämpningen.

Mot bakgrunden av nu angivna förhållanden har socialförsäkringens administrationsnämnd lagt fram ett förslag till enhetlig organisation av sjukförsäkringen och den allmänna pensioneringen. Förslaget innebär att lokalsjukkassorna avskaffas som självständiga förvaltningsenheter, att central-sjukkassorna blir regionalt organiserade lokalorgan för såväl sjukförsäkring som pensionering, till vilka även avgörandet av invalidpensionsärenden förlägges, att riksförsäkringsanstalten och pensionsstyrelsen förenas till ett ämbetsverk och att prövningen i sista instans av besvär i sjukförsäkrings-, pensions- och yrkesskadeförsäkringsmål anförtros en nybildad högsta socialförsäkringsdomstol. Enligt nämndens förslag skall ämbetsverken sammanslås och den nya domstolen inrättas den 1 juli 1961, medan omorganisationen av de allmänna sjukkassorna sker i två etapper den 1 januari 1962 och den 1 juli samma år.

Administrationsnämndens bedömning av behovet av en snabb reform av socialförsäkringens administration liksom huvuddragen i nämndens organisationsförslag har så gott som genomgående godtagits av remissorganen. För egen del finner jag också, att statsmakterna nu bör ta ställning till de administrativa spörsmålen inom socialförsäkringen och att administrationsnämndens förslag härvid kan tagas som utgångspunkt.

Några remissorgan beklagar, att administrationsnämnden begränsat sitt förslag till de organisatoriska frågorna inom sjukförsäkringen och pensioneringen och inte tagit upp frågan om yrkesskadeförsäkringens administration. Nämnden har motiverat sitt ställningstagande på denna punkt med att frågan om yrkesskadeförsäkringens framtida omfattning och beskaffenhet ännu inte är avgjord, varför nämnden inte ansett lämpligt att f. n. vidtaga några mera genomgripande ändringar i försäkringens organisation.

Den samordning, som vid tillkomsten av den allmänna sjukförsäkringen genomfördes mellan denna försäkring och yrkesskadeförsäkringen och som innebär att sjukförsäkringen även vid yrkesskada svarar för ersättningen under de första 90 dagarna av ett sjukdomsfall, medförde en nedgång av antalet skaderegleringsfall inom yrkesskadeförsäkringen med omkring 95 procent. Yrkesskadeförsäkringen är numera huvudsakligen en livränteförsäkring, som vid yrkesskada utger livräntor till de skadade eller deras ef-

terlevande. Med den förbättring av förmånerna vid invaliditet och ålderdom och åt efterlevande, som följer av den allmänna tilläggpensioneringens införande och redan beslutade eller förestående reformer av folkpensioneringen, kommer yrkesskadeförsäkringens omfattning att minska ytterligare. Försäkringens uppgift kan i framtiden väntas bli att i fall av yrkesskada svara för tilläggsförmåner till de övriga socialförsäkringarnas prestationer och för ersättning i sådana fall då förmåner från dessa försäkringar inte utgår av olika skäl, såsom exempelvis att invaliditetsgraden är lägre än som fordras för invalidpension inom folk- och tilläggpensioneringen. Det sagda utesluter inte att förutsättningar kan visa sig föreligga för att låta den obligatoriska yrkesskadeförsäkringen omfatta även andra persongrupper än arbetstagarna.

Den närmare utformningen av en yrkesskadeförsäkring med de nyssnämnda uppgifterna och frågan huruvida en sådan försäkring kan helt inordnas i den allmänna sjukförsäkringen och den allmänna pensioneringen måste närmare utredas. Enligt sina direktiv har 1958 års socialförsäkringskommitté bl. a. att upptaga frågan om en långt gående samordning i materiellt hänseende mellan sjukförsäkringen och pensioneringen å ena sidan samt yrkesskadeförsäkringen å andra sidan, medan dithörande administrativa problem ankommer på administrationsnämnden. Socialförsäkringskommittén har, enligt vad jag under hand erfarit, för avsikt att senare i år framlägga sina slutliga förslag rörande invalidpensioneringen och sjukförsäkringen men har inte funnit det vara möjligt att samtidigt komma med ett förslag om yrkesskadeförsäkringens framtida omfattning och gestaltning. En särskild utredning härom synes därför lämpligen böra komma till stånd sedan det utredningsarbete, som nu bedrivs inom socialförsäkringskommittén, avslutats. Yrkesskadeförsäkringsreglernas materiella innehåll får självfallet avgörande betydelse för försäkringens organisation, och vid den kommande utredningen bör därför även behandlas yrkesskadeförsäkringens administrativa sida.

Även om ovisshet således ännu råder rörande enskildheterna i yrkesskadeförsäkringens konstruktion och administrativa handhavande i framtiden, torde det stå klart, att försäkringens utveckling till ett komplement till sjukförsäkring och allmän pensionering är en nödvändig följd av de sistnämnda socialförsäkringsgrenarnas utbyggnad. Om yrkesskadeförsäkringen skulle upphöra att vara en självständig försäkring, faller det sig naturligt att den får handhavas av samma organ som de övriga försäkringsgrenarna.

Förmånerna från yrkesskadeförsäkringen kommer, vilken form som försäkringen än erhåller, att utgöra en mycket ringa del av de totala ersättningarna från socialförsäkringarna. Tämigen snart torde yrkesskadeförsäkringsförmånernas totalbelopp komma att uppgå till endast någon procent av de samlade ersättningarna från sjukförsäkring, folkpensionering, tilläggpensionering och yrkesskadeförsäkring. Under sådana omständigheter

ter det sig föga rationellt att, även om yrkesskadeförsäkringen behåller karaktären av självständig försäkring, låta den administreras på det sätt som för närvarande är fallet nämligen genom en statlig försäkringsanstalt och ett antal med denna konkurrerande enskilda försäkringsinrättningar. Frågan om de enskilda socialförsäkringsbolagens bestånd, som stått på dagordningen upprepade gånger ända sedan början av 1920-talet, bör i samband med yrkesskadeförsäkringens reformering få sin lösning. Denna torde inte kunna bli någon annan än att den obligatoriska yrkesskadeförsäkringen administrativt förenklas genom att bolagens verksamhet som försäkringsgivare för denna försäkring upphör. Att administrativa besparingar härigenom skulle uppstå redan för yrkesskadeförsäkringens eget vidkommande synes uppenbart. Än viktigare är att möjligheter öppnas till en förenkling av hela socialförsäkringen, särskilt vad gäller avgiftsberäkning och avgiftsuppbörd. Om den på konkurrensförhållandet mellan olika yrkesskadeförsäkringsinrättningar vilande differentierade avgiftssättningen för olika företag och verksamheter avskaffas, skapas förutsättningar för att sammanföra arbetsgivarnas olika bidrag och avgifter till socialförsäkringarna till en enda avgift och att flytta beräkning och uppbörd av dessa från socialförsäkringens centralorgan till de lokala skattemyndigheterna. Vid sidan av de fördelar, som därmed står att vinna, framstår det som ett underordnat intresse att bibehålla en differentiering efter skaderiskerna av den ringa del av arbetsgivarnas utgifter för socialförsäkringen, som yrkesskadeförsäkringsavgifterna utgör.

Såsom närmare skall framgå i det följande kommer en omläggning av administrationen av yrkesskadeförsäkringen att onödiggöra bibehållandet av en sådan särskild, från socialförsäkringens centralmyndighet fristående mellaninstans för prövning av besvär över yrkesskadeförsäkringsinrättningarnas beslut, som försäkringsrådet tills vidare kommer att vara enligt administrationsnämndens förslag och enligt vad jag själv i det följande förordar.

Av de skäl jag nu anfört anser jag, att statsmakterna redan nu bör fatta principiellt beslut om att socialförsäkringsbolagen skall upphöra att vara försäkringsgivare inom den obligatoriska yrkesskadeförsäkringen efter en viss övergångsperiod. Då en reform av yrkesskadeförsäkringens materiella sida efter erforderlig utredning bör kunna träda i kraft den 1 januari 1966, synes bolagen böra upphöra att meddela yrkesskadeförsäkring med utgången av år 1965. De olika problem, som sammanhänger med avvecklingen av socialförsäkringsbolagens verksamhet, torde få behandlas vid den kommande utredningen rörande yrkesskadeförsäkringen. Denna utredning bör även ta upp de problem, som föranledes av att försäkringsrådet, enligt vad jag senare kommer att utveckla, kan upphöra med sin verksamhet vid ungefär samma tid.

Den lokala organisationen

Med ikraftträdandet av SFL erhöll sjukförsäkringens lokala organisation sin nuvarande form. Den allmänna sjukförsäkringen bedrivs av de allmänna sjukkassorna såsom försäkringsgivare. Medlemmar i sjukkassorna är de personer, för vilka försäkringsplikt föreligger enligt SFL. Kassorna som uppstod genom en ombildning av den tidigare statsunderstödda frivilliga sjukförsäkringens huvudmän, de erkända sjukkassorna, är alltså självständiga juridiska personer med ekonomiskt ansvar för den av dem bedrivna sjukförsäkringsrörelsen. I motsats till de erkända sjukkassorna är de allmänna sjukkassorna inte några privaträttsliga rättssubjekt, vilkas organisation och verksamhet regleras av privaträttens föreningsrättsliga bestämmelser. Motsvarande regler för de allmänna sjukkassorna återfinnes i stället uteslutande i SFL och vissa med stöd av denna lag utfärdade författningar. De allmänna sjukkassorna är alltså offentligrättsliga juridiska personer, som följer särskilda, enbart för dem gällande bestämmelser.

Ehuru sjukkassorna således inte är statliga organ, får dock den av kassorna bedrivna sjukförsäkringsverksamheten anses vara en statlig uppgift. Enligt SFL är kassorna också skyldiga att, i den mån Konungen så förordnar, biträda vid handhavandet av annan statlig social försäkrings- och understödsverksamhet. Förordnande har med stöd härav meddelats dels om skyldighet för kassorna att biträda riks-försäkringsanstalten i dess verksamhet som yrkesskadeförsäkringsinrättning, dels om att kassorna skall biträda vid handhavandet av den allmänna tilläggspensioneringen. Beträffande yrkesskadeförsäkringen är kassorna närmast att anse som lokalombud för riks-försäkringsanstalten, och i fråga om tilläggspensioneringen handhar kassorna f. n. bestyren med registrering av pensionsgrundande inkomst och med individuellt undantagande från försäkringen.

Administrationsnämndens förslag utgår från att sjukkassorna skall utbyggas till lokalorgan för den obligatoriska socialförsäkringen, således inte blott sjukförsäkringen och tilläggspensioneringen utan även folkpensioneringen. Detta innebär ett fullföljande av en utveckling, som tidigare kunnat skönjas, och i likhet med flertalet remissorgan har jag den uppfattningen att man på så sätt når fram till en lämplig, enhetligt utformad lokalorganisation för de nämnda socialförsäkringsgrenarna.

Eftersom sjukkassorna är bärare av en statlig socialförsäkringsgren, sjukförsäkringen, och kommer att få betydande uppgifter inom två andra, folkpensioneringen och tilläggspensioneringen, är det naturligt, att administrationsnämnden väckt frågan om de allmänna sjukkassornas förstatligande. Nämnden har av flera anledningar funnit sig inte böra förorda ett sådant steg, men i flera remissyttranden spåras en kritisk inställning till nämndens uppfattning på denna punkt. Åtskilliga remissor-

gan vill, även om de godtar skälen för att inte nu göra någon ändring i kassornas ställning, förorda ett förstatligande längre fram.

Sjukkassornas egenskap av organ för statlig verksamhet kommer att ytterligare förstärkas vid deras ombildning till lokalorgan även för pensioneringen. Många omständigheter talar onekligen för att de då blir statliga inrättningar och inte kvarstår som självständiga offentlighetsrättsliga enheter. När jag i nuvarande läge ändå inte vill förändra kassornas rättsliga ställning utan ansluter mig till administrationsnämndens förslag om bibehållande av deras hittillsvarande status är det av flera skäl. Den betydande omorganisation av sjukkassorna och av socialförsäkringens centralmyndighet, som på kort tid skall genomföras och som är en förutsättning bl. a. för att dessa organ skall kunna fullgöra sina nya uppgifter inom folkpensionering och tilläggs pensionering, bör inte äventyras genom att man samtidigt ställer sjukkassorna och centralmyndigheten inför de många svårlösta frågor, som står i samband med ett förstatligande av kassorna. Det förhållandevis stora mått av handlingsfrihet som tillkommer kassorna torde vara av stort värde, såväl då det gäller att snabbt och smidigt genomföra övergången till den nya organisationsformen som då de förestående reformerna av socialförsäkringens materiella innehåll skall föras ut i tillämpningen. Viktiga uppgifter i de nyssnämnda avseendena, som eljest finge ombesörjas på annat sätt, kan också med kassornas nuvarande ställning fullgöras av deras gemensamma intresseorganisation Svenska sjukkasseförbundet.

Olägenheterna av att sjukkassorna alltjämt kommer att utgöra i förhållande till den övriga statsförvaltningen fristående organ synes inte vara stora. Med den ordning, som nu tillämpas för handläggningen av sjukförsäkringsärenden i kassorna, och efter ett genomförande av de förslag rörande beslutsorganen i pensionsärenden, som jag i det följande framlägger, tror jag att man sört för en lika god standard på avgörandena i första instans i socialförsäkringsärenden som om sjukkassorna varit statliga myndigheter. Jag vill i detta sammanhang understryka vad i ett par remissyttranden anförts om angelägenheten av att tjänstemännen kan cirkulera mellan sjukkassorna och socialförsäkringens centralmyndighet. I syfte att underlätta en dylik cirkulation synes vid övergång mellan anställningar hos staten och hos allmän sjukkasse bora, i den utsträckning som följer av eljest tillämpade normer, medgivas en tillgodoräkning i avlönings- och pensionshänseende av tjänstetid hos den tidigare huvudmannen. Samordningen på detta område torde underlättas genom att överenskommelse nu träffats mellan sjukkassorna och vederbörande personalorganisation om pensionsbestämmelser för sjukkassepersonalen, vilka överensstämmer med dem som gäller för statens anställda.

En fråga, som vid remissbehandlingen betraktats ur olika synvinklar, gäller ämbetsansvaret för sjukkassetjänstemännen. Ett sådant ansvar torde

föreligga även för andra sjukkassetjänstemän än de verkställande tjänstemännen, men något bestämt uttalande om hur långt ämbetsansvaret sträcker sig kan knappast göras. Härvidlag kommer den omorganisation av sjuk-kassorna, som nu föreslås, inte att medföra någon principiell ändring. Möjligheterna att ingripa mot olämpliga eller försumliga befattningshavare torde dock inte vara mindre i sjukkassorna än i statstjänsten. Frågan om ämbetsansvaret har i arbetsrättsligt hänseende betydelse bl. a. för möjligheten att ingå kollektivavtal. Hithörande spörsmål är emellertid föremål för övervägande i ett större sammanhang, och det kan inte anses lämpligt att behandla dem särskilt för sjukkassornas vidkommande.

Den nuvarande organisationen innebär bl. a. att i de landstingsfria städerna och några andra städer sjukförsäkringen bedrivs enbart av en centralsjukkassa medan i landet i övrigt de försäkrade är medlemmar i såväl en lokalsjukkassa som en centralsjukkassa. Vid sitt ställningstagande till frågan huruvida *e n k a s s e s y s t e m e t* eller *d u b b e l k a s s e s y s t e m e t*, som alltså båda tillämpas för närvarande, är den lämpligaste organisationsformen har administrationsnämnden uttalat sig till enkassessystemets förmån. På denna punkt har nämnden inte blivit motsagd under remissbehandlingen.

De fördelar, som är förenade med en övergång till enkassessystemet i hela riket, är enligt min mening synnerligen väl dokumenterade genom vad administrationsnämnden och remissorganen anført, och jag tillstyrker nämndens förslag i denna del. Jag vill i detta sammanhang erinra om att Kungl. Maj:t genom beslut den 4 november 1960 förordnat om ny indelning i centralsjukkassemråden från och med den 1 januari 1962. Från sistnämnda tidpunkt kommer till följd av detta beslut och vid bifall till förslaget om lokalsjuk-kassornas avskaffande antalet sjuk-kassor i riket att utgöra 30, nämligen en för varje landstingskommun och en för varje stad, som ej tillhör sådan kommun, dock att de båda landstingskommunerna i Kalmar län tillhör samma kassa.

Det är angeläget att avskaffandet av lokalsjuk-kassorna inte leder till någon försämrad service för allmänheten eller till att det folkliga inslaget i sjukkas-severksamhetens handhavande försvinner. Administrationsnämnden har beaktat dessa synpunkter genom att föreslå att de nuvarande lokalsjuk-kassorna ombildas till *l o k a l k o n t o r* för centralsjuk-kassorna och att till varje lokalkontor knytes en rådgivande nämnd. Lokalsjuk-kassornas omvandling till lokalkontor synes mig på ett tillfredsställande sätt lösa frågan om fortsatt tillgång på närbelägna sjukförsäkringsorgan för de försäkrade. Centralsjuk-kassorna bör också ha möjlighet att utbygga sitt lokalkontorsnät utöver vad som följer av de nuvarande lokalsjuk-kassornas ombildande. Jag vill framhålla, att avskaffandet av lokalsjuk-kassorna inte innebär att avgörandena i sjukförsäkringsärenden flyttas från de lokala expeditionerna till centralsjuk-kassorna i vidare mån än ärendenas beskaffenhet fordrar. Jag anser också att medlemsregistreringen alltjämt bör ske lokalt.

Arbetsuppgifterna för en rådgivande nämnd skall enligt administrationsnämndens förslag vara att bistå centralsjukkassan och lokalkontoret med råd och upplysningar om lokala förhållanden samt att framlägga förslag för centralsjukkassans styrelse. Vid remissbehandlingen har uttalats en viss oro för att dessa uppgifter inte skall vara tillräckligt konkreta för att leda till något egentligt inflytande för nämnderna. I stället har framkastats tanken att de rådgivande funktionerna inom sjukassan skulle anförtros åt de organ, som får till uppgift att handha prövningen av återstående inkomstprövade folkpensionsförmåner. Enligt administrationsnämndens mening bör denna prövning ankomma på något kommunalt organ.

Det synes både angeläget och möjligt att beakta dessa olika synpunkter och ändå knyta behandlingen av alla pensionsärenden till sjukkasseverksamheten. Detta kan ske genom att till de föreslagna nämndernas rådgivande uppgifter lägges funktionen som organ för prövning av ansökningar om inkomstprövade folkpensionsförmåner. Eftersom dessa förmåner även i fortsättningen torde få förutsättas till väsentlig del komma att bekostas av kommunerna, bör nämndernas verksamhetsområden närmare anknytas till den kommunala indelningen. En nämnds verksamhetsområde bör i regel omfatta en kommun. Med tillsynsmyndighetens medgivande bör det dock vara möjligt för två eller flera kommuner att förena sig om en nämnd och för en kommun att inrätta mer än en nämnd.

De föreslagna nämnderna, vilka lämpligen kan kallas försäkringsnämnder, bör finnas i såväl stadscentralsjukkassa som länscentralsjukkassa, och det bör vara vederbörande kommun eller kommuner som utser samtliga ledamöter i nämnderna. Antalet ledamöter bör vara minst 5 och högst 7. När sjukassorna övertar uppgiften att vara lokalorgan för den allmänna pensioneringen bör de rådgivande funktionerna avse både sjukförsäkring och pensionering. Nämnden bör stå i förbindelse med centralsjukkassans styrelse och med det lokalkontor, som närmast är avsett att betjäna de försäkrade inom nämndens verksamhetsområde. Det synes böra ankomma på centralsjukkassorna att i lämpliga former anordna sammankomster med företrädare för nämnderna för att lämna dem information om aktuella socialförsäkringsproblem och bereda tillfälle till åsiktsutbyte i dylika frågor.

Jag föreslår i det följande, att omorganisationen av sjukassorna skall träda i kraft den 1 januari 1962. Definitiv ställning till försäkringsnämndernas uppgifter inom pensioneringen kan inte tagas förrän de framtida materiella reglerna beträffande de inkomstprövade folkpensionsförmånerna är kända. Någon medverkan av försäkringsnämnderna inom pensioneringen torde inte komma i fråga före den 1 januari 1963. Åtminstone till dess kommer pensionsnämnderna att finnas kvar. På grund av att försäkringsnämnderna således till en början bara får rådgivande funktioner inom sjukförsäkringen torde sådana nämnder inte erfordras i stadscentralsjukkassorna före den sistnämnda tidpunkten. Kommunerna bör givetvis då de är

1961 utser ledamöter i försäkringsnämnd beakta nämndens kommande roll som pensionsprövningsorgan. Frågan om eventuell statlig representation i försäkringsnämnderna får upptagas i samband med att uppgifterna inom pensioneringen tillägges nämnderna.

Avvecklingen av lokalsjukkassorna får vissa konsekvenser för centralsjukkassornas organisation. Ombud till länscentralsjukkassas o m b u d s m ö t e utses nu av ombudsmötena i de anslutna lokalsjukkassorna. Denna ordning kan alltså inte vidare tillämpas. Den frågan uppkommer då huruvida ombudsmötena i centralsjukkassorna bör bibehållas.

Ombudsmötet utgör en motsvarighet till föreningsstämman i privaträtens ekonomiska föreningar. Huvuduppgifterna för ombudsmötet är att pröva frågan om ansvarsfrihet åt styrelsen samt att välja vissa styrelseledamöter och revisorer. Därjämte har ombudsmötet att fastställa förvaltningsstat för sjukkassan, att besluta om överlåtelse och inteckning av kassans fasta egendom samt att besluta om ändringar i kassans stadgar.

Reglerna om att ombudsmötet beviljar styrelsen ansvarsfrihet står otvivelaktigt i mindre god samklang med sjukkassornas egenskap av offentlighetsrättsliga rättssubjekt under statlig kontroll och med att vissa styrelseledamöter utses av statliga myndigheter. Än mindre lämpad synes den nu stadgade formen för avgörande av frågan om ansvarsfrihet när sjukkassorna får betydande uppgifter vid handhavandet av försäkringsgrenar, inom vilka kassorna inte har ställning som försäkringsgivare. Jag förordar därför, att nu gällande bestämmelser om styrelsens ansvarsfrihet ersättes med en regel om att ansvarsfrihet inträder för styrelseledamot, om inte tillsynsmyndigheten skriftligen framställer anmärkning till honom inom tre år efter utgången av det räkenskapsår, varunder det förfarande ägt rum, för vilket ansvar ifrågasättes. För talan som grundar sig på brottslig gärning bör givetvis ingen annan tidsgräns uppställas än den straffrättsliga preskriptionstiden.

Ombudsmöte har nu att fastställa förvaltningsstat för det kommande året. Förvaltningskostnaderna är till stor del beroende av omständigheter utanför kassans kontroll. Den nuvarande ordningen kan lämpligen ersättas med att kassans styrelse årligen upprättar och till tillsynsmyndigheten insänder en beräkning av förvaltningskostnaderna för nästföljande år. Ombudsmötets uppgifter i fråga om överlåtelse eller intecknande av fast egendom och ändring av stadgarna synes kunna överföras på tillsynsmyndigheten.

Härefter kvarstår frågan huruvida en församling av ombudsmötets typ behövs för att utse de ledamöter och revisorer, som inte tillsättes av statlig myndighet. Några remissorgan har riktat invändningar mot administrationsnämndens förslag att de styrelseledamöter och revisorer, vilka ej utses i annan ordning, skall tillsättas av landstinget eller i förekommande fall av stadsfullmäktige. Det synes dock inte försvarbart att ha en särskild valkorporation för så begränsade uppgifter som det här skulle bli frågan om, när ändå det demokratiska inflytandet över verksamheten kan säkerställas

genom att de ifrågavarande styrelseledamöterna och revisorerna tillsättes av representationen i den landstingskommun eller stad, som utgör kassans område. Från en del håll har uttalats att landstinget i egenskap av sjukvårdshuvudman skulle ha ett ekonomiskt intresse stridande mot sjukkassans. Härtill kan sägas, att den ersättning, som kan utgå till landstinget från sjukkassan, är författningsenligt reglerad. Det synes mig närmast vara en fördel att landstinget får bättre kännedom om sjukförsäkringsfrågorna och erhåller ett eget ansvar för den av sjukkassan bedrivna verksamheten. Det torde vara lämpligt att avskrift av styrelsens förvaltningsberättelse m. m. tillställas landstinget eller stadsfullmäktige. De informationer, som nu lämnas på ombudsmötet, bör i stället kunna meddelas vid de sammankomster med företrädarna för försäkringsnämnderna, som jag i det föregående förordat att sjukkassan bör anordna.

I fråga om sjukkassestyrelsens sammansättning är jag ense med administrationsnämnden om att styrelsen bör bestå av sju ledamöter och att fyra av dessa utses av landstinget eller stadsfullmäktige. Av de återstående ledamöterna bör som nämnden föreslagit en tillsättas av medicinalstyrelsen och en av länsstyrelsen. Administrationsnämnden har utgått från att den sjunde ledamoten i likhet med vad som nu är fallet skall utses av tillsynsmyndigheten. I detta sammanhang bör beaktas, att sjukkassorna i fortsättningen kommer att vara lokalorgan även för den allmänna pensioneringen. Enligt administrationsnämndens förslag, vilket jag ansluter mig till, skall prövningen av invalidpensionsärenden ske i ett särskilt, från styrelsen fristående organ i kassorna, kallat pensionsdelegation, med en av Kungl. Maj:t tillsatt ordförande. Under remissbehandlingen har anmärkts, att någon anknytning mellan sjukkassestyrelsen och pensionsdelegationen inte finnes enligt förslaget. Jag finner önskvärt att sambandet mellan de båda nämnda sjukkasseorganen stärkes och ansluter mig till det av en remissmyndighet framförda förslaget, att styrelsen och delegationen skall ha samma ordförande och att denne skall utses av Kungl. Maj:t. Det blir då inte erforderligt att tillsynsmyndigheten utser någon ledamot i kassans styrelse. Tillsynsmyndighetens mening bör givetvis inhämtas vid tillsättande av styrelseordföranden. Som en följd av att Kungl. Maj:t utser styrelsens ordförande bör någon vice ordförande inte finnas, utan ordet får vid förfall för ordföranden föras av dennes suppleant.

Förmåner i form av ersättning för kostnader för sjukgymnastik, behandling med bad, massage, elektricitet eller hetluft eller annan därmed jämförlig behandling eller för konvalescentvård, de s. k. mer prestationerna, tillhandahålles enligt gällande lag endast om vederbörande sjuk-kassa beslutat härom. Administrationsnämnden har föreslagit, att dessa förmåner skall bli obligatoriska på så sätt att Kungl. Maj:t skall äga föreskriva, att ersättning enligt av Kungl. Maj:t fastställda grunder skall utgå för försäkrads utgifter för annan vård i anledning av sjukdom än läkarvård och sjukhusvård. Detta förslag tillstyrker jag.

Övergången till enkasssystemet i hela riket medför en bättre riskutjämning mellan olika områden. Administrationsnämnden har därför föreslagit en förenkling av s t a t s b i d r a g e n till sjukförsäkringen så att avgiftslindrings- och avgiftsersättningsbidragen skulle avvecklas mot att medlemsbidraget höjes. Jag är helt överens med nämnden om att en förenkling av statsbidragssystemet är önskvärd. Det torde dock vara lämpligast att alla frågor om statsbidragens utformning får avgöras i ett sammanhang, vilket jag räknar med skall kunna ske i den förenhetligade socialförsäkringslagstiftning, varom förslag kan väntas till 1962 års riksdag. Jag är alltså inte beredd att nu taga ställning till administrationsnämndens förslag beträffande statsbidragen till sjukförsäkringen.

I några remissyttranden beröres den av administrationsnämnden icke särskilt behandlade frågan om lokalsjukkassornas f r i s t å e n d e f o n d e r sedan dessa kassor avvecklats. Dessa fonder, som bl. a. möjliggör beviljande av understöd i vissa fall då sjukhjälp enligt SFL inte kan erhållas eller inte anses tillräcklig, har i regel under den frivilliga sjukförsäkringens tid sammanbragts av försäkrade inom lokalt begränsade områden. Det bör givetvis tillses, att det lokala inflytandet över dispositionen av dessa fonders avkastning bibehålles. Såsom Svenska sjukkasseförbundet föreslagit kan lämpligen i centralsjukkassornas stadgar föreskrivas, att beslut om fondavkastningens användning skall fattas inom de föreslagna försäkringsnämnderna.

I fråga om p e n s i o n e r i n g e n s l o k a l a o r g a n i s a t i o n är att märka, att för närvarande en egentlig lokalorganisation endast är uppbyggd för folkpensioneringen. Eftersom tilläggpensioner inte kan utgå förrän 1963 har ännu inte erfordrats någon organisation för prövning av ansökningar om sådana pensioner. Beräkningen av pensionsgrundande inkomst inom tilläggpensioneringen är anförtrödd de lokala skattemyndigheterna (i Stockholm överståthållarämbetet), och någon ändring härvidlag är inte ifrågasatt. Registreringen av de pensionsgrundande inkomsterna på de försäkrade, vilken är av grundläggande betydelse för rätten till och storleken av tilläggpensionerna, är förlagd till de allmänna centralsjukkassorna.

Folkpensioneringens lokalorganisation utgöres av pensionsnämnderna, av vilka det finnes en för varje pensionsdistrikt. Ett pensionsdistrikt kan bestå av en eller flera kommuner eller av del av kommun. Antalet pensionsnämnder är stort, f. n. omkring 1 100. Ordföranden i pensionsnämnd utses av länsstyrelsen (överståthållarämbetet) medan övriga ledamöter väljes av kommunen eller kommunerna. Ansökning om pension skall ingivas till pensionsnämndens ordförande. Ansökning om allmän ålderspension och om barnpension föranleder i normala fall inte någon egentlig prövning utan vidarebefordras omedelbart till pensionsstyrelsen, som förordnar om utbetalning av pensionen. I övriga pensionsärenden har pensionsnämnden att fatta beslut. Beträffande samtliga ärenden gäller dock, att de med det yttrande

av pensionsstyrelsens ordsambud, som denne finner anledning till, skall insändas till styrelsen. I fråga om ärenden rörande invalidpension (sjukbidrag) samt tilläggsförmåner därtill gör styrelsen en överprövning av pensionsnämndens beslut, vare sig besvär anförts över beslutet eller ej. Avgörandet i invalidpensionsärenden ligger därför i realiteten hos pensionsstyrelsen. I de återstående pensionsärendena, dvs. ärenden rörande änkepension, hustrutillägg till ålderspension och kommunalt bostadstillägg till ålders- och änkepension, underkastas visserligen pensionsnämndens beslut en formell granskning i pensionsstyrelsen, men egentlig överprövning av besluten förekommer endast om besvär har anförts.

Av det anförda framgår, att i fråga om den grupp av ärenden, som ställer störst anspråk på det beslutande organet, nämligen invalidpensionsärenden, centralmyndigheten enligt den nuvarande ordningen tillmätts ett avgörande inflytande. Tyngdpunkten i pensionsnämndernas verksamhet ligger på den inkomstprövning, som förekommer i huvudparten av de av pensionsnämnd prövade ärendena. För detta arbete är pensionsnämnderna utan tvivel väl lämpade. I det framtida pensionssystemet kommer emellertid de inkomstprövade förmåner att spela en mera underordnad roll. Tilläggs pensionerna beräknas på grundval av den försäkrades inkomster av förvärvsarbete under hans aktiva tid, och inom folkpensioneringen fortgår en utveckling bort från inkomstprövningen. Närmast förestår en reform av invalidpensioneringen, som torde komma att innebära att den nuvarande inkomstprövningen av hithörande pensionsförmåner övergives. Förändringen av pensionssystemets karaktär ställer helt andra krav än hittills på de organ, som skall pröva pensionsansökningarna.

I fråga om ålderspension och familjepension avser prövningen merendels vissa lätt konstaterbara fakta. De största anspråken på pensionsorganisationen kommer att ställas vid handläggningen av ärenden rörande invalidpension (förtidspension). Organisationen för prövning av dessa ärenden torde i själva verket bli avgörande för hela frågan om pensioneringens lokala organisation.

Pensionsnämnderna i sin nuvarande form är enligt min mening inte lämpade att besluta i frågor om invalidpension från folkpensioneringen och tilläggs pensioneringen, när rätten till och storleken av invalidpension inte skall bero direkt av pensionssökandens inkomst och förmögenhet utan prövas med utgångspunkt från en uppskattning av hans eventuella kvarstående arbetsförmåga. Den medicinska bedömningen och rehabiliteringsfrågorna kommer vid en sådan uppbyggnad av invalidpensioneringen att få en helt annan betydelse än för närvarande. Valet av prövningsorgan i första instans måste därför komma att stå mellan socialförsäkringens centralmyndighet och lokala organ av annan beskaffenhet än pensionsnämnderna.

Till förmån för en central behandling av invalidpensionsansökningar, som ju i praktiken kan sägas vara tillämplad för närvarande ehuru med pen-

sionsnämnderna som utredande organ, talar att bedömningen blir i gör-ligaste mån enhetlig för hela riket och att erforderlig medicinsk expertis alltid kan beräknas vara att tillgå.

Alternativet med en central prövning är emellertid också förenat med all-varliga olägenheter, särskilt med hänsyn till att ett sådant prövningsför-farande inte torde kunna anordnas så att ärendena avgöres tillräckligt snabbt. Detta förhållande skulle sannolikt bli än mer accentuerat med den ökning av antalet ansökningar, som torde bli en följd av de nya invalidpen-sionsreglerna och tilläggspensioneringens tillkomst.

Den framtida invalidpensioneringen kan väntas komma att stå i ett nära samband med sjukförsäkringen. Det måste anses som ett huvudvillkor för en effektivt verkande sjukförsäkring och invalidpensionering att åtgärder så snabbt som möjligt vidtages för att förhindra att nedsättningen i den sjukets arbetsförmåga blir varaktig eller för att begränsa nedsättningens omfattning. Sjukförsäkringen bör svara för den sjukets försörjning intill dess pension börjar utgå, och pensionen bör avlösa sjukförsäkringsförmå-nerna, så snart förutsättningarna för pension föreligger. Allt detta kräver en långtgående samverkan dels mellan sjukförsäkring och pensionering, dels mellan socialförsäkringen och rehabiliteringsverksamheten. Vidare bör man sträva efter att så långt möjligt decentralisera förvaltningsuppgifter, som inte nödvändigtvis kräver en central handläggning. Mot denna bak-grund förordar jag en lokal eller snarare regional handläggning av ärenden rörande invalidpension. Handhavandet av dessa ärenden bör anförtros åt centralsjukkassorna.

De särskilda krav som enligt vad i det föregående antytts måste ställas på prövningen av invalidpensionsfrågor gör det klart att denna prövning inom sjukkassorna inte kan förläggas till sjukkassestyrelserna, som är samman-satta med tanke på andra uppgifter. Såsom administrationsnämnden före-slagit bör invalidpensionsprövningen handhavas av särskilda inom kassorna inrättade organ, kallade p e n s i o n s d e l e g a t i o n e r. Ordföranden i delegationen bör tillsättas av Kungl. Maj:t, och jag har i det föregående föreslagit, att ordförandeposten i sjukkassans styrelse och i delegationen skall beklädas av samma person. Om det i en sjukkassa erfordras mer än en pensionsdelegation, vilket torde bli fallet i bl. a. de största städerna, får en av delegationsordförandena tillika vara styrelsens ordförande.

Enligt administrationsnämndens förslag skall en pensionsdelegation ut-över ordföranden som ledamöter ha två läkare — en förtroendeläkare hos kassan och ytterligare en av medicinalstyrelsen utsedd läkare — samt två medborgarrepresentanter, utsedda av landstinget eller staden. Jag tillstyr-ker förslaget. De båda läkarledamöterna synes böra representera olika medicinska områden. Lämpligen bör en av dem företräda den slutna sjuk-vården. Med hänsyn härtill bör det ankomma på medicinalstyrelsen att utse båda läkarledamöterna. För var och en av ledamöterna i pensionsdele-

gationen bör finnas en suppleant. Vid förfall för ordföranden bör den för honom utsedde suppleanten föra ordet.

De grunder, efter vilka sjukkassan har att utge ersättning till ledamot och suppleant, bör bestämmas av Kungl. Maj:t.

Med den nu angivna sammansättningen torde delegationen, utan att fördenskull bli för stor, ha fått den sakkunskap, som är nödvändig, samtidigt som lekmannainflytandet tillförsäkrats den vikt det bör ha. Särskild expertis i fråga om arbetsmarknadsförhållanden och rehabiliteringsverksamhet torde som administrationsnämnden föreslagit kunna tillföras delegationen genom att en representant för länsarbetsnämnden deltar i överläggningarna men ej i besluten. Även sjukkassans verkställande tjänsteman (direktör) bör ha rätt att deltaga i överläggningarna.

Uppenbarligen måste stora anspråk ställas på den, som skall förbereda och föredraga de till pensionsdelegationens prövning hörande ärendena. Såsom administrationsnämnden föreslagit bör de nämnda uppgifterna handhas av en särskild tjänsteman, som jag i det följande kallar pensionsföredragande. Denne bör tillika vara chef för en pensionsavdelning inom sjukkassan. Till denna avdelning bör höra registret över pensionsgrundande inkomst enligt tilläggs pensioneringen och på avdelningen bör även handläggas de ärenden rörande icke inkomstprövade förmåner, som jag i det följande föreslår skall behandlas av sjukkassorna. Likaså blir upplysningsverksamheten gentemot allmänheten en viktig uppgift för avdelningen. Pensionsföredraganden bör utses av centralmyndigheten. Hans anställningsförmåner bör bestämmas av samma myndighet och sättas så att befattningarna lockar dugande krafter. Med den betydande sakkunskap, som pensionsföredraganden kommer att besitta i de på delegationens avgörande ankommande ärendena, synes han böra ha skyldighet att till protokollet anteckna sin mening, om denna avviker från delegationens beslut.

En pensionsdelegation synes böra vara beslutför med fyra ledamöter. Som delegationens beslut bör gälla den mening, om vilken de flesta närvarande förenar sig, och vid lika röstetal den av ordföranden biträdda meningen.

Med de föreslagna pensionsdelegationerna är det enligt min mening sorjt för en sakkunnig och effektiv prövning av invalidpensionsärendena på det lokala planet. Detta utesluter dock inte att pensionsdelegationen, särskilt i början av sin verksamhet, kan behöva stöd och vägledning från det centrala socialförsäkringsorganets sida. Även angelägenheten av en enhellig praxis de olika delegationerna emellan talar härför. Pensionsdelegationerna bör som administrationsnämnden föreslagit ha rätt att underställa sina beslut centralmyndighetens prövning. För att centralmyndigheten skall få tillräcklig överblick över delegationernas praxis och kunna påverka denna i erforderlig omfattning torde det dock vara önskvärt att centralmyndigheten får pröva även andra ärenden än dem, som delegationerna själva under-

ställer myndigheten eller som överklagas av enskild part. Det bör därför också finnas regler om obligatorisk underställning. Dessa regler kan lämpligen bl. a. innehålla, att ett beslut av pensionsdelegation alltid skall underställas centralmyndigheten, om delegationens ordförande eller pensionsföredraganden anmält avvikande mening. Centralmyndigheten bör också ha möjlighet att självmant upptaga ett beslut av pensionsdelegation till prövning.

Administrationsnämndens förslag att även ärenden rörande ålderspension, barnpension och icke inkomstprövad änkepension skall handläggas av sjukförsäkringskassorna ansluter jag mig till. Handläggningen blir av huvudsakligen expeditionell karaktär, och beslut om pension torde böra fattas av tjänstemän på de förutnämnda pensionsavdelningarna och inte i pensionsdelegationerna.

I det föregående har jag förordat, att prövningen av ärenden rörande inkomstprövade folkpensionsförmåner, dvs. kommunala bostadstillägg, hustrutillägg och änkepension till kvinnor, som blivit änkor före den 1 juli 1960, skall förläggas till sjukförsäkringskassorna och handhavas av de lokalt organiserade försäkringsnämnderna. Detta innebär, att de nuvarande pensionsnämnderna avskaffas. Någon ändring i den ordning för fastställande av grunderna för kommunala bostadstillägg, som nu gäller och som innebär att denna uppgift ankommer på kommunal- eller stadsfullmäktige, är givetvis inte avsedd.

Beträffande gången av ett pensionsärendes behandling inom en sjukförsäkringskassa torde man få tänka sig följande. Sedan ansökan inkommit till kassan, får frågan om inkomstprövad förmån, om sådan söks, av kassans pensionsavdelning överlämnas till vederbörande försäkringsnämnd för avgörande. Under tiden avgöres frågan om icke inkomstprövad förmån av pensionsavdelningen eller i pensionsdelegation. De olika sjukförsäkringsorganens avgörande i samtliga frågor, som aktualiseras genom en ansökan, torde i regel böra framstå som en enhet och i form av ett beslut utfärdas genom pensionsavdelningens försorg.

Den nu behandlade omorganisationen av pensioneringens lokaladministration leder till att den nuvarande anordningen med pensionsstyrelsens ordsom bud samtidigt avvecklas.

Vad angår utbetalningen av pensionerna torde det inte finnas anledning att nu frånga den centrala utbetalningsmetoden, vilken f. n. torde vara den enda som erbjuder möjligheter att fullt ut tillvarata fördelarna av modern maskinteknik.

Beträffande den tidpunkt då bestämmelserna om den lokala organisationen skall träda i kraft har administrationsnämnden föreslagit, att omorganisationen av sjukförsäkringskassorna i deras egenskap av sjukförsäkringsorgan sker den 1 januari 1962 medan överförandet av pensionsärenden till sjuk-

kassornas handläggning får anstå till en senare tidpunkt. I överensstämmelse härmed kommer några bestämmelser om pensionsprövning inom sjukkassorna inte att inflyta i de lagförslag, som nu framlägges. Avsikten är att lagförslag på grundval av vad som här anförts i denna del skall föreläggas 1962 års riksdag. I samband med att sjukkassorna även blir pensionsorgan synes de böra få ändrad benämning och förslagsvis kallas allmänna försäkringskassor.

Centraladministrationen

Den centrala förvaltningen av socialförsäkringen är f. n. uppdelad på två ämbetsverk, riksförsäkringsanstalten för sjukförsäkringen och tilläggs-pensioneringen samt pensionsstyrelsen för folkpensioneringen. När sjuk- och moderskapsförsäkringarna tillsammans med folkpensioneringen och den allmänna tilläggs-pensioneringen som avsikten är skall bilda ett enhetligt socialförsäkringssystem blir det av praktiska skäl omöjligt att bibehålla den nuvarande ordningen med olika centralmyndigheter för olika grenar av socialförsäkringen. Ser man frågan utifrån de tidigare föreslagna lösningarna beträffande den lokala förvaltningen framträder likaledes med full tydlighet nödvändigheten av en samordning på det centrala planet. När alla de nu ifrågavarande socialförsäkringsgrenarna lokalt skall administreras av samma kassor kan tillsynen över kassornas verksamhet inte bedrivas rationellt om den inte förlägges till ett enda organ. Administrationsnämndens förslag om att riksförsäkringsanstalten och pensionsstyrelsen skall sammanslås till ett ämbetsverk har också tillstyrkts av alla remissorgan utom pensionsstyrelsen, och jag vill för egen del också ge min anslutning till förslaget. Sammanläggningen bör, såsom nämnden förordat, äga rum redan den 1 juli 1961 för att den nya centralmyndigheten skall kunna medverka redan vid genomförandet av sjukkassareformen den 1 januari 1962.

Det nya ämbetsverket, som jag föreslår skall få namnet riksförsäkringsverket, blir en stor administrativ enhet. Detta är något som kan vara för- enat med både fördelar och nackdelar. En fördel är den möjlighet till ett rationellt utnyttjande av maskinella anläggningar, som erbjuder sig inom ett stort ämbetsverk. Å andra sidan måste man räkna med att ämbetsverkets storlek kan göra det svårt för verksledningen att följa och leda arbetet på det sätt som är önskvärt. Dessa svårigheter bör emellertid kunna motverkas på olika sätt, och jag får i fortsättningen anledning att återkomma till frågan om lämpliga åtgärder i detta syfte.

De uppgifter som skall åvila det nya ämbetsverket såsom centralmyndighet för socialförsäkringen kommer i begynnelseskedet att i stort sett bli desamma som de, vilka nu ankommer på riksförsäkringsanstalten och pensionsstyrelsen. Såsom administrationsnämnden föreslagit bör förvaltningen av folkpensioneringsfonden, riksförsäkringsanstaltens yrkesskadeförsäk-

ringsfond och vissa i anslutning därtill förvaltade mindre fonder anknyttas till det nya verket och utövas av särskilda, för samtliga fonder gemensamma fullmäktige.

Under remissbehandlingen har från ett par håll föreslagits, att den verksamhet som under namn av näringshjälp f. n. bedrivs av dels pensionsstyrelsen och dels arbetsmarknadsverket helt skall överföras till sistnämnda verk. Jag delar uppfattningen att näringshjälpen bör överföras till arbetsvårdsorganen så att den nuvarande organisatoriska splittringen beträffande denna hjälpform upphör. Någon utredning finnes emellertid inte om konsekvenserna i fråga om personalbehov m. m. av ett sådant överförande. Administrationen av näringshjälpen bör därför vara oförändrad under nästa budgetår, dock att riksförsäkringsverket övertar pensionsstyrelsens nuvarande uppgifter. Det bör ankomma på arbetsmarknadsstyrelsen och riksförsäkringsverket att i samband med anslagsäskandena för budgetåret 1962/63 lägga fram utredning och förslag rörande de åtgärder som erfordras för att näringshjälpen fr. o. m. nämnda budgetår skall kunna helt överföras till arbetsmarknadsverket. Ett annat under remissbehandlingen framfört förslag, som berör det nya ämbetsverkets arbetsuppgifter, går ut på att verket skall övertaga den gemensamma utbetalning till statsanställda av folkpension och statlig personalpension, som nu sker genom den år 1959 inrättade delegationen för pensionsutbetalning. I anledning härav vill jag framhålla, att chefen för civildepartementet enligt bemyndigande den 20 januari 1961 tillkallat en sakkunnig för att utreda den statliga personalpensioneringens ordnande i organisatoriskt hänseende. Resultatet av denna utredning torde böra avvaktas innan någon ändring vidtages beträffande pensionsutbetalningsdelegationens ställning.

Sammanslagningen av riksförsäkringsanstalten och pensionsstyrelsen innebär, såsom administrationsnämnden framhåller, i första hand att en gemensam ledning skapas för hela den ifrågavarande socialförsäkringsadministrationen. Nämndens förslag, att det nya ämbetsverkets ledning skall utgöras av en verksstyrelse, bestående av verkets chef som ordförande och dess souschef som vice ordförande jämte fem särskilt förordnade ledamöter, har i allmänhet vunnit remissorganens gillande. Även jag anser det med hänsyn till socialförsäkringens allmänna betydelse angeläget att verksstyrelsen erhåller den mera allsidiga sammansättning, som åsyftas med förslaget. Också organisatoriska skäl talar för den av administrationsnämnden föreslagna ordningen. Under remissbehandlingen har framförts den uppfattningen, att de särskilt förordnade ledamöterna i styrelsen bör vara företrädare för arbetsmarknadsparterna och utses på förslag av dem. Det är emellertid enligt min mening inte ändamålsenligt att inom den begränsade grupp av ledamöter det här blir fråga om inrymma representation för vissa intresseorganisationer. Därmed är givetvis inte sagt, att erfarenhet av arbetsmarknadsförhållanden ej skulle vara av värde

för styrelsen. Behovet av sådan erfarenhet kan tillgodoses även om, såsom jag vill förordna, de ifrågavarande ledamöterna utses av Kungl. Maj:t utan förslag från något håll. För de särskilt förordnade ledamöterna bör finnas personliga suppleanter.

Ämbetsverkets chef bör ha ställning som generaldirektör och dess sous-chef som överdirektör.

Administrationsnämndens förslag till organisation av det nya ämbetsverket bygger på en funktionell indelning med en fördelning av arbetsuppgifterna på olika avdelningar och byråer efter ärendenas art och inte efter de skilda försäkringsgrenarna. Sålunda skall alla tillsynsärenden handläggas på en avdelning, alla besvärärenden på en annan avdelning osv. En sådan indelning torde vara den mest lämpliga inom ett i materiellt hänseende samordnat socialförsäkringssystem.

Med hänsyn till verkets storlek och omfattningen av dess arbetsuppgifter måste särskilda åtgärder övervägas i syfte att säkerställa en effektiv och kvalificerad ledning av arbetet. I detta syfte bör, på sätt administrationsnämnden föreslagit, arbetet uppdelas på tre större avdelningar — en administrativ avdelning, en försäkringsavdelning och en besväravdelning. Nämnden har föreslagit, att den administrativa avdelningen skall förestås av överdirektören medan för de båda andra avdelningarna skall förordnas särskilda avdelningschefer. Jag finner denna organisation ändamålsenlig.

Den omställning, som måste göras inte bara i anledning av sammanslagningen av riks-försäkringsanstalten och pensionsstyrelsen till ett verk utan även på grund av andra administrativa och materiella reformer inom socialförsäkringen, kommer under en övergångstid att ställa verksledningen inför en rad krävande uppgifter. Överdirektören torde därför i huvudsak komma att få ägna sig åt frågor som är gemensamma för hela verket, samtidigt som administrativa avdelningens uppgifter under denna tid kan väntas bli synnerligen omfattande. Jag föreslår därför, att tills vidare under en övergångstid överdirektören befrias från det direkta chefsskapet för administrativa avdelningen och att för denna inrättas ett förordnande att bestrida på avdelningschef ankommande göromål.

Rörande ämbetsverkets inre organisation i övrigt finner jag mig väsentligen kunna godtaga de riktlinjer administrationsnämnden uppdragit i sitt betänkande. Verket bör sålunda inom de olika avdelningarna uppdelas på ett antal byråer och sektioner. Till frågan om den närmare indelningen på byråer och sektioner samt personalorganisationen för desamma torde jag få återkomma i ett senare sammanhang, lämpligen sedan lagrådet avslutat behandlingen av de lagförslag som enligt vad jag i det följande förordar bör underställas dess granskning. Därvid bör också löneställningen m. m. för verkets chefstjänster behandlas.

Jag vill härefter något uppehålla mig vid ordningen för ären-

den s a v g ö r a n d e. Därvid finnes anledning att göra åtskillnad mellan allmänna administrativa ärenden och besvärärenden.

I allmänna administrativa ärenden som föredrages inför styrelsen är det naturligt att denna beslutar efter omröstning. Beträffande sådana ärenden som avgöres i annan form bör, såsom administrationsnämnden föreslagit, generaldirektören ensam äga beslutanderätt, när han deltagar i handläggningen. Eljest bör beslutanderätten tillkomma den i handläggningen deltagande högste befattningshavaren ensam. Föredraganden bör dock, även vid handläggning i styrelsen, ha att till protokollet anteckna sin mening, om denna inte överensstämmer med beslutet.

Närmare bestämmelser om vilken handläggningsform som bör tillämpas för olika slag av ärenden bör utfärdas av Kungl. Maj:t i instruktionen för ämbetsverket. En riktpunkt bör därvid vara att endast ärenden av större vikt eller principiell betydelse skall upptagas av styrelsen, men en avgränsning av styrelsens uppgifter kan behöva ske även på annat sätt. Sålunda torde den rättsskipande verksamhet, som ankommer på ämbetsverket, av principiella skäl böra hållas skild från verkets övriga arbetsuppgifter. Besvärärenden i försäkringsfrågor, vartill jag hänför även ärenden i vilka ett lokalorgans beslut prövas i anledning av underställning eller på verkets eget initiativ, bör därför inte avgöras av styrelsen.

Beträffande handläggningen av besvärärenden förordar jag i anslutning till administrationsnämndens förslag, att kollegiala beslutsformer generellt skall tillämpas. Ärenden av enklare beskaffenhet bör kunna avgöras av en besvärsgрупп på två befattningshavare. Vid oenighet mellan dem bör byråchefen inträda i gruppen. Likaså anser jag att byråchefens medverkan bör krävas för att ett beslut av ett lokalt organ skall kunna ändras.

Stundom kan emellertid fordras att besvärärenden handläggas inom ett mera kvalificerat kollegium, lämpligen — såsom administrationsnämnden förordat — i plenum med deltagande av avdelningschefen och minst två byråchefer. I sådant plenum bör även generaldirektören eller överdirektören kunna inträda. I det följande ämnar jag föreslå, att riksförsäkringsverket skall kunna underställa sina avgöranden i besvärärenden den nyinrättade försäkringsdomstolens prövning. Beslut om underställning bör fattas i plenum enligt de för besvärärenden nyss förordade reglerna.

Den organisation för det nya ämbetsverket som nu genomföres kan av olika skäl inte betraktas som definitiv. Organiserandet av riksförsäkringsverket måste ske successivt i takt med förändringarna i arbetsuppgifterna. Under åtminstone ett par års tid efter den 1 juli 1961 kommer därför att kvarstå åtskilliga övergångsproblem av betydelse både för ämbetsverket som sådant och för dess personal. Till dessa frågor återkommer jag i samband med behandlingen av detaljerna i verkets organisation.

Lokaliseringsutredningen rörande statlig verksamhet har i sitt remissyttrande aktualiserat spörsmålet om det nya ämbetsverkets förläggning

och har förklarat sig ha för avsikt att lägga fram förslag om att verket skall förläggas till annan ort än Stockholm. Då något utformat förslag inte föreligger, vill jag endast erinra om att en eventuell förflyttning av verket under alla förhållanden måste bli en fråga på längre sikt. Omsorgsfulla förberedelser skulle bli nödvändiga bl. a. för att förhindra störningar i utbetalningen av folk- och tilläggspensioner. Vidare är det inte möjligt att närmare bedöma verkets storlek och organisation innan det nu pågående reformarbetet på socialförsäkringens område slutförts till sina huvuddelar. Jag har redan i det föregående lagt fram förslag om en decentralisering av arbetsuppgifter från centralmyndigheten till lokala organ genom att förordna, att prövningen av pensionsansökningar helt skall förläggas till sjuk-kassorna med frångående av den centrala behandling som nu tillämpas i pensionsstyrelsen. Ytterligare är det min strävan att i en framtid, sedan frågan om enhetliga yrkesskadeförsäkringsavgifter fått sin lösning, söka komma fram till en ordning, enligt vilken allt arbete med beräkning och uppbörd av arbetsgivaravgifter till hela socialförsäkringen utföres lokalt i stället för som nu huvudsakligen i det centrala organet. Verkningarna av dessa och andra tänkbara decentraliseringsåtgärder kan ännu inte överblickas. Frågan om verkets förläggningsort får prövas när det aviserade utredningsförslaget föreligger.

Socialförsäkringens högsta prövningsinstans m. m.

Det nuvarande besvärssystemet inom socialförsäkringen uppvisar ett oenhetligt mönster med ett stort antal olika regler i fråga om talerätt, fullföljdsbegränsning och instansordning. Beträffande beslutanderätten i högsta instans inom de varandra närstående socialförsäkringsgrenarna sjuk- och moderskapsförsäkring, yrkesskadeförsäkring, folkpensionering och tilläggspensionering gäller, att Kungl. Maj:t i statsrådet är högsta instans inom folkpensioneringen och avgör flertalet frågor inom tilläggspensioneringen samt inom sjuk- och moderskapsförsäkringarna. Försäkringsrådet är slutinstans för yrkesskadeförsäkringen och därjämte i frågor, som rör pensionsgrundande inkomst inom försäkringen för allmän tilläggspension, denna försäkrings avgiftssida och arbetsgivarnas bidrag till sjuk- och moderskapsförsäkringarna. Enligt den nuvarande ordningen kommer alltså likartade spörsmål inom försäkringsgrenar, som har ett intimt samband med varandra, att avgöras än av Kungl. Maj:t i statsrådet, än av försäkringsrådet.

Förklaringen till bristen på enhetlighet i besvärsreglerna ligger till stor del däri, att de materiella bestämmelserna inom olika socialförsäkringsgrenar vuxit fram etappvis allteftersom de politiska och ekonomiska förutsättningarna för reformer infunnit sig. De lösningar beträffande besvärsreglerna som därvid valts har i stor utsträckning betraktats som provisoriska, och de har varit avsedda att gälla intill dess det blev möjligt

att ge socialförsäkringen i dess helhet en enhetligare administration. Statsmakterna har vid flera tillfällen under senare år gjort uttalanden i denna riktning, och därvid har ibland framförts tanken på att inrätta en *gemensam högsta prövningsinstans* för socialförsäkringen. I överensstämmelse härmed förordar administrationsnämnden, att besvärsprövningen inom den allmänna pensioneringen, sjuk- och moderskapsförsäkringarna samt yrkesskadeförsäkringen i sista instans koncentreras till ett enda organ och att detta organ får karaktären av en domstol. Denna administrationsnämndens uppfattning har så gott som undantagslöst vunnit anslutning bland remissorganen.

Vid bedömningen av förslaget om en enhetligt organiserad besvärsprövning inom de nyssnämnda socialförsäkringsgrenarna fäster jag för egen del stort avseende vid att gränsdragningsfrågorna — t. ex. vem som är att anse som arbetstagare och vad som menas med sjukdom eller med invaliditet — liksom även frågorna rörande samordning mellan de olika försäkringsförmånerna fått en starkt ökad betydelse särskilt efter tilläggs pensioneringens införande. Det är därför enligt min mening nödvändigt att skapa garantier för en enhetlig rättstillämpning. Detta torde inte lämpligen kunna ske på annat sätt än genom anordnande av en gemensam överinstans för socialförsäkringsmålen.

Även skälen för att låta besvärsprövningen i slutinstansen ske vid domstol har vunnit avsevärt i styrka med socialförsäkringens fortsatta utbyggnad. I samma mån som utrymmet för en till viss grad subjektivt färgad behovsprövning av förmånerna minskats, har ärendenas rättsliga karaktär framträtt tydligare. Vidare är det givet, att den enskildes anspråk på att ha tillgång till en sakkunnig prövning i domstolsform av tvistefrågor får större tyngd när både förmåner och avgifter spelar större roll för hans ekonomi. I en framtid kommer snart sagt varje medborgare att under någon del av sitt liv helt eller till icke oväsentlig del bli beroende av socialförsäkringen för sin försörjning. Frågan om domstolsprövning i socialförsäkringsmål kan även ses från en annan synpunkt. Så omfattande som socialförsäkringslagstiftningen numera blivit är det klart att författningarna inte kan ge svar på alla uppkommande tvistefrågor. Det torde vara ofrånkomligt att lagstiftningen får kompletteras av en i viss mån rättsskapande praxis. Rättsskipningen kan härvid inte nöja sig med att söka finna de i de särskilda fallen mest tilltalande och rimliga lösningarna utan den måste även i erforderlig mån innefatta en utfyllnad av lagstiftningen med fasta och konsekventa regler, som är väl ägnade att bidra till ett förverkligande av lagstiftningens syften. För att ett dylikt värdefullt samspel mellan lagstiftning och rättsbildning genom prejudikat skall kunna åstadkommas beträffande socialförsäkringen bör enligt min mening rättstillämpningen på området omhänderhas av en domstol, som motsvarar högt ställda krav på sakkunskap.

Då det gällt att pröva organisationen av den högsta instansen på socialförsäkringsområdet har administrationsnämnden undersökt, huruvida uppgiften bör anförtros ett befintligt judiciellt organ eller ett nyskapat specialorgan, och härvid som alternativ till en helt nybildad domstol diskuterat regeringsrätten, kammarrätten och försäkringsrådet. Denna fråga har tilldragit sig stort intresse under remissbehandlingen.

I några yttranden uttalas, att den principiellt riktigaste lösningen vore att låta regeringsrätten bli högsta instans för socialförsäkringsmålen. Besvärssakkunniga har närmare utvecklat denna uppfattning med utgångspunkt från tanken att regeringsrätten, såsom avsikten var vid dess tillkomst, borde utvecklas till en allmän högsta förvaltningsdomstol. Detta syfte skulle enligt de sakkunniga kunna förverkligas, därest man införde generella regler om fullföljdsbegränsning samtidigt som regeringsrättens kompetensområde utvidgades. Som besvärssakkunniga själva påpekar är emellertid en så genomgripande omgestaltning av regeringsrätten i dagens läge inte genomförbar. Inte heller kan det betraktas som ett realistiskt alternativ att som från ett par håll ifrågasatts lägga socialförsäkringsmålen till regeringsrätten i samband med att skattemålen överföres från denna till en nyinrättad högsta skattedomstol. Ser man till de praktiska synpunkterna finner man, att vägande skäl talar mot regeringsrättsalternativet. Om regeringsrätten tillfördes den stora gruppen socialförsäkringsmål skulle detta sannolikt framtinga såväl en ökning av antalet regeringsråd som införande av särskilda förtursregler för de ofta brådskande socialförsäkringsmålen. Att utöka regeringsrätten anses allmänt mindre lämpligt, och förtursregler av nyss antytt slag skulle kunna få menliga verkningar för regeringsrättens arbete med andra målgrupper. Därtill kommer att svårigheter uppenbarligen skulle möta att på ett lämpligt sätt till regeringsrätten knyta den medicinska expertis, som inte kan undvaras vid prövning av många socialförsäkringsmål. Jag vill således inte förorda alternativet med regeringsrätten som slutinstans.

Beträffande kammarrätten är att märka, att denna domstol hittills helt saknar erfarenhet av socialförsäkringslagstiftningen och att det stora flertalet socialförsäkringsmål inte har någon närmare släktskap med mål som nu ligger under kammarrättens prövning. Ytterligare vill jag fästa uppmärksamheten på att kammarrätten till sin struktur är en mellaninstans. I dömandet deltar regelmässigt även unga jurister med tillfälliga förordnanden som adjungerade ledamöter. De krav som måste ställas på den högsta socialförsäkringsinstansen med dess centrala ställning på sitt område och dess viktiga prejudikatskapande uppgifter gör enligt min mening att man bör tänka sig en domstol som är annorlunda sammansatt än kammarrätten.

Försäkringsrådet, som är den enda befintliga domstolen med specialisering på socialförsäkringsområdet men vars verksamhet i huvudsak är begränsad till den numera jämförelsevis mindre betydelsefulla yrkesskadeförsäkringen, har i förevarande sammanhang vunnit flera förespråkare bland remissorganen. En tanke som därvid ofta återkommit är att man inte bör ha flera specialdomstolar med inriktning enbart på socialförsäkringen.

Jag har full förståelse för åsikten att det inte är önskvärt med två domstolsinstanser för socialförsäkringsmål. Härmed är dock inte sagt att ett bibehållande av försäkringsrådet skulle ha försteg framför alternativet med en nybildad domstol. En utvidgning av försäkringsrådets kompetens har tidigare varit ifrågasatt utan att förslag härom lett till lagstiftningsåtgärder, bortsett från att rådet som ett uttryckligt provisorium tillagts behörighet att upptaga besvär över riks-försäkringsanstaltens beslut i frågor om beräkning av pensionsgrundande inkomst samt om uppbörd av arbetsgivares avgifter till tilläggspensioneringen och bidrag till sjuk- och moderskapsförsäkringarna. I stället har rådets organisation nedskurits i takt med den minskning av antalet yrkesskadeförsäkringsmål, som blivit en följd av den år 1955 införda samordningen mellan sjuk- och yrkesskadeförsäkringarna. Denna minskning av rådets personal har fortgått så långt, att steget till en avveckling inte är stort. För att försäkringsrådet skall kunna överta rollen som slutinstans för pensioneringen samt sjuk- och moderskapsförsäkringarna skulle rådet därför behöva utbyggas. Frågan är då om en sådan reorganisation av försäkringsrådet har några fördelar framför inrättandet av ett helt nytt domstolsorgan.

På motsvarande sätt som ifråga om kammarrätten bör man även när det gäller försäkringsrådet ställa önskemålen rörande den högsta socialförsäkringsinstansens sammansättning i relation till försäkringsrådets struktur och rekryteringsförhållanden. Försäkringsrådet är visserligen på sitt område både första och sista besvärinstans men den slutna rekrytering, som kännetecknar en mellaninstans, är karaktäristisk även för försäkringsrådet. Vill man komma ifrån den slutna rekryteringen och i stället få möjlighet att förvärva framstående krafter från olika arbetsfält, torde det erfordras en så genomgripande omorganisation av försäkringsrådet att skillnaden mot att inrätta en helt ny domstol närmast framstår som en formell fråga.

Försäkringsrådet handlägger nu omkring 2 500 yrkesskadeförsäkringsmål om året. Med administrationsnämndens beräkning av måltillströmningen till den högsta socialförsäkringsinstansen skulle försäkringsrådet i sådan egenskap få ett tillskott av 700—1 300 mål om året från den allmänna pensioneringen samt sjuk- och moderskapsförsäkringarna. Även om denna siffra skulle visa sig vara tilltagen i underkant, är det dock sannolikt att yrkesskadeförsäkringsmålen även i framtiden skulle komma att

dominera försäkringsrådets arbete redan på grund av sitt antal och än mer på grund av sin karaktär. Eftersom försäkringsrådet är första besvärshöjinstans för yrkesskadeförsäkringen upptages rådets arbete med målen från denna försäkring i betydande utsträckning av utredningsfrågor och endast i mindre mån av prejudikatfrågor. Beträffande de nytillkomna målen från andra socialförsäkringsgrenar skulle försäkringsrådet emellertid få överpröva första besvärshöjinstansens beslut. Inom hithörande målgrupper skulle prejudikatfrågorna med all sannolikhet komma att ta större plats. Försäkringsrådet skulle alltså huvudsakligen komma att syssla med den numera minsta socialförsäkringsgrenen, medan de övriga socialförsäkringsmålen, i vilka rådet skulle få viktiga prejudikatbildande uppgifter, kvantitativt skulle komma i skymundan. Samtidigt är det klart, att det just är dessa sistnämnda uppgifter som skulle motivera en omdaning av försäkringsrådet. Det synes angeläget att det i den högsta socialförsäkringsinstansens arbete råder balans mellan de olika försäkringsgrenarna, så att även för yrkesskadeförsäkringens del tyngdpunkten kommer att ligga på det prejudikatbildande området. Detta kräver att en särskild mellaninstans för yrkesskadeförsäkringen finnes så länge försäkringen har sin nuvarande utformning.

De omständigheter, som jag i det föregående redovisat, talar enligt min mening otvetydigt för att frågan om den högsta prövningsinstansen inom socialförsäkringen nu får sin lösning genom inrättande av en ny domstol, som fyller högt ställda krav på allsidig sakkunskap och ingående erfarenhet av både socialförsäkringslagstiftningen och annan lagstiftning. Den nya domstolen, som lämpligen kan erhålla namnet försäkringsdomstolen, bör träda i verksamhet snarast möjligt.

Såsom jag tidigare anfört är avsikten att yrkesskadeförsäkringen efter en övergångsperiod skall omorganiseras. Detta kan ske genom att den antingen avvecklas som självständig försäkring eller kommer att handhas av en enda statlig försäkringsinrättning. Vilket av dessa alternativ som slutligen genomföres kommer socialförsäkringens centralmyndighet att bli den naturliga mellaninstansen i yrkesskadeförsäkringsfrågor. Försäkringsrådet kommer därför, om den föreslagna försäkringsdomstolen inrättas, endast under en övergångstid att behöva bibehållas såsom mellaninstans för yrkesskadeförsäkringen. Då jag som framgår av vad jag förut sagt räknar med att omorganisationen av yrkesskadeförsäkringen skall kunna genomföras till den 1 januari 1966, bör försäkringsrådet kunna upphöra med sin verksamhet vid samma tidpunkt eller kort tid därefter. Därmed skulle man också ha kommit ifrån den av vissa remissorgan kritiserade ordningen med flera specialdomstolar enbart för socialförsäkringen. Givet är att vid avvecklingen av försäkringsrådet all rimlig hänsyn måste tagas till rådets personal och dess berättigade intressen.

Beträffande den nya domstolens kompetensområde följer

av själva motiveringen för domstolens tillskapande att mål från de grenar av socialförsäkringen som är samordnade eller eljest har nära samband med varandra, dvs. folkpensioneringen, den allmänna tilläggspensioneringen samt sjuk-, moderskaps- och yrkesskadeförsäkringarna, i princip bör tillhöra domstolens prövning. Ett undantag härifrån har emellertid ifrågasatts. Administrationsnämnden har övervägt lämpligheten av att bryta ut de mål om arbetsgivares avgifter och bidrag till socialförsäkringen, vilka f. n. handlägges av försäkringsrådet, och på dessa i en eller annan form koppla in den för taxeringsmålen gällande besvärordningen. Ett motiv härför skulle kunna vara att utredningsmaterialet i avgiftsmål ofta är detsamma som i taxeringsmål. Nämnden har dock slutligen förkastat detta uppslag. Sambandet mellan socialförsäkringsavgifterna och beskattningen, särskilt i fråga om kontrollen av de avgiftsskyldiga, utgör skäl för att anknyta besvärordningen i avgiftsmålen till taxeringsprocessen. Jag anser mig emellertid i vart fall i nuvarande läge böra biträda nämndens ståndpunkt. Inom den moderna socialförsäkringen är avgifter och förmåner så nära avhängiga av varandra att man åtminstone i högsta instans bör söka sammanhålla besvärprövningen beträffande bådadera hos samma organ. Det synes angeläget att undvika en uppdelning, som skulle kunna få sådana konsekvenser, att taxeringsmyndigheterna i avgiftsfrågor och socialförsäkringsorganen i förmånsfrågor utbildade olika praxis t. ex. beträffande arbetstagarbegreppet. Det naturliga är att den nya domstolen åtminstone i ett inledningsskede får utstaka praxis i alla slags mål från de nu ifrågavarande grenarna av socialförsäkringen.

Jag finner följaktligen att mål om avgifter och bidrag till socialförsäkringen bör hänföras till försäkringsdomstolens prövning. Detta hindrar inte att förfarandet i fråga om bestämmande av arbetsgivaravgifter till socialförsäkringen måste taga hänsyn till taxeringsprocessen. Om t. ex. vid granskning av en företagares bokföring förhållanden uppdragas som är av betydelse för bedömande av storleken av såväl hans skatter som hans arbetsgivaravgifter, torde detta föranleda dels eftertaxering och dels efterdebitering av arbetsgivaravgift. Därest företagaren är missnöjd med avgiftsdebiteringen, har han enligt gällande bestämmelser möjlighet att inom ett år efter det han erhöll räkning å avgiften göra framställning till riks-försäkringsverket om rättelse. Har han samtidigt överklagat sin taxering är det naturligt att riks-försäkringsverket inte fattar något definitivt beslut om rättelse, förrän skattemålet blivit slutligt avgjort. Skulle avgiftsmålet undantagsvis ha gått vidare till försäkringsdomstolen, bör det kunna förklaras vilande där i avvidan på utgången i skattemålet. Med mitt ställningstagande i fråga om avgiftsmålen avser jag inte att slutligt avvisa tanken att dessa skulle kunna överföras till den för taxeringsmålen gällande besvärordningen. Av betydelse härvidlag kan bli socialförsäkringsavgifternas konstruktion i framtiden och formerna för beräkning och uppbörd av dessa

avgifter. Pågående utredning rörande gestaltningen av besvärsförfarandet inom förvaltningen kan ge anvisning om nya vägar. Än vidare kan en omprövning befinnas motiverad, därest det skulle visa sig att det uppkommer administrativa olägenheter av en art som nu inte förutsetts.

Frågan huruvida även den mera fristående socialförsäkringsgrenen arbetslöshetsförsäkringen bör omfattas av domstolens behörighet har enligt min mening i dagens läge mindre betydelse. Inom arbetslöshetsförsäkringen finnes inte något fullt utbyggt besvärsinstitut. En arbetslöshetskassas beslut kan inte överklagas, men den enskilde har en viss möjlighet att få till stånd en prövning av dylikt beslut genom att vända sig till arbetsmarknadsstyrelsen som är tillsynsmyndighet för kassorna. Mot styrelsens beslut kan klagan föras hos regeringsrätten. Det är emellertid mycket få mål som på denna väg nått regeringsrätten, och dessa mål har inte heller haft någon närmare beröring med andra typer av socialförsäkringsmål. Jag anser det därför f. n. inte motiverat att överföra arbetslöshetsförsäkringsmålen från regeringsrätten till den nya domstolen. Ingenting hindrar dock att så sker vid en senare tidpunkt, om det skulle befinnas lämpligt.

Såsom administrationsnämnden föreslagit bör vissa mål enligt lagen om ersättning åt smittbärare, vilka nära anknyter till sjukförsäkringen, hänföras till försäkringsdomstolens kompetensområde.

De kompetensfrågor jag hittills berört har gällt socialförsäkringen. Förslag har emellertid under remissbehandlingen framkommit om att den nya domstolen även skulle bli en domstol för socialvårdsmål. Socialvårdsmålen är, liksom f. n. socialförsäkringsmålen, uppdelade på flera olika högsta instanser — högsta domstolen, regeringsrätten, kammarrätten och socialstyrelsen — och en mer enhetlig instansordning för dessa mål kan i och för sig te sig önskvärd. Socialvårdsmålen utgör emellertid sakligt sett en mycket heterogen grupp, och åtskilliga av dessa mål saknar helt samhörighet med socialförsäkringen. Som exempel härpå kan nämnas, att huvudparten av de mål enligt socialhjälp-, barnavårds- och nykterhetsvårdslagarna, som regeringsrätten handlägger, rör administrativa frihetsberövanden. De socialvårdsmål, som är av ekonomisk natur, kan visserligen sägas stå närmare försäkringsdomstolen, men även dessa mål är sinsemellan mycket artskilda och leder ofta in på rättsfrågor, som de nuvarande besvärsorganen är särskilt förtrogna med. Jag tror, att det skulle kunna bli svårt att vid rekryteringen av den nya domstolen förena de starkt motiverade kraven på särskilda insikter i socialförsäkringsfrågor med önskemål om sakkunskap även beträffande socialvårdsmålen. Övervägande skäl talar därför enligt min mening för att låta den nya domstolen bli enbart en försäkringsdomstol.

Genom den föreslagna avgränsningen av domstolens kompetensområde åstadkommes, att domstolens arbete helt koncentreras till områden, inom vilka dess särskilda sakkunskap kan fullt utnyttjas. Önskvärt vore i och

för sig att domstolens arbete även kunde begränsas till enbart kvalificerade mål från dessa områden. Detta syfte skulle kunna tänkas främjas genom regler om inskränkningar i rätten att fullfölja mål till domstolen. Sådan fullföljdsbegränsning förekommer f. n. i socialförsäkringslagstiftningen beträffande klagan över pensionsstyrelsens och riksförsäkringsanstaltens beslut. Dessa begränsningar är så konstruerade, att det vanligen blir den myndighet — pensionsstyrelsen eller riksförsäkringsanstalten — vars beslut skall överklagas som får pröva om vederbörande skall få tillstånd att fullfölja talan hos Kungl. Maj:t. Det kan ifrågasättas, om regler av detta slag eller andra regler med samma syfte bör finnas i socialförsäkringslagstiftningen även sedan besvärsprovningen i högsta instans överflyttats till den nya domstolen. Därvid är att beakta å ena sidan risken för att ett borttagande av alla begränsningar i besvärsrätten kan inbjuda till obefogat klagande och å andra sidan angelägenheten av att envar har möjlighet att få sin sak prövad vid domstolen. Att göra några säkra förutsägelser om vilken inverkan ett slopande av reglerna om fullföljdsbegränsning kan få på besvärshäufigheten är uppenbarligen inte möjligt. Däremot är det tydligt, att socialförsäkringens ökande betydelse för den enskilde gör det till ett alltmer behjärtansvärt önskemål att var och en som inte är nöjd med de lägre instansernas beslut skall få tillfälle att utnyttja den domstol, som nu tillskapas just för att tillgodose allmänhetens intresse av rättsäkerhet. Med detta önskemål vore väl inte i och för sig oförenligt, att nuvarande regler om fullföljdsbegränsning ersattes med regler om en tillståndsprovning förlagd hos domstolen själv. Det är emellertid osäkert, om någon mera betydande arbetsbesparing för domstolen kan uppnås på den vägen. För min del anser jag det riktigast, att besvärsrätten till domstolen får vara helt obegränsad till dess närmare erfarenhet vunnits, hur ett sådant system fungerar.

Frågan om besvärsrätt för andra än enskilda parter berör väsentligen problemet om tillvaratagande av det allmännas intresse i socialförsäkringsmålen. Härtill skall jag återkomma i det följande.

Beträffande domstolens sammansättning vill jag till en början taga upp en fråga av delvis principiell natur, nämligen om i domstolen bör finnas, förutom heltidsanställda juristledamöter, även ett inslag av lekmän som har uppdraget i domstolen såsom bisyssla. Då administrationsnämnden förkastat denna tanke har nämnden haft för ögonen den lekmanrepresentation med företrädare för arbetsmarknadsparterna som finnes i försäkringsrådet och i arbetsdomstolen. Nämnden framhåller, att socialförsäkringen till övervägande del — särskilt gäller detta den allmänna pensioneringen och sjukförsäkringen — är en hela folkets angelägenhet och att man därför vid utseendet av lekmän i domstolen inte lämpligen kan falla tillbaka på organisationer som företräder vissa samhällsgrupper med sinsemellan motstridiga eller konkurrerande intressen. Jag är härutinnan

av samma mening som nämnden. Som jag ser det gäller frågan emellertid inte om olika intressen bör bli företrädade i domstolen utan om domstolen kan tillföras erfarenhet och insikter av värde för rättsskipningen genom att lekmän får säte i domstolen. Jag anser i likhet med arbetsmarknadens organisationer och flera andra remissorgan, att så är fallet. Jag vill härvid erinra om att domstolen i sitt arbete ofta kommer att ställas inför sådana uppgifter som att draga gränsen mellan självständiga företagare och arbetstagare, att bedöma en persons arbetsförmåga och att uppskatta hans inkomster. Vid lösandet av dessa och andra liknande uppgifter bör det rimligen vara av värde att domstolen har fortlöpande och nära kontakt med arbetsmarknaden. Denna kontakt säkerställes bäst om i domstolen sitter lekmän med särskild erfarenhet av arbetsförhållanden. Även lekmän med praktisk erfarenhet av annat slag kan behöva knytas till domstolen. Med min uppfattning om lekmännens ställning och uppgifter blir den naturliga och riktiga ordningen, att Kungl. Maj:t får förordna lekmanaledamöterna utan föregående förslag av intresseorganisationer eller andra. Några särskilda kompetenskrav utöver vad som följer av det hittills sagda bör inte uppställas i lagen. Lekmanaledamöterna, som bör förordnas för fyra år i sänder, bör få ersättning enligt grunder som fastställs av Kungl. Maj:t.

Beträffande de heltidsanställda fackmännen i domstolen har redan tidigare framgått, att dessa bör rekryteras bland jurister från olika arbetsfält och att man bör sträva efter att upprätthålla höga kompetenskrav. Domarämbetena måste göras konkurrenskraftiga i förhållande till befattningar inom socialförsäkringens administration och på den allmänna domarbanan. Samtidigt bör vid lönesättningen beaktas, att socialförsäkringslagstiftningen utgör ett förhållandevis begränsat rättsområde. Mot bakgrunden av dessa synpunkter förordar jag, att domstolens ordförande, som bör benämnas president, placeras i lönegrad B 7 och att de övriga juristledamöterna, kallade försäkringsdomare, erhåller lön efter lönegraden B 3. Befattningarna bör vara fullmaktstjänster och alltså ha beteckningen Bo. Jag vill tillägga, att en hovrättsjurist, som utnämnes till försäkringsdomare, bör vara oförhindrad att efter ett antal år söka sig åter till allmän domstol utan att därvid stå tillbaka för sina i hovrättstjänsten jämnåriga kolleger.

Antalet ledamöter i den nya domstolen blir uppenbarligen beroende dels av utformningen av domförhållsreglerna, dels av beräkningar rörande måltillströmningen och domstolens arbetsbörda i övrigt. Jag föreslår, att domstolen skall vara domför med fem ledamöter, varav tre jurister och två lekmän. Tillgängliga uppskattningar rörande besvärsfrekvensen till domstolen ger anledning antaga att ett större antal ledamöter än det för domförhet bestämda måste tillsättas om det inte skall uppstå en tyngande arbetsbalans. Förslagsvis bör vid domstolens tillkomst tillsättas nio ledamöter, varav fem jurister och fyra lekmän. För lekmännen bör finnas personliga suppleanter.

Vad administrationsnämnden föreslagit om att till domstolen skall knytas medicinska experter finner jag välgrundat. Arvodesfrågan för dessa experter får upptagas i ett annat sammanhang.

Ifråga om domstolens verksamhetsformer instämmer jag med administrationsnämnden i att förfarandet vid domstolen åtminstone inte på nuvarande stadium bör regleras i detalj. Skälen härför är flera. Dels bör man undvika att föregripa de resultat vartill besvärssakkunniga kan komma i sin pågående utredning angående förvaltningsprocessen. Dels bör man ej alltför hårt binda en ny domstol, som skall inleda en rättskipande verksamhet på områden inom vilka domstolsprövning tidigare ej tillämpats i större utsträckning. Det finns också anledning att tro, att en domstol med sådana kvalifikationer som den här föreslagna i viss utsträckning skall kunna utbilda en ändamålsenlig processordning på egen hand. Det sagda hindrar givetvis inte, att vissa grundläggande regler rörande processen bör lagfästas.

Jag kan i huvudsak godtaga vad administrationsnämnden föreslagit om att för processen i domstolen i tillämpliga delar skall gälla vissa bestämmelser i rättegångsbalken bl. a. om domare och om rättegångsombud, om straff och vite, om omröstning och om bevisning. Hänvisningar i domstolslagen till ifrågakavande bestämmelser i rättegångsbalken utesluter inte att tillbörlig hänsyn tages till speciella förvaltningsrättsliga förhållanden. Administrationsnämnden har även föreslagit, att förfarandets allmänna gång i försäkringsdomstolen skall regleras genom en hänvisning till rättegångsbalkens bestämmelser om handläggning av besvär i hovrätt. Med hänsyn till svårigheten att fastställa i vad mån vissa av dessa bestämmelser skulle vara tillämpliga på förfarandet i försäkringsdomstolen, synes det dock lämpligare att grundragen av handläggningen direkt regleras i lagen om domstolen, varvid de nämnda bestämmelserna i rättegångsbalken där så är lämpligt bör tjäna som förebild.

Även om förfarandet vid domstolen i princip skall vara skriftligt, bör dock viss tillgång till muntlig handläggning finnas. Muntlig utredning angående vissa frågor kan vara ägnad att ställa målen i en klarare belysning, och denna möjlighet bör kunna tillvaratagas. Den muntliga handläggningen bör därvid begränsas till vad som erfordras för att fullständiga den skriftliga utredningen.

Såsom även administrationsnämnden uppmärksammat ger bestämmelser om muntlig handläggning vid domstolen anledning att undersöka om inte vissa avsteg bör göras från den i förvaltningsprocessen vanligen tillämpade principen att enskild part själv får svara för sina rättegångskostnader. Goda skäl talar tvivelsutan för att den enskilde bör ha möjligheter till ersättning för kostnader, som varit motiverade för att tillvarataga hans rätt. Emellertid måste detta spörsmål ses i ett vidare sammanhang. Frågan om fördelning av kostnaderna i mål och ärenden i förvaltningsprocessen är

för närvarande föremål för utredning av besvärssakkunniga, som torde komma att framlägga förslag till bestämmelser i ämnet. Under sådana förhållanden synes det inte lämpligt att på förevarande speciella område nu införa bestämmelser, som skulle kunna verka hindrande på en samlande lösning. Jag nöjer mig därför med att föreslå, att ersättning av allmänna medel skall utgå till sakkunnig och vittne som försäkringsdomstolen själv-mant kallat.

Bl. a. den omständigheten att den enskilde inte har möjlighet att få ersättning för rättegångskostnader gör att man inte kan ställa alltför stora krav på den enskildes processföring i försäkringsdomstolen. Av detta och andra skäl måste domstolen ha vidsträcktare möjligheter till aktiv processledning och större ansvar för att utredningen i målen blir fullständig och rättvisande än en allmän domstol vanligen har i sina mål. Detta bör komma till uttryck i lagen.

I samband med förfarandet vid domstolen aktualiseras frågan om bevakande av det allmännas intresse i socialförsäkringsprocessen. Administrationsnämnden har velat lösa detta problem genom att tillägga det organ som beslutar i första instans besvärsrätt. Nämnden har dock inte ansett att man borde ge lokal skattemyndighet besvärsrätt beträffande centralmyndighetens beslut i frågor rörande beräkning av pensionsgrundande inkomst. Beträffande yrkesskadeförsäkringen föreslår nämnden, att riksförsäkringsverket och övriga försäkringsinrättningar skall ha besvärsrätt. Någon invändning kan visserligen inte göras mot att sjuk-kassorna har besvärsrätt i sjukförsäkringsärenden och försäkringsinrättningarna i yrkesskadefrågor. I dylika mål har ju sjuk-kassorna och försäkringsinrättningarna ett eget ekonomiskt intresse och de kan därför helt naturligt inta partsställning. Beträffande övriga ärenden som skall handläggas av sjuk-kassorna är emellertid den av nämnden föreslagna anordningen mindre tilltalande. Väljer man i stället den av besvärssakkunniga m. fl. förordade utvägen med en särskild partsrepresentation för det allmänna i socialförsäkringsmål, ett allmänt ombud, får man en naturlig lösning av problemet. Såsom besvärssakkunniga utvecklat vinner man åtskilliga fördelar, om på detta sätt processen vid domstolen anordnas som ett förfarande med två motstående parter. Erfarenheter från andra håll visar, att utredningen blir fullständigare och att domstolen får ett säkrare underlag att bygga sina avgöranden på. För det allmänna är det också av vikt, att i socialförsäkringens intresse prejudicerande frågor kan underställas domstolen även av andra än enskilda parter. En särskild partsrepresentant för det allmänna skulle kunna verksamt bidra till att skapa en tillförlitlig och vägledande praxis på socialförsäkringarnas område.

Vad jag nu anfört talar enligt min mening starkt för att processen i socialförsäkringsmål bör tillföras, åtminstone i högsta instans, en särskild

representant för det allmänna. Emellertid kan betänkligheter resas mot att i dagens läge ta ett sådant steg utan en närmare undersökning rörande vilka konsekvenser i olika avseenden, som det skulle föra med sig. Det synes svårt att på nuvarande stadium med större grad av säkerhet överblicka hur ett sådant partsförfarande skulle gestalta sig i praktiken. Jag finner mig fördenskull inte beredd att nu föreslå införande av en särskild partsrepresentation för det allmänna. Denna fråga bör dock lämpligen tagas upp vid ett senare tillfälle, sedan större erfarenhet angående besvärsförfarandets funktion inom det nya socialförsäkringssystemet vunnits.

Om jag inte nu vill förordna en särskild representant för det allmänna finner jag mig dock böra föreslå andra, mindre ingripande åtgärder som är ägnade att till en del fylla samma syfte. Vad jag härvidlag tänker mig är införande av möjligheter för riks-försäkringsverket att underställa sina avgöranden försäkringsdomstolens prövning. Genom en sådan anordning skulle yppas möjlighet att inhämta domstolens mening i exempelvis fall av prejudicerande betydelse eller där tveksamhet yppat sig — måhända dokumenterad genom skiljaktiga meningar — angående en frågas rätta bedömning. Jag föreslår således, att i lagstiftningen om allmän sjukförsäkring, folkpensionering och försäkring för allmän tilläggspension införes bestämmelser om att riks-försäkringsverket skall äga underställa sina avgöranden försäkringsdomstolens prövning, om det för enhetlig lagtolkning eller rättstillämpning är av synnerlig vikt att saken prövas i högsta instans eller eljest särskilda skäl förefinnes för sådan prövning. Beslut om underställning skall fattas i samband med avgörandet i sakfrågan.

Det allmännas intressen synes jämväl i de lokala instanserna kunna bevakas genom ett underställningsförfarande, här i förening med befogenhet för centralmyndigheten att självant ta upp ett lokalt organs beslut till prövning. Inom den allmänna pensioneringen bör som jag tidigare framhållit underställningsreglerna utformas så att ett beslut av en pensionsdelegation automatiskt skall underställas centralmyndigheten så snart ordföranden eller föredraganden i delegationen antecknat skiljaktig mening till protokollet. Centralmyndigheten bör vidare i sin tillsynsverksamhet ha möjlighet att självant taga upp ett underordnat organs beslut till omprövning.

Kostnadsfrågor m. m.

Administrationsnämnden har behandlat de konsekvenser, som dess förslag kan väntas få i kostnadshänseende vad gäller den lokala organisationen, centraladministrationen och försäkringsdomstolen, samt i anslutning härtill berört vissa spörsmål angående finansieringen av socialförsäkringens administration. I det föregående har jag förklarat mig vilja upptaga detaljerna i det föreslagna nya centrala ämbetsverkets organisation först sedan lagrådet behandlat de lagförslag, vilka underställes dess

granskning. Frågorna om kostnaderna för och finansieringen av central-administrationen kan alltså inte behandlas förrän vid nämnda tidpunkt. Det synes även lämpligt att till dess uppskjuta prövningen av motsvarande spörsmål angående försäkringsdomstolen. I detta sammanhang begränsar jag mig därför till finansiella frågor, som rör den lokala organisationen.

Enligt administrationsnämndens beräkningar kommer den förenkling av sjuk-kas-s-e-o-r-g-a-n-i-s-a-t-i-o-n-e-n, som avskaffandet av lokalsjukkassorna och av centralsjukkassornas ombudsmöten innebär, att medföra besparingar. Nämnden hänvisar härvid även till de rationaliseringsvinster, som anses möjliga med hänsyn till att de större enheterna medger ett bättre utnyttjande av personal, lokaler och maskinella hjälpmedel. Någon uppskattning av besparingseffekten har administrationsnämnden inte ansett möjlig, men nämnden framhåller att bara några få procents minskning i de f. n. till omkring 70 milj. kr. uppgående förvaltningskostnaderna i sjuk-kassorna innebär ett betydande belopp i kronor räknat. Enligt nämndens uppgift inbesparas omkring 850 000 kr. om året genom att sjuk-kassornas ombudsmöten samt styrelser och revisorer i lokalsjukkassorna försvinner.

För egen del anser jag också att man kan räkna med att omorganisationen av sjuk-kas-sorna leder till lägre förvaltningskostnader för sjukförsäkringen. Kostnaderna för försäkringsnämnderna kommer emellertid att bli högre än vad administrationsnämnden beräknat för de rådgivande nämnderna. Försäkringsnämnderna får nämligen betydligt större arbetsuppgifter, när de som jag föreslagit får övertaga prövningen av ärenden rörande inkomstprövade folkpensionsförmåner. I vad mån kostnaderna för nämnderna i sista hand skall bäras av kassorna torde inte böra avgöras i detta sammanhang.

För de p-e-n-s-i-o-n-s-d-e-l-e-g-a-t-i-o-n-e-r, som avses komma att inrättas senare, kommer sjuk-kas-sorna att få vidkännas merutgifter. Administrationsnämnden beräknar att det skall behövas högst 40 delegationer i hela riket. De årliga kostnaderna för arvoden till ledamöter och expertis, löner till pensionsföredragande och annan personal, lokaler, expenser m. m. uppskattar nämnden till i runt tal 5 milj. kr. för alla delegationerna. Behovet av biträden för de nytillkommande arbetsuppgifterna avseende pensioneringen uppskattar nämnden till 70 à 80 för hela landet. I ett par remissyttranden ifrågasättes, om inte administrationsnämnden underskattat personalbehovet för sjuk-kassornas uppgifter inom pensioneringen. Jag vill inte hålla för uteslutet att kostnaderna för pensionsdelegationer och pensionsavdelningar inom sjuk-kas-sorna kan komma att bli större än vad nämnden antagit. Det vill dock synas som om nämndens kostnadsberäkningar, vilka är utförda med en viss säkerhetsmarginal, skulle ge en tämligen rättvisande bild av storleksordningen av kostnaderna för den ifrågavarande pensionsorganisationen inom sjuk-kas-sorna.

Enligt administrationsnämndens beräkning kostar den nuvarande p-e-n-

sionsnämndsorganisationen årligen något mer än 6 milj. kr., vilken kostnad vilar på kommunerna. Pensionsnämndernas uppgifter skall enligt mitt förslag övertagas av sjukförsäkringskassorna, så att ärenden rörande icke inkomstprövade pensionsförmåner behandlas i pensionsdelegation eller av tjänstemän på pensionsavdelning och ärenden angående inkomstprövade förmåner handlägges av lokala försäkringsnämnder. Pensionsnämnderna kan alltså avvecklas, varvid kostnaderna för dem bortfaller. Sättet för bestridande av kostnaderna för försäkringsnämndernas verksamhet i vad avser pensioneringen får prövas i samband med att de materiella reglerna om de inkomstprövade förmånerna behandlas.

Ett slopande av pensionsstyrelsens ordsombudsorganisation medför en besparing för statsverket på omkring 600 000 kr. om året.

Den av administrationsnämnden behandlade frågan om finansieringen av socialförsäkringens organisation har i avseende på lokalorganisationen betydelse för sjukförsäkringskassornas rätt till ersättning för sina kostnader för de med pensioneringen sammanhängande arbetsuppgifterna. För de göromål avseende tilläggspensioneringen, som redan nu anförtrotts centralsjukförsäkringskassorna, har kassorna i samband med att de fått dessa arbetsuppgifter förklarats berättigade till ersättning från allmänna pensionsfonden. Detsamma bör gälla i fråga om det nytillkommande arbetet med tilläggspensionsärendena. Administrationsnämnden har föreslagit, att kassorna även skall få ersättning för sin befattningsmed folkpensionsärenden och att denna ersättning skall utgå av statsmedel. Med hänsyn till svårigheten att avgöra i vad mån sjukförsäkringskassornas kostnader för handhavandet av den allmänna pensioneringen hänförs till folkpensioneringen eller tilläggspensioneringen, förordar nämnden att dessa kostnader skall fördelas med hälften på vardera pensionsgrenen.

Eftersom sjukförsäkringskassorna inte under det kommande budgetåret avses få några uppgifter på pensioneringens område utöver dem, som de redan har, anser jag det inte nu nödvändigt att taga ställning till frågan om kassornas ersättning för befattningsmed folkpensionsärenden eller till spörsmålet i vilken omfattning kostnaderna för deras pensionsorganisation hänförs till den ena eller den andra pensionsgrenen. Dessa problem kan lämpligen övervägas i samband med den omprövning av statsbidragen till sjukförsäkringskassorna, som enligt vad jag tidigare nämnt avses komma att äga rum vid utarbetandet av en samlad socialförsäkringslagstiftning.

Pensionsgrundande inkomst

Departementschefen

Enligt vad som nu gäller inom tilläggs pensioneringen blir inkomst av anställning pensionsgrundande fullt ut i vad den för år ligger mellan 4 000 kr. — det s. k. basbeloppet — och 30 000 kr. i 1957 års penningvärde. Inkomst av annat förvärvsarbete än anställning blir pensionsgrundande på samma sätt till den del den ligger mellan basbeloppet och dubbla basbeloppet, men ovanför denna gräns och upp till den övre gränsen blir sådan inkomst pensionsgrundande endast till två tredjedelar. En följd av dessa regler blir att företagarna — jordbrukarna, hantverkarna, köpmännen, etc. — och de fria yrkesutövarna inte kan komma upp i samma maximala pensionsförmåner som löntagarna. Vidare får en företagare med exempelvis 20 000 kr. i årsinkomst en lägre pension än en anställd i motsvarande inkomstläge. De olikheter som sålunda råder har efter lagens tillkomst framkallat livlig debatt och föranlett uttalanden från företagarkåll syftande till att samma beräkningssätt skall användas för anställningsinkomst och företagarkinkomst. Vad som sålunda förevarit ger mig anledning att ta upp frågan om en omprövning av berörda regler. Då jag i det följande använder beteckningen företagare avser jag därmed alla, vilkas inkomst enligt TPL är att hänföra till inkomst av annat förvärvsarbete än anställning.

Frågan om företagens ställning inom systemet har vållat åtskilliga problem i samband med pensionslagstiftningens tillkomst. Pensionsutredningen föreslog i sitt år 1955 avlämnade betänkande att företagarkinkomst skulle vara pensionsgrundande liksom bl. a. även kapitalinkomst. Vid remissbehandlingen mötte tanken att kapitalinkomst skall kunna grunda pensionsrätt ett nära nog enhälligt motstånd. Förslaget om en obligatorisk anslutning av företagarna till systemet kritiserades starkt av företagens egna organisationer. Det i de flesta fall anförda skälet för invändningarna var att företagarna borde kunna göra största möjliga investeringar i det egna företaget och fördenskull icke borde belastas med obligatoriska avgifter till sin egen pensionering.

Under intryck av dessa opinionsyttringar föreslog den majoritet inom allmänna pensionsberedningen — dvs. ordföranden jämte företrädarna för socialdemokratiska partiet, LO och TCO — som förordade en lagfäst tilläggs pension, i det år 1957 avlämnade betänkandet att företagarna skulle lämnas utanför obligatoriet. I stället skulle erbjudas dem ett frivilligt individuellt inträde i den lagfästa tilläggs pensioneringen. Med hänsyn till att staten skulle garantera pensionernas värdebeständighet föreslogs en särskild begränsning av dessa tilläggs pensioners storlek. Förslaget om lagfästa tilläggs pensioner vann ingen anslutning från företagarkåll under remissbehandlingen.

I propositionen till 1958 års riksdag med principförslag rörande försäkring för allmän tilläggspension — vilket förslag fälldes av den borgerliga majoriteten i andra kammaren — förordade jag trots vad som förekommit, att företagarna skulle anslutas till försäkringen. Den offentliga debatten hade nämligen övertygat mig om att det fanns en utbredd önskan hos företagarna att få del av de fördelar, som försäkringen skulle bereda i form av värdebeständiga tilläggspensioner. I syfte att tillmötesgå dem som icke önskade vara med — t. ex. därför att de icke ansåg sig kunna betala avgiften — föreslog jag dock att företagarna skulle kunna individuellt utträda ur tilläggspensioneringen.

Efter riksdagsupplösning och nyval till andra kammaren förverkligades genom 1959 års lag om försäkring för allmän tilläggspension det nyssnämnda förslaget i fråga om formen för företagarnas anslutning till försäkringen.

En fråga som särskilt uppmärksammades vid utformningen av tilläggspensioneringen för företagarna gällde deras avgiftsbetalningsförmåga. I pensionsdebatten hade från företagarkåll genomgående hävdats att företagarna skulle få svårt att rå med avgifterna, både vad gällde arbetsgivaravgifter för de anställdas pensionering och egenavgifter för deras egen pensionering. Samtidigt var det av allt att döma en allmän mening att statsbidrag till tilläggspensioneringen icke skulle förekomma. När det gällde arbetsgivarernas avgifter för de anställdas pensionering kunde man enligt min mening utgå ifrån, att den belastning på produktionskostnaderna, som dessa avgifter skulle utgöra, finge beaktas vid förhandlingsuppgörelserna om löne- och anställningsvillkor. Invändningarna från företagarkåll i fråga om pensionskostnaderna blev i denna del beaktade vid lagstiftningens utformning i fråga om avgiftsuttagets storlek under de första åren.

Vad gällde företagarnas avgifter till deras egen pensionering kunde emellertid saken te sig annorlunda. Mitt försök till lösning av denna fråga avsåg samtidigt att lösa det problem rörande kapitalinkomsters avskiljande från arbetsinkomst och pensionsrätt, som remissbehandlingen av pensionsutredningens betänkande aktualiserat.

En allmän mening är, att pension skall ersätta bortfall av inkomst då någon lämnar sitt förvärvsarbete. Inkomst av kapital, som kvarstår vid en pensionering, skall då inte medföra pensionsrätt. För löntagarnas del kunde frågan om avskiljande av kapitalinkomst lätt lösas genom att den pensionsgrundande inkomsten beräknades på grundval av sådan inkomst som skatterättsligt hänföres till inkomst av tjänst. Inkomst av kapital i skatterättslig mening blir då inte pensionsgrundande. Att kapitalinkomst i denna bemärkelse inte skulle grunda pensionsrätt för företagarnas del var också lätt att ernå. För deras del komplicerades dock problemet om pensionsrätt för vad som i själva verket är kapitalinkomst av andra orsaker. För en företagare som nedlagt kapital i sin rörelse ingår nämligen vad som i realiteten

är avkastning av detta kapital i de skatterättsliga begreppen inkomst av rörelse och inkomst av jordbruksfastighet. För att kapitalinkomst av detta slag inte skall bli pensionsgrundande erfordras alltså en särskild metod för att avskilja kapitaldelen av inkomsten.

Att göra den ifrågavarande avgränsningen på ett individuellt rättvisande sätt är inte möjligt. Avkastningen av det kapital, som ligger nedlagt i en rörelse, torde knappast i något enskilt fall kunna tillfredsställande avgränsas från den del av verksamhetens ekonomiska resultat, som beror på själva arbetsinsatsen.

Utan att anse mig slutligt bunden förordade jag i 1958 års proposition, att man för företagarnas del skulle utgå från en enhetlig schablonregel av den innebörden, att den pensionsgrundande inkomsten skulle utgöra två tredjedelar av företagsinkomsten i vad den låg mellan basbeloppet och maximibeloppet vid beräkning av den pensionsgrundande inkomsten. Med detta avsågs att tillmötesgå önskemålen om låga avgifter och om kapitalinkomstens avskiljande.

I 1959 års proposition föreslog jag efter ytterligare överväganden, att tredjedelsreduktionen för inkomst av annat förvärvsarbete skulle tillämpas först ovanför det dubbla basbeloppet. Trots att avgifterna härigenom blev högre ansåg jag den nya regeln lämpligare. I den socialdemokratiska utskottsreservation, som innefattade bifall till propositionen och som godkändes av riksdagen, yttrades att skäl kunde anföras för en höjning av den gräns vid vilken reduktionen skulle sätta in. Man måste emellertid beakta, framhölls det i reservationen, den avgiftshöjning som skulle bli en följd av att gränsen höjdes. Det kunde inte utan vidare tagas för givet att de, som berördes av gränsdragningen, i allmänhet önskade en sådan ändring. Mot denna bakgrund godkändes propositionens förslag.

Vid förra årets riksdag väcktes motioner med yrkanden om ändring av reglerna om beräkning av pensionsgrundande inkomst för företagare i syfte att ernå samma beräkningsmetod för inkomst av anställning och inkomst av annat förvärvsarbete. Yrkandena avlogs tillsammans med en del andra yrkanden om ändring i TPL under den gemensamma motiveringen att några åtgärder i berörda hänseenden icke borde vidtagas förrän erfarenhet vunnits av lagens tillämpning i praktiken. Frågan om företagarnas ställning inom tilläggspensioneringen berördes också i en interpellation vid riksdagens höstsession. Även vid innevarande riksdag har frågan tagits upp i motioner.

Som framgår av den lämnade redogörelsen har hela tiden tveksamhet rätt rörande lagens utformning på ifrågavarande punkt. Mina egna ställningstaganden har dikterats av en önskan att såvitt möjligt tillmötesgå önskemålen från berörda grupper. Jag har därvid beaktat de reaktioner mot en obligatorisk lagstiftning och mot alltför betungande avgifter, som framförts av företagare och i övrigt av dem som bekämpat lagstiftningen. Genom att regler införts om rätt till utträde ur försäkringen för de här berörda har till-

hörigheten till försäkringen för deras del i realiteten blivit frivillig. Genom tvåtredjedelsregeln vid beräkning av pensionsgrundande inkomst har jag velat se till att de, som vill tillhöra försäkringen och få ett värdebeständigt pensionsskydd, skall kunna uppnå detta med överkomliga ekonomiska insatser. Reduktionsregeln var dessutom ett försök att i princip skapa likställighet vid pensionsberäkningen mellan löntagare och företagare i så måtto att pensionsrätten grundas enbart på inkomst av förvärvsarbete.

Pensionsreformens genomförande föregicks av stora meningsskiljaktigheter och bittra politiska strider. Sedan reformen nu genomförts har bilden påtagligt förändrats. Min tidigare i olika sammanhang uttryckta förmodan, att reformen så småningom skulle komma att uppskattas av hela vårt folk, tycks bli besannad fortare än jag vågat hoppas. Löntagare och arbetsgivare har anpassat sina uppgörelser om löner, pensioner och övriga anställningsvillkor till det pensionssystem som skapats. De politiska partier som bekämpat reformen har antingen sagt sig acceptera den eller upphört med ansträngningarna att riva upp beslutet. Ett helt nytt läge har därmed skapats. Detta läge karakteriseras även därav att organisationer, som företräder företagare och fria yrkesutövare, på olika sätt givit tillkänna sitt intresse för en lika beräkning av den pensionsgrundande inkomsten för å ena sidan löntagarna och å andra sidan de företagare — dvs. nästan samtliga — som kvarstår inom tilläggspensioneringen.

Såsom jag framhöll i mitt svar på den nämnda interpellationen är jag beredd att diskutera varje positivt förslag till förbättringar av TPL, som kan förenas med reformens principiella huvuddrag och som kan tänkas vinna bred anslutning av dem som beröres och i de beslutande politiska instanserna.

I diskussionen om den tredjedelsreduktion, som tillämpas vid beräkning av inkomst av annat förvärvsarbete, har framhållits att regeln framstår som orättvis, då den medför att en företagare inte kan komma upp till samma pensionsskydd som hans anställda med samma inkomst som han själv. Det har anförts att reduktionsregeln särskilt oberättigat träffar dem som icke satsat något eller i varje fall icke något mera betydande kapital i sin rörelse. Härigenom kommer speciellt hantverkare och andra fria yrkesutövare av olika kategorier i en särställning. Den under det senaste året framträdande tendensen till en stark ökning av antalet aktiebolagsbildningar har också tolkats som ett bevis för att reduktionsregeln inte motsvarar företagarnas önskemål. Genom att ombilda sina företag till aktiebolag kan de nämligen bli anställda i sina egna företag och därigenom få räkna pension som löntagare — och naturligtvis betala de högre avgifter som följer därmed.

Vad som förevarit har övertygat mig om att företagarna överlag är beredda att acceptera tilläggspensioneringen och är villiga att betala vad det kostar att bli omfattade av den. Jag har därför utan dröjsmål velat ta upp den berörda lagregeln till omprövning.

Inom 1958 års socialförsäkringskommitté och på socialdepartementets

rättsavdelning pågår ett utrednings- och lagstiftningsarbete, som syftar till att ernå en så enhetlig och så väl samordnad socialförsäkring som möjligt. Bland de frågor som socialförsäkringskommittén har att behandla befinner sig spørgsmålet om företagarnas ställning inom sjukförsäkringen, varom utredning påkallats av riksdagen. Resultatet av det pågående utredningsarbetet kan i viktiga delar beräknas föreligga senare i år. Det kunde då synas naturligt att behandla frågan om företagarnas ställning inom tilläggspensioneringen i samband med att de frågor, som sålunda är föremål för bedömande, tas upp till avgörande. Emellertid föreligger särskilda skäl att behandla frågan om reduktionsregeln utan uppskov. Genom en lagändring redan under innevarande år synes det nämligen möjligt att låta de ändrade reglerna gälla från lagens tillblivelse och alltså omfatta jämväl beräkningen av pensionsgrundande inkomst på grundval av 1960 års inkomst. Därigenom vinnes att de som beröres av ändringen kommer i åtnjutande inte bara av en förmånligare poängberäkning för år 1960 utan även fullt ut den fördel som ligger i det låga procentuella avgiftsuttaget för detta år. För dem som tillhör de äldre årgångarna blir det också med hänsyn till storleken av deras pension särskilt värdefullt att inte förlora något år med den gynnsammare beräkningsmetoden.

Under mina överväganden av frågan har tre lösningar diskuterats. Man kunde tänka sig att när det gäller inkomst av annat förvärvsarbete höja den övre gränsen med avseende på den årsinkomst som skall tagas med i beräkningen. Härigenom skulle man med ett bibehållande av tredjedelsreduktionen likväl kunna ernå att företagare kan komma upp till samma maximala pensionspoäng som löntagarna. En annan möjlighet är att reduktionsregeln i stället för som nu vid dubbla basbeloppet sättes in vid exempelvis tre- eller fyrdubbla basbeloppet. Slutligen kunde man helt slopa skillnaden mellan inkomst av anställning och inkomst av annat förvärvsarbete.

Den första av de tre nämnda lösningarna skulle bli av värde endast för de högre inkomstagarna. Den andra skulle ge utrymme för ett visst schablonmässigt hänsynstagande till den kapitalinkomst, som i åtskilliga fall kan beräknas ingå i rörelseinkomsten, men den skulle inte avskaffa vad som uppfattas som en orättvisa gentemot dem som inte satsat något kapital i sin verksamhet. Skälet att över huvud taget bibehålla en reduktionsregel försvagas också i samma mån som man höjer den gräns där reduktionen sätter in.

Jag har därför kommit fram till att man helt bör slopa reduktionsregeln och alltså låta löneinkomst och företagarinkomst i lika mån ge underlag för pensionsrätt. Det argument som kvarstår mot en sådan lösning — att vad som egentligen är inkomst av kapital icke skall grunda pensionsrätt — har inte samma styrka nu som i förhållande till pensionsutredningens förslag av 1955, i det att begreppet inkomst av förvärvsarbete enligt tilläggspensioneringen inte omfattar bankränta, aktieutdelning och andra rena kapital-

inkomster. Vidare har skälen för reduktionsregeln försvagats genom de möjligheter som förefinnes för stora grupper företagare att genom att ombilda sina företag till aktiebolag försätta sig i samma läge gentemot socialförsäkringarna som löntagare i allmänhet. Såsom jag nämnt tidigare har nybildningen av aktiebolag starkt ökat under den senaste tiden, vilket tillskrivits önskemål från de berörda företagarnas sida att komma i åtnjutande av tilläggspensioneringens förmåner för löntagarna. Härvid har en viss förändring i företagarnas möjligheter inträffat genom att försäkringsrådet hösten 1959 i prejudicerande avgöranden, som avviker från tidigare praxis, fastslagit att även huvuddelägaren i ett familjeföretag under vissa omständigheter kan vara att betrakta som anställd i förhållande till bolaget med verkan att han med avseende på socialförsäkringarna blir att betrakta som arbetstagare. Därigenom föreligger inte hinder för en företagare att såsom ensam delägare i ett aktiebolag med avseende på sitt förhållande till tilläggspensioneringen bli betraktad såsom anställd och få sin inkomst från bolaget bedömd såsom inkomst av anställning. Under sådana förhållanden skulle ett kvarblivande vid reduktionsbestämmelser i nuvarande form te sig orättvist gentemot sådana företagargrupper, som av någon anledning saknar möjlighet att övergå till aktiebolagsform för sin verksamhet.

Jag förordar att 8 § i TPL ändras så, att de däri intagna särreglerna för beräkning av pensionsgrundande inkomst med avseende på inkomst av annat förvärvsarbete utgår. Jag vill understryka att vad jag nu föreslår icke innebär någon ändrad bedömning, när det gäller inkomst av kapital i skatterättslig mening. Ren kapitalavkastning kommer alltså att även i fortsättningen vara i sin helhet undantagen vid bestämmande av pensionsgrundande inkomst, detta oavsett om det rör sig om en löntagare eller en företagare.

I det föregående har jag nämnt att skäl talar för att de nya reglerna får gälla även med avseende på 1960 års inkomst. Det synes praktiskt möjligt att så sker. Om riksdagen under våren godkänner lagförslaget, kan de nya bestämmelserna träda i kraft innan beräkning av pensionsgrundande inkomst för år 1960 avslutats och innan avgifter för detta år ännu debiterats. Några preliminära avgifter har inte uttagits för företagarnas egen pension. Dessa avgifter skall i sin helhet påföras debetsedeln å slutlig skatt enligt 1961 års taxering.

Måhända skulle principiella betänkligheter kunna resas mot att de nya reglerna på detta sätt ges en i viss mån retroaktiv tillämpning. Jag vill emellertid betona att det här i själva verket är fråga om att tillskapa en förbättring av förmånerna, låt vara att detta samtidigt för med sig en ökning av däremot svarande förpliktelser.

Därest någon icke skulle vilja vara med om en pensionering enligt de nya reglerna har han möjlighet att begära undantagande från försäkringen.

Enligt 60 § i TPL kan anmälan om sådant undantagande med verkan från ingången av år 1960 ske under tiden fram till och med utgången av juni 1961. Då en lagändring inte torde kunna träda i kraft förrän vid denna tidpunkt men det synes rimligt att de som berörs av reformen får en viss betänketid, innan de bestämmer sig för den ena eller den andra linjen, föreslår jag, att tidpunkten för anmälan om undantagande med verkan från och med 1960 framflyttas till utgången av instundande augusti månad. Detta är den senaste tidpunkt som kan komma i fråga, om anmälan skall kunna beaktas vid debiteringen av pensionsavgifter under innevarande år.

Det kan också tänkas, att någon som tidigare begärt undantagande från försäkringen vill med hänsyn till de nya reglernas innehåll ändra sig och ansluta sig till försäkringen redan från starten. En sådan möjlighet bör föreligga. Jag föreslår därför i övergångsbestämmelserna, att den som gjort anmälan om undantagande före lagens ikraftträdande skall äga återkalla sin anmälan utan att undantagandet återverkar på hans rättigheter enligt lagen i framtiden. En förutsättning skall dock vara att sådant återkallande sker före utgången av augusti i år.

Då egenavgift till tilläggspensioneringen i uppbördshänseende räknas som skatt, kan de ändrade reglerna för beräkning av pensionsgrundande inkomst leda till konsekvenser i fråga om ränta å kvarstående skatt. Jämlikt 85 § uppbördsförordningen föreligger möjligheter att helt eller delvis befria från ränta och på så sätt undgå obilliga resultat.

Specialmotivering

I enlighet med de riktlinjer som uppdragits i det föregående har inom socialdepartementet uppgjorts förslag till lag angående ändring i lagen den 3 januari 1947 (nr 1) om allmän sjukförsäkring, lag angående ändring i lagen den 21 maj 1954 (nr 266) om moderskapshjälp, lag om överflyttande på riksförsäkringsverket av de uppgifter och befogenheter, som tillkomma riksförsäkringsanstalten och pensionsstyrelsen, lag om försäkringsdomstol, lag angående ändring i lagen den 14 maj 1954 (nr 243) om yrkesskadeförsäkring, lag om besvär över försäkringsrådets beslut, lag angående ändring i lagen den 28 maj 1959 (nr 291) om försäkring för allmän tilläggspension, förordning om ändring i förordningen den 18 december 1959 (nr 551) angående beräkning av pensionsgrundande inkomst enligt lagen om försäkring för allmän tilläggspension, förordning om ändring i förordningen den 18 december 1959 (nr 552) angående uppbörd av avgifter enligt lagen om försäkring för allmän tilläggspension, m. m., lag angående ändring i lagen den 29 juni 1946 (nr 431) om folkpensionering, lag angående ändring i lagen den 18 maj 1956 (nr 293) om ersättning åt smittbärare, förordning angående ändring i förordningen den 21 maj 1954 (nr 269) om skyldighet för

arbetsgivare att lämna uppgift rörande arbetsanställning, förordning angående ändring i förordningen den 29 augusti 1958 (nr 460) om sjukhjälp i vissa fall åt svenska medborgare, som icke äro bosatta i riket, samt reglemente angående förvaltningen av riks försäkringsverkets fonder.

Författningsförslagen har till större delen utarbetats på grundval av förslag som framlagts av administrationsnämnden. Förutom de frågor som beröres i den allmänna motiveringen har även i enlighet med vad som inledningsvis förutskickats upptagits vissa speciella spörsmål om ändring i FPL.

Utöver vad som förut anförts torde följande böra nämnas rörande departementsförslagen.

Förslaget till lag angående ändring i lagen om allmän sjukförsäkring

3 §.

Ändringarna i denna paragraf föranledes huvudsakligen av förslaget om avveckling av lokalsjukkassorna.

Möjligheten för en stad, som tillhör landstingskommun, att bilda eget sjukkasseområde har utnyttjats endast i tre fall. De tre städer det härvid är fråga om kommer från och med den 1 januari 1962 att hänföras till sjuk-kassorna för vederbörande landstingskommuner. Därmed kan berörda möjlighet utan olägenhet slopas, vilket föreslås här.

I ett nytt stycke i paragrafen har intagits bestämmelser om att sjuk-kassa skall inrätta lokalkontor i den mån så prövas erforderligt. Lokalkontoren ersätter de nuvarande lokalsjukkassornas expeditioner. Även stadscentral-sjuk-kassornas expeditionskontor blir att anse som lokalkontor. Kassorna har själva att besluta om inrättande av lokalkontor. I vissa av de städer, som bildar egna sjukkasseområden, torde sådana kontor inte erfordras.

I övrigt är ändringarna i 3 § av redaktionell natur.

4 §.

Definitionen å läkare har ändrats i anledning av lagen den 30 juni 1960 (nr 408) om behörighet att utöva läkaryrket. Sammanslagningen av riks-försäkringsanstalten och pensionsstyrelsen har beaktats vid avfattningen av denna och följande paragrafer.

Även i övrigt är ändringarna i förevarande paragraf av formell natur.

9 §.

Ändringarna, som föranledes av förslaget om lokalsjukkassornas avveckling, torde inte fordra någon motivering.

15 och 16 §§.

Ändringarna i dessa paragrafer är av redaktionell natur.

18 §.

Förslaget under denna paragraf innebär, att sjukkassornas nuvarande rätt att besluta om merprestationer utöver den obligatoriska sjukförsäkringen ersättes med en bestämmelse om att den obligatoriska försäkringen, i den mån Kungl. Maj:t så föreskriver, skall omfatta även ersättning för utgifter för behandling, som inte går in under begreppen läkarvård och sjukhusvård i 14 och 15 §§. Skälen för detta förslag har redovisats i den allmänna motiveringen.

31 §.

Jämkningarna i paragrafen innebär inte någon ändring i sak.

33, 39, 41 och 42 §§.

Omläggningen av sjukförsäkringens lokala administration har medfört, att reglerna i dessa paragrafer om sjukförsäkringsavgifter, arbetsgivarbidrag och statsbidrag kunnat förenklas.

55 §.

Jämkningarna i reglerna om sjukkassas firma är betingade av lokalsjuk-kassornas avskaffande.

56 §.

I den allmänna motiveringen har redogjorts för förslaget om avskaffande av ombudsmötena och om de nya reglerna för handhavande av uppgifter, som hittills ankommit på ombudsmötena. Denna omgestaltning av sjuk-kassorna avspeglar sig bl. a. i denna paragraf.

Ombudsmötets uppgift att besluta i stadgefrågor har överförs på tillsynsmyndigheten. Stadgarnas innehåll blir förenklat.

57 §.

I andra stycket av denna paragraf föreslås, att sjukkassa inte skall få överlåta eller inteckna fastighet utan tillstånd av tillsynsmyndigheten. Denna ändring är föranledd av ombudsmötets avskaffande.

58 §.

Ändringarna är av redaktionell natur.

60 §.

Förslaget om inrättande av försäkringsnämnd i sjukkassa har behandlats i den allmänna motiveringen. Såsom där framhållits bör i framtiden nämnder inrättas även i stadscentralsjukkassorna. Bestämmelserna i denna paragraf gäller dock endast sjukkassa i vars verksamhetsområde landstingskommun ingår.

61—68 §§.

Dessa paragrafer, som handlar om ombudsmöte, har utgått.

69 §.

De ändrade reglerna rörande sammansättningen av sjukkassas styrelse och utseende av ledamöter i styrelsen har berörts i den allmänna motiveeringen.

Som därav framgår skall styrelsen utgöras av sju ledamöter, varav en utses av Kungl. Maj:t, fyra av landsting resp. stadsfullmäktige, en av medicinalstyrelsen och en av vederbörande länsstyrelse. För det fall att ett sjukkasseområde skulle komma att omfatta landstingskommuner, tillhörande olika län, synes vardera länsstyrelsen böra utse en ledamot, varvid det totala antalet styrelseledamöter ökas till åtta. Paragrafen har utformats i överensstämmelse härmed.

70 §.

Avskaffandet av ombudsmötet föranleder ändring jämväl i fråga om mandattiden för styrelseledamöter. I denna paragraf föreslås, att samtliga ledamöter i sjukkassas styrelse skall utses för en period av fyra kalenderår. Föreskrifterna om successiv förnyelse av styrelsen har inte bibehållits. Om en ledamot avgår i förtid skall efterträdare utses för återstoden av mandattiden.

Till paragrafen har fogats ett nytt stycke, enligt vilket tillsynsmyndigheten skall bestämma efter vilka grunder arvode och annan ersättning skall utgå till styrelseledamot.

71 §.

Enligt gällande bestämmelser måste sjukkassas styrelseledamöter väljas bland kassans medlemmar. Detta leder exempelvis till att det inte är möjligt att i en sjukkassa, som omfattar en landstingskommun men inte residensstaden, utse en i staden bosatt läkare eller länsstyrelsetjänsteman till styrelseledamot. Det ifrågavarande behörighetsvillkoret har ansetts kunna slopas.

Däremot bör med hänsyn till risken för intressekollisioner styrelseupdraget inte kunna utövas av någon som är anställd i försäkringsdomstolens, tillsynsmyndighetens eller sjukkassas tjänst.

72 §.

Första stycket har ändrats med hänsyn till att den av Konungen utsedde styrelseledamoten skall vara styrelsens ordförande och att vid förfall för honom ordet skall föras av hans suppleant.

Paragrafen innehåller i fjärde stycket bestämmelser om när styrelsen senast skall avlämna förvaltningsberättelse till revisorerna. Ändringarna

bör ses i sammanhang med övriga regler om räkenskapsavslutning och om granskning av sjukkassas räkenskaper.

F. n. är tidpunkterna för räkenskapsavslutning, färdigställande av styrelsens resp. revisorernas berättelser, hållande av ordinarie ombudsmöte samt insändande till tillsynsmyndigheten av de till redovisningen hänförliga handlingarna så bestämda, att tillsynsmyndigheten kan börja sin granskning av redovisningen först sju månader efter räkenskapsårets utgång. Denna tidsutdräkt medför olägenheter, och det bör vara möjligt att nu, i samband med avvecklingen av lokalsjukkassorna och avskaffandet av ombudsmötena, genomföra en snabbare ordning. I anslutning till vad riksförsäkringsanstalten förordat i sitt remissyttrande föreslås *dels* i 78 §, att räkenskapsavslutningen, som sker för kalenderår, skall vara verkställd före utgången av nästföljande mars månad, *dels* i 72 §, att styrelsens förvaltningsberättelse före den 15 april skall vara revisorerna tillhanda och att avskrift därav samtidigt skall tillställas tillsynsmyndigheten samt vederbörande landsting eller stadsfullmäktige, *dels* i 82 §, att revisorernas berättelse resp. avskrift därav skall ha inkommit till styrelsen, tillsynsmyndigheten samt vederbörande landsting eller stadsfullmäktige senast fyra veckor från den dag revisorerna mottagit styrelsens förvaltningsberättelse.

Ytterligare innehåller 72 § en nyhet i sista stycket. Förslag till förvaltningsstat skall ej längre upprättas, utan styrelsen skall i stället före utgången av oktober månad varje år tillställa tillsynsmyndigheten en beräkning av kassans förvaltningskostnader för nästföljande år.

75 §.

Eftersom styrelsen skall vara sjukkassans högsta beslutande organ, torde det inte kunna inträffa att styrelsen som sådan vill inleda rättegång mot kassan. Bestämmelsen i 75 § andra stycket har därför utgått.

76 §.

Ändringarna är föranledda av ombudsmötets avskaffande.

77 a §.

Denna paragraf innehåller de närmare bestämmelserna om försäkringsnämnd. Reglerna om mandattid och verksamhetsformer ansluter till motsvarande bestämmelser för sjukkassas styrelse.

När flera kommuner förenar sig om en nämnd måste naturligen tillsynsmyndigheten, efter kommunernas hörande, föreskriva hur många ledamöter som skall sitta i nämnden och hur många som skall utses av varje kommun.

78 §.

De bestämmelser som rör lokalsjukkassor har borttagits. I övrigt må beträffande ändringarna i denna paragraf hänvisas till kommentaren vid 72 §.

79 §.

Paragrafens innehåll har jämkats med anledning av lokalsjukkassornas avveckling.

80 §.

Paragrafen, som handlar om fondbildning i lokalsjukkassa, har utgått.

81 §.

Revisor i sjukkassa skall enligt vad som föreslås i denna paragraf utses för räkenskapsår. Att en revisor, vars uppdrag utgår vid utgången av ett räkenskapsår, skall vara skyldig att tillsammans med övriga revisorer avge revisionsberättelse för det gångna året framgår av det föreslagna stadgandet i 82 § tredje stycket.

Sedan ombudsmötena avskaffats torde det böra ankomma på tillsynsmyndigheten att bestämma efter vilka grunder ersättning till revisor skall utgå. Ersättningen skall självfallet utgivas av vederbörande kassa.

82 §.

Beträffande ändringarna i denna paragraf hänvisas till vad som anförts vid 72 §.

83 §.

Beträffande de nya formerna för utkrävande av ansvar av styrelseledamot hänvisas till den allmänna motiveringen.

I process mot en styrelseledamot kan det uppkomma behov av att kassan representeras av annan ställföreträdare än sin styrelse. Tillsynsmyndigheten har föreslagits få möjlighet att utse sådan ställföreträdare. Ersättning till denne bör bestämmas av tillsynsmyndigheten och utgivas av kassan.

84 och 85 §§.

Paragraferna har omredigerats så, att i 84 § numera endast återfinnes de grundläggande bestämmelserna om verkställande tjänsteman i sjukkassa och om hans ställning, medan i 85 § samlats alla bestämmelser om tillsättning och entledigande av befattningshavare hos sjukkassa samt om ordningen för bestämmande av befattningshavarnas anställningsvillkor. Med hänsyn till att benämningen sjukkassa tämligen snart torde komma att utbytas mot annan beteckning har det inte ansetts lämpligt att såsom administrationsnämnden föreslagit nu införa benämningen sjukkassadirektör för den verkställande tjänstemannen.

I 84 § första stycket har borttagits stadgandet att tillsynsmyndigheten äger befria sjukkassa från skyldighet att anställa verkställande tjänsteman.

Beträffande 85 § uttalar administrationsnämnden, att avdelningsföreståndare och andra högre befattningshavare hos sjukkassa bör tillsättas

av tillsynsmyndigheten. Emellertid anser nämnden det varken möjligt eller lämpligt att i lagen närmare ange vilka befattningshavare som bör finnas hos sjukkassa och i vilken ordning dessa bör tillsättas. Det bör i stället enligt nämndens förslag ankomma på Kungl. Maj:t att utfärda föreskrifter härom.

Administrationsnämndens förslag i denna del bör godtagas. Något uttalande om det närmare innehållet i de föreskrifter, som Kungl. Maj:t har att utfärda, torde inte nu böra göras.

86—88 §§.

Dessa paragrafer, som berör förhållandet mellan centralsjuk-kassa och därtill ansluten lokalsjuk-kassa, har utgått.

89 §.

I första stycket av denna paragraf har en bestämmelse som avser lokal-sjuk-kassa utgått.

92—94 §§.

Paragraferna har ändrats med hänsyn till att det i fortsättningen skall ankomma på tillsynsmyndigheten att efter förslag av sjuk-kassas styrelse fastställa kassans stadgar och ändringar i stadgarna. Vidare har i 94 § gjorts en uteslutning, som sammanhänger med ändringarna i 99 §.

97 §.

De nuvarande bestämmelserna i första stycket i denna paragraf om skyldighet för sjuk-kassas styrelse att till tillsynsmyndigheten insända avskrif-ter av styrelse- och revisionsberättelserna jämte protokoll över ombuds-mötets beslut i anledning av dessa har utgått. Regler om insändande av för-valtnings- och revisionsberättelser återfinnes i förslaget i 72 och 82 §§.

Den föreslagna tidpunkten för ingivande till tillsynsmyndigheten samt landsting eller stadsfullmäktige av statistisk årsredogörelse för sjuk-kassas verksamhet överensstämmer med tidpunkten för avlämnande av styrelsens förvaltningsberättelse.

99 §.

Bestämmelserna om administratorer har med hänsyn till de nya reglerna om styrelsens sammansättning inte ansetts böra kvarstå. I övrigt har i para-grafen gjorts en redaktionell jämkning.

103 §.

De ändringar som gjorts i besvärsmålsbestämmelserna är betingade av att den föreslagna försäkringsdomstolen skall vara högsta instans för sjukförsäk-ring. Såsom utvecklats i den allmänna motiveringen skall fullföljdstill-

stånd ej längre krävas vid klagan över tillsynsmyndighetens beslut. Genom att bestämmelsen i 103 § SFL om en månads besvärstid borttages kommer i stället den i lagen den 4 juni 1954 (nr 355) om besvärstid vid talan mot förvaltande myndighets beslut stadgade besvärstiden — tre veckor för enskilda och fem veckor för menighet — att automatiskt bli tillämplig även här. Det torde vara tydligt att sjukkassa inte är att anse som menighet.

Ytterligare må nämnas, att tillvägagångssättet vid anförandet av besvär i viss mån anpassats efter motsvarande regler för rättegången vid allmän domstol. Besvären skall sålunda inte inges till försäkringsdomstolen utan till tillsynsmyndigheten. Har besvären inkommit direkt till domstolen inom besvärstiden, skall de dock upptagas till prövning.

Slutligen har i paragrafen införts bestämmelser om att tillsynsmyndigheten i vissa fall kan underställa sina beslut försäkringsdomstolens prövning. Härom hänvisas till den allmänna motiveringen.

104 §.

Denna paragraf innehåller bestämmelser om förfarandet vid överlåtelse, helt eller delvis, av sjukkassas rörelse och tillgångar till annat organ. Vid bestämmelsernas tillkomst avsågs närmast det fallet att en sjukkassas verksamhet skulle överlätas till stat eller kommun. En överlåtelse bör emellertid även kunna ske från en sjukkassa till en annan i samband med att indelningen i sjukkasseområden ändras. Så kan t. ex. två sjukkasseområden sammanslås till ett eller ett sjukkasseområde uppdelas på två med var sin kassa. I sistnämnda fall blir det fråga om att bilda en helt ny kassa. Vid överlåtelse bör med hänsyn till att borgenärernas rätt inte är i fara det nuvarande, omständliga likvidationsförfarandet kunna undvaras. Föreskriften om likvidationsförfarande har ersatts med en bestämmelse som överlämnar åt Kungl. Maj:t att närmare bestämma vad som skall iakttagas vid överlåtelse av sjukkassas rörelse och tillgångar. Dessutom har i ett nytt stycke införts en bestämmelse av innebörd att ny sjukkassa bildas genom att styrelse utses samt stadgar fastställs och registreras.

109 §.

I denna paragraf har gjorts ett tillägg innebärande att ledamot av försäkringsnämnd blir underkastad samma tystnadsplikt, som f. n. gäller för styrelseledamot, revisor och befattningshavare hos sjukkassa.

111—120 §§.

Bestämmelserna i 111 § tredje stycket har, liksom 112—120 §§, utmönstrats ur lagtexten såsom numera överflödiga.

Övergångsbestämmelserna

Sammanläggningen av riksförsäkringsanstalten och pensionsstyrelsen

skall äga rum den 1 juli 1961, och vid samma tidpunkt skall även de nya fullföljdsreglerna träda i kraft.

I fråga om besvär enligt 103 § över beslut, som meddelas av tillsynsmyndigheten före ikraftträdandet, bör nuvarande regler äga tillämpning. Besvärstiden skall sålunda vara en månad, tillsynsmyndigheten måste lämna fullföljdstillstånd för att ärendet skall kunna prövas i högsta instans och klagan skall föras hos Kungl. Maj:t.

All besvärsprovning bör emellertid efter utgången av juni månad 1961 ankomma på försäkringsdomstolen. Detta gäller även i de fall tillsynsmyndighetens beslut meddelats dessförinnan. Besvär, som inte avgjorts av Kungl. Maj:t före den 1 juli 1961, skall alltså överlämnas till försäkringsdomstolen för handläggning. Därest besvär över beslut, som meddelats av tillsynsmyndigheten före den 1 juli 1961, inges eller insändes till tillsynsmyndigheten eller till försäkringsdomstolen i stället för till socialdepartementet, skall givetvis hinder ej föreligga för domstolen att upptaga besvaren till provning, om de inkommit före besvärstidens utgång.

De nya reglerna om underställning kan komma till användning endast i mål som avgjorts av tillsynsmyndigheten efter utgången av juni månad 1961.

Ändringarna i 104 § om överlåtelse och nybildande av sjukkasse föreslås gälla fr. o. m. den 1 juli 1961, eftersom de bör kunna tillämpas i samband med de indelningsändringar, som avses bli genomförda till den 1 januari 1962.

Övriga ändringar i SFL föreslås träda i kraft den 1 januari 1962. Vid denna tidpunkt upphör lokalsjukkassorna att vara självständiga försäkringsorgan. Deras tillgångar och övriga av dem förvaltade medel skall då överföras till vederbörande regionala sjukkassor, i allmänhet de nuvarande centralsjukkassorna. Dessa skall även överta ansvaret för lokalsjukkassornas kvarstående förbindelser, vari bl. a. innefattas sistnämnda kassors förpliktelser enligt gällande tjänsteavtal med anställd personal.

De nuvarande styrelseledamöterna och revisorerna i centralsjukkassorna bör avgå vid utgången av år 1961 med hänsyn till att styrelseledamöter och revisorer hädanefter skall utses efter andra grunder än de nu tillämpade.

Den under år 1961 bedrivna förvaltningsverksamheten inom sjukkassorna bör avslutas i nu gällande ordning. Avgående styrelse skall sålunda minst sex veckor före det ombudsmöte, som avses skola hållas under år 1962, till de avgående revisorerna avlämna förvaltningsberättelse för år 1961. Dessa revisorer skall avsluta sin granskning för nämnda år och i vanlig ordning häröver avge berättelse, som minst två veckor före nämnda ombudsmöte skall överlämnas till den då tjänstgörande styrelsen. Förvaltnings- och revisionsberättelserna skall föreläggas 1962 års ombudsmöte, som skall hållas före den 1 juli samma år. Vid detta ombudsmöte kan

emellertid inte upptagas annat ärende än frågan om beviljande av ansvarsfrihet åt förutvarande styrelse för 1961 års förvaltning. Beträffande talan å styrelsens förvaltning i vad avser tiden före ikraftträdandet skall givetvis äldre bestämmelser gälla.

De styrelseledamöter och revisorer som skall tillträda sina befattningar den 1 januari 1962 skall — liksom även ledamöterna i försäkringsnämnderna — utses före den 1 november 1961. Landstingens val av styrelseledamöter och revisorer avses sålunda skola ske vid 1961 års lagtima landstingsmöten.

Förslaget till lag angående ändring i lagen om moderskapshjälp

Förslaget om lokalsjukkassornas avveckling medför vissa formella ändringar i 13 §, varjämte 16 § bör utgå.

Genom den i 17 § intagna hänvisningen till 103 § SFL kommer ändringarna av besvärbestämmelserna och de nya underställningsreglerna att bli tillämpliga även i ärenden om moderskapshjälp.

Förslaget till lag om överflyttande på riksförsäkringsverket av de uppgifter och befogenheter, som tillkomma riksförsäkringsanstalten och pensionsstyrelsen

Beträffande förslaget att sammanslå riksförsäkringsanstalten och pensionsstyrelsen hänvisas till den allmänna motiveringen.

Den förevarande lagen gör det obehövt att vidtaga ändringar i olika författningar, i vilka namnen riksförsäkringsanstalten och pensionsstyrelsen förekommer.

Förslaget till lag om försäkringsdomstol

1 §.

Paragrafen innehåller i första och andra styckena bestämmelser om försäkringsdomstolens kompetensområde och om dess plats i instansordningen. Beträffande domstolens kompetensområde lämnas dock endast en hänvisning till vad därom är särskilt stadgat. Bestämmelser om att klagan skall föras hos domstolen återfinnes i lagstiftningen rörande de olika försäkringsgrenarna.

Försäkringsdomstolen skall enligt sista stycket ha sitt säte i Stockholm. Sammanträde skall dock kunna hållas även utanför Stockholm, något som kan bli av betydelse främst vid muntlig handläggning. Att denna möjlighet bör brukas med varsamhet framgår av formuleringen.

2 §.

Beträffande de överväganden som legat till grund för bestämmelserna om försäkringsdomstolens sammansättning hänvisas till den allmänna motiveringen.

Det föreskrivna minimiantalet ledamöter i försäkringsdomstolen är större än det för domförhet föreskrivna. Närmare föreskrifter om ledamöternas tjänstgöring torde alltså bli erforderliga. Därvid bör även bestämmas vem som skall föra ordet i domstolen när presidenten ej deltar i handläggningen. Föreskrifter av detta slag bör inflyta i en arbetsordning för domstolen.

3 §.

Denna paragraf innehåller vissa allmänna behörighetsvillkor för ledamot och ersättare för ledamot i försäkringsdomstolen. De överensstämmer med vad som gäller för ledamöter i andra domstolar.

4 §.

Paragrafen innehåller bestämmelser om domförhet, om plenum och om förenklad handläggning i vissa frågor.

Den för domförhet i allmänhet föreskrivna sammansättningen är tre lagfarna och två icke lagfarna ledamöter. Avsikten är att denna sammansättning skall vara den normalt förekommande vid måls avgörande.

Regeln att prejudikatfrågor kan företagas till avgörande i plenum torde få sin största betydelse om försäkringsdomstolen i en framtid skulle komma att arbeta på avdelningar.

Av praktiska skäl bör skriftväxling och andra förberedande åtgärder kunna beslutas av en lagfaren ledamot ensam eller av en tjänsteman vid domstolen.

5 §.

I denna paragraf föreskrives att Kungl. Maj:t, efter försäkringsdomstolens hörande, skall utse särskilda sakkunniga att tillhandagå domstolen med utlåtanden i medicinska frågor. De i socialförsäkringsmålen ofta uppkommande medicinska frågorna berör vitt skilda fält, och det lär därför komma att visa sig behövt att förordna ett förhållandevis stort antal läkare med olika specialiteter. För den enskilde läkaren behöver, med en sådan ordning, tjänstgöringen inte bli alltför betungande.

Sakkunnig som avses i denna paragraf skall avge skriftligt utlåtande. Sådant utlåtande är att jämställa med annan sakkunnigutredning, och de bestämmelser i 40 kap. rättegångsbalken vartill hänvisas i 7 § tredje stycket är i princip tillämpliga även här. Utlåtandet skall alltså hållas tillgängligt för part.

Såsom framgår av nyssnämnda hänvisningar till rättegångsbalken kan domstolen i målen även anlita andra sakkunniga än sina egna medicinska experter. Behov härav lär främst uppkomma i mål som för sin belysning kräver annan sakkunskap än medicinsk.

6 §.

Eftersom processen vid försäkringsdomstolen i huvudsak skall vara skriftlig, bör vid domstolen finnas särskilda föredragande. Enligt denna paragraf skall det ankomma på Kungl. Maj:t att, efter försäkringsdomstolens hörande, förordna sådana. Till föredragande torde företrädesvis komma att utses tjänstemän inom socialförsäkringens administration. Förordnandena torde böra begränsas till några få år med hänsyn till önskvärdheten av god kontakt mellan arbetet i domstolen och i underinstanserna.

7 §.

I denna paragraf, som inleder avsnittet om förfarandet vid försäkringsdomstolen, fastslås i ett första stycke skriftlighetsprincipen¹. I andra stycket ålägges domstolen att svara för att målen blir tillräckligt väl utredda, varjämte domstolen bemyndigas att självant föranstalta om bevisning. I omedelbar anslutning härtil innehåller tredje stycket en hänvisning till bestämmelser i rättegångsbalken om bevisning. Hänvisning har ej skett till 37 kap. rättegångsbalken om förhör med part under sanningsförsäkran.

8 §.

Paragrafen upptager regler om vad besvärslaga skall innehålla och om avhjälpande av brist i inlagen. De har sin förebild i 52 kap. 3 och 6 §§ rättegångsbalken. Vidare stadgas, att besvärstalan skall avvisas, om det inte framgår av besvärslagan vad klaganden yrkar och han inte avhjälpert denna brist.

9 §.

I första stycket av denna paragraf föreskrives, att överklagat eller underställt beslut inte får ändras till nackdel för en enskild part, om inte denne fått tillfälle att yttra sig i målet.

Av andra stycket framgår, att försäkringsdomstolen, även när part skall beredas tillfälle att yttra sig innan målet avgöres, kan förbjuda verkställighet av överklagat eller underställt beslut eller eljest meddela interimistiskt förordnande utan att sådant yttrande dessförinnan inhämtas.

10 §.

Bestämmelserna i denna paragraf om muntligt förhör med part eller annan har berörts i den allmänna motiveringen. Det synes inte påkallat att

¹ Angående dispositionen av denna och följande paragrafer i det slutliga förslaget, se lagrådets yttrande sid. 254.

här närmare ange i vilka fall sådant förhör bör komma till stånd, utan det bör överlåtas åt försäkringsdomstolen att utforma riktlinjer i detta hänseende. Av paragrafen framgår, att den muntliga handläggningen är ett medel att på viss eller vissa punkter komplettera en bristfällig utredning. Handläggningen är däremot inte avsedd att utgöra en motsvarighet till huvudförhandling vid allmän domstol med den för sådan förhandling kännetecknande fullständiga behandlingen av tvisten.

Genom hänvisningen i andra stycket till 5 kap. 1 § rättegångsbalken har såsom huvudregel fastslagits, att muntlig handläggning skall vara offentlig. Processen inför försäkringsdomstolen kan emellertid ofta beröra ömtåliga personliga förhållanden, som den enskilde har ett berättigat intresse av att få skyddade mot offentlig insyn. Försäkringsdomstolen har därför utrustats med befogenhet att på enskild parts begäran förordna om handläggning inom stängda dörrar även i andra fall än när detta är tillåtet enligt nyssnämnda stadgande i rättegångsbalken. Det kan nämnas, att en motsvarande regel gäller vid muntlig handläggning i kammarrätten.

11 §.

Denna paragraf innehåller bl. a. regler om ersättning till sakkunniga och vittnen som höres muntligen. De överväganden som legat till grund för dessa regler har redovisats i den allmänna motiveringen.

12 §.

Beträffande omröstning till beslut i försäkringsdomstolen skall i huvudsak tillämpas reglerna i 16 kap. rättegångsbalken om omröstning i överrätt. Med hänsyn till att i försäkringsdomstolen ingår lekmanaledamöter har dock, på motsvarande sätt som i lagen om arbetsdomstol, stadgats, att domstolen själv får bestämma, i vilken ordning ledamöterna skall yttra sig vid överläggningen.

13 §.

Paragrafen innehåller vissa bestämmelser om försäkringsdomstolens beslut.

Detaljerade regler om hur domstolens beslut skall avfattas och uppsätas har inte ansetts påkallade. Eftersom fullföljdsbegränsningarna inom socialförsäkringsprocessen föreslås slopade, kommer domstolen sannolikt att få pröva en del mål av bagatellkaraktär. I dylika mål bör domstolen kunna redovisa sina avgöranden i enkel och kortfattad form. I andra mål torde en fylldare beskrivning av tvistefrågan och en motivering till domstolens beslut behövas. Särskilt gäller detta beslut av prejudicerande betydelse.

14 §.

Regeln i denna paragraf att part, oavsett utgången i målet, skall vara skyldig att svara för sina egna rättegångskostnader har behandlats i den allmänna motiveringen.

15 §.

Paragrafen hänvisar till vissa bestämmelser i rättegångsbalken om straff och vite, om rättegångsombud, om frister och laga förfall samt om delgivning.

16 §.

I en domstol, som är högsta instans, bör undvikas att den dömande verksamheten utövas av vikarier. Det har emellertid inte ansetts försvarligt att helt utesluta möjligheten att vid förfall för lagfaren ledamot i försäkringsdomstolen förordna vikarie för honom. Ett stadgande som ger Kungl. Maj:t möjlighet härtill har därför upptagits i denna paragraf.

17 §.

Enligt bestämmelserna i denna paragraf skall vad i rättegångsbalken stadgas om domared och om jäv mot domare tillämpas beträffande ledamöter i domstolen samt ersättare och vikarier för dem.

18 §.

Åtal för ämbetsbrott mot ledamot eller ersättare eller vikarie för ledamot i försäkringsdomstolen skall enligt denna paragraf upptagas av högsta domstolen. Förslaget överensstämmer härutinnan med vad som gäller beträffande t. ex. arbetsdomstolen.

19 §.

Kungl. Maj:t skall enligt denna paragraf i administrativ ordning kunna utfärda föreskrifter rörande försäkringsdomstolens organisation och verksamhet.

Förslaget till lag angående ändring i lagen om yrkesskadeförsäkring

26 §.

Ändringarna i denna paragraf är av redaktionell natur.

44 §.

Förslaget att försäkringsdomstolen skall vara högsta instans även i yrkesskadeförsäkringsmål har medfört att besvärsmålen omarbetats.

Beträffande besvärstid och ordningen för anförande av besvär överensstämmer reglerna i denna paragraf med motsvarande i 103 § SFL.

I överensstämmelse med nyssnämnda stadgande i SFL har även tillagts en bestämmelse om att försäkringsrådets beslut skall lända till omedelbar efterrättelse, där ej rådet annorlunda förordnar. Behov av sådant förordnande kan uppkomma bl. a. i ärende enligt 16 § sista stycket YFL om utbyte av livränta mot kapitalbelopp, när rådet medgivit utbyte mot vederbörande försäkringsinrättnings bestridande.

Regler om underställning av beslut liknande dem i SFL har inte ansetts erforderliga.

Övergångsbestämmelserna

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 juli 1961. Beslut, som meddelats av försäkringsrådet före denna dag, skall inte få överklagas.

Förslaget till lag om besvär över försäkringsrådets beslut

Besvär enligt ett stort antal YFL närstående författningar prövas av försäkringsrådet. I dessa författningar föreskrives att försäkringsrådets beslut ej får överklagas. I stället för att göra ändringar i samtliga dessa författningar har det ansetts ändamålsenligt att införa en särskild lag om besvär över försäkringsrådets beslut, vilken ger generell möjlighet att överklaga alla sådana beslut hos försäkringsdomstolen. Besvärsbestämmelserna i den särskilda lagen överensstämmer helt med dem i YFL. Samma regler som i YFL skall också gälla i fråga om verkställighet av rådets beslut.

Förslaget till lag angående ändring i lagen om försäkring för allmän tilläggspension

8 §.

Beträffande ändringarna i denna paragraf hänvisas till den allmänna motiveringen.

44 §.

Paragrafen har undergått en redaktionell ändring.

53 §.

Bestämmelserna om besvär över pensionsmyndighetens beslut har ändrats med anledning av att försäkringsdomstolen skall vara högsta instans för tilläggspensioneringen. De nya besvärsbestämmelserna överensstämmer med motsvarande bestämmelser i SFL och YFL.

Pensionsmyndigheten har tillagts rätt att oberoende av besvär upptaga lokalt pensionsorgans beslut till prövning.

I paragrafen har slutligen intagits en bestämmelse, som ger pensionsmyndigheten möjlighet att i vissa fall underställa sina beslut försäkringsdomstolens prövning. Bestämmelsen överensstämmer med motsvarande regel i SFL.

60 §.

I fråga om denna paragraf hänvisas till den allmänna motiveringen.

Övergångsbestämmelserna

Utöver vad som berörts i den allmänna motiveringen har sloandet av tvåttredjedelsregeln ansetts böra föranleda övergångsbestämmelser i ett speciellt hänseende. Stadgandena i 12 § andra stycket TPL angående beräkning av ålderspension i fall då undantagande från försäkringen ägt giltighet är så utformade, att viss reduktion av pensionen sker med hänsyn till det antal år, då en försäkrad till följd av undantagande gått förlustig mer än en pensionspoäng; dessa bestämmelser är dock enligt 57 § andra stycket inte tillämpliga på svenska medborgare, som är födda år 1914 eller tidigare. Förtidspension enligt de förmånliga reglerna i 16 § kan inte utgå, om undantagande ägt giltighet för det år, varunder rätten till sådan pension eljest skulle inträtt, och undantagandet tillika föranlett förlust av mer än en pensionspoäng under något av de fyra närmast föregående åren. Jämföras nu inkomst av annat förvärvsarbete med inkomst av anställning, medför detta att påföljdsreglerna, i fall då den försäkrade haft såväl inkomst av anställning som en biinkomst av annat förvärvsarbete, under vissa omständigheter kan träda i funktion vid lägre biinkomst än vad som skulle gällt om tvåttredjedelsregeln bibehållits. Den som skulle riskera att drabbas av sådana konsekvenser får visserligen möjlighet att före utgången av augusti i år återkalla sin anmälan om undantagande. Förbiser han att göra återkallelse i rätt tid, har han emellertid inte möjlighet att återkalla sin anmälan om undantagande förrän fem år förflutit från TPL:s ikraftträdande, dvs. först fr. o. m. år 1965. Fördenskull har upptagits en övergångsbestämmelse av innebörd att den, som anmält undantagande från försäkringen före den 1 juli 1961, inte skall drabbas av de i 12 § andra stycket och 16 § stadgade följderna av undantagande under åren 1960—1964, om inte sådan påföljd skulle inträda redan enligt lagens tidigare innehåll.

Förslaget till förordning om ändring i förordningen angående beräkning av pensionsgrundande inkomst enligt lagen om försäkring för allmän tilläggspension

5 och 11 §§.

Ändringarna är föranledda av att försäkringsdomstolen i stället för försäkringsrådet skall vara högsta instans i mål enligt förordningen. Besvärss-

bestämmelser och bestämmelser om underställning motsvarande dem i SFL föreslås. Dessutom föreslås, att riksförsäkringsverket skall få rätt att oberoende av besvär upptaga den lägre instansens beslut till prövning.

Förslaget till förordning om ändring i förordningen angående uppbörd av avgifter enligt lagen om försäkring för allmän tilläggspension, m. m.

38 §.

I paragrafen har intagits besvärshästämmelser och bestämmelser om underställning motsvarande dem i SFL.

Förslaget till lag angående ändring i lagen om folkpensionering

8 §.

I paragrafen har gjorts en formell ändring.

14 §.

Såsom inledningsvis berörts bör av praktiska skäl i detta sammanhang upptagas ett par frågor om ändring i FPL, vilka ligger vid sidan av spörsmålet om socialförsäkringens administration. En av dessa frågor har anknytning till ett i det nordiska socialpolitiska samarbetet aktualiserat problem om folkpensionsförmåner för den som flyttar från ett nordiskt land till ett annat.

Den mellan Sverige, Danmark, Finland, Island och Norge gällande konventionen den 15 september 1955 om social trygghet bygger på uppfattningen, att medborgare i ett av de nordiska länderna vid vistelse i ett annat av länderna i princip skall vara likställd med vistelselandets egna medborgare i förhållande till lagstiftningen om social trygghet. I enlighet härmed har i artikel 4 i konventionen intagits en bestämmelse rörande allmän ålderspension med tilläggsförmåner, vari stipuleras att medborgare i ett av de fördragsslutande länderna som vistas i ett annat av länderna efter en karenstid av fem år skall vara berättigad till pension på samma villkor och enligt samma regler som gäller för vistelselandets egna medborgare. Karenstiden har uppställts i syfte bl. a. att förhindra ett obehörigt utnyttjande av skiljaktigheterna mellan ländernas lagstiftning ifråga om pensionsålder, pensionernas storlek och beroende av vederbörandes inkomstförhållanden.

Emellertid är det tydligt, att regeln om fem års karenstid vid flyttning mellan nordiska länder innebär en viss lucka i pensionsskyddet. Nordiska rådet har i en rekommendation år 1959 (nr 10) rekommenderat de nordiska ländernas regeringar att vidtaga åtgärder för att utfylla denna lucka. Frågan har övervägts inom nordiska socialpolitiska kommittén, som i maj 1960 föreslagit regeringarna i de nordiska länderna att träffa överenskommelse

om ett tillägg till artikel 4 i konventionen av innebörd i huvudsak, att den som redan uppbär ålderspension i ett nordiskt land enligt detta lands lagstiftning skall få behålla denna rätt vid flyttning till ett annat nordiskt land till dess han uppfyller de villkor som gäller beträffande pensionsålder och vistelsetid för rätt till pension från vistelselandet.

Kommitténs till svenska regeringen överlämnade förslag har remissbehandlats i vanlig ordning, varvid förslaget genomgående tillstyrkts.

Vad kommittén sålunda föreslagit synes ägnat att medföra en från alla synpunkter önskvärd förstärkning av pensionsskyddet för de grupper som beröres av förslaget. En överenskommelse om det ifrågasatta tillägget till konventionen förutsätter emellertid för Sveriges del vissa ändringar i FPL.

Enligt 14 § 2 mom. tredje stycket i dess nuvarande lydelse skall folkpensionen indragas om den pensionsberättigade förlorar sitt svenska medborgarskap eller upphör att vara mantalsskriven i riket, såvida icke detta med hänsyn till omständigheterna i det särskilda fallet prövas oskäligt. Kommunalt bostadstillägg skall dock alltid indragas om vederbörande flyttar utomlands. Berörda lagrum torde böra kompletteras med ett bemyndigande för Kungl. Maj:t att för vissa fall göra generella undantag från huvudregeln om indragning av pensionsförmånerna. Kommunalt bostadstillägg bör dock ej heller i fortsättningen i något fall kunna utgivas till personer som är bosatta utomlands.

Vidare erfordras en viss jämkning i bestämmelsen i 42 § FPL angående Kungl. Maj:ts rätt att träffa överenskommelse med främmande makt. Enligt den gällande lydelsen må sådan överenskommelse endast avse lagens tillämpning å den främmande statens här i riket bosatta medborgare. Denna begränsning bör borttagas och paragrafen erhålla en lydelse som ansluter sig till 54 § TPL.

17 och 18 §§.

Den andra av de från administrationsreformen fristående frågor om ändring i FPL, som bör upptagas i detta sammanhang, rör det s. k. fickpenningbeloppets storlek. För tid under vilken en pensionsberättigad är intagen i kommunalt ålderdomshem eller mot avgift, som kommun erlägger, åtnjuter vård eller försörjning på annan anstalt äger kommunen enligt 18 § 2 mom. uppbära folkpensionen till täckande av sina kostnader. Motsvarande gäller i vissa andra fall, bl. a. då pensionsberättigad är intagen på epileptikeranstalt eller åtnjuter undervisning och vård enligt lagen den 4 juni 1954 (nr 483) om undervisning och vård av vissa psykiskt efterblivna.

Den som enligt vad nu sagts äger uppbära folkpension är skyldig att tillhandahålla den pensionsberättigade visst belopp i kontanter, för närvarande i regel 40 kronor i månaden eller, om han inte kan begagna sig av kontanta medel, använda motsvarande belopp för ökande av hans trivsel

eller eljest till hans personliga nytta. Detta belopp, de s. k. fickpengarna, synes nu böra höjas till 50 kr. i månaden, dvs. 600 kr. om året. Förutom i 18 § FPL erfordras härvidlag ändringar i 17 § kungörelsen den 10 december 1954 (nr 734) med tillämpningsföreskrifter till lagen den 4 juni 1954 om undervisning och vård av vissa psykiskt efterblivna samt i 2 § kungörelsen den 13 december 1957 (nr 690) angående rätt i vissa fall för den som driver epileptikeranstalt att uppbära folkpension eller barnbidrag, som tillkommer å anstalten intagen epileptiker, m. m. Dessa ändringar torde böra vidtagas av Kungl. Maj:t i administrativ ordning.

Enligt 17 § FPL må folkpension ej uppgå till högre belopp än som motsvarar 200 kr. om året för tid, varunder den pensionsberättigade är intagen i fångvårds- eller tvångsarbetsanstalt eller hålles häktad eller eljest är på statens bekostnad intagen å anstalt eller ock tillfälligt vistas utom anstalten. Riksdagen har i skrivelse den 29 november 1960 (nr 370) under åberopande av andra lagutskottets utlåtande nr 57 hemställt om en omprövning av ifrågavarande regler.

Bland de pensionärer som är intagna på statliga anstalter återfinnes bland andra en del psykiskt efterblivna, epileptiker, blinda och dövstumma. I samband med höjningen av fickpenningbeloppet i 18 § 2 mom. synes det skäligt, att det pensionsbelopp som skall utgå enligt 17 § höjes till motsvarande belopp eller 600 kr. om året. Härvid torde någon begränsning av höjningen till vissa av de i 17 § omförmälda grupperna inte böra göras. För psykiskt efterblivna, som vårdas på landstingens anstalter, finns enligt 17 § kungörelsen den 10 december 1954 (nr 734) möjligheter att, i fall då den intagne på grund av sitt tillstånd saknar möjligheter att tillgodogöra sig fickpenningbeloppet till egen nytta eller trivsel, nedsätta detta till 200 kr. Om folkpensionsförmånerna för dem som vårdas på statliga anstalter förbättras, bör i 17 § FPL inrymmas en motsvarande nedsättningsmöjlighet.

Höjningen av pensionsbeloppet i 17 § från 200 till 600 kr. torde komma omkring 500 pensionärer tillgodo. Kostnaden kan alltså uppskattas till ca 200 000 kr. årligen, vilket belopp inte torde påverka beräkningen av statens bidrag till finansiering av folkpensionerna.

37 §.

Besvärshästämnelserna har ändrats och kompletterats med bestämmelser om underställning i överensstämmelse med vad som skall gälla enligt SFL. Detta innebär, att den särskilda besvärshästämnelserätt som enligt FPL hittills tillkommit justitiekanslern och, med dennes medgivande, ordförande i pensionsnämnd och pensionsstyrelsens ortsombud borttages. Av allmänna regler följer att kommun även i fortsättningen har besvärshästämnelserätt i sådana mål, i vilka kommunen har ett självständigt intresse. Det allmänna intresse som skolat bevakas genom besvärshästämnelserätten för statliga representanter har ansetts kunna tillgodoses genom de nya reglerna om att den centrala myndighetens

beslut i vissa fall kan underställas försäkringsdomstolens prövning. I detta sammanhang må upplysas, att under femårsperioden 1956—1960 talan mot pensionsstyrelsens beslut fullföljts av justitiekanslern i ett fall och, efter hans medgivande, av pensionsnämndsordförande i åtta fall, medan pensionsstyrelsens ordsombud överhuvudtaget inte utnyttjat sin besvärsrätt. I samtliga fall då pensionsnämndsordförande klagat har detta skett till förmån för enskild. Något behov att på detta sätt låta den enskilde företrädas av en representant för det allmänna torde dock knappast föreligga.

Vidare innebär ändringarna i denna paragraf, att justitiekanslerns och pensionsstyrelsens tillståndsprövning för fullföljd av talan upphör.

42 §.

Ändringen har kommenterats vid 14 §.

Förslaget till lag angående ändring i lagen om ersättning åt smittbärare

5 §.

Ändringen är av redaktionell natur.

7 §.

Ändringen sammanhänger med lokalsjukkassornas avveckling.

9 §.

Försäkringsdomstolen har föreslagits vara högsta instans även i ärenden om ersättning till tillfälliga smittbärare. Detta nödvändiggör en mindre jämkning i förevarande paragraf.

Förslaget till förordning angående ändring i förordningen om skyldighet för arbetsgivare att lämna uppgift rörande arbetsanställning

I förordningen har 6 § fått utgå, eftersom några särbestämmelser för Stockholm inte längre är påkallade. Ändringarna i 1 och 4 §§ är föranledda av lokalsjukkassornas avskaffande.

Förslaget till förordning angående ändring i förordningen om sjukhjälp i vissa fall åt svenska medborgare, som icke äro bosatta i riket

Ändringen torde inte tarva någon särskild kommentar.

Förslaget till reglemente angående förvaltningen av riks försäkringsverkets fonder

Föreliggande förslag bygger i stor utsträckning på bestämmelser, som f. n. återfinnes i reglementet den 18 december 1936 (nr 638) angående förvaltningen av folkpensioneringsfonden m. m. samt reglementet den 26 november 1954 (nr 662) angående förvaltningen av riks försäkringsanstaltens yrkesskadeförsäkringsfond. Vid utformningen av förslaget har emellertid även beaktats bestämmelserna i reglementet den 28 maj 1959 (nr 293) angående allmänna pensionsfondens förvaltning.

1 §.

I paragrafen anges vilka fonder som skall förvaltas enligt reglementets bestämmelser. Dessa fonder är folkpensioneringsfonden, yrkesskadeförsäkringsfonden samt den fond som avses i lagen den 29 juni 1946 (nr 433) om frivillig statlig pensionsförsäkring. Yrkesskadeförsäkringsfonden, som för närvarande benämnes riks försäkringsanstaltens yrkesskadeförsäkringsfond, har enligt 1 § i 1954 års reglemente bildats genom sammanslagning av riks försäkringsanstaltens olycksfallsförsäkringsfond och den i 41 § YFL avsedda fonden. Kungl. Maj:t har givetvis möjlighet att på motsvarande sätt som skett tidigare förordna att annan fond skall förvaltas i samma ordning som de här angivna fonderna.

2 §.

I denna paragraf återges de bestämmelser om yrkesskadeförsäkringsfondens inkomster och utgifter, som nu återfinnes i 1954 års reglemente.

3 §.

I denna paragraf föreslås, att Kungl. Maj:t skall äga bestämma, att kostnaderna för förvaltningen av viss fond skall ersättas av fondmedel, och fastställa efter vilka grunder detta skall ske. Det torde bl. a. böra föreskrivas att arvoden till fondfullmäktige skall utgå av fondernas medel.

4 §.

Paragrafen innehåller regler om fondfullmäktiges sammansättning. Vid utformningen av dess regler har huvudsakligen bestämmelserna i 1936 års reglemente tjänat som förebild.

5 §.

Paragrafen innehåller bestämmelser om sammanträde med fondfullmäktige, om beslutförhet, om omröstning och om protokoll. I sak överensstämmer dessa bestämmelser närmast med vad som nu gäller beträffande fullmäktige för folkpensioneringsfonden.

6 §.

Enligt förevarande paragraf ankommer det på Kungl. Maj:t att besluta om arvode och annan ersättning till fullmäktige och suppleanter.

7 §.

Riksförsäkringsverkets medverkan i arbetet med fondförvaltningen har här reglerats genom bestämmelse om skyldighet för ämbetsverket att verkställa fondfullmäktiges beslut, att ombesörja övriga för fondförvaltningen erforderliga åtgärder och att tillhandagå fondfullmäktige med redogörelser och upplysningar. Bland de uppgifter som kommer att åvila riksförsäkringsverkets personal må nämnas föredragning i fondfullmäktige.

8 §.

Bestämmelserna om själva förvaltningen av fonderna inledes i denna paragraf med ett stadgande, att fond skall förvaltas så att den blir till största möjliga gagn för den försäkring för vars räkning den tillkommit.

9 §.

Bestämmelserna i första stycket 1—4, som innehåller en uppräkningslista av olika placeringsobjekt för fondmedlen, överensstämmer helt med 12 § 1—4 i reglementet angående allmänna pensionsfondens förvaltning. I förhållande till 1936 och 1954 års reglementen innebär detta en något ökad rörelsefrihet för det förvaltande organet. Förutom i de under 1—4 särskilt uppräknade värdehandlingarna får fondmedel enligt 5 och 6 även placeras dels mot säkerhet i in-teckning inom två tredjedelar av taxeringsvärdet i fast egendom och tomträtt, dels, efter Kungl. Maj:ts medgivande i varje särskilt fall, i andra värdehandlingar som anses erbjuda fullgod säkerhet. Den i 5 angivna relationen till taxeringsvärdet överensstämmer med vad nu gäller enligt 1954 års reglemente. 1936 års reglemente har för motsvarande fall en 50-procentsgräns.

När det gäller folkpensioneringsfonden och yrkesskadeförsäkringsfonden bör, liksom f. n. är fallet, finnas vissa möjligheter att använda medel till gagn för utbyggnaden av rehabiliteringsverksamhet m. m. För att tillgodose sådana ändamål skall, enligt vad som stadgas i andra och tredje styckena i denna paragraf, dels fastigheter kunna inköpas, dels utlåning kunna ske till vissa företag mot en säkerhet som inte är fullgod men dock godtagbar eller mot ränta som är lägre än den normalt tillämpade. Däremot ger bestämmelserna ej utrymme för att — såsom administrationsnämnden föreslagit — för fondmedel anskaffa eller underhålla lokaler åt riksförsäkringsverket.

I anslutning till bestämmelserna i paragrafen må slutligen nämnas, att i förslaget ej finns någon motsvarighet till nu gällande kvotregler för placering av fondmedel i vissa slag av tillgångar.

10 §.

För att skydda fordran äger fondfullmäktige enligt denna paragraf förvärva pantsatt eller utmätt egendom. Denna bestämmelse har motsvarigheter i 1936 och 1954 års reglementen.

11 §.

Till denna paragraf har oförändrade överflyttats bestämmelserna i 8 § i 1954 års reglemente.

12 §.

När utlåning sker mot annat än fullgod säkerhet eller mot lägre ränta än den normalt tillämpade skall enligt denna paragraf anteckning härom göras i fondfullmäktiges protokoll. Detta stadgande har motsvarigheter i 1936 och 1954 års reglementen.

Reglementet föreslås träda i kraft den 1 juli 1961, då även 1936 och 1954 års reglementen skall upphöra att gälla.

Av de i enlighet med det anförda inom socialdepartementet upprättade författningsförslagen, vilka har den lydelse bilaga¹ till detta protokoll utvisar, är förslagen till lag angående ändring i lagen den 3 januari 1947 om allmän sjukförsäkring, lag angående ändring i lagen den 21 maj 1954 om moderskapshjälp, lag om överflyttande på riksförsäkringsverket av de uppgifter och befogenheter, som tillkomma riksförsäkringsanstalten och pensionsstyrelsen, lag om försäkringsdomstol, lag angående ändring i lagen den 14 maj 1954 om yrkesskadeförsäkring, lag om besvär över försäkringsrådets beslut samt lag angående ändring i lagen den 28 maj 1959 om försäkring för allmän tilläggs pension av den natur att lagrådets utlåtande över dem bör inhämtas.

Departementschefens hemställan

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställer föredragande departementschefen, att lagrådets utlåtande över följande inom socialdepartementet upprättade förslag till

1) lag angående ändring i lagen den 3 januari 1947 (nr 1) om allmän sjukförsäkring,

2) lag angående ändring i lagen den 21 maj 1954 (nr 266) om moderskapshjälp,

3) lag om överflyttande på riksförsäkringsverket av de uppgifter och befogenheter, som tillkomma riksförsäkringsanstalten och pensionsstyrelsen,

4) lag om försäkringsdomstol,

5) lag angående ändring i lagen den 14 maj 1954 (nr 243) om yrkesskadeförsäkring,

6) lag om besvär över försäkringsrådets beslut, och

7) lag angående ändring i lagen den 28 maj 1959 (nr 291) om försäkring för allmän tilläggs pension

måtte för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamålet inhämtas genom utdrag av protokollet.

Denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan bifaller Hans Maj:t Konungen.

Ur protokollet:

Ian Lagergren

¹ Ur bilagan har här uteslutits samtliga författningsförslag utom förslaget till lag om försäkringsdomstol. De här ej medtagna förslagen är, bortsett från att vissa redaktionella ändringar gjorts, av samma lydelse som de vid propositionen fogade författningsförslagen.

Förslag
till
L a g
om försäkringsdomstol

Härigenom förordnas som följer.

Allmänna bestämmelser

1 §.

Försäkringsdomstolen upptager enligt vad därom är stadgat mål, vari besvär anförts över riksförsäkringsverkets eller försäkringsrådets beslut, ävensom mål, vilka av riksförsäkringsverket underställas domstolens prövning.

Över försäkringsdomstolens beslut må klagan ej föras.

Försäkringsdomstolen har sitt säte i Stockholm. Sammanträde må dock hållas å annan ort, när det av särskilda skäl finnes erforderligt.

2 §.

Försäkringsdomstolens ledamöter äro dels lagfarna, dels icke lagfarna.

De lagfarna ledamöterna äro en president, vilken har att leda domstolens arbete, samt minst fyra försäkringsdomare. Lagfaren ledamot utnämnes av Konungen.

De icke lagfarna ledamöterna skola vara minst fyra till antalet. De skola hava särskild erfarenhet av arbetsförhållanden eller eljest besitta insikter av särskilt värde för domstolens arbete. Sådan ledamot förordnas av Konungen för fyra år i sänder.

För envar icke lagfaren ledamot förordnar Konungen för samma tid en ersättare.

3 §.

Ledamot och ersättare för ledamot skall vara svensk medborgare och hava fyllt tjugufem år. Ej må befattningen utövas av den som är omyndig eller i konkurstillstånd.

Lagfaren ledamot skall hava avlagt för behörighet till domarämbete föreskrivna kunskapsprov.

4 §.

Försäkringsdomstolen är domför med tre lagfarna och två icke lagfarna ledamöter.

I mål, vari uppkommer fråga av betydelse för enhetlig lagtolkning eller rättstillämpning, äga domstolens samtliga ledamöter deltaga i avgörandet.

Handläggning, som ej innefattar måls avgörande, må ombesörjas av lagfaren ledamot ensam eller av tjänsteman vid domstolen.

5 §.

Särskilda sakkunniga med uppgift att tillhandagå försäkringsdomstolen med utlåtanden i medicinska frågor förordnas, efter domstolens hörande, av Konungen för viss tid.

6 §.

Föredragande med uppgift att i försäkringsdomstolen bereda och föredraga målen för avgörande förordnas, efter domstolens hörande, av Konungen för viss tid.

Om förfarandet i försäkringsdomstolen

7 §.

Förfarandet i mål, som prövas av försäkringsdomstolen, skall vara skriftligt i den mån ej annat följer av vad i denna lag är stadgat.

Domstolen har att verka för att utredningen blir så fullständig som med hänsyn till målets beskaffenhet erfordras och äger därvid självant anstalta om bevisning.

Beträffande bevisningen i mål hos försäkringsdomstolen skola, om ej annat är föreskrivet, bestämmelserna i 35 kap. 1 och 2 §§, 3 § andra stycket, 4 och 5 §§, 7 § och 10—12 §§, i 36 kap. 1—18 §§, 20—23 §§, 24 § första och tredje styckena och 25 § första och tredje styckena, i 38 kap. 1—5 §§, i 39 kap. 1 och 5 §§ samt i 40 kap. 1—4 §§, 5 § andra och tredje styckena, 6 och 7 §§, 9—16 §§, 17 § första stycket samt 18 och 19 §§ rättegångsbalken lända till efterrättelse i tillämpliga delar.

8 §.

Den som vill anföra besvär hos försäkringsdomstolen skall i sin besvärslinlaga uppgiva:

1. det beslut, mot vilket talan föres;
2. den ändring i beslutet, som yrkas;
3. de skäl, som åberopas till stöd för ändringsyrkandet; samt
4. de bevis och den utredning i övrigt, som åberopas.

Uppfyller besvärslinlaga ej föreskrifterna i första stycket eller är den eljest ofullständig, skall försäkringsdomstolen förelägga klaganden att avhjälp bristen.

Kan av linlaga ej utläsas vad klaganden yrkar och avhjälpes ej sådan brist, skall besvärstalan avvisas.

9 §.

Ändring i överklagat eller underställt beslut må ej göras till nackdel för enskild part, med mindre tillfälle lämnats denne att yttra sig.

Domstolen äger utan hinder av vad i första stycket stadgas omedelbart förbjuda vidare åtgärd för verkställighet eller eljest förordna för tiden intill dess domstolen avgjort målet.

10 §.

Finnes erforderligt att part eller annan höres muntligen, äger domstolen förordna därom. Till sådan handläggning skall part kallas. Därvid må enskild part föreläggas att inställa sig personligen. För hans utevaro må ej stadgas annan påföljd än att utevaron ej utgör hinder för målets vidare handläggning och avgörande.

Vad i 5 kap. 1 § första, andra, fjärde och femte styckena, 2—4 §§ och 6—9 §§ rättegångsbalken stadgas om offentlighet och ordning skall äga motsvarande tillämpning vid handläggning som avses i denna paragraf. Domstolen må dock, om enskild part begär det, även i annat fall än som avses i 1 § nyssnämnda kapitel förordna, att handläggningen skall äga rum inom stängda dörrar.

11 §.

Höres vittne eller sakkunnig på begäran av part, skall ersättning till vittnet eller den sakkunnige utgivas av parten.

Höres eljest vittne eller sakkunnig, skall ersättningen utgivas av allmänna medel.

Hålles syn, skall kostnaden härför utgivas av allmänna medel.

12 §.

Yppas vid överläggning till beslut skilda meningar, skall omröstning företagas. Därvid skall i tillämpliga delar gälla vad i 16 kap. rättegångsbalken är föreskrivet om omröstning i överrätt. Domstolen bestämmer dock själv, i vilken ordning omröstningen skall äga rum.

Skiljaktig mening skall antecknas i protokoll eller fogas vid domstolens beslut.

13 §.

Försäkringsdomstolens beslut skall grundas på vad handlingarna innehålla och eljest förekommit. Beslut, varigenom domstolen skiljer målet från sig, skall, om det ej finnes obehövt, innehålla de skäl, på vilka avgörandet grundats.

Finner domstolen på grund av anmärkning eller eljest, att beslut till följd av skrivfel, missräkning eller annat dylikt förbiseende innehåller uppenbar oriktighet, skall domstolen, sedan part erhållit tillfälle att yttra sig, meddela beslut om rättelse.

14 §.

I mål vid försäkringsdomstolen skall part själv bära sina rättegångskostnader.

15 §.

Beträffande förfarandet i övrigt i försäkringsdomstolen skola bestämmelserna i 9 kap. 5—9 §§, i 12 kap. 1 § första stycket, 2 §, 3 § första stycket, 4 och 5 §§, 6 § andra stycket, 8—13 §§, 14 § första och fjärde styckena och 15—23 §§, i 32 kap. 1 §, 3—6 §§ och 8 § samt i 33 kap. 4—12 §§, 14 och 15 §§, 17—19 §§, 21 §, 23 § första stycket och 25—27 §§ rättegångsbalken lända till efterrättelse i tillämpliga delar.

För delgivning må domstolen påkalla biträde hos polismyndighet.

Särskilda bestämmelser

16 §.

Vid förfall för lagfaren ledamot förordnar Konungen vikarie, om så erfordras för arbetets behöriga gång.

17 §.

Ledamot i försäkringsdomstolen, så ock ersättare och vikarie för ledamot, skall hava avlagt domared eller försäkran enligt vad i 4 kap. 11 § rättegångsbalken sägs. I fråga om jäv mot den som tjänstgör såsom ledamot skall gälla vad i 4 kap. rättegångsbalken är föreskrivet om jäv mot domare.

18 §.

Åtal för ämbetsbrott mot ledamot i försäkringsdomstolen, så ock mot ersättare eller vikarie för ledamot, upptages av högsta domstolen.

19 §.

Närmare bestämmelser om försäkringsdomstolens organisation och verksamhet meddelas av Konungen.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1961.

Utdrag av protokollet, hållet i Kungl. Maj:ts lagråd den 15 mars 1961.

Närvarande:

justitierådet REGNER,
regeringsrådet JARNERUP,
justitieråden AF TROLLE,
BOMGREN.

Enligt lagrådet den 6 mars 1961 tillhandakommet utdrag av protokoll över socialärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet den 17 februari 1961, hade Kungl. Maj:t förordnat, att lagrådets utlåtande skulle för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamålet inhämtas över upprättade förslag till 1) lag angående ändring i lagen den 3 januari 1947 (nr 1) om allmän sjukförsäkring, 2) lag angående ändring i lagen den 21 maj 1954 (nr 266) om moderskapshjälp, 3) lag om överflyttande på riksförsäkringsverket av de uppgifter och befogenheter, som tillkomma riksförsäkringsanstalten och pensionsstyrelsen, 4) lag om försäkringsdomstol, 5) lag angående ändring i lagen den 14 maj 1954 (nr 243) om yrkesskadeförsäkring, 6) lag om besvär över försäkringsrådets beslut och 7) lag angående ändring i lagen den 28 maj 1959 (nr 291) om försäkring för allmän tilläggspension.

Förslagen, som finnas bilagda detta protokoll, hade inför lagrådet föredragits av hovrättsassessorn C. G. Lidbom.

Förslagen föranledde följande yttranden.

Lagrådet:

Enligt 103 § förslaget till lag angående ändring i lagen om allmän sjukförsäkring och 53 § förslaget till lag angående ändring i lagen om försäkring för allmän tilläggspension äger tillsynsmyndigheten respektive pensionsmyndigheten (riksförsäkringsverket) underställa sitt beslut den föreslagna försäkringsdomstolens prövning, om det för enhetlig lagtolkning eller rättstillämpning är av synnerlig vikt att saken prövas av domstolen eller eljest särskilda skäl förefinnas för sådan prövning. Underställningsförfarandet avser att tillgodose det allmännas intresse i socialförsäkringsprocessen.

Den föreslagna lagen om försäkringsdomstol upptager i fråga om pröv-

ningen i underställningsmål icke annan bestämmelse än att i 9 § stadgas, att ändring i underställt beslut ej må göras till nackdel för enskild part, med mindre tillfälle lämnats denne att yttra sig. Motiveringen till förslaget innehåller i berörda hänseende ej något härutöver. Domstolen torde därför ha att pröva det underställda beslutet i samma utsträckning som riksförsäkringsverket. Då detta i egenskap av tillsynsmyndighet äger ex officio upptaga ärende till prövning och i följd härav icke är bunden av enskild parts yrkande i besvär, torde alltså även domstolen ha samma vidsträckta befogenhet. En dylik officialprövning kan emellertid icke anses väl förenlig med de uppgifter som böra ankomma på en domstol.

Därest man med hänsyn härtill vill undvika att mål underställningsvägen föras upp till försäkringsdomstolen, måste man sörja för att det allmännas intresse bevakas i annan ordning. Departementschefen har i detta hänseende diskuterat den av besvärssakkunniga förordade utvägen att anordna en särskild partsrepresentation för det allmänna, ett allmänt ombud. Det framhålls av departementschefen, att åtskilliga fördelar skulle vara förknippade med ett dylikt system. Sålunda skulle härigenom utredningen bli fullständigare och domstolen få ett säkrare underlag för sina avgöranden. För det allmänna vore det också av vikt, att i socialförsäkringens intresse prejudicerande frågor kunde underställas domstolen även av andra än enskilda parter. En särskild partsrepresentation för det allmänna skulle kunna verksamt bidra till att skapa en tillförlitlig och vägledande praxis på socialförsäkringens område. Enligt departementschefens mening talade det anförda starkt för att processen i socialförsäkringsmål borde tillföras, åtminstone i högsta instans, en särskild representant för det allmänna. Emellertid har departementschefen icke velat föreslå införande av en särskild partsrepresentation för det allmänna, innan närmare undersökning skett rörande vilka konsekvenser ett sådant partsförfarande kunde medföra; frågan härom borde tagas upp, sedan större erfarenhet vunnits angående besvärsförfarandets funktion inom det nya socialförsäkringssystemet.

De fördelar, som skulle vara att vinna om en särskild partsrepresentation för det allmänna tillskapas, äro enligt lagrådets mening så betydande att man bör söka genomföra en dylik ordning redan nu. Endast om avsevärda svårigheter av organisatorisk art skulle lägga hinder i vägen, bör frågan uppskjutas. Därest reformen tills vidare begränsas till socialförsäkringsprocessen i högsta instans, synas emellertid inga nämnvärda organisatoriska svårigheter föreligga att nu införa en dylik partsrepresentation. Detta kan ske sålunda, att Kungl. Maj:t förordnar en befattningshavare hos riksförsäkringsverket att såsom allmänt ombud föra det allmännas talan hos försäkringsdomstolen i socialförsäkringsmål, som avgjorts av riksförsäkringsverket eller försäkringsrådet; talan bör från hans sida fullföljas i de fall där det från prejudikatsynpunkt eller eljest av särskilda skäl är av

betydelse att domstolen prövar saken. Denne befattningshavare bör icke deltaga i avgörandet av socialförsäkringsärenden hos riks-försäkringsverket. Erforderligt biträde bör lämnas honom av de befattningshavare hos verket som utses därtill. Någon nämnvärd utökning av personalen hos verket torde icke behöva föranledas av lagrådets förslag.

Om ett allmänt ombud skall föra det allmännas talan hos försäkringsdomstolen, kan ifrågasättas huruvida det är nödvändigt att låta sjukkas-sorna och i fråga om yrkesskadeförsäkring riks-försäkringsverket äga rätt att själva anföra besvär hos domstolen. Riks-försäkringsverket är en statlig myndighet, och det bör därför vara naturligt att dess besvärsrätt utövas av det allmänna ombudet. Sjukassorna torde, såsom i remissprotokollet anges, få anses såsom ett slag av offentlighetsrättsliga juridiska personer med statliga uppgifter. Med hänsyn härtill synes det icke böra möta betänkligheter, att även sjukassornas besvärsrätt övergår till allmänna ombudet. I ett fall bör emellertid sjukkassa själv ha rätt att anföra besvär hos försäkringsdomstolen, nämligen det i 102 § lagen om allmän sjukförsäkring omförmälda, där tvist föreligger mellan olika sjukkassor.

I överensstämmelse med det anförda bör vad förslagen till lag angående ändring i lagen om allmän sjukförsäkring, lag angående ändring i lagen om försäkring för allmän tilläggspension och lag om försäkringsdomstol innehålla rörande underställning av beslut utgå. Vidare bör i förstnämnda båda förslag jämte förslagen till lag angående ändring i lagen om yrkesskadeförsäkring och lag om besvär över försäkringsrådets beslut införas bestämmelse om att talan för det allmänna föres av allmänt ombud, som förordnas av Konungen; dock bör i förslaget till ändring i sjukförsäkringslagen upptagas stadgande om besvärsrätt för sjukkassa i det ovan angivna fallet.

Härjämte synes det vara påkallat att — såsom skett i taxeringsförordningen och förordningen om förfarandet vid viss konsumtionsbeskattning — i samtliga ovannämnda lagförslag utom förslaget till lag om försäkringsdomstol upptagas bestämmelser om anslutningsbesvär. Bestämmelserna härom torde kunna avfattas i enlighet med stadgandena i 108 § taxeringsförordningen med den avvikelser att förlängningen av besvärstiden bör begränsas till tre veckor.

Förslagen till förordning om ändring i förordningen angående beräkning av pensionsgrundande inkomst enligt lagen om försäkring för allmän tilläggspension, till förordning om ändring i förordningen angående uppbörd av avgifter enligt lagen om försäkring för allmän tilläggspension, m. m. och till lag angående ändring i lagen om folkpensionering torde jämväl böra ändras i överensstämmelse med vad lagrådet i det föregående förordat. Skäl kunna anföras för att, utom allmänt ombud, kommun skall äga rätt att klaga över riks-försäkringsverkets beslut rörande folkpension i vissa folkpensionsärenden.

Förslaget till lag angående ändring i lagen om allmän sjukförsäkring.

I enlighet med vad ovan anförts hemställer lagrådet, att 103 § i förevarande förslag ändras så, att såsom första stycke upptages förslagets första punkt, att i ett andra stycke stadgas att talan för det allmänna föres av allmänt ombud, som förordnas av Konungen, dock att sjukkassa må föra talan mot beslut i fråga som i 102 § avses, samt att såsom tredje stycke upptagas andra och tredje punkterna i förslagets första stycke samt såsom fjärde och femte stycken andra och tredje styckena i nu gällande lydelse.

Vidare böra i särskild paragraf, 103 a §, upptagas tidigare omförmälda stadganden om anslutningsbesvär, varav föranledes jämkning i första stycket av övergångsbestämmelserna.

Förslaget till lag om försäkringsdomstol.

Enligt lagrådets ovan gjorda hemställan bör i 1 och 9 §§ vad som angår underställning utgå.

Enligt motiven åsyftas med bestämmelserna i 4 § tredje stycket åtgärd, som avser allenast måls beredande. Avfattningen bör jämkas till överensstämmelse härmed.

Uteslutandet av underställning och processens anordnande såsom ett kontradiktoriskt förfarande, vari det allmänna utom i undantagsfall representeras av allmänt ombud, torde vidare medföra att i lagen bör upptagas motsvarighet till huvudregeln i RB 17: 3, att beslut ej må givas över annat eller mera än vad part i behörig ordning yrkat. Bestämmelse av detta innehåll synes kunna anknytas till det i 13 § första stycket i förslaget intagna stadgandet, att domstolens beslut skall grundas på vad handlingarna innehålla och eljest förekommit. Än vidare bör bestämmelsen i 9 § första stycket om kommunikation såsom villkor för ändring till nackdel för klagandens motpart utsträckas att i princip gälla till förmån för alla parter. Att göra regeln helt ovillkorlig även beträffande annan än enskild part synes dock icke vara lämpligt. Det torde kunna antagas att ändringssökande av enskild person, i vilket hänseende icke skall gälla någon fullföljdsbegränsning, ofta kan komma att avse eller medföra allenast mindre jämkningar eller rättelser, vilka antingen äro obestridliga eller utan egentlig betydelse för motparten. För att icke förfarandet i onödan skall tyngas synes därför möjlighet böra finnas, att ändring undantagsvis må göras även utan motpartens hörande. Bestämmelsen i 9 § första stycket synes böra få innehålla, att ändring i överklagat beslut ej, utan att motparten lämnats tillfälle att yttra sig, må göras till hans nackdel, där ej såvitt angår annan än enskild part hans hörande finnes obehövt.

Med uttrycket enskild part i lagrådets ändringsförslag beträffande 9 § första stycket blir att förstå alla som kunna vara parter utom de, som före-

trädas av det allmänna ombudet, samt i visst fall sjukkassa och eventuellt kommun. I fråga om det remitterade förslaget synes vara något tveksamt vad uttrycket omfattar; enligt lagrådets mening bör därmed förstås annan part än staten, riksförsäkringsverket, sjukkassa samt i visst fall kommun. Beträffande samma uttryck i 10 § första stycket framgår av bestämmelsen att därmed allenast åsyftas fysisk person, medan uttrycket i 10 § andra stycket torde hava samma innebörd som i 9 §.

Enligt 5 § i det remitterade förslaget skall Kungl. Maj:t förordna särskilda sakkunniga med uppgift att tillhandagå försäkringsdomstolen med utlåtanden i medicinska frågor. Jämlikt 11 § skall ersättning till sakkunnig, om han höres på begäran av part, utgivas av parten. Part som utgivit sådan ersättning får enligt 14 § själv bära kostnaden.

Sakkunnigbevisning i medicinska frågor torde vid domstolen bli av stor betydelse vid bedömandet av spörsmål rörande medicinska orsakssammanhang, invaliditetsgrader m. m. Domstolens prövning av dylikt spörsmål är regelmässigt av väsentlig betydelse för enskilds rätt, varför valet av sakkunnig är av särskild vikt. Anordningen med särskilt förordnade sakkunniga är emellertid uppenbarligen i viss mån ägnad medföra, att domstolen kan bli mindre benägen att tillmötesgå parts begäran att rätten skall anlita annan sakkunnig. Härigenom kan anordningen leda till att parts möjlighet att förebringa enligt hans mening erforderlig utredning och bevisning försvåras, varvid även är att beakta att enskild person, som är part i hithörande mål, ofta befinner sig i dåliga ekonomiska omständigheter, att fri rättegång ej kan erhållas samt att medicinsk sakkunnigutredning ofta är kostsam. Rättvis- och billighetsskäl av synnerlig styrka tala således för att möjlighet införas att tillerkänna part ersättning av motparten för sakkunnigkostnad, och med hänsyn till de anförda speciella förhållandena synes införande av sådan möjlighet knappast kunna antagas inverka vid en framtida allmän reglering av kostnadsfrågorna i administrativ process. Lagrådet hemställer av angivna skäl, att i anslutning till bestämmelsen i 14 § upptages stadgande, att domstolen, om skäl därtill äro, äger förordna att parts kostnad för hörande av sakkunnig i medicinsk fråga skall ersättas av motpart.

Vad angår de i 7, 10 och 15 §§ i det remitterade förslaget upptagna hänvisningarna till lagrum i RB synes anledning ej föreligga att undantaga: i 7 § RB 38: 7 och 8 samt 40: 20, i 10 § RB 5: 5 samt i 15 § RB 12: 14 andra och tredje styckena, 12: 24 samt 33: 3, 16, 20 och 22. Lagrådet hemställer att paragraferna ändras i enlighet härmed, varvid hänvisningen i 10 § torde få avse hela 5 kap.

Beträffande slutligen ordningen mellan förslagets bestämmelser under 7—15 §§ förordar lagrådet att, med närmare anslutning till vad som förefaller naturligt med hänsyn till processförloppet, bestämmelserna upptagas i sådan ordning, att 7 § motsvarar förslagets 8 §, 8 § förslagets 9 §, 9 § för-

slagets 7 § första stycket och 10 §, 10 § förslagets 7 § andra och tredje styckena samt 11 §, 11 § förslagets 15 § och 12—14 §§ förslagets 12—14 §§. Härav följer, att förslagets 16—19 §§ bliva 15—18 §§.

Justitierådet Bomgren:

I den mån enligt förslaget muntlig handläggning äger rum för att genom förhör med part vinna utredning om faktiska omständigheter, framstår handläggningen som en av domstolen till fullgörande av dess skyldighet att sörja för att målet blir fullständigt utrett anordnad bevisupptagning, till sitt syfte likartad med ett på dess initiativ tillkommet avhörande av vittnen och sakkunniga. Efterkommer icke part föreläggande att inställa sig, skall rätten pröva vilken betydelse hans utevaro må tillmätas i bevisavseende. Det finnes anledning förmoda att i vissa fall, av ekonomiska skäl, svårigheter komma att uppstå för part att efterkomma ett föreläggande att personligen infinna sig inför domstolen. Det torde kunna antagas, att domstolens uppgifter med avseende å utredningen och bevisbedömningen skulle underlättas, därest part av allmänna medel kunde tillerkännas ersättning för kostnader till resa och uppehälle samt för tidsspillan ävensom beredas möjlighet att uppbära förskott för nämnda kostnader. Det förhållandet att det är ovisst, om och i vad mån en sådan regel kan komma att godtagas i fråga om förvaltningsprocessen i övrigt, synes icke böra utgöra hinder för att, såvitt avser rättegången i försäkringsdomstolen, i ovan angiven utsträckning giva part rätt till ersättning och förskott av allmänna medel. (Jfr 52 § lagen om yrkesskadeförsäkring.)

Av anförda skäl hemställer jag att, i anslutning till bestämmelserna om muntlig handläggning, upptagas stadganden av innehåll, att till part som förelagts att personligen inställa sig till muntlig handläggning skall, om så erfordras, ersättning av allmänna medel utgå för kostnader till resa och uppehälle samt för tidsspillan enligt vad som är stadgat om sådan ersättning till vittne m. fl. ävensom att part äger enligt de närmare bestämmelser som utfärdas av Konungen erhålla förskott för kostnader till resa och uppehälle.

Lagrådet:

Förslaget till lag angående ändring i lagen om yrkesskadeförsäkring.

Försäkringsrådets beslut rörande allmän föreskrift, som meddelats av riksförsäkringsverket, torde ej böra få överklagas hos försäkringsdomstolen.

Av förut anförda skäl och enligt vad nu sagts hemställer lagrådet, att 44 § i förevarande förslag ändras sålunda, att i ett fjärde stycke stadgas att över försäkringsrådets beslut i annat ärende enligt denna lag än som avses i andra stycket klagan må föras genom besvär hos försäkringsdomstolen, att ett femte stycke får den lydelsen att talan för det allmänna föres av allmänt

ombud, som förordnas av Konungen, *samt att* såsom ett sjätte stycke upptagas andra och tredje punkterna i förslagets fjärde stycke och såsom sjunde stycke förslagets sista stycke.

Vidare hemställs, att i en ny 44 a § upptagas de tidigare omförmälda bestämmelserna om anslutningsbesvär.

Förslaget till lag om besvär över försäkringsrådets beslut.

I förevarande förslag bör 1 § ändras på motsvarande sätt som 44 § i förslaget till lag angående ändring i lagen om yrkesskadeförsäkring samt upptagas en ny paragraf, 2 §, med bestämmelser om anslutningsbesvär, varvid förslagets 2 § blir 3 §.

Vidare synes det vara nödvändigt att i 1 § närmare angiva vilka beslut av försäkringsrådet som skola få överklagas hos försäkringsdomstolen. Det torde vara förslagets mening, att sådana beslut som angående tjänstetillsättningar o. dyl. icke skola kunna överklagas i domstolen. Enligt vad ovan sagts bör detsamma gälla i fråga om beslut, som avses i 44 § andra stycket i lagen om yrkesskadeförsäkring. De ärenden vari fullföljd skall ske hos försäkringsdomstolen torde kunna angivas såsom ärenden angående försäkring eller skadeersättning.

Förslaget till lag angående ändring i lagen om försäkring för allmän tilläggspension.

I förevarande förslag bör, i överensstämmelse med vad lagrådet tidigare hemställt, 53 § ändras på det sätt *att* i ett fjärde stycke stadgas att talan för det allmänna föres av allmänt ombud, som förordnas av Konungen, *att* såsom ett femte stycke upptagas andra och tredje punkterna i förslagets tredje stycke, *att* såsom sjätte stycke upptages första punkten i förslagets femte stycke *samt att* såsom sjunde stycke upptages förslagets sista stycke. Andra punkten i förslagets femte stycke synes kunna uteslutas såsom onödig. Vidare bör i en ny 53 a § införas stadganden om anslutningsbesvär.

Övriga förslag.

Lagrådet lämnar förslagen utan erinran.

Ur protokollet:

T. Johansson

Utdrag av protokollet över socialärenden, hållet inför Hans Maj:ts Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 17 mars 1961.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden NILSSON, STRÄNG, ANDERSSON, LINDSTRÖM, LANGE, LINDHOLM, KLING, SKOGLUND, EDENMAN, NETZÉN, AF GEIJERSTAM, HERMANSSON.

Efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter anmäler chefen för socialdepartementet, statsrådet Nilsson, till fortsatt behandling *organisationsfrågor inom socialförsäkringen m. m. ävensom fråga rörande ändrade bestämmelser om beräkning av pensionsgrundande inkomst enligt lagen om försäkring för allmän tilläggs pension, vilka frågor tidigare anmälts i statsrådet den 17 februari 1961, samt anför.*

Lagrådet har den 15 mars 1961 avgivit yttrande över de till lagrådet den 17 februari 1961 remitterade förslagen till

1) *lag angående ändring i lagen den 3 januari 1947 (nr 1) om allmän sjukförsäkring,*

2) *lag angående ändring i lagen den 21 maj 1954 (nr 266) om moderskapshjälp,*

3) *lag om överflyttande på riks-försäkringsverket av de uppgifter och befogenheter, som tillkomma riks-försäkringsanstalten och pensionsstyrelsen,*

4) *lag om försäkringsdomstol,*

5) *lag angående ändring i lagen den 14 maj 1954 (nr 243) om yrkesskadeförsäkring,*

6) *lag om besvär över försäkringsrådets beslut, och*

7) *lag angående ändring i lagen den 28 maj 1959 (nr 291) om försäkring för allmän tilläggs pension.*

Jag torde nu få upptaga de spörsmål, som föranledes av lagrådets utlåtande.

Vidare anhåller jag att få ingå på de organisationsfrågor m. m., som jag vid ärendets behandling i statsrådet den 17 februari 1961 förklarade mig ha för avsikt att återkomma till sedan lagrådsgranskningen av de förenämnda lagförslagen avslutats. I samband härmed vill jag erinra om att Kungl. Maj:t i årets statsverksproposition, femte huvudtiteln (punkterna 94—100), föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, för budgetåret 1961/62 beräkna vissa preliminära belopp till av-
17 — Bihang till riksdagens protokoll 1961. 1 saml. Nr 45

löningar och omkostnader för försäkringsrådet, riksförsäkringsanstalten och pensionsstyrelsen samt till pensionsstyrelsens ordsombud. Hithörande anslagsfrågor torde få upptagas i detta sammanhang.

De av lagrådet granskade lagförslagen

Departementschefen

Beträffande besvärsförfarandet i socialförsäkringsmålen har lagrådet erinrat om vad jag i samband med remissen till lagrådet anfört rörande de fördelar, som skulle vara förknippade med att en särskild partsrepresentation för det allmänna, ett allmänt ombud, tillfördes processen åtminstone i den föreslagna försäkringsdomstolen. Gentemot min åsikt att frågan om en sådan särskild partsrepresentation för det allmänna borde tagas upp, sedan större erfarenhet vunnits angående besvärsförfarandets funktion inom det nya socialförsäkringssystemet, har lagrådet uttalat, att fördelarna med ett allmänt ombud är så betydande att man bör söka genomföra en dylik ordning redan nu. Lagrådet har ansett att Kungl. Maj:t bör utse en befattningshavare hos riksförsäkringsverket att såsom allmänt ombud föra det allmännas talan i försäkringsdomstolen i mål, som avgjorts av riksförsäkringsverket eller försäkringsrådet. Talan bör enligt lagrådets mening kunna fullföljas från det allmänna ombudets sida i de fall där det från prejudikatsynpunkt eller eljest av särskilda skäl är av betydelse att domstolen prövar saken. Enligt lagrådets förslag skall riksförsäkringsverket inte kunna underställa sina beslut domstolens prövning.

Frågan om partsrepresentation för det allmänna i socialförsäkringsprocessen bör prövas sedan någon tids erfarenhet rörande det nya besvärsförfarandet vunnits. Jag är inte övertygad om att anordningen med en tjänsteman hos riksförsäkringsverket som allmänt ombud innebär en lämplig lösning. Tills vidare bör underställningsförfarandet kunna godtagas som en ersättning för möjligheten för en särskild representant för det allmänna att föra upp mål till försäkringsdomstolen. Jag vill därför inte frångå mina förslag rörande förfarandet i försäkringsdomstolen.

Lagrådet har vidare beträffande rättegångskostnad i mål vid försäkringsdomstolen förordat, att domstolen skall kunna förplikta motpart att ersätta part kostnaden för hörande av sakkunnig i medicinsk fråga. En ledamot har velat öppna möjlighet för part att få ersättning för personlig inställelse vid domstolen. Lagrådets förslag skulle i praktiken innebära att ersättning skulle kunna tillerkännas enskild part av allmänna medel för sakkunnig, vars anlitande påkallats av honom själv. De skäl som lagrådet andragit till stöd för sitt förslag har jag som framgår av vad jag yttrade vid lagrådsremissen förståelse för. En lösning av kostnadsfrågan enligt vad lagrådet

förordat förutsätter att det allmänna regelmässigt står som den enskildes motpart. Enligt mitt förslag kommer detta att bli fallet blott i vissa mål. Att låta den enskilde få rätt till kostnadsersättning endast i sådana mål är uppenbarligen inte lämpligt. Jag vidhåller min tidigare uttalade uppfattning att ställning inte nu bör tagas till frågan om fördelning av kostnaden i socialförsäkringsmål. Om det skulle visa sig förenat med allvarliga olägenheter att möjlighet till kostnadsersättning för enskild part ej finnes, är jag beredd att upptaga denna fråga till särskild prövning.

I övrigt har lagrådet gjort vissa påpekanden rörande utformningen av den föreslagna lagen om försäkringsdomstol. Vad lagrådet sålunda förordat bör iakttagas. Dock synes det inte erforderligt att införa någon mera vidsträckt skyldighet för domstolen att inhämta parts yttrande än den som angivits i det remitterade förslaget. Sådan skyldighet skall alltså föreligga endast när domstolen överväger att i ett överklagat eller underställt beslut göra en ändring vilken är till nackdel för enskild part. Ställning av enskild part tillkommer inte den som i processen företräder ett allmänt intresse, således ej sjukkassa, kommun eller riks-försäkringsverket. Huruvida kommunikation bör ske med organ som nu sagts, när det har ställning som part, får domstolen mera fritt bedöma efter lämplighetssynpunkter.

En av lagrådet förordad ändring i 1 § förslaget till lag om besvär över försäkringsrådets beslut bör vidtagas. Likaså bör med anledning av vad lagrådet anfört en jämkning göras i 44 § fjärde stycket lagen om yrkesskadeförsäkring.

Utöver vad som framgår av det anförda har i vissa av de remitterade eller eljest vid statsrådsprotokollet den 17 februari 1961 fogade förslagen gjorts ändringar av redaktionell natur.

Organisations- och anslagsfrågor m. m.

Myndigheternas anslagsframställningar m. m.

I särskilda skrivelser har försäkringsrådet, riks-försäkringsanstalten och pensionsstyrelsen — innan socialförsäkringens administrationsnämnd avgav sitt betänkande — framlagt förslag rörande beräkning av anslagen till avlöningar och omkostnader för försäkringsrådet, riks-försäkringsanstalten och pensionsstyrelsen samt till pensionsstyrelsens ortsombud för budgetåret 1961/62. Riks-försäkringsanstalten och pensionsstyrelsen har sedermera inkommit med vissa kompletterande anslagsframställningar. I avvaktan på ett ställningstagande till de av administrationsnämnden framlagda förslagen har nyssnämnda anslag i årets statsverksproposition upptagits med endast preliminära belopp, nämligen

Försäkringsrådet: Avlöningar, <i>förslagsanslag</i>	kronor	717 000
Försäkringsrådet: Omkostnader, <i>förslagsanslag</i>	»	32 000

Riksförsäkringsanstalten: Avlöningar, förslagsanslag	kronor 8 057 000
Riksförsäkringsanstalten: Omkostnader, förslagsanslag	> 733 000
Pensionsstyrelsen: Avlöningar, förslagsanslag	> 7 800 000
Pensionsstyrelsen: Omkostnader, förslagsanslag	> 2 100 000
Pensionsstyrelsen: Pensionsstyrelsens ortsombud, förslagsanslag	> 635 000

Jag torde nu få lämna en redogörelse för de av myndigheterna sålunda gjorda anslagsäskandena och i samband därmed för en framställning av riksförsäkringsanstalten rörande ersättning för dess bestyr med den allmänna tilläggspensioneringen, m. m.

Försäkringsrådet: Avlöningar

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	860 100	806 775
1960/61 (statsliggaren s. 376)	716 700	

Försäkringsrådet har (skr. 31/8 1960) lämnat följande uppgifter angående inkomna ärenden samt arbetsbalansen.

Tidsperiod	Antalet inkomna ärenden			Arbetsbalansen vid periodens slut
	av rådet infordrade	övriga	summa	
1955.....	372	3 474	3 846	1 473
1956.....	158	3 237	3 395	1 660
1957.....	226	2 673	2 899	1 474
1958.....	163	2 531	2 694	1 298
1959.....	18	2 549	2 567	973
1/1—30/6 1960.....	9	1 264	1 273	765

Yrkanden

Rådet har beräknat, att anslaget kan minskas med 29 900 kronor.

	Ökning	Minskning
1. Personalminskningar		
1 assessor Ao 25.....		36 816
1 förste byråsekreterare Ae 23.....		33 197
1 kontorist Ao 9.....		16 115
1 kontorsbiträde Ae 5.....		11 216
Vikariatsersättningar.....		3 060
2. Tjänsteförändringar.....	6 492	
3. Automatiska förändringar		
a) löneklassuppflyttningar m. m.....	5 210	
b) rörligt tillägg m. m.....	57 502	
c) kompensation för höjda folkpensionsavgifter.....	1 300	
	70 504	100 404
	— 29 900	

Motivering

1. Fr. o. m. budgetåret 1960/61 deltagar i rådets dömande arbete fem ledamöter, chefen oräknad. En avdelning är därvid sammansatt av chefen, ett försäkringsråd samt en assessor och den andra av ett försäkringsråd såsom ordförande, ytterligare ett försäkringsråd samt en assessor. Till avdelningarnas förfogande står fem föredragande. Detta innebär en personalinskränkning av en assessor och en förste byråsekreterare i jämförelse med gällande personalförteckning. Under år 1960 har även skett en minskning av kontorspersonalen med en kontorist och ett kontorsbiträde.

2. Rådets förslag avser dels upprepning av ett förslag till arvodeshöjning för en avdelningsordförande (se V ht 1960 s. 232) och dels en uppflyttning av två assessorer från Ao 25 till Ao 26.

Försäkringsrådet: Omkostnader

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	32 100	32 105
1960/61 (statsliggaren s. 377)	32 100	

Försäkringsrådet har (skr. 31/8 1960) hemställt, att anslaget upptages med oförändrat belopp.

Riksförsäkringsanstalten: Avlöningar

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	8 538 300	8 157 274
1960/61 (statsliggaren s. 377)	8 056 600	

Förslag om ersättning för riksförsäkringsanstaltens bestyr med den allmänna tilläggspensioneringen

Riksförsäkringsanstalten har (skr. 15/6 1960) lagt fram förslag till bestämmelser om ersättning från allmänna pensionsfonden till statsverket för anstaltens bestyr med den allmänna tilläggspensioneringen. Anstalten erinrar om att man tidigare utgått från att tilläggspensioneringens andel i administrationskostnaderna skulle motsvara de merkostnader som pensioneringen förorsakade anstalten. Ett ersättningssystem som bygger på denna förutsättning ställer sig emellertid enligt anstalten tekniskt svårt att konstruera. Anstalten förordar därför, att tilläggspensioneringen i stället skall delta i finansieringen av anstaltens administration i den mån det däri ingående arbetet kommer pensioneringen tillgodo. Ersättningen bör därvid så långt som möjligt bestämmas till en fixerad kvotdel av anstaltens totala faktiska utgifter under ifrågavarande anslag.

Med den nu angivna principiella utgångspunkten har anstalten gjort en genomgång av i vilken utsträckning de olika enheterna inom anstalten

varit av betydelse för tilläggs pensioneringen. Anstalten föreslår på grund härav att i fråga om lönekostnaderna 30 procent av utgifterna under de i anstaltens avlöningsstat uppförda anslagsposterna till avlöningar till ordinarie tjänstemän, avlöningar till övrig icke-ordinarie personal samt rörligt tillägg och 20 procent av kostnaderna under anslagsposten till kompensation för höjda folkpensionsavgifter skall falla på tilläggs pensioneringen. I fråga om anstaltens omkostnader anses på tilläggs pensioneringen böra falla 25 procent av utgifterna för sjukvård m. m., bränsle, lyse och vatten samt övriga expenser för eget behov, vidare hälften av utgifterna för ersättning till postverket för portokostnader och hela kostnaden för de utgifter under posterna till reseersättningar, expenser för annat än eget behov och publikationstryck vilka föranletts uteslutande av tilläggs pensioneringen och hälften av utgifterna för sådana ändamål som tillgodoser även annat område. I fråga om hyra för hålkortsmaskiner skulle anstalten senare framlägga förslag. För lokalkostnaderna föreslås ersättning med 25 procent.

De föreslagna reglerna bör enligt anstalten tillämpas med verkan fr. o. m. den 1 juli 1960.

Över riksförsäkringsanstaltens förslag har yttranden avgivits av byggnadsstyrelsen och riksräkenskapsverket.

Byggnadsstyrelsen har ingen erinran mot att ersättningen till statens allmänna fastighetsfond för lokalkostnader bestämmas till 25 procent av lokalkostnaderna för riksförsäkringsanstalten.

Riksräkenskapsverket har ingen erinran mot att tilläggs pensioneringens andel bestämmas till viss kvotdel men anser sig inte kunna bedöma skäligheten i de föreslagna procenttalen. Verket ifrågasätter om inte bruttoredovisning av tilläggs pensioneringens kostnader på riksstaten borde införas fr. o. m. nästa budgetår.

Anslagsframställningar

Riksförsäkringsanstalten har (skr. 31/8 1960) med hänsyn till den aktuella omorganisationen av socialförsäkringens administration begränsat sig i huvudsak till att anmäla dels automatiska förändringar i anstaltens anslagsbehov och dels organisatoriska förändringar, som föranledes av viss samordning i avseende å databehandlingsutrustning. Denna begränsning av anstaltens förslag innebär bl. a., att anstalten i sin anslagsframställning inte avgivit något förslag till den personella utbyggnad, som redan under nästa budgetår enligt anstalten erfordras för handhavandet av den allmänna tilläggs pensioneringen, främst i vad avser hos pensionsmyndigheten anförda besvär. Anstalten har härvid förutsatt, att tilläggs pensioneringens personalbehov i tillfredsställande mån kommer att beaktas vid statsmakternas behandling av administrationsnämndens förslag.

Anstalten har sedermera (skr. 9/2 1961) hemställt om ytterligare medel för personal till anstaltens databehandlingssektion.

Yrkanden

Från angivna utgångspunkter har anstalten beräknat anslagsbehovet till ett belopp som med 940 600 kronor understiger anslaget för innevarande budgetår.

	Ökning	Minskning
<i>Personalförändringar</i>		
1. Försäkringsmatematiska och statistiska byrån		
1 kanslibiträde Ae 7 och 4 biträden i reglerad befordringsgång		46 356
2. Avgiftsbyrån		
Minskning av särskilda medel för övergångsanordningar		200 000
3. Ändringar i övergångsstaten m. m.		1 800
4. Personal för databehandlingssektionen	100 000	
<i>Automatiska förändringar</i>		
5. Lönegrads- och löneklassförändringar	100 870	
6. Rörligt tillägg, m. m.	870 000	
7. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter		3 200
<i>Särskilda uppbördsmedel</i>		
8. Ersättning från allmänna pensionsfonden		1 760 000
	1 070 870	2 011 356
	— 940 486	

Motivering

1. Genom en beslutad anskaffning av databehandlingsanläggning för avgiftsbyrån kommer även försäkringsmatematiska och statistiska byråns behov av maskinkörningar att tillgodoses. Fem tjänster på denna byrå kan därför indragas.

2. För innevarande budgetår har för anställande av tillfällig personal i samband med den förutvarande försäkringsbyråns omorganisation anvisats 400 000 kronor. Övergångsskedet beräknades omfatta åren 1960 och 1961. Anstalten föreslår, att 200 000 kronor anvisas för fortsatt tillfällig personalförstärkning, motsvarande behovet under andra halvåret 1961.

3. Å övergångsstaten f. n. uppförda tjänster för en byrådirektör i Ao 26 och en förste kansliskrivare i Ao 12 kan indragas fr. o. m. nästa budgetår.

Sedan ett förordnande att bestrida göromål som ankommer på överdirektör inrättats, kan det särskilda arvudet till generaldirektörens ställföreträdare indragas.

Antalet kontorsbiträdestjänster i Ao 5 bör minskas med fem. Vidare bör medel för tio biträden i reglerad befordringsgång överföras från ordinarieposten till icke-ordinarieposten.

4. För skötseln av den databehandlingsanläggning, som anstalten hemmingsat anskaffa, har inrättats en databehandlingssektion under ledning av en förste aktuarie i A 23. För sektionen har därjämte inrättats två assistenttjänster i A 17 resp. A 13 samt ett antal biträdestjänster. Erfarenheterna

från det hittillsvarande arbetet inom sektionen visar, att planeringen och ledningen av maskinarbetet kräver en personal av helt annan storleksordning än man ursprungligen räknat med. Till sektionschefens förfogande bör stå dels en arbetsgrupp för systemanalys och dels en arbetsgrupp för programmering. Vardera gruppen anses böra omfatta tre befattningshavare. Personalen bör anställas mot arvoden, vilkas storlek bör få bestämmas efter omständigheterna. För ändamålet bör beräknas 100 000 kronor.

8. Inkomstposten har beräknats med tillämpning av de regler som anstalten föreslagit rörande ersättning från allmänna pensionsfonden till statsverket för anstaltens bestyr med den allmänna tilläggspensioneringen m. m.

Riksförsäkringsanstalten: Omkostnader

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	747 000	718 585
1960/61 (statsliggaren s. 379)	733 000	

Yrkanden

Riksförsäkringsanstalten har (skr. 31/8 1960, 6/2 1961, 9/2 1961, 25/2 1961) hemställt, att anslaget ökas med 214 000 kronor.

	Ökning	Minskning
1. Hyra för hålkortsmaskiner m. m.	90 000	
2. Övriga expenser för eget behov.		24 000
3. Expenser för annat än eget behov.	26 000	
4. Publikationstryck.		187 000
5. Ersättning till postverket för portokostnader.		115 000
6. Särskilda uppbördsmedel.	424 000	
	540 000	326 000
	+ 214 000	

Motivering

1. *Hyra för hålkortsmaskiner m. m.* Utgift 1958/59 30 102, 1959/60 30 752; anslag 1960/61 280 000. — Hyreskostnaderna för en av anstalten kontrakterad databehandlingsanläggning för avgiftsbyrån beräknas numera på grund av vissa kompletteringar till ca 278 000 kronor. Därjämte skall allmän varuskatt utgå för densamma med ca 11 700 kronor. Stansningsarbetet kommer vidare i större utsträckning än beräknat att behöva utföras genom serviceföretag utanför den statliga sektorn. För nästa budgetår beräknas 75 000 kronor för detta ändamål. Anläggningen tillgodoser även försäkringsmatematiska och statistiska byråns behov av maskinkörningar. Huvuddelen av sistnämnda byrås stans- och kontrollstansmaskiner kan därför avvecklas. För kvarvarande maskiner beräknas en hyreskostnad av 6 000 kronor. Medelsbehovet beräknas alltså totalt till ca 370 000 kronor.

2. *Övriga expenser för eget behov.* Utgift 1958/59 481 142, 1959/60 486 713; anslag 1960/61 604 000. — För renhållning och städning beräknas 120 000

kronor, för skrivmaterialier m. m. 215 000 kronor, för telefon m. m. 155 000 kronor, för inventarier 60 000 kronor och för bokinköp m. fl. ändamål 30 000 kronor, totalt 580 000 kronor. Minskningen i jämförelse med innevarande år sammanhänger med bortfall av vissa engångskostnader.

3. *Expenser för annat än eget behov.* Utgift 1958/59 11 118, 1959/60 12 424; anslag 1960/61 20 000. — Från denna post bestrides nu kostnaderna för tryckning av kort och blanketter för kostnadsfria läkemedel samt blanketter för ersättning åt tillfällig smittbärare. Anstalten har därjämte föreslagit att delposten skulle få användas för tryckning och distribution av s. k. pensionskort för registrering av pensionsgrundande inkomst m. m.

Anstalten framhåller, att det visat sig att vissa blanketter erfordras för de lokala skattemyndigheternas verksamhet med avseende på pensioneringen och avgiftsuppbörden. Dessa blanketter bör tillhandahållas vederbörande myndigheter genom anstaltens försorg. Kostnaderna bör bestridas från posten till expenser för annat än eget behov. Detsamma bör även gälla för andra blanketter vilka befinner sig tillhandahållas av anstalten för handläggningen hos andra myndigheter och organ av frågor rörande tilläggs pensioneringen. Med anledning av dessa förslag bör delposten för nästa budgetår höjas med 26 000 kronor.

4. *Publikationstryck.* Utgift 1958/59 21 961, 1959/60 47 042; anslag 1960/61 520 000.

Under nästa budgetår torde från anslagsposten komma att få bestridas utgifterna för tryckning av anstaltens årsberättelse för år 1960 samt publikationerna Yrkesskador för år 1959 samt Allmänna sjukklamor för år 1960. För dessa publikationer beräknas en kostnad av sammanlagt ca 23 000 kronor.

För budgetåret 1959/60 hade medel anvisats för tryckning av en tredje upplaga av en broschyr rörande den allmänna sjukförsäkringen. En ny upplaga torde behöva tryckas under nästa budgetår. Utgiften härför beräknas till 15 000 kronor.

I början av år 1960 utgav riks försäkringsanstalten en kortfattad, mera allmänt hållen broschyr rörande den allmänna tilläggs pensioneringen. Broschyren utsändes bl. a. till samtliga hushåll i landet. Kostnaderna för broschyren, som trycktes i 3,3 milj. exemplar, uppgick till 84 235 kronor. Under nästa budgetår torde en ny och utförligare broschyr behöva tryckas och distribueras på samma sätt som den tidigare. Kostnaden beräknas till i runt tal 200 000 kronor. I anslutning till att självdeklarationerna skall avlämnas bör allmänheten vidare erhålla tillgång till en mindre broschyr med särskilda deklarationsupplysningar för tilläggs pensioneringen. Kostnaden för nästa budgetår beräknas till ca 25 000 kronor. För att lämna arbetsgivarna vägledning vid upprättandet av s. k. arbetsgivaruppgifter bör årligen tillhandahållas ett upplysningstryck i ämnet. För en dylik trycksak, som bör utlämnas i samma ordning som de allmänna deklarationsupplysning-

arna till inkomsttaxeringen, beräknas kostnaderna för nästa budgetår uppgå till 40 000 kronor. Slutligen bör enligt anstalten utlämnas en särskild broschyr med anvisningar rörande tillämpningen av arbetstagarbegreppet. Denna broschyr bör finnas att tillgå bl. a. hos de lokala skattemyndigheterna och de allmänna sjukkassorna. Kostnaden kan för nästa budgetår uppskattas till ca 30 000 kronor.

Riksförsäkringsanstalten beräknar alltså anslagsposten till (23 000 + 15 000 + 200 000 + 25 000 + 40 000 + 30 000) 333 000 kronor.

5. *Ersättning till postverket för portokostnader.* Anslag 1960/61 150 000. — Medelsbehovet under anslagsposten har visat sig betydligt understiga de ursprungliga kalkylerna. Med utgångspunkt från de hittills av generalpoststyrelsen debiterade portokostnaderna anses kostnaderna för nästa budgetår kunna beräknas till ca 35 000 kronor.

6. *Särskilda uppbördsmedel.* Inkomst 1958/59 5 265, 1959/60 9 512; beräknat 1960/61 990 000. — I enlighet med riksförsäkringsanstaltens i annan ordning framlagda förslag rörande ersättning från allmänna pensionsfonden har ersättningsbeloppen under de olika posterna beräknats enligt följande.

	Kronor
Sjukvård m. m.	10 000
Resersättningar.	15 000
Bränsle, lyse och vatten.	12 500
Övriga expenser för eget behov.	132 500
Expenser för annat än eget behov.	26 000
Publikationstryck.	260 000
Övriga utgifter (omkostnader för förvaltning av riksförsäkringsanstaltens fonder).	—
Ersättning till postverket för portokostnader.	17 500
	473 500

Beträffande ersättningen för utgifter under delposten till hyra för hålkortsmaskiner m. m. uppskattar anstalten provisoriskt tilläggspensioneringens andel till ca 85 000 kronor. För budgetåret 1961/62 skulle alltså totalt den från allmänna pensionsfonden till förevarande inkomstpost inflytande ersättningen kunna beräknas till 558 500 kronor.

Övriga till inkomstposten inflytande medel uppgick under budgetåret 1959/60 till 9 512 kronor.

Riksförsäkringsanstalten beräknar preliminärt den totala inkomsten å posten för nästa budgetår till 566 000 kronor.

Pensionestyrelsen: Avlöningar

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	7 022 500	6 494 240
1960/61 (statsliggaren s. 387)	7 800 000	

Yrkanden

Pensionsstyrelsen har (skr. 18/8 1960, 30/1 1961) hemställt, att anslaget ökas med i runt tal 373 000 kronor.

	Ökning	Minskning
<i>Personalförändringar m. m.</i>		
1. Kanslibyrån		
1 kanslibiträde Ae 7 i st. f. vikariatslöneförordnande A 7.....	—	—
2. Försäkringsbyrån		
Omorganisation och personalförstärkning.....	70 834	
3. Biträden i reglerad befordringsgång.....	202 488	
4. Kostnader i samband med familjepensioneringens genomförande..		600 000
<i>Tjänsteförändringar</i>		
5. Vissa lönegradsfrågor.....	39 048	
6. Ordinariesättningar m. m.....		95 540
<i>Automatiska förändringar</i>		
7. Lönegrads- och löneklassförändringar.....	97 609	
8. Rörligt tillägg.....	665 310	
9. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter.....		6 910
	<u>1 075 289</u>	<u>702 450</u>
	+ 372 839	

Motivering

1. Med hänsyn till ökad arbetsbelastning på kanslibyråns registeravdelning har två befattningshavare meddelats förordnanden att bestrida på kanslibiträde ankommande göromål. En kanslibiträdestjänst i Ae 7 bör inrättas i stället för ett av vikariatslöneförordnandena.

2. Styrelsen föreslår, att nuvarande försäkringsbyrån tillföres en allmän sektion i stället för den av socialförsäkringens administrationsnämnd föreslagna uträkningssektionen. Till sektionen skulle föras de uppgifter som administrationsnämnden avsett för den tilltänkta uträkningssektionen och därjämte bl. a. utarbetandet av arbetsinstruktioner m. m. Sektionen skulle även tjänstgöra som byråns utrednings- och planeringsdetalj. Föreståndare för sektionen skulle vara en byrådirektör som styrelsen i sina förslag till tjänsteförändringar föreslår uppflyttad från lönegrad 24 till lönegrad 26. För sektionen bör vidare beräknas två förste byråsekreterartjänster i Ae 23 resp. Ae 21 samt därjämte en amanuensjänst, vilken styrelsen föreslår höjd till förste byråsekreterartjänst i Ae 21. Styrelsen anser även, att en tjänst som förste revisor bör uppflyttas från Ae 21 till Ae 23.

En ledamot av pensionsstyrelsen har anmält avvikande mening och ansett att i stället för de föreslagna två tjänsterna i lönegrad 23 resp. 21 skulle inrättas en tjänst i lönegrad 24 samt två tjänster i lönegrad 23.

Pensionsuträkningssektionen inom försäkringsbyråns pensionsavdelning har tillförts ett flertal nya uppgifter, bl. a. genom samordningen av olika pensioner. En ny tjänst i Ae 12 erfordras för den direkta arbetsledningen under sektionsföreståndaren.

På grund av ökade arbetsuppgifter bör vidare sju nya kanslibiträdets-tjänster i Ae 7 inrättas inom försäkringsbyrån, i samtliga fall i utbyte mot förordnanden att fullgöra göromål som ankommer på befattningshavare i A 7. Fem av tjänsterna erfordras för pensionsuträkningssektionen, en för pensionsavdelningens huvudkortsregistersektion och en för avdelningen för den frivilliga försäkringen.

3. Samordningen mellan personalpensioneringen och bl. a. folkpensioneringen medför en avsevärd ökning av arbetet på kanslibyråns registeravdelning. Genom de nya familjepensionsförmåner och det stigande antalet ålderspensionärer sker vidare en fortgående tillväxt i pensionsbeståndet. Med hänsyn härtill torde ytterligare minst 13 personer i biträdessgrad behöva anställas på avdelningen. Av liknande skäl kommer arbetet på försäkringsbyråns pensionsavdelning att öka i betydande omfattning. Arbetsökningen beräknas komma att kräva nyanställning av minst 13 personer i biträdessgrad. Sammanlagt räknar pensionsstyrelsen alltså med att för budgetåret 1961/62 behöva nyanställa minst 26 biträden.

5. Pensionsstyrelsens förslag avser uppflyttningar i lönegrad av följande befattningar, nämligen på kanslibyrån en kontorist i Ae 9 till kansliskrivare i Ae 10, på fond- och kameralbyrån en förste byråsekreterare och ombudsman i Ao 23 till byrådirektör och ombudsman i Ao 24, på gransknings- och sjukvårdsbyråerna tre byrådirektörer i Ao 24 till Ao 26, en byrådirektör i Ae 24 till Ae 26, två förste byråsekreterare i Ao 23 till byrådirektörer i Ao 24 samt två förste byråsekreterare i Ao 21 till Ao 23 och på försäkringsbyrån en byrådirektör i Ao 24 till Ao 26, en förste byråsekreterare i Ao 23 till byrådirektör i Ao 24, två amanuenser i reglerad befordringsgång till förste byråsekreterare i Ae 21, en förste kansliskrivare i Ao 12 till förste kontorsskrivare i Ao 15, en förste kansliskrivare i Ae 12 till förste kontorsskrivare i Ae 15, ett kanslibitråde i Ao 7 till kontorist i Ao 9 samt tre kontorsbiträden i Ao 5 till kanslibiträden i Ae 7. Vidare föreslås, att en tjänst som förste kansliskrivare i Ae 12 utbytes mot en kansliskrivartjänst i Ae 10.

6. Enligt pensionsstyrelsens tidigare beräkningar skulle innevarande budgetår 112 kontorsbiträden avlönas från ordinarieposten. Antalet uppgår emellertid endast till 84. Ordinarieposten bör därför minskas med 292 100 kronor medan icke-ordinarieposten i stället bör höjas med 196 560 kronor. I personalförteckningen för nästa budgetår bör upptas 163 kontorsbiträden.

Yttrande

Statens lönenämnd, som haft att yttra sig över förslagen till tjänsteförändringar på försäkringsbyrån, har inte funnit anledning till erinran mot förslagen om uppflyttning av en förste kansliskrivare i Ao 12 till förste kontorsskrivare i Ao 15, ett kanslibitråde i Ao 7 till kontorist i Ao 9 och tre

kontorsbiträden i Ao 5 till kanslibiträden i Ae 7 samt omändring av en förste kansliskrivartjänst i Ae 12 till kansliskrivartjänst i Ae 10 ävensom utbyte av sju vikariatslöneförordnanden mot motsvarande antal tjänster som kanslibiträde i Ae 7.

Förslagen om uppflyttning av en byrådirektör i Ao 24 till Ao 26, en förste byråsekreterare i Ao 23 till byrådirektör i Ao 24, två amanuenser till förste byråsekreterare i Ae 21 samt en förste kansliskrivare i Ae 12 till förste kontorsskrivare i Ae 15 anser sig nämnden inte kunna tillstyrka.

Den föreslagna nya tjänsten som förste kansliskrivare i Ae 12 på försäkringsbyråns pensionsavdelning bör enligt nämndens mening hänföras till lönegrad A 10 och benämnas kansliskrivare.

Pensionsstyrelsens Omkostnader

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	1 365 000	1 834 575
1960/61 (statsliggaren s. 390)	2 100 300	

Yrkanden

Pensionsstyrelsen har (skr. 18/8 1960) hemställt, att anslaget ökas med 533 500 kronor.

	Ökning
1. Sjukvård m. m.	5 000
2. Bränsle, lyse och vatten	5 000
3. Kostnader för folkpensionernas utbetalande m. m.	460 500
4. Övriga expenser	61 000
5. Övriga utgifter: depositions- m. fl. kostnader för folkpensioneringsfonden	2 000
	533 500

Motivering

1. *Sjukvård m. m.* Utgift 1958/59 35 336, 1959/60 45 908; anslag 1960/61 40 000.

2. *Bränsle, lyse och vatten.* Utgift 1958/59 38 868, 1959/60 55 908; anslag 1960/61 62 000. — Utgifterna för budgetåret 1959/60 motiverar en uppräkningsökning med 5 000 kronor. Delegationen för pensionsutbetalning belastar posten med oförändrat 12 000 kronor.

3. *Kostnader för folkpensionernas utbetalande m. m.* Utgift 1958/59 771 944, 1959/60 1 142 428; anslag 1960/61 1 401 300. — För budgetåret 1961/62 beräknas följande kostnader, nämligen hyror för hålkortsmaskiner m. m. 699 500 kronor, folkpensionsanvisningar, övriga hålkort och pensionsbrev 135 500 kronor, tabulatorlistor och huvudkort 44 500 kronor, pärmar och kuvert till pensionsbrev och annat emballage 25 000 kronor, färgband m. m. 19 300 kronor, särskilda postavgifter till generalpoststyrelsen för

adressförändringsanmälningar 13 000 kronor eller sammanlagt 936 800 kronor.

Härtill kommer 925 000 kronor, varmed delegationen för pensionsutbetalning beräknar att denna post kommer att belastas.

4. *Övriga expenser.* Utgift 1958/59 400 432, 1959/60 528 907; anslag 1960/61 535 000. — Pensionsstyrelsen beräknar ökade kostnader för städning, skrivmateriel, telefon m. m. med sammanlagt 26 000 kronor och en minskning i fråga om utgifter av engångsnatur med 36 000 kronor, totalt alltså en minskning med 10 000 kronor. För delegationen för pensionsutbetalning beräknas för ökade städnings-, telefon- och materielkostnader 71 000 kronor.

5. *Övriga utgifter.* Utgift 1958/59 56 147, 1959/60 58 049; anslag 1960/61 56 000.

Pensionsstyrelsen: Pensionsstyrelsens ortsombud

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	560 000	560 712
1960/61 (statsliggaren s. 390)	635 000	

Pensionsstyrelsen har (skr. 18/8 1960) hemställt, att anslaget uppföres med oförändrat belopp.

Departementschefen

Inledning

Vid anmälan den 17 februari 1961 av organisationsfrågor inom socialförsäkringen m. m. har jag förordat, att riksförsäkringsanstalten och pensionsstyrelsen den 1 juli 1961 skall sammanföras till ett ämbetsverk, benämnt riksförsäkringsverket. Vidare har jag föreslagit, att från samma tidpunkt en särskild försäkringsdomstol skall inrättas som högsta prövningsinstans för sjuk- och moderskapsförsäkringarna, folkpensioneringen, tilläggspensioneringen och yrkesskadeförsäkringen. Det nuvarande försäkringsrådet kommer, om riksdagen bifaller de framlagda förslagen, att fr. o. m. den 1 juli 1961 bli mellaninstans i frågor rörande yrkesskadeförsäkringen. Jag har räknat med att försäkringsrådet skall behöva bibehållas endast under en övergångstid och att rådet skall kunna upphöra med sin verksamhet den 1 januari 1966 eller kort tid därefter.

Jag torde nu få anmäla mina förslag rörande anslagen till de ifrågavarande myndigheterna för nästa budgetår. Först avser jag emellertid att redovisa mina ställningstaganden till de av socialförsäkringens administrationsnämnd anförda synpunkterna rörande finansieringen av socialförsäkringens centrala administration m. m. samt till det av riksförsäkringsanstalten framlagda förslaget rörande ersättning för anstaltens bestyr med den allmänna tilläggspensioneringen.

Finansieringen av socialförsäkringens centrala administration och försäkringsdomstolen

I fråga om finansieringen av socialförsäkringens centrala organisation gäller för närvarande, att tilläggs pensioneringen skall bekosta sin egen administration. Försäkringsrådets och riksförsäkringsanstaltens verksamhet när det gäller yrkesskadeförsäkringen bekostas delvis genom att statsverket tillgodoföres ett visst bidrag, som utgår i form av en tilläggsavgift till eller, vid försäkring i socialförsäkringsbolag, viss procent av yrkesskadeförsäkringsavgifterna. Kostnaderna för den centrala administrationen av folkpensioneringen samt sjuk- och moderskapsförsäkringarna bestrides däremot helt av statsmedel. I förenämnda sammanhang den 17 februari 1961 har en redogörelse lämnats för administrationsnämndens överväganden rörande finansieringen av socialförsäkringens centrala administration (s. 137—138). Såsom administrationsnämnden framhållit blir frågan om en enhetlig ordning för kostnadstäckningen aktuell, om de olika socialförsäkringsgrenarna sammanföres till en enda försäkring. I avvaktan på ett ställningstagande till denna fråga anser jag i likhet med nämnden, att de nuvarande principerna för kostnadsfördelningen bör bibehållas i fråga om försäkringsrådet och riksförsäkringsverket.

Administrationsnämnden har behandlat frågan huruvida tilläggs pensioneringen och yrkesskadeförsäkringen skall bidra till kostnaderna för den nya försäkringsdomstolen. Om dessa försäkringsgrenar skulle delta i kostnadstäckningen, har nämnden uppskattat andelen för vardera försäkringen till en fjärdedel av totalkostnaderna. I likhet med nämnden anser jag, att yrkesskadeförsäkringens bidrag till kostnaderna för den centrala organisationen inte nu bör omprövas. Vid sådant förhållande bör inte heller något bidrag från tilläggs pensioneringen utgå till kostnaderna för försäkringsdomstolen. Dessa kostnader bör tills vidare helt bestridas av statsverket.

Beträffande den ersättning, som tilläggs pensioneringen skall erlagga till statsverket för administrationen av denna försäkring, har riksdagen med bifall till förslagen i propositionen nr 175 år 1959 bemyndigat Kungl. Maj:t att meddela bestämmelser. Riksförsäkringsanstalten har numera lagt fram förslag rörande sättet för beräkning av den ersättning, som skall utgå till anstalten för dess bestyr med nyssnämnda försäkring.

Ersättningen när det gäller centraladministrationen har förutsatts skola avse de merkostnader som tilläggs pensioneringen förorsakar. Riksförsäkringsanstalten har anfört, att ett ersättningssystem som bygger på denna förutsättning ställer sig tekniskt svårt att konstruera. Anstalten har i stället föreslagit ett system, som bygger på att tilläggs pensioneringen skall bekosta den del av anstaltens verksamhet som avser denna försäkring. Varje uppskattning av ifrågavarande kostnader måste bli osäker. Jag anser att ersättningen bör kunna beräknas mera schablonmässigt än anstalten före-

slagit, även om man i princip godtar den nu föreslagna beräkningsgrunden. Det torde alltså få ankomma på Kungl. Maj:t att meddela beslut i ämnet.

Försäkringsrådet: Avlöningar

Det förslag rörande inrättande av en försäkringsdomstol, som jag tidigare framlagt, påverkar inte anslagsbehovet för försäkringsrådet under nästa budgetår. Vid eventuellt uppkommande ledighet på ordinarie tjänst bör återbesättande dock, om ej särskilda skäl föreligger, endast ske medelst förordnande. Det bör ankomma på Kungl. Maj:t att meddela de bestämmelser, som därvid bör gälla.

Som rådet framhållit har antalet inkomna ärenden successivt minskat. Personaluppsättningen bör därför kunna minskas och anslaget räknas ned med belopp motsvarande lönen till en assessor, en förste byråsekreterare, en kontorist och ett kontorsbiträde. En assessorstjänst i Ao 25 bör utgå ur personalförteckningen och en kontoristtjänst i Ao 9 uppföras å övergångsstat.

Förslagen till tjänsteförändringar kan jag inte biträda. Beräkningen av de automatiska utgiftsförändringarna bör i huvudsak godtagas.

Anslaget bör sammanlagt minskas med 36 700 kronor samt uppföras med 680 000 kronor med den fördelning på olika poster som framgår av min hemställan i det följande.

Försäkringsrådet: Omkostnader

Jag biträder försäkringsrådets förslag om oförändrat anslag för nästa budgetår. Anslaget bör uppföras med, avrundat, 32 000 kronor.

Riksförsäkringsverket: Avlöningar

Sammanläggningen av riksförsäkringsanstalten och pensionsstyrelsen till ett ämbetsverk innebär, såsom jag tidigare framhållit, i första hand att en enhetlig ledning skapas för den ifrågavarande administrationen. Den närmare omorganisationen av verkets olika delar får ske successivt under de närmaste åren med hänsynstagande till de ändringar av socialförsäkringen som kan komma att beslutas. Det förslag rörande det nya verkets organisation för nästa budgetår som jag lägger fram måste därför med nödvändighet få en provisorisk karaktär.

Jag har tidigare föreslagit att det nya verket skall ledas av en verksstyrelse, bestående av verkets chef som ordförande och dess souschef som vice ordförande samt fem särskilt förordnade ledamöter. Vidare har jag förordnat att verkschefen skall ha ställning som generaldirektör och souschefen som överdirektör. Jag föreslår i enlighet härmed att en befattning som generaldirektör i Bp 6 och en befattning som överdirektör i Bp 5 inrättas. De särskilt förordnade styrelseledamöterna samt suppleanterna för dem bör erhålla ersättning enligt bestämmelser som Kungl. Maj:t torde få meddela. För ändamålet inräknar jag 30 000 kronor under anslaget. I likhet

med vad som för närvarande gäller för både riksförsäkringsanstalten och pensionsstyrelsen bör till det nya verkets förfogande stå ett antal läkare. Arvoden till dessa torde få fastställas av Kungl. Maj:t. I avvaktan på närmare erfarenhet av i vilken utsträckning läkarna behöver anlitas, bör för ändamålet beräknas samma belopp som nu disponeras av riksförsäkringsanstalten och pensionsstyrelsen tillsammans eller 160 000 kronor.

Verket skall enligt förslaget arbeta på tre avdelningar, nämligen administrativa avdelningen, försäkringsavdelningen och besvärsavdelningen. Jag har i tidigare sammanhang föreslagit inrättandet av två tjänster som avdelningschef. Dessa tjänster bör placeras i Bo 3. Vidare bör i enlighet med vad jag tidigare föreslagit medel tills vidare beräknas för ett förordnande att bestrida på avdelningschef i B 3 ankommande göromål.

Beträffande ämbetsverkets organisation i övrigt har administrationsnämnden föreslagit, att detsamma skall vara uppdelat på elva byråer och två fristående sektioner. Den administrativa avdelningen har sålunda föreslagits indelad i en kanslibyrå, en lagbyrå, en tillsynsbyrå och en organisationssektion. Försäkringsavdelningen bör enligt nämndens förslag uppdelas på en avgiftsbyrå, en utbetalningsbyrå, en matematisk-statistisk byrå, två skaderegleringsbyråer och en sektion för frivillig försäkring. Besvärsavdelningen skall enligt förslaget uppdelas på en allmän byrå och två besvärsbyråer. Jag ansluter mig till nämndens förslag med den ändringen, att någon fristående sektion för frivillig försäkring inte inrättas utan att denna sektion inordnas i matematisk-statistiska byrån.

Jag övergår härefter till att behandla de särskilda byråerna och personalorganisationen för desamma. Redogörelser för riksförsäkringsanstaltens och pensionsstyrelsens nuvarande organisation samt för administrationsnämndens förslag i ifrågavarande delar och yttrandena däröver återfinnes i statsrådsprotokollet den 17 februari 1961 (s. 104—111, 115—123 och 159—171).

Till *kanslibyrån* skall enligt administrationsnämndens förslag hänföras personal- och kameralärenden. Motsvarande uppgifter handlägges för närvarande i huvudsak inom administrativa byrån hos riksförsäkringsanstalten samt kanslibyrån och fond- och kameralbyrån hos pensionsstyrelsen. Den nya byrån föreslås uppdelad på en personalsektion och en kameral sektion. Jag tillstyrker att denna organisation lägges till grund för beräkningen av personalbehovet under nästa budgetår.

För ledningen av arbetet inom byrån bör i enlighet med nämndens förslag finnas inrättade en byråchefstjänst i B 1 och två byrådirektörstjänster i A 24. Vidare bör finnas en befattning som kamrerare i A 21. Härutöver har nämnden inte beräknat någon tjänst i högre lönegrad än 19. Såsom bl. a. både riksförsäkringsanstalten och pensionsstyrelsen framhållit torde emellertid erfordras ytterligare en befattning i högre lönegrad. Jag föreslår därför att det även inrättas en tjänst som förste byråsekreterare i A 21, när-
18 — *Bihang till riksdagens protokoll 1961. 1 saml. Nr 45*

mast för personalsektionens behov. I samband härmed bör en amanuens-tjänst inom den nuvarande organisationen indras.

I fråga om personalorganisationen i övrigt på byrån vill jag erinra om att för motsvarande arbetsuppgifter inom de nuvarande båda ämbetsverken för närvarande finns 80 tjänster med den fördelning på olika lönegrader, som framgår av den sammanställning, vilken som bilaga A torde få fogas till statsrådsprotokollet i detta ärende. Sammanförandet till ett ämbetsverk torde medföra en viss minskning av personalbehovet. Någon närmare utredning om handläggningen av bl. a. de kamerala uppgifterna föreligger emellertid inte. Innan en sådan utredning gjorts samt den administrativa uppläggningsen av byråns arbete i övrigt övervägts, är det inte möjligt att ange vilken personalorganisation som bör beräknas. Jag föreslår därför att de nuvarande tjänsterna med bibehållande av lönegrader och tjänstebestämmingar i huvudsak överföres till det nya verket under nästa budgetår. Vissa jämkningar i organisationen bör dock göras redan nästa budgetår. Sålunda bör en bokhållartjänst i Ao 15, en kassörstjänst i Ao 13 och en förste kansli-skrivartjänst i Ae 12 utgå ur organisationen och ersättas med en förste kontorsskrivartjänst i Ao 15, en tjänst som förste biblioteksassistent i Ae 13 och en kanslisttjänst i reglerad befordringsgång. Det bör ankomma på ämbetsverket att i samband med sina anslagsäskanden för budgetåret 1962/63 lägga fram förslag rörande de personalförändringar, som i övrigt bör genomföras till följd av sammanslagningen av verken. Jag förutsätter även att en organisatorisk genomgång av byrån snarast skall utföras med anlitande av expertis från verket och det centrala statliga rationaliseringsorganet.

Till *lagbyrån* skall enligt nämndens förslag hänföras sådana ärenden av juridisk natur som förslag om utfärdande eller ändring av lagar och författningar, utarbetande av instruktioner och arbetsordningar samt utredningar i övrigt av allmän juridisk natur. Byrån skall vidare handha yttrandena och utlåtanden över remisser och andra ärenden som inte naturligen ankommer på annan byrå. Inom byrån skall även handläggas ombudsmannaärenden såsom regress- och återkravsärenden, förande av talan inför domstol m. m. Enligt nämndens förslag skall inom byrån finnas en utredningssektion och en ombudsmannasektion. Jag biträder detta förslag men anser, att till byrån tills vidare även bör hänföras den personal, som nu är knuten till försäkringspliktssektionen inom riks-försäkringsanstaltens pensionsförsäkringsbyrå.

I enlighet med det anförda beräknar jag följande befattningar för byrån, nämligen en byråchef i B 1, två byrådirektörer i A 26 — den ena tjänsten avsedd för verkets ombudsman — en byrådirektör i A 24, tre förste byråsekreterare i A 23 samt två förste byråsekreterare i A 21. I övrigt bör de tjänster som nu är avsedda för motsvarande uppgifter inom de nuvarande verken överföras till byrån på sätt framgår av sammanställningen i bilaga A.

Tillsynsbyrån skall enligt administrationsnämndens förslag handha den

tillsynsverksamhet gentemot lokalorganen, som nu ankommer på första sjukförsäkringsbyrån och pensionsförsäkringsbyrån inom riksförsäkringsanstalten. Byrån skall enligt förslaget vara indelad i tre sektioner, nämligen en allmän sektion, en ekonomisk sektion och en inspektionssektion. Den föreslagna organisationen och de högre befattningshavarnas lönegradsplacering överensstämmer med nuvarande förhållanden inom första sjukförsäkringsbyrån. Mot nämndens förslag har erinringar gjorts bl. a. av riksförsäkringsanstalten, som inte funnit det möjligt att genomföra en av nämnden beräknad minskning av biträdespersonalen, och som vidare ansett att tjänsterna inom den nuvarande pensionsförsäkringsbyrån tills vidare bör bibehållas.

De arbetsuppgifter som åvilar tillsynsbyrån kommer knappast att minskas under nästa budgetår. Även om antalet sjukkassor reduceras torde detta endast successivt komma att påverka byråns arbete. Omläggningen av den lokala organisationen medför för övrigt sannolikt vissa ökade uppgifter för byrån. Jag anser det därför lämpligast att under nästa budgetår beräkna samma personalorganisation för tillsynsbyrån som för närvarande finnes inom första sjukförsäkringsbyrån hos riksförsäkringsanstalten. Storleken av denna personal framgår av bilaga A. De organisatoriska uppgifter för tilläggs pensioneringen, som åvilar pensionsförsäkringsbyrån, torde även komma att kvarstå under hela nästa budgetår. Medel bör därför inräknas under avlöningsanslaget motsvarande de tjänster som nu är avsedda för dessa uppgifter, nämligen en byråchef i Bg 1, en byrådirektör i Ag 24, en förste byråsekreterare i Ag 23, en kontorist i Ag 9, ett kanslibitråde i Ag 7 och ett biträde i Ag 5. För ändamålet beräknar jag ett belopp av 150 000 kronor.

Administrationsnämndens förslag att de arbetsuppgifter som handlägges inom servicedetaljen för sjömän skall överföras till en sjukkassa bör övervägas ytterligare. Det bör få ankomma på Kungl. Maj:t att besluta i frågan.

För *organisationssektionen* bör beräknas en byrådirektör i A 26, en förste byråsekreterare i A 23 och en kontorist i A 9.

Den föreslagna *avgiftsbyrån* skall ha hand om avgiftsdebitering och uppbörd. Samma uppgifter ombesörjes nu av motsvarande byrå inom riksförsäkringsanstalten. Sistnämnda byrå erhöll sin nuvarande organisation efter beslut av föregående års riksdag. Enligt nämndens förslag skall byrån vara uppdelad på en allmän sektion, en debiteringssektion, en uppbördssektion och en revisionssektion. Byrån bör med oförändrad personalorganisation överföras till det nya verket. Såsom riksförsäkringsanstalten föreslagit bör 200 000 kronor beräknas för vissa övergångsanordningar under andra halvåret 1961.

De uppgifter som enligt nämndens förslag skall ankomma på *utbetalningsbyrån* handlägges för närvarande inom pensionsstyrelsen av försäk-

ringsbyrån samt av registeravdelningen och utbetalningsavdelningen inom styrelsens kanslibyrå. Byrån skall enligt nämndens förslag arbeta på fem sektioner. Även pensionsstyrelsen har föreslagit en uppdelning på lika många sektioner, nämligen en allmän sektion, en utbetalningssektion, en sektion för frågor rörande betalningsmottagare, en kontrollsektion och en registersektion. Den allmänna sektionen skulle därvid ersätta en av administrationsnämnden föreslagna uträkningssektion. Styrelsen har vidare hemställt att byrån skall tillföras ett antal nya tjänster samt att lönegradsplaceringen för vissa andra tjänster skall höjas.

Utbetalningsbyrån kommer med den föreslagna organisationen att omfatta över 300 befattningshavare. Såsom nämnden framhållit torde man kunna räkna med att en betydande rationalisering kan ske inom byrån i samband med att det nya verket kan taga i bruk den för riksförsäkringsanstaltens och pensionsstyrelsens gemensamma behov beställda datamaskin-anläggningen. Tills vidare bör man i huvudsak utgå från nuvarande organisation. För att byrån skall kunna fungera effektivt synes dock vissa förändringar av lönegradsplaceringen för ett antal tjänster böra vidtagas. En byrådirektörstjänst i Ao 24 bör utbytas mot en sådan tjänst i Ao 26, en förste byråsekreterartjänst i Ao 23 ändras till byrådirektörstjänst i Ao 24 och en förste revisorstjänst i Ae 21 höjas till Ae 23. Jag anser det vidare angeläget att en väsentlig förbättring sker i fråga om lönegradsplaceringen av biträdestjänsterna på byrån. Jag föreslår att en tjänst som förste kansliskrivare i Ao 12 utbytes mot en tjänst som förste kontorsskrivare i Ao 15, att en kansliskrivartjänst i Ae 10 utbytes mot en tjänst som förste kansliskrivare i Ae 12, att fyra tjänster som kontorist i Ao 9 och fem sådana tjänster i Ae 9 utbytes mot samma antal tjänster som förste kansliskrivare i Ao 12 resp. Ae 12, att fyra kanslibiträdestjänster i Ao 7 och sex sådana tjänster i Ae 7 utbytes mot samma antal kontoristtjänster i Ao 9 resp. Ae 9 samt att sex biträdestjänster i reglerad befordringsgång utbytes mot fyra kanslibiträdestjänster i Ao 7 och två sådana tjänster i Ae 7. Härjämte bör en tjänst i Ae 13 ersättas med en assistenttjänst i Ae 15 och en tjänst i Ae 7 utbytas mot en tjänst som maskinoperatör i Ae 7.

De av pensionsstyrelsen föreslagna nya tjänsterna är jag inte beredd tillstyrka. Jag föreslår emellertid att medel beräknas under anslaget för att Kungl. Maj:t skall kunna medge den förstärkning med extra tjänster eller biträdestjänster med placering i reglerad befordringsgång, som kan befinnas erforderlig. För ändamålet bör beräknas 270 000 kronor.

I detta sammanhang vill jag även uppta frågan om personal för förbättringsarbete rörande användningen av den för riksförsäkringsanstaltens och pensionsstyrelsens gemensamma bruk beställda databehandlingsanläggningen m. m. Jag föreslår att för nu ifrågavarande ändamål för nästa budgetår beräknas ett belopp av sammanlagt 250 000 kronor. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att meddela närmare bestämmelser rörande dispositionen av detta belopp.

Den *matematisk-statistiska byrån* skall handlägga det statistikarbete som nu ombesörjes av riks försäkringsanstaltens försäkringsmatematiska och statistiska byrå samt av pensionsstyrelsens försäkringsbyrå ävensom handlägga uppgifter av försäkringsmatematisk natur. Jag ansluter mig till nämndens uppfattning rörande byråns uppgifter men anser att till densamma även bör hänföras sektionen för frivillig försäkring. Mitt förslag till personalorganisation för nästa budgetår avser följande tjänster i högre lönegrader, nämligen en byråchef i B 1, två byrådirektörer i A 26, två byrådirektörer i A 24, två förste aktuarier i A 23, en förste byråingenjör i A 23, tre förste aktuarier i A 21 och tre amanuenser i reglerad befordringsgång. I fråga om biträdespersonalen beräknar jag att nuvarande tjänster för motsvarande uppgifter skall överflyttas. Därvid bör i anslutning till vad riks försäkringsanstalten föreslagit en minskning kunna göras med fem biträden i reglerad befordringsgång.

De nuvarande två *skaderegleringsbyråerna* inom riks försäkringsanstalten bör såsom administrationsnämnden föreslagit bli överförda till det nya verket med oförändrad organisation. Beträffande denna organisation torde få hänvisas till bilaga A.

Den *allmänna byrån* inom besvärssavdelningen kommer att handha de ärenden som nu handlägges inom pensionsstyrelsens sjukvårdsbyrå. Förutom en del av den pensionsprövning som tills vidare kommer att åvila verket kommer byrån att handha frågor rörande de sjukvårdsanstalter, som sorterar under pensionsstyrelsen. Enligt nämndens förslag skulle denna byrå även ombesörja upplysningsverksamheten gentemot allmänheten samt handlägga försäkringspliktsfrågor.

Jag har tidigare räknat med att försäkringspliktsärendena tills vidare hänföres till lagbyrån. Förutom att övergångsvis handlägga vissa pensionsprövningsfrågor bör allmänna byrån främst handha sådana ärenden, som sammanhänger med den s. k. sjukvårdande verksamheten inom pensionsstyrelsen. Såsom jag framhållit vid min anmälan i statsverkspropositionen av anslaget till åtgärder till förebyggande och hävande av invaliditet överväges för närvarande inom socialdepartementet de förslag, som framlagts av utredningen rörande pensionsstyrelsens sjukvårdande verksamhet. En kommande omorganisation av pensionsstyrelsens sjukvårdande verksamhet kan komma att påverka byråns uppgifter. I avvaktan härpå bör de nuvarande befattningarna inom pensionsstyrelsens sjukvårdsbyrå överföras till allmänna byrån. Byrån bör även såsom nämnden föreslagit ombesörja vissa gemensamma uppgifter för besvärssbyråerna, främst upplysningsverksamheten gentemot allmänheten. Jag vill erinra om att jag i tidigare sammanhang förutsett att administrationen av den s. k. näringshjälpen sedermera skall överföras till arbetsmarknadsverket.

I samband härmed torde jag få behandla det av riks försäkringsanstalten framförda förslaget om inrättande av en särskild befattning som press-

ombudsman hos det nya verket. Jag finner det angeläget, att verket — utöver den fasta personal som bl. a. har att besvara frågor från enskilda personer — har tillräcklig personal för en effektiv upplysning rörande socialförsäkringsfrågor i förhållande till såväl allmänheten som pressen och offentliga institutioner. Någon fast tjänst för ändamålet anser jag inte ändamålsenligt att inrätta. Verket bör emellertid ha möjlighet att kunna till sig knyta lämplig personal för att närmast handha den kontaktverksamhet det här gäller. Jag föreslår att ett belopp av 50 000 kronor inräknas härför under anslaget.

Beträffande de båda *besvärshyråerna* föreslår jag i huvudsaklig överensstämmelse med administrationsnämndens förslag, att desamma tills vidare uppbygges på grundval av nuvarande granskningsbyrån hos pensionsstyrelsen resp. andra sjukförsäkringsbyrån hos riksförsäkringsanstalten. Personalorganisationen för sistnämnda byråer bör överföras med följande ändringar. På första besvärshyrån bör en byrådirektörstjänst i Ao 24 utbytas mot en dylik tjänst i Ao 26 och en förste byråsekreterartjänst i Ao 21 ersättas med en sådan tjänst i Ao 23. På andra besvärshyrån bör en tjänst som byrådirektör i Ae 24 utbytas mot en sådan tjänst i Ae 26 samt två tjänster som förste byråsekreterare i Ao 21 resp. Ae 21 ersättas med sådana tjänster i Ao 23 resp. Ae 23.

Mot de nu förordade lönegradsplaceringarna av tjänsterna på verkets byråer m. m. har berörda personalorganisationer inte haft något att erinra.

Sammanlagt innebär mitt förslag, att personalorganisationen för det nya verket skulle komma att omfatta 978 befattningshavare eller något mindre än vad som nu finnes tillsammans inom riksförsäkringsanstalten och pensionsstyrelsen. Beträffande fördelningen av dessa tjänster efter anställningsform får jag hänvisa till den sammanställning, vilken som bilaga B torde få fogas till statsrådsprotokollet i detta ärende. I stort sett innebär mitt förslag, att nuvarande anställningsform bibehållits för tjänster, som i oförändrad lönegrad överföres till det nya verket. I fråga om byråchefstjänsterna föreslår jag dock en ändring. Av de tolv byråchefstjänsterna i riksförsäkringsanstalten och pensionsstyrelsen är elva ordinarie och en extra ordinarie. För riksförsäkringsverket föreslår jag åtta ordinarie och tre extra ordinarie tjänster. Nyttillkommande tjänster har som regel uppförts såsom icke-ordinarie, därest de inte ersätter ordinarie tjänster i lägre lönegrad. I personalförteckningen bör uppföras 340 ordinarie kontorsbiträdestjänster. Vissa å övergångsstat uppförda tjänster hos riksförsäkringsanstalten och pensionsstyrelsen bör uppföras å övergångsstat hos riksförsäkringsverket.

Jag vill än en gång understryka, att den föreslagna organisationen bör vara att anse som provisorisk. Ändringar kommer att bli nödvändiga till följd av de omläggningar beträffande socialförsäkringens lokala organisation, som föreslås i förevarande sammanhang. Den planerade fortsatta ut-

vecklingen av socialförsäkringen kommer att föranleda ytterligare ändringar av riksförsäkringsverkets organisation. Vidare måste erfarenheterna av den nya organisationen påverka den närmare utformningen. Det bör ankomma på verket att i samband med sina anslagsäskanden föreslå de ändringar, som kan befinnas erforderliga. Som jag redan antytt räknar jag med att organisationsundersökningar skall vidtas inom verkets olika enheter såväl med anlitande av organisationssektionen inom verket som med expertis från det centrala statliga rationaliseringsorganet. Jag vill även framhålla att den organisation för verkets olika enheter, som jag förut angivit, närmast bör uppfattas som en norm för beräkningen av personalbehovet. Jämkningsar bör kunna vidtagas inom ramen för denna organisation.

I samband med sammanslagningen av de båda verken kan vissa övergångsanordningar behöva vidtas. Kungl. Maj:t torde böra inhämta riksdagens bemyndigande att meddela de övergångsbestämmelser som härvid kan visa sig erforderliga.

Den nya organisationens provisoriska karaktär samt den omständigheten att behovet av personal för olika uppgifter i avvaktan på närmare erfarenhet av den nya organisationen såväl på det centrala som det lokala planet inte kan helt överblickas motiverar enligt min mening att en viss rörlighet bör finnas inom avlöningsanslaget. Jag förordar därför att riksförsäkringsverkets icke-ordinariepost uppföres såsom förslagsvis betecknad post.

Ersättningen från allmänna pensionsfonden under särskilda uppbördsmedel beräknar jag till 2 500 000 kronor.

Sammanlagt innebär mina förslag, att verkets avlöningsanslag skulle behöva uppföras med 15 230 000 kronor. Jag förordar att anslaget upptages med nämnda belopp med den fördelning på olika poster, som framgår av min hemställan i det följande.

Riksförsäkringsverket: Omkostnader

Vid beräkningen av riksförsäkringsverkets omkostnader för nästa budgetår utgår jag i huvudsak från de omkostnadsstater som för närvarande gäller för riksförsäkringsanstalten och pensionsstyrelsen samt de av verken framlagda förslagen till medelsanvisning för nämnda budgetår.

Under anslagsposten till *sjukvård m. m.* har för innevarande budgetår för riksförsäkringsanstalten och pensionsstyrelsen uppförts sammanlagt 80 000 kronor. Med hänsyn till belastningen på dessa anslagsposter beräknar jag för det nya verket under motsvarande post 90 000 kronor.

Till *reseersättningar* disponerar de båda verken för närvarande tillsammans 64 000 kronor. Omorganisationen av den lokala förvaltningen torde komma att medföra ett ökat behov av resor för verkets tjänstemän. Med hänsyn till den hittillsvarande medelsåtgången under ifrågakvarande anslags-

poster torde dock det nuvarande beloppet vara tillräckligt. Posten bör sålunda beräknas till 64 000 kronor. Av beloppet bör 5 000 kronor avses för internordiska tjänsteresor.

Delposten till *bränsle, lyse och vatten* är för närvarande för riks försäkringsanstaltens del beräknad till 50 000 kronor och för pensionsstyrelsens del till 62 000 kronor. Pensionsstyrelsen har föreslagit en höjning av posten med 5 000 kronor. Jag räknar med att det nya verket under nästa budgetår kommer att i huvudsak disponera samma lokaler som riks försäkringsanstalten och pensionsstyrelsen nu utnyttjar. Anslagsbehovet bör beräknas med denna utgångspunkt. I enlighet med myndigheternas förslag föreslår jag att delposten beräknas till 117 000 kronor.

Riks försäkringsanstalten disponerar för innevarande budgetår till hyra för hålkortsmaskiner m. m. ett belopp av 280 000 kronor. Kostnaderna har av anstalten för nästa budgetår beräknats till 370 000 kronor. Jag föreslår att detta belopp uppföres för det nya verket under en post, som lämpligen bör benämnas *hyra för datamaskinanläggning m. m.* De kostnader för hålkortsbearbetning, som hänför sig till folkpensioneringen, bör för nästa budgetår liksom hittills bestridas från samma post som övriga kostnader för folkpensionernas utbetalande.

Nyssnämnda post till *kostnader för folkpensionernas utbetalande, m. m.* är för innevarande budgetår beräknad till 1 401 300 kronor. I nära överensstämmelse med pensionsstyrelsens förslag föreslår jag att posten höjes med 460 700 kronor och uppföres med 1 862 000 kronor.

För övriga expenser för eget behov resp. övriga expenser disponerar riks försäkringsanstalten och pensionsstyrelsen innevarande budgetår 604 000 resp. 535 000 kronor. Myndigheterna har för nästa budgetår beräknat medelsbehovet för dessa ändamål till sammanlagt 1 176 000 kronor. Sammanslagningen av de båda ämbetsverken torde medföra behov av vissa omflyttningar samt ändring av verkens telefonväxlar. För transporter av handlingar m. m. torde det nya verket vidare vara i behov av en tjänstebil. Behov kan även uppkomma av vissa kompletterande inventarieanskaffningar. Storleken av härför erforderliga medel kan inte nu beräknas med säkerhet. Jag räknar för de angivna ändamålen in ett belopp av 87 000 kronor under en post för *övriga expenser för eget behov*. Under denna delpost bör även inräknas vissa engångsutgifter för delegationen för pensionsutbetalning. För detta ändamål beräknar jag 50 000 kronor. För övriga ändamål under posten bör beräknas 1 088 000 kronor. Delposten torde sålunda böra beräknas till sammanlagt 1 225 000 kronor.

För *expenser för annat än eget behov* samt *publikationstryck* beräknar jag i överensstämmelse med riks försäkringsanstaltens förslag 46 000 resp. 333 000 kronor.

Till upplysningsverksamhet rörande pensionsstyrelsens frivilliga försäkring disponerar styrelsen för närvarande 5 000 kronor. Detta belopp bör

beräknas även för nästa budgetår. Jag föreslår, att en post härför uppföres under beteckningen *upplysningsverksamhet rörande frivilliga försäkringar*. Från denna post bör därvid kunna bestridas även utgifter för information om övriga frivilliga försäkringsformer som riksförsäkringsverket kommer att administrera.

Till *ersättning till postverket för portokostnader* bör såsom riksförsäkringsanstalten föreslagit beräknas 35 000 kronor.

Jag vill i detta sammanhang erinra om att jag tidigare föreslagit att Kungl. Maj:t skall äga bestämma, att kostnaderna för förvaltningen av riksförsäkringsverkets fonder skall kunna ersättas av fondmedel. Jag räknar därför med att någon särskild medelsanvisning för omkostnader i samband med denna förvaltning inte skall erfordras.

Under beteckningen *särskilda uppbördsmedel* är för närvarande i riksförsäkringsanstaltens omkostnadsstat uppfört ett belopp av 990 000 kronor avseende ersättning från allmänna pensionsfonden m. m. I pensionsstyrelsens omkostnadsstat finnes en uppbördspost, beräknad till 10 000 kronor. Jag har tidigare föreslagit, att det skall ankomma på Kungl. Maj:t att fastställa grunder för den ersättning, som skall utgå från tilläggs pensioneringen för riksförsäkringsverkets bestyr med administrationen av denna försäkring. I likhet med vad som nu gäller för riksförsäkringsanstalten bör därför under särskilda uppbördsmedel uppföras en inkomstpost, som lämpligen bör benämnas *ersättning från allmänna pensionsfonden*. Jag beräknar preliminärt inkomsterna under denna post till 500 000 kronor. Övriga inkomster, som skall tagas till uppbörd under anslaget, bör sammanföras under en beteckning, förslagsvis benämnd *övriga inkomster*. Till denna post bör därvid hänföras inkomsterna av försäljning av publikationer samt vissa hyresintäkter m. m. Posten torde för nästa budgetår böra uppföras med 15 000 kronor.

De av mig framförda förslagen rörande omkostnaderna innebär sammanlagt utgifter om (90 000 + 64 000 + 117 000 + 370 000 + 1 862 000 + 1 225 000 + 46 000 + 333 000 + 5 000 + 35 000) 4 147 000 kronor samt inkomster om (500 000 + 15 000) 515 000 kronor. Anslaget bör sålunda uppföras med 3 632 000 kronor, vilket innebär en ökning med 798 700 kronor i jämförelse med motsvarande anslagsbelopp för innevarande budgetår.

Riksförsäkringsverket: Ortsombud

För innevarande budgetår är 635 000 kronor anvisade till pensionsstyrelsens ordsombudsorganisation. Denna organisation erfordras under hela nästkommande budgetår. I enlighet med pensionsstyrelsens förslag bör ett anslag härför uppföras med oförändrat belopp. Med hänsyn till den ändrade benämningen på den centrala pensionsmyndigheten bör anslaget benämnas Riksförsäkringsverket: Ortsombud.

Försäkringsdomstolen: Avlöningar

Jag har tidigare förordat att försäkringsdomstolen vid sin tillkomst skall ha fem lagfarna och fyra icke lagfarna ledamöter. I enlighet med detta förslag bör på personalförteckningen för domstolen uppföras en befattning som president i Bo 7 samt fyra befattningar som försäkringsdomare i Bo 3. En av försäkringsdomarna torde uppbära tilläggsarvode såsom ställföreträdare för domstolens president. För de icke lagfarna ledamöterna samt deras suppleanter bör i enlighet med vad som tidigare förutsatts Kungl. Maj:t meddela ersättningsbestämmelser. Till domstolen bör även knytas medicinska experter. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att meddela bestämmelser rörande antalet läkare som må anlitas samt ersättningen till desamma. För de nu angivna ändamålen inräknar jag ett belopp av 70 000 kronor, vilket under en förslagsvis betecknad anslagspost till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, bör uppföras under domstolens avlöningsanslag.

Beredningen och föredragningen av de ärenden, som skall handläggas av försäkringsdomstolen, skall enligt administrationsnämndens förslag ombesörjas av särskilda föredragande som utses huvudsakligen inom socialförsäkringens administration. De ifrågavarande befattningshavarna skall enligt förslaget förordnas för högst fyra år. Jag har tidigare utgått från att domstolens arbetsformer åtminstone inte på nuvarande stadium bör regleras i detalj. Några särskilda tjänster för föredragande bör därför inte inrättas nu. Medel bör i stället som nämnden föreslagit beräknas för anlitage av befattningshavare som förordnas för viss tid att tjänstgöra hos domstolen. Ersättningen till dessa föredragande torde få fastställas av Kungl. Maj:t. Jag beräknar antalet föredragande under nästa budgetår till högst fyra. För ersättningar till dessa inräknar jag ett belopp av 147 000 kronor under anslagets icke-ordinariepost.

För domstolens kansliorganisation i övrigt beräknar jag en förste kansli-skrivare i Ae 12, en expeditivsvakt i Ae 7 och ett biträde i reglerad beföringsgång. Med hänsyn till behovet att kunna utöka antalet föredragande och kanslipersonalen, därest så skulle visa sig erforderligt, bör under anslaget inräknas en reserv av 15 000 kronor. Beloppet bör stå till Kungl. Maj:ts förfogande.

Beträffande ersättning till vittnen och sakkunniga, vilken skall utgå av allmänna medel, ävensom kostnad för syn m. m. vill jag erinra om att jag förutsatt att dessa kostnader skall få bestridas från härför avsett anslag under andra huvudtiteln.

Jag föreslår, att domstolens avlöningsanslag uppföres med 529 000 kronor med den fördelning på olika poster som framgår av min hemställan i det följande.

Försäkringsdomstolen: Omkostnader

Omkostnaderna för försäkringsdomstolen kan i avvaktan på närmare erfarenhet endast uppskattas ungefärligt. Jag föreslår att för sjukvård m. m. beräknas 1 000 kronor. Till reseersättningar bör anvisas 3 000 kronor. För bränsle, lyse och vatten inräknar jag 3 000 kronor. Vidare bör under en post till övriga expenser upptas för löpande utgifter 20 000 kronor. För inventarier, bokinköp m. fl. engångskostnader i samband med domstolens inrättande beräknar jag 75 000 kronor.

Sedermera torde böra upptas en särskild post till publikationstryck för bl. a. tryckning av en årsbok e. d. med referat av sådana beslut av domstolen som är av mera allmänt intresse. Därvid bör också upptas en post för redovisning av inkomster vid försäljning av denna skrift. För nästa budgetår erfordras inte dessa poster.

Mina förslag innebär utgifter på sammanlagt (1 000 + 3 000 + 3 000 + 20 000 + 75 000) 102 000 kronor. Jag föreslår att domstolens omkostnadsanslag uppföres med detta belopp.

Departementschefens hemställan

Föredragande departementschefen hemställer, att Kungl. Maj:t måtte genom proposition föreslå riksdagen att

dels, jämlikt § 87 regeringsformen, antaga de i det föregående nämnda förslagen till

1) lag angående ändring i lagen den 3 januari 1947 (nr 1) om allmän sjukförsäkring,

2) lag angående ändring i lagen den 21 maj 1954 (nr 266) om moderskapshjälp,

3) lag om överflyttande på riksförsäkringsverket av de uppgifter och befogenheter, som tillkomma riksförsäkringsanstalten och pensionsstyrelsen,

4) lag om försäkringsdomstol,

5) lag angående ändring i lagen den 14 maj 1954 (nr 243) om yrkes-skadeförsäkring,

6) lag om besvär över försäkringsrådets beslut, och

7) lag angående ändring i lagen den 28 maj 1959 (nr 291) om försäkring för allmän tilläggspension;

dels antaga inom socialdepartementet upprättade, i statsrådsprotokollet den 17 februari 1961 omförmälda förslag till

1) förordning om ändring i förordningen den 18 december 1959 (nr 551) angående beräkning av pensionsgrundande inkomst enligt lagen om försäkring för allmän tilläggspension,

2) förordning om ändring i förordningen den 18 december 1959 (nr 552)

angående uppbörd av avgifter enligt lagen om försäkring för allmän tilläggspension, m. m.,

3) lag angående ändring i lagen den 29 juni 1946 (nr 431) om folkpensionering,

4) lag angående ändring i lagen den 18 maj 1956 (nr 293) om ersättning åt smittbärare,

5) förordning angående ändring i förordningen den 21 maj 1954 (nr 269) om skyldighet för arbetsgivare att lämna uppgift rörande arbetsanställning,

6) förordning angående ändring i förordningen den 29 augusti 1958 (nr 460) om sjukhjälp i vissa fall åt svenska medborgare, som icke äro bosatta i riket och

7) reglemente angående förvaltningen av riks-försäkringsverkets fonder; dels för sin del fatta principiellt beslut om att bolag, som avses i 1 § lagen om yrkesskadeförsäkring, icke efter utgången av år 1965 skall äga meddela försäkring enligt nämnda lag;

dels godtaga de av departementschefen vid ärendets behandling i statsrådet den 17 februari 1961 angivna riktlinjerna för den framtida ordningen för handläggning inom de allmänna sjukassorna av ärenden rörande folkpension och allmän tilläggspension m. m.;

dels godkänna att riks-försäkringsanstalten och pensionsstyrelsen från och med den 1 juli 1961 skall sammanslås till ett ämbetsverk, kallat riks-försäkringsverket;

dels bemyndiga Kungl. Maj:t att fastställa den personalförteckning för försäkringsdomstolen, som föranledes av vad departementschefen förordat;

dels fastställa följande avlöningsstat för försäkringsdomstolen, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1961/62:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	192 200
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	70 000
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	195 000
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	67 300
5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, <i>förslagsvis</i>	4 500
Summa kronor 529 000;	

dels till Försäkringsdomstolen: Avlöningar för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 529 000 kronor;

dels till Försäkringsdomstolen: Omkostnader för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 102 000 kronor;

dels bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för försäkringsrådet, som föranledes av vad departementschefen förordat;

dels fastställa följande avlöningsstat för försäkringsrådet, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1961/62:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	310 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	76 300
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	147 000
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	137 000
5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, <i>förslagsvis</i>	9 700
Summa kronor 680 000;	

dels till Försäkringsrådet: *Avlöningar* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 680 000 kronor;

dels till Försäkringsrådet: *Omkostnader* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 32 000 kronor;

dels bemyndiga Kungl. Maj:t att fastställa den personalförteckning för riksförsäkringsverket, som föranledes av vad departementschefen förordat;

dels bemyndiga Kungl. Maj:t att förordna om förande på övergångsstat av ordinarie tjänster i riksförsäkringsanstalten eller pensionsstyrelsen, vilkas innehavare icke kan beredas ordinarie tjänst i riksförsäkringsverket, och i övrigt vidtaga erforderliga övergångsåtgärder i anledning av omorganisationen;

dels fastställa följande avlöningsstat för riksförsäkringsverket, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1961/62:

*Avlöningsstat**Utgifter:*

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	5 490 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	190 000
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	7 890 000
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	3 892 000
5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, <i>förslagsvis</i>	268 000
Summa kronor 17 730 000;	

Särskilda uppbördsmedel:

Ersättning från allmänna pensionsfonden	2 500 000
Nettoutgift kronor 15 230 000;	

dels till Riksförsäkringsverket: *Avlöningar* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 15 230 000 kronor;

dels till Riksförsäkringsverket: *Omkostnader* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 3 632 000 kronor;

dels ock till Riksförsäkringsverket: *Ortsombud* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 635 000 kronor.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdde hemställen förordnar Hans Maj:t Konungen, att till riksdagen skall avlåtas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:
Bengt Wilhelmsson

BILAGA A

Riksförsäkringsverkets personal

Fördelning på byråer m. m.

Befattning	Löne-grad	Riksför-säkr.-verket	Nuv. riksförs.-anst.	Nuv. pens.-styrelsen	Föränd-ring	Anmärkning
Generaldirektör	B 6	1	1	1	— 1	Motsvarar delar av nuvarande administrativa byrån hos riksförsäkringsanstalten samt av kanslibyrån och fond- och kameralbyrån hos pensionsstyrelsen
Överdirektör	B 5	1			+ 1	
Avdelningschef	B 3	2			+ 2	
<i>Kanslibyrån</i>		4	1	1	+ 2	
Byråchef	B 1	1	1	1	— 1	
Byrådirektör	A 24	2		1	+ 1	
Förste byråsekreterare	A 23		1		— 1	
Kamrerare	A 23		1		— 1	
Förste byråsekreterare	A 21	1			+ 1	
Kamrerare	A 21	1		1	—	
Amanuens/byråsekreterare	A 15/19	3	2	2	— 1	
Bokhållare	A 15			1	— 1	
Förste kontors-skrivare	A 15	2	1		+ 1	
Förste biblioteks-assistent	A 13	1			+ 1	
Kassör	A 13	1	1	1	— 1	
Kanslist	A 9/13	1			+ 1	
Förste kansliskrivare	A 12			1	— 1	
Materialförvaltare	A 12	2	1	1	—	
Kansliskrivare	A 10	4	2	2	—	
Kontorist	A 9	6	3	3	—	
Maskinist	A 9	2	1	1	—	
Postexpeditionsföreståndare	A 9	1	1		—	
Förste expediti- onsvakt	A 8	6	4	2	—	Motsvarar delar av nuvarande administrativa byrån samt försäkringspliktssektionen inom pensionsförsäkringsbyrån hos riksförsäkringsanstalten samt delar av kanslibyrån och fond- och kameralbyrån hos pensionsstyrelsen
Expeditionsvakt	A 7	28	20	8	—	
Kanslibitråde	A 7	7	3	4	—	
Biträde i reglerad befordringsgång	A 1/5	16	8	8	—	
<i>Lagbyrån</i>		85	50	37	— 2	
Byråchef	B 1	1		1	—	
Byrådirektör	A 26	2	1		+ 1	
Byrådirektör	A 24	1	1		—	
Förste byråsekreterare	A 23	3	2	1	—	
Förste byråsekreterare	A 21	2	2		—	
Amanuens/byråsekreterare	A 15/19	2	2		—	
Förste kontorsskrivare	A 15	1	1		—	

Befattning	Löne- grad	Riksför- säkr.- verket	Nuv. riksförs.- anst.	Nuv. pens.- styrelsen	Föränd- ring	Anmärkning
Kansliskrivare.....	A 10	1		1	—	
Kanslibitråde.....	A 7	2	1	1	—	
Biträde i reglerad be- fordringsgång.....	A1/5	2	1	1	—	
		17	11	5	+ 1	
<i>Tillsynsbyrån</i>						Motsvarar helt nuva- rande första sjukför- säkringsbyrån hos riksförsäkringsanstal- ten
Byråchef.....	B 1	1	1		—	
Byrådirektör.....	A 26	1	1		—	
Byrådirektör.....	A 24	2	2		—	
Förste byråsekre- terare.....	A 23	3	3		—	
Förste byråsekre- terare.....	A 21	6	6		—	
Amanuens/byråsekre- terare.....	A 15/19	2	2		—	
Förste kontorsskri- vare.....	A 15	1	1		—	
Kontorsskrivare.....	A 13	2	2		—	
Kansliskrivare.....	A 10	4	4		—	
Kontorist.....	A 9	2	2		—	
Kanslibitråde.....	A 7	7	7		—	
Biträde i reglerad be- fordringsgång.....	A 1/5	16	16		—	
		47	47		—	
<i>Organisationssektionen</i>						
Byrådirektör.....	A 26	1			+ 1	
Förste byråsekre- terare.....	A 23	1	1		—	
Kontorist.....	A 9	1			+ 1	
		3	1		+ 2	
<i>Avgiftsbyrån</i>						Motsvarar helt nuva- rande avgiftsbyrån hos riksförsäkringsan- stalten
Byråchef.....	B 1	1	1		—	
Byrådirektör.....	A 26	1	1		—	
Byrådirektör.....	A 24	3	3		—	
Förste aktuarie.....	A 23	1	1		—	
Förste byråsekre- terare.....	A 23	2	2		—	
Förste revisor.....	A 23	1	1		—	
Förste aktuarie.....	A 21	1	1		—	
Förste byråingenjör.	A 21	2	2		—	
Förste byråsekre- terare.....	A 21	8	8		—	
Förste revisor.....	A 21	2	2		—	
Amanuens/byråsekre- terare.....	A 15/19	6	6		—	
Assistent.....	A 17	1	1		—	
Förste kontorsskri- vare.....	A 15	6	6		—	
Assistent.....	A 13	1	1		—	
Kontorsskrivare.....	A 13	3	3		—	
Förste kansliskrivare	A 12	12	12		—	
Kansliskrivare.....	A 10	3	3		—	
Maskinoperatör.....	A 9	1	1		—	
Kontorist.....	A 9	38	38		—	

Befattning	Löne- grad	Riksför- säkr.- verket	Nuv. riksförs.- anst.	Nuv. pens.- styrelsen	Föränd- ring	Anmärkning
Maskinoperatör.....	A 7	2	2		—	
Kanslibitråde.....	A 7	20	20		—	
Biträde i reglerad be- fordringsgång.....	A 1/5	58	58		—	
		173	173		—	
<i>Utbetalningsbyrån</i>						
Byråchef.....	B 1	1		1	—	Motsvarar nuvarande försäkringsbyrån hos pensionsstyrelsen (med undantag av sta- tistiksektionen samt avdelningen för frivil- lig pensionsförsäkring) samt utbetalningsav- delningen och regis- teravdelningen inom kanslibyrån
Byrådirektör.....	A 26	1			+ 1	
Byrådirektör.....	A 24	1		1	—	
Förste byråsekre- terare.....	A 23	1		2	— 1	
Förste revisor.....	A 23	1			+ 1	
Förste byråsekre- terare.....	A 21	1		1	—	
Förste revisor.....	A 21	—		1	— 1	
Byråassistent.....	A 19	1		1	—	
Byråingenjör.....	A 19	1		1	—	
Amanuens/byråsekre- terare.....	A 15/19	5		5	—	
Assistent.....	A 15	1			+ 1	
Förste kontorsskri- vare.....	A 15	2		1	+ 1	
Kontorsskrivare.....	A 13	1		1	—	
Tjänsteman.....	A 13	—		1	— 1	
Förste kansliskrivare.	A 12	16		7	+ 9	
Förste maskinopera- tör.....	A 12	2		2	—	
Kansliskrivare.....	A 10	8		9	— 1	
Maskinoperatör.....	A 10	5		5	—	
Maskinoperatör.....	A 9	7		7	—	
Kontorist.....	A 9	18		17	+ 1	
Maskinoperatör.....	A 7	15		14	+ 1	
Tjänsteman.....	A 7	—		1	— 1	
Kanslibitråde.....	A 7	44		48	— 4	
Biträde i reglerad be- fordringsgång.....	A 1/5	183		189	— 6	
		315		315	—	
<i>Matematisk-statistiska byrån</i>						
Byråchef.....	B 1	1	1		—	Motsvarar nuvarande försäkringsmatema- tiska och statistiska byrån hos riksförsäk- ringsanstalten samt delar av pensionssty- relsens försäkrings- byrå (ärenden rörande statistik samt frivillig pensionsförsäkring)
Byrådirektör.....	A 26	2	1		+ 1	
Byrådirektör.....	A 24	2	1		+ 1	
Förste aktuarie.....	A 23	2	3	2	— 3	
Förste byråingenjör.	A 23	1	1		—	
Förste aktuarie.....	A 21	3	3		—	
Amanuens/byråsekre- terare/aktuarie.....	A 15/19	3	2	3	— 2	
Förste kontorsskri- vare.....	A 15	1	1		—	
Kontorsskrivare.....	A 13	1	1		—	
Förste kansliskrivare	A 12	2		2	—	
Kansliskrivare.....	A 10	2	2		—	
Kontorist.....	A 9	14	13	1	—	
Kanslibitråde.....	A 7	16	13	3	—	
Biträde i reglerad be- fordringsgång.....	A 1/5	34	34	5	— 5	
		84	76	16	— 8	

Befattning	Löne- grad	Riksför- säkr.- verket	Nuv. riksförs.- anst.	Nuv. pens.- styrelsen	Föränd- ring	Anmärkning
<i>Första skaderegleringsbyrån</i>						Motsvarar helt första skaderegleringsbyrån hos riksförsäkringsanstalten
Byråchef.....	B 1	1	1		—	
Byrådirektör.....	A 24	3	3		—	
Förste byråsekreterare.....	A 23	3	3		—	
Förste byråsekreterare.....	A 21	9	9		—	
Amanuens/byråsekreterare.....	A 15/19	6	6		—	
Förste kontorsskrivare.....	A 15	3	3		—	
Kontorsskrivare.....	A 13	5	5		—	
Kansliskrivare.....	A 10	2	2		—	
Kontorist.....	A 9	4	4		—	
Kanslibitråde.....	A 7	10	10		—	
Biträde i reglerad befordringsgång.....	A 1/5	32	32		—	
		78	78		—	Motsvarar helt andra skaderegleringsbyrån hos riksförsäkringsanstalten
<i>Andra skaderegleringsbyrån</i>						
Byråchef.....	B 1	1	1		—	
Byrådirektör.....	A 24	1	1		—	
Förste byråsekreterare.....	A 23	3	3		—	
Förste byråsekreterare.....	A 21	8	8		—	
Amanuens/byråsekreterare.....	A 15/19	3	3		—	
Förste kontorsskrivare.....	A 15	2	2		—	
Kontorsskrivare.....	A 13	2	2		—	
Kansliskrivare.....	A 10	2	2		—	
Kontorist.....	A 9	3	3		—	
Kanslibitråde.....	A 7	5	5		—	
Biträde i reglerad befordringsgång.....	A 1/5	22	22		—	Motsvarar nuvarande sjukvårdsbyrån hos pensionsstyrelsen
		52	52		—	
<i>Allmänna byrån</i>						
Byråchef.....	B 1	1		1	—	
Byrådirektör.....	A 24	3		3	—	
Förste byråsekreterare.....	A 23	8		8	—	
Förste byråsekreterare.....	A 21	4		4	—	
Amanuens/byråsekreterare.....	A 15/19	2		2	—	
Förste kontorsskrivare.....	A 15	1		1	—	
Kontorsskrivare.....	A 13	5		5	—	
Förste kansliskrivare.....	A 12	1		1	—	
Kansliskrivare.....	A 10	1		1	—	
Kontorist.....	A 9	7		7	—	
Kanslibitråde.....	A 7	9		9	—	
Biträde i reglerad befordringsgång.....	A 1/5	26		26	—	
		68		68	—	

Befattning	Löne-grad	Riksför-säkr.-verket	Nuv. riksförs.-anst.	Nuv. pens.-styrelsen	Föränd-ring	Anmärkning
<i>Första besvärshyrån</i>						
Byråchef.....	B 1	1		1	—	Motsvarar nuvarande granskningsbyrå hos pensionsstyrelsen
Byrådirektör.....	A 26	1			+ 1	
Byrådirektör.....	A 24	1		2	— 1	
Förste byråsekreterare.....	A 23	4		3	+ 1	
Förste byråsekreterare.....	A 21	4		5	— 1	
Amanuens/byråsekreterare.....	A 15/19	2		2	—	
Kontorsskrivare.....	A 13	3		3	—	
Kansliskrivare.....	A 10	1		1	—	
Kontorist.....	A 9	2		2	—	
Kanslibitråde.....	A 7	7		7	—	
Biträde i reglerad befordringsgång.....	A 1/5	8		8	—	
		34		34	—	
<i>Andra besvärshyrån</i>						
Byråchef.....	B 1	1	1		—	Motsvarar nuvarande andra sjukförsäkringsbyrå hos riksförsäkringsanstalten
Byrådirektör.....	A 26	1			+ 1	
Byrådirektör.....	A 24	4	5		— 1	
Förste byråsekreterare.....	A 23	6	4		+ 2	
Förste byråsekreterare.....	A 21	1	3		— 2	
Amanuens/byråsekreterare.....	A 15/19	2	2		—	
Kanslibitråde.....	A 7	1	1		—	
Biträde i reglerad befordringsgång.....	A 1/5	2	2		—	
		18	18		—	

BILAGA B

Riksförsäkringsverkets personal

Fördelning på lönegrad och anställningsform

Befattning	Löne- grad	Riksförsäkringsverket				Nuvarande riksför- säkringsanstalten				Nuvarande pensionsstyrelsen				Förändring			
		Bp, Bo Ao	Be/Ae	Ag	Sum- ma	Bp, Bo Ao	Be/Ae	Ag	Sum- ma	Bp, Bo Ao	Be/Ae	Ag	Sum- ma	Bp, Bo Ao	Be/Ae	Ag	Sum- ma
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18
Generaldirektör.....	B 6	1	—	—	1	1	—	—	1	1	—	—	1	—1	—	—	—1
Överdirektör.....	B 5	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	+1	—	—	+1
Avdelningschef.....	B 3	2	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	+2	—	—	+2
Byråchef.....	B 1	8	3	—	11	6	1	—	7	5	—	—	5	—3	+2	—	+1
Byrådirektör.....	A 26	5	4	1	10	1	2	1	4	—	—	—	—	+4	+2	—	+6
Byrådirektör.....	A 24	8	14	1	23	2	13	1	16	5	2	—	7	+1	—1	—	—
Förste aktuarie.....	A 23	1	2	—	3	1	3	—	4	2	—	—	2	—2	—1	—	—3
Förste byråingenjör....	A 23	1	—	—	1	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—
Förste byråsekreterare...	A 23	24	10	—	34	10	9	—	19	14	—	—	14	—	+1	—	+1
Kamrerare.....	A 23	—	—	—	—	1	—	—	1	—	—	—	—	—1	—	—	—1
Förste revisor.....	A 23	—	1	1	2	—	—	1	1	—	—	—	—	—	+1	—	+1
Förste aktuarie.....	A 21	3	—	1	4	3	—	1	4	—	—	—	—	—	—	—	—
Förste byråingenjör....	A 21	2	—	—	2	2	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—
Förste byråsekreterare...	A 21	34	9	1	44	29	6	1	36	7	3	—	10	—2	—	—	—2
Kamrerare.....	A 21	1	—	—	1	—	—	—	—	1	—	—	1	—	—	—	—
Förste revisor.....	A 21	—	2	—	2	—	2	—	2	—	1	—	1	—	—1	—	—1
Byråassistent.....	A 19	1	—	—	1	—	—	—	—	1	—	—	1	—	—	—	—
Byråingenjör.....	A 19	—	1	—	1	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—
Amanuens/byråsekretera- re/aktuarie.....	A 15/ 19	8	28	—	36	5	20	—	25	3	11	—	14	—	—3	—	—3
Assistent.....	A 17	—	1	—	1	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—
Assistent.....	A 15	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	+1	—	+1
Bokhållare.....	A 15	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1	—1	—	—	—1
Förste kontorsskrivare...	A 15	12	7	—	19	9	6	—	15	1	1	—	2	+2	—	—	+2
Förste biblioteksassistent	A 13	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	+1	—	+1

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18
Kassör.....	A 13	1	—	—	1	1	—	—	1	1	—	—	1	—1	—	—	—1
Assistent.....	A 13	—	1	—	1	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—
Kontorsskrivare.....	A 13	17	5	—	22	10	3	—	13	7	2	—	9	—	—	—	—
Tjänsteman.....	A 13	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—1	—	—1
Kanslist.....	A 9/13	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—1	—	—1
Förste kansliskrivare....	A 12	5	23	3	31	—	9	3	12	2	9	—	11	+ 3	+ 5	—	+ 1
Materialförvaltare.....	A 12	2	—	—	2	1	—	—	1	1	—	—	1	—	—	—	+ 8
Förste maskinoperatör...	A 12	—	2	—	2	—	—	—	—	—	2	—	2	—	—	—	—
Kansliskrivare.....	A 10	10	18	—	28	7	8	—	15	3	11	—	14	—	—1	—	—1
Maskinoperatör.....	A 10	—	5	—	5	—	—	—	—	—	5	—	5	—	—	—	—
Maskinoperatör.....	A 9	—	8	—	8	—	1	—	1	—	7	—	7	—	—	—	—
Kontorist.....	A 9	22	65	8	95	10	45	8	63	12	18	—	30	—	+ 2	—	+ 2
Maskinist.....	A 9	2	—	—	2	1	—	—	1	1	—	—	1	—	—	—	—
Postexp.föreståndare....	A 9	1	—	—	1	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—
Förste exp.vakt.....	A 8	3	3	—	6	1	3	—	4	2	—	—	2	—	—	—	—
Expeditionsvakt.....	A 7	14	14	—	28	10	10	—	20	4	4	—	8	—	—	—	—
Maskinoperatör.....	A 7	—	17	—	17	—	2	—	2	—	14	—	14	—	+ 1	—	+ 1
Tjänsteman.....	A 7	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—1	—	—1
Kanslibiträde.....	A 7	52	76	—	128	27	33	—	60	25	47	—	72	—	—4	—	—4
Biträde i reglerad beford- ringsgång.....	A 1/5				399				173				237				—11
Summa					978				507				476				— 5

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

	Sid.
<i>Propositionen</i>	1
Förslag till lag angående ändring i lagen om allmän sjukförsäkring	5
Förslag till lag angående ändring i lagen om moderskapshjälp	33
Förslaget till lag om överflyttande på riks-försäkringsverket av de uppgifter och befogenheter, som tillkomma riks-försäkringsanstalten och pensionsstyrelsen	34
Förslag till lag om försäkringsdomstol	35
Förslag till lag angående ändring i lagen om yrkesskadeförsäkring	40
Förslag till lag om besvär över försäkringsrådets beslut	42
Förslag till lag angående ändring i lagen om försäkring för allmän tilläggspension	43
Förslag till förordning om ändring i förordningen angående beräkning av pensionsgrundande inkomst enligt lagen om försäkring för allmän tilläggspension	47
Förslag till förordning om ändring i förordningen angående uppbörd av avgifter enligt lagen om försäkring för allmän tilläggspension, m. m.	50
Förslag till lag angående ändring i lagen om folkpensionering	52
Förslag till lag angående ändring i lagen om ersättning åt smittbärare	56
Förslag till förordning angående ändring i förordningen om skyldighet för arbetsgivare att lämna uppgift rörande arbetsanställning	58
Förslag till förordning angående ändring i förordningen om sjukhjälp i vissa fall åt svenska medborgare, som icke äro bosatta i riket	60
Förslag till reglemente angående förvaltningen av riks-försäkringsverkets fonder	62
<i>Utdrag av statsrådsprotokollet den 17 februari 1961</i>	66
Gällande bestämmelser	67
Sjukförsäkringen m. m.	67
Folkpensioneringen n. m.	73
Tilläggspensioneringen m. m.	77
Yrkesskadeförsäkringen m. m.	81
Samordningsbestämmelser	83
Organisationsfrågor	84
Administrationsnämndens förslag	84
Allmänt	84
Den lokala organisationen	85
Centraladministrationen	104
Socialförsäkringens högsta prövningsinstans m. m.	124
Kostnadsfrågor m. m.	135

	Sid.
Yttranden	138
Allmänt	138
Den lokala organisationen	141
Centraladministrationen	159
Socialförsäkringens högsta prövningsinstans m. m.	171
Kostnadsfrågor m. m.	181
Departementschefen	183
Allmänt	183
Den lokala organisationen	188
Centraladministrationen	199
Socialförsäkringens högsta prövningsinstans m. m.	203
Kostnadsfrågor m. m.	214
Pensionsgrundande inkomst	217
Departementschefen	217
Specialmotivering	223
Förslaget till lag angående ändring i lagen om allmän sjukförsäkring	224
Förslaget till lag angående ändring i lagen om moderskapshjälp	232
Förslaget till lag om överflyttande på riks-försäkringsverket av de uppgifter och befogenheter, som tillkomma riks-försäkringsanstalten och pensionsstyrelsen	232
Förslaget till lag om försäkringsdomstol	232
Förslaget till lag angående ändring i lagen om yrkesskadeförsäkring	236
Förslaget till lag om besvär över försäkringsrådets beslut	237
Förslaget till lag angående ändring i lagen om försäkring för allmän tilläggspension	237
Förslaget till förordning om ändring i förordningen angående beräkning av pensionsgrundande inkomst enligt lagen om försäkring för allmän tilläggspension	238
Förslaget till förordning om ändring i förordningen angående uppbörd av avgifter enligt lagen om försäkring för allmän tilläggspension, m. m.	239
Förslaget till lag angående ändring i lagen om folkpensionering	239
Förslaget till lag angående ändring i lagen om ersättning åt smittbärare	242
Förslaget till förordning angående ändring i förordningen om skyldighet för arbetsgivare att lämna uppgift rörande arbetsanställning	242
Förslaget till förordning angående ändring i förordningen om sjukhjälp i vissa fall åt svenska medborgare, som icke äro bosatta i riket	242
Förslaget till reglemente angående förvaltningen av riks-försäkringsverkets fonder	243
Departementschefens hemställan	245
Bilaga, förslag till lag om försäkringsdomstol	246
Lagrådets yttrande	250
Utdrag av statsrådsprotokollet den 17 mars 1961	257
De av lagrådet granskade lagförslagen	258
Departementschefen	258
Organisations- och anslagsfrågor m. m.	259

	Sid.
Myndigheternas anslagsframställningar m. m.	259
Departementschefen	270
Inledning	270
Finansieringen av socialförsäkringens centrala administration och försäkringsdomstolen	271
Försäkringsrådet: Avlöningar	272
Försäkringsrådet: Omkostnader	272
Riksförsäkringsverket: Avlöningar	272
Riksförsäkringsverket: Omkostnader	279
Riksförsäkringsverket: Ortsombud	281
Försäkringsdomstolen: Avlöningar	282
Försäkringsdomstolen: Omkostnader	283
Departementschefens hemställan	283
Bilaga A: riksförsäkringsverkets personal, fördelning på byråer m. m. ..	287
Bilaga B: riksförsäkringsverkets personal, fördelning på lönegrad och anställningsform	292